

BORBE U SLOVENIJI 1942
JANUAR — FEBRUAR — MART — APRIL — MAJ

|

**DOKUMENTA PARTIZANSKIH JEDINICA
I PARTISKIH ORGANIZACIJA**

BR. 1

POSLANICA OSVOBODILNE FRONTE SLOVENACKOM NARODU
POVODOM NOVE 1942 GODINE¹

NOVOGODIŠNJA POSLANICA OSVOBODILNE FRONTE
SLOVENACKOG NARODA

Protekla je godina 1941, godina najljudskog robovanja. Pred nama je nova godina, koja treba da bude godina našeg narodnog vaskrsenja, godina našeg potpunog nacionalnog i narodnog oslobođenja.

Dve su reči koje danas izražavaju sve dužnosti svakog svesnog Slovenca, a koje u novoj godini moramo još jasnije osvetiti i još odlučnije nego dosad sprovesti u delo.

Prva reč je — borba.

U borbi, u nemilosrdnoj oružanoj akciji protiv fašističkih ugnjetalaca, jeste za podjarmljene narode Evrope jedina garancija da godina 1942 bude godina oslobođenja. Zora slobode koja tako brzo svi e sa istom nog bojišta — ne sme nas uljuljati u pasivno izostajanje da e slobodu doneti samo ruski i saveznički bajoneti. Vlastitim snagama rušiti fašizam koji se lomi, vlastitim snagama i u neprijateljskoj pozadini ubrzati da sovjetski i drugi saveznički bajoneti što pre poseku glave fašističkim zmijama — to i samo to zna i i u novu godinu spreman i odlučan da se pobedonosno dokonča teška oslobodilačka borba.

Druga reč, koja iz prve nužno proizlazi jeste — jedinstvo.

Jedinstvo svih borbenih snaga je sada kao i ranije uslov uspešne borbe. Neoprostivo bi grešio prema slovenačkom narodu onaj koji bi sad, kad je slovenačko narodno jedinstvo u slovenačkim narodnim masama svršenim, po sebi potkopavati to najviše nacionalno dobro naših teških i sudbonosnih dana. Pred slovenačkim narodom se nalazi još uvek težak i trnovit put, pun teških iskušenja. Naši nacionalni neprijatelji su još uvek vrlo moćni. Samo ujedinjeni, Slovenci mogu slomiti njihov jaram.

Svak može videti da je jedinstvo slovenačkog naroda danas isto-
vetno sa Oslobodilnom frontom slovenačkog naroda. Ko izmeću

¹ Objavljeno po etkom januara 1942 u centralnom organu IOOF, „Oslobodilnoj fronti“, god. II, br. 1.

Slovenaca to ne e ili pak ne može razumeti, taj je ili neprijatelj ili bro olomac koji je izgubio zdravu orijentaciju. .

I zaista. „Bela garda“² iz dana u dan dokazuje da je vulgarna agentura neprijatelja koja u svojoj sredini gaji gestapovce i ovrovce, uva i brani narodne izdajnike i denuncijante, koja ak u svojim „londonskim“ publikacijama upotrebljuje protiv OF italijansku terminologiju.⁸

Neizazvani, nepotrebni i besplodni pokušaj da se formira „narodna besprekorna sredina“⁴ potpuno je propao, jer se morao tako završiti.⁵ Izvesnim ljudima je naime nedostajalo unutrašnje snage da vlastita saznanja pretvore u vlastita dela i da se stfju u jedno sa novim svenarodnim pokretom. Zbog takve svoje unutrašnje nemo i, oni su pribegli „sredinaškim“ pokušajima. Vešta ki formirati „sredinu“ zna i razbijati narodno jedinstvo onda kad je jedinstvo najviša zapovest, i što svakako pretstavlja nastojanje koje se ne slaže sa osnovnim narodnim potrebama. Nikakvo udo onda što su gospoda iz „sredine“ ostali generali bez vojske.

⁸ Slovena ki narod je nazivom „Bela garda“ oznaavao izdajni ke i vojne grupe koje je po ela formirati slovena ka reakcionarna buržoazija za borbu protiv OF i partizanske vojske.

³ Rukovodioci klerikalne stranke, Jugoslavenske narodne stranke i desnih socijaldemokrata sklopili su septembra 1941 god. me upartiski sporazum u cilju jedinstvene borbe protiv OF i formirali t. zv. „Narodni odbor“ kao vrhovni politiki organ slovena ke buržoazije. Taj Narodni odbor odmah je stupio u vezu sa „Slovenskim narodnim odborom“ u Londonu, koji je formirao tadanji ministar emigrantske vlade dr Miha Krek.- Narodni odbor u Ljubljani je slao u London propagandnu gra u za borbu protiv OF koju je vodio dr Krek preko Radio Londona, dok je dr Krek slao u Ljubljanu uoustva da slovena ka reakcija ujedini oko sebe sve graanske politike grune i uništi po svaku cenu slovena ki narobanski pokret.

⁴ Klerikalne i liberalne graanska politike frakcije koje su bile iz li njih razloga u opoziciji prema svojim matini partijama osuivale su u svojim lecima, izdatim u drugoj polovini 1941 god.. Osvobodilnu frontu s navodom da stvara banditizam i, tako e, napadale neke voe buržoaskih stranaka. Istovremeno su govorile da može Slovence spasiti samo „zlatna ali pametna sredina“ izme u jedne i druge krajnosti. Sredinaške grupe su istovremeno pregovarale sa OF i sa buržoaskim partijama i radile na tome da razbiju OF i pridobiju njeno lanstvo. Ovaj plan nije im uspeo. Celokupna „sredina“, koja je pretstavljala samo generale bez vojske, prikljuila se krajem 1941 i po etkom 1942 god. slovena koj reakciji, zajedno sa kojom je — na osnovu direktiva dr Kreka i/ Londona i Draže Mihailovi a — osnovala u martu 1942 god. „Slovensku zavezu“ (Slovena ki savez) kao vrhovni organ ujedinjene slovena ke re3kcije za politiku i oružanu borbu protiv OF i slovena ke partizanske vojske. „Sredina“ je na taj na in postala sastavnim delom belogardist kog narodnog izdajstva. Ona je pred narodom svoje izdajni ke delovanje prikrivala, jer je htela ostati „neoorljana“ garnitura reakcije. (Fran ek Saje „Belogardizam“, II popunjeno izdanje, Ljubljana 1952)

⁵ Slov. original glasi: ... „je kon al v pesku, ker je v pesku konati — moral“.

OSVOBODILNA FRONTA

OSREDNJI ORGAN OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA

Leto II Št. 1

V začetku januarja 1942

Cena 1 L 30 pf

Novoletna poslanica Osvobodilne fronte slovenskega naroda

Leto 1941 — leto najhujše sužnosti — je zatonilo. Pred nami je novo leto, ki bo delnica našega narodnega vstajenja, leto naše popolne narodne in človeške osvoboditve.

Dve besedi sta, ki izražata dandanes vsu dolžnost slehernega zavednega Slovence in ki ju moramo v novem letu še jasneje čutiti in še odločneje spreminjati v dejanja ko doslej.

Prva beseda je — borba.

V borbi, v neizprosnih oboroženih akcijah proti fašističnim zatelekom in za podjarmljene evropske narode edini jamstvo, da bo postalo leto 1942 leto odresitve — Zarya svobode, ki tako utarno rih z vzhodnega bojišča, nas ne sme zazibati v pasivno pričakovanje da bo prisla svoboda samo na ruskih in zavezniških bajonetih. Z lastnimi silami ruski fašizem, ki se podira, z lastnimi silami in v sovaški osvem zaledju pospešiti, da sovjetski in drugi zavezniški bajoneti čim prej posekajo glave fašističnim kačam — to in zgolj to se pravi iti v novo leto pripravljen ter odločen zmagovito dobojevati teži osvobodilni boj.

Druga beseda, ki iz prve vsa njo izvira, je enotnost. Enotnost vseh borbenih moči je sleg ko prej pogoj za uspešno borbo. Neodvisljivo bi eresil nad slovenski narodom, kadar bi pričel sedaj, ko je slovenski narodna enotnost v slovenskih narodnih množicah doseženo dejstvo, izpodkopavati to najvišjo nacionalno dobroto naših težkih in usodnih dni. Pred slovenskim narodom je se tida, s trajem postaja in hudič pretrkušeni polica poti. Naši narodni sovražniki so se zelo močni. Le enotni bomo Slovenci zločili njihov jarem.

Vsakdo laško vidi, da je enotnost slovenskega naroda danes istovetna z Osvobodilno fronto slovenskega naroda. Kdor med Slovenci tega nobe ali pa ne more razumeti, ta je obdisa sovražnik bodisi brodolomec, ki je izgubil zdravo orientacijo.

In za res „Bela garša“ iz dneva v dan dokazuje, da je vulgarna sovražniškova agentura, ki goji v svoji sredi gestapovca in urovec, varuje in zagovarja narodne izdajalce in denunciante ter celo v svojih „lundunskih“ pub-

katyah proti OF uporablja italijan sko terminologijo.

Neizvanni, nepotrebni in brezplodni poskus „oblikovati „narodno neopofrečno sredino“, pa jetkončal v pesku, ker je v pesku kouchati — moral. Nekaterim ljudem je pac priuankovalo notranje moči, da bi lastna spoznanja spreminili v lastna dejanja in se zili v eno z novim vsenarodnim slovenskim gibanjem. Zaradi take svoje notranje neaotni so se zatekli v „srednjo-ke“ posluag „imelno oblikovati „sredino“, to se pravi, satarjati narodno enotnost tedaj, ko je enotnost najvišja zapoved, pa je vsekakor prizadevaje, ki ni v skladu z osnovnimi

narodnimi potrebami. Nič čudnega, če so gospodje iz „sredine“ ostali generali brez vojske.

Izmed klavernih ruševin naše žalostne politične preteklosti se v novo leto dvigata ohrabreni in aktivizirani slovenski narod ter njegova Osvobodilna fronta. Zunanji in notranji sovražniki slovenskega naroda so zaman pričakovali, da bo diskusija o pereh vprašanjih, ki jih je bilo treba načeti in rešiti, razgnala Osvobodilno fronto na vse vetrove. Plod te diskusije sta obe novoletni izjavi, ki dokazujeta, da se je slovenska narodna enotnost le se utrdila.

V borbenem poletu gre OF v novo leto, v leto, ko so slovenski narod u svoj usodi odločil sam in ki, bodi njegove včno zdrave ljudske sile doslej svojo narodno in človeški osvoboditev.

Izjava

Osvobodilna fronta slovenskega naroda proglašuje, da neomejeno vztraja na načelnih osnovnih točkah, sprejetih na II. plenarni seji SNOO, ki se glase:

1. Proti okupatorjem je treba vršiti neizprosno oboroženo akcijo.
2. Ta akcija predstavlja izhodišče za osvoboditev in združitev vseh Slovencev.
3. Stojčec na stališču naravne in usodne skupnosti jugoslovanskih narodov ne priznava Osvobodilna fronta razkosanja Jugoslavije in deluje z vsemi silami za slogo in enotnost njerih narodov. Hkrati stremi k povezanosti slovanskih narodov pod vodstvom velikega ruskega naroda na temelju pravice slehernega naroda do sameodločbe.
4. Z osvobodilno akcijo in aktivizacijo slovenskih množic preoblikuje OF slovenski narodni značaj. Slovenske ljudske množice, ki se porijo za svoje narodne in človeške pravice, ustvarjajo nov lik aktivnega slovenstva.
5. Vse skupine, ki sodelujejo v OF, so se obvezale, da bodo lojalne v medsebojnih odnosih.
6. Po narodni osvoboditvi prevzame na slovenskem ozemlju oblast Osvobodilna fronta slovenskega naroda kot celota.
7. Po narodni osvoboditvi uvede Osvobodilna fronta dosledno ljudsko demokracijo. Vsa vprašanja, ki presegajo okvir narodne osvoboditve, se bodo reševala na dosleden ljudski demokratični način.
8. Glede na slovenske narodne potrebe in glede na dejstvo, da se bliža čas naše narodne osvoboditve, dodaja OF slovenskega naroda svojim temeljnim točkam še naslednji dve točki:
8. V skladu s slovenskimi izjavami Churchilla, Roosevelta in Stalina bo po svoji narodni osvoboditvi o notranji ureditvi Združene Slovenije in o svojih zunanjih odnosih odločil slovenski narod sam. OF bo to elementarno pravico slovenskega naroda uveljavila in branila z vsemi sredstvi.
9. Narodna vojska na slovenskem ozemlju raste iz Slovenskih narodno-osvobodilnih partizanskih čet in Narodne zaščite, kamor se poz' vajo vsi zavedni Slovenci.

Novo leto 1942.

Izvršni odbor OF;
Politični odbor OF; SNOO

Fotokopija dokumenta br. 1

Iznad bednih ruševina naše žalosne politike prošlosti, u novoj godini se dižu ohrabreni i aktivizirani Sloveni kao narod i njegova Osvobodilna fronta. Spoljašnji i unutrašnji neprijatelji Slovena kao naroda su uzalud očekivali da diskusija o goru ima pitanjima, koja je trebalo naći i rešiti, rastera Osvobodilnu frontu na sve strane. Plod te diskusije su obe novogodišnje izjave koje dokazuju da se Sloveni kao narodno jedinstvo samo još jače uvrstilo.

Sa borbenim poletom ide OF u novu godinu, u godinu kada će Sloveni kao narod sam odlučiti o svojoj sudbini i kada će njegove veštice i zdrave narodne sile postići i svoje nacionalno oslobođenje i oslobođenje oveka.

BR. 2

IZVEŠTAJ „SLOVENSKOG POROČEVALCA“ OD 6 JANUARA 1942 GOD. O BORBAMA ČANKAREVOG BATALJONA U POLJANSKOJ I SELSKOJ DOLINI DRUGOM POLOVINOM DECEMBRA 1941 GODINE¹

IZVESTAJI SA SLOVENAČKIH BOJIŠTA

Između 24 i 25 decembra narodnooslobodilačke partizanske jedinice u Gorenjskoj uništile su 6 mostova² da bi Nemcima onemogućile prolaz. 25. izjutra su uz glavni drum kod Poljana partizani postavili više zasada, tukli nemačke pozicije kod Poljana i napadali sav vojni saobraćaj na drumu. Nemci su odgovarali teškim mitraljezima, oklopnih automobila, topovima i tromblonskim bombama. Partizani su uništili nekoliko nemačkih oklopnih automobila. Broj nemačkih mrtvih i ranjenih još nije utvrđen. Istog dana su Nemci napadali sa Crnog Vrha. Tom prilikom su partizani pretrpeli sledeće gubitke: 1 mrtav i 4 ranjena. Nemački gubici toga dana iznose 62 mrtva i ranjena. 26. decembra je vladalo zatišje. 27. decembra su Nemci ponovo napali i pokušali sa pet strana opkoliti partizanske položaje. Žestoka borba je trajala 4 sata. Poginula su 4 partizana, a dva su

• U istom broju „Osvobodilne fronte“ objavljena je izjava grupa u lanjenih u OF — da stoje nepokolebljivo na čelu i vanju jedinstva OF — kao odgovor na pokušaje grupe Crtomira Nagode „Stara pravda“ da razbije OF. Grupa Crtomira Nagode bila je januara 1942 god. isključena iz OF. Posle isključenja, Crtomir Nagoda, koji je već od jeseni 1941 bio direktno povezan sa Mihailovičem, stupio je u „Slovensku zavezu“.

¹ „Slovenski poročevalec“ br. 1, od 6. januara 1942. godine. „Slovenski poročevalec“, centralni organ Izvršnog odbora OF, štampa se do maja 1942. god. u Ljubljani. U mesecu maju tiraž iznosi 4500 primeraka. Do kraja maja je izašao 21 broj (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 4, primedbu br. 1).

² Vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 78. primedbu 2 i dok. br. 69.

ranjeno. Nemaca je poginulo 40. Partizani su zaplenili ve u koli inu oružja i municije i odbili sve nema ke napade.

Kod Radohove Vasi u Dolenjskoj partizanska eta se sukobila sa brojno nadmo nijim Italijanima. Poginulo je 17 Italijana. Partizani imaju jednog mrtvog druga.

U celoj Gorenjskoj je na badnje ve e bila samo jedna javna pono nica. Vršila se u podružnici sv. Miklavža nad Selcama. Crkva je bila dupke puna. Za pevnicom je stare slovena ke boži ne pesme pevao partizanski peva ki hor, a sveštenika su pri misi posluživali tako e partizani. Taj doga aj je odjeknuo u celoj Gorenjskoj.

26 decembra uve e su u Dravljama kod Ljubljane razoružana tri italijanska vojnika. Zaplenjene su tri puške i 60 metaka.

BR. 3

IZVEŠTAJ BORISA KIDRI A, SEKRETARA IZVRŠNOG ODBORA OSVOBODILNE FRONTE, CENTRALNOM KOMITETU KOMUNISTI KE PARTIJE JUGOSLAVIJE OD 7 JANUARA 1942 GOD. O POLITI KOJ SITUACIJI U SLOVENIJI¹

IZVESTAJ O POLITI KOJ SITUACIJI U SLOVENIJI, 7-1-1942 GOD.

Demaskiranje Draže Mihailovi a smo završili uspešno. Izvršni odbor OF primio je sa terena preko 500 rezolucija koje osu uju izdaju Dražinu. Krupna i sitna buržoazija delimi no su se držale kiselu, a opšte je javno mišljenje bilo takvo, da su stvar morale požderati bez naro itih reakcija. Pokazalo se kao potpuno pravilno i pravovremeno što je Izvršni odbor OF objavio Vaše zvani no pismo o Draži.² Brzi udarac je spre io podmukle planove i jako u vrstio ugroženo slovena ko naredno jedinstvo.

Odmah posle kampanje koja je demaskirala Dražu, predložili smo svim grupama da se temeljnim ta kama, koje zastupa OF i koje su tako e Vama poznate, dodaju još dve ta ke:³ 1) da e posle narodnog oslobo enja o svojoj sudbini, o svojim spoljašnjim odnosima i unutrašnjem uredjenju — u skladu sa sve anim izjavama Cer ila, Ruzvelta, Staljina — odlu ivati slov. narod sam; 2) da narodna vojska na slov- teritoriji raste isklju ivo iz slov. partizanskih odreda i Narodne zaštite.⁴ Sve grupe — i pretstavnici, „jugoslovenske'

¹ Original, na slovena kom jeziku, nalazi se u arhivi Istoriskog edeljenja CK KPJ (9—442).

² Vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 67.

» Vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 61.

⁴ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 48.

buržoazije u OF³ — primile su ovaj predlog Izvršnog odbora. Samo „Pravda“, kojoj komanduje Vama poznati jugoslovensko-trockisti ki prijaško,® htela je... „ograni eno jemstvo“ samoopredeljenja, ali je, naravno, propala i sada je u raspadanju. Ta ke bi e u slede im brojevima »,Poro .“ i „OF“ sve ano objavljene. Kampanja protiv Draže prinudila je i aktivne oficire da s nama potpišu sporazum, koji kaže: 1) narodna vojska na slov. teritoriji sastoji se isklju ivo od partizanskih odreda i N. Z., koji su ve pod politi kim i vojni kim vo - stvom OF; 2) OF prima ili pak odbija oficire prema pouzdanosti; 3) primljeni oficiri dužni su svršiti kurs po nacionalno-polit. gledištima, koje odredi OF. Ovim sporazumom, koji zasada ne objavljujemo, da ih Italijani ne interniraju, oficirima su vezane ruke s obzirom na kakve separatne pokušaje. I im bi se ovi pokušaji pojavili, mi bismo objavili sporazum i raskrinkali prestupnike. Zbog naših udaraca, razni ljudi su bili, dakle, prisiljeni da podnose jedinstvo.⁷ Mi smo ostali gospodari položaja. Klasna zategnutost u slov. narodu ponovo se smirila. A, svakako, svima skupa ništa ne verujemo; njihovi pokušaji ponovo e se pojavljivati u takvom ili drugom obliku, i sve eš e. Ali postoje stvari koje mi vrsto držimo, i gde ih ne emo pustiti blizu: 1) teren, 2) Izvršni odbor OF, 3) štab. Odmah posle kampanje, odredili smo 3 januar kao praznik uspomena na partizanske i druge žrtve (zatvoreni, mu eni, iseljeni). Izvršni odbor OF je odredio da svi Slovenci, u znak komemoracije, ostanu kod ku e izme u sedam i osam asova. Stvar je odli no uspela. Sve ljubljanske ulice bile su posute slov. zastavicama sa crnim porubom, pozivima Izvršnog odbora i crno uokvirenim listi ima sa imenima Slandera⁸ i Šercera.⁹ (Serčer je bivši aktivni oficir, poru nik, koji je ve letos otišao u partizane, ponašao se disciplinovano i juna ki, postao komandir voda, zatim do komandira ete i polubataljona, izveo napad na Turjak i zauzimanje Loža, bio u Ljubljani, zbog izdaje uhapšen, osu en od ital. vojnog suda i streljan, i vanredno se dobro držao na sudu i prilikom streljanja). Zidovi su bili išaram imenima Slandera i Šercera. Izme u sedam i osam, ulice, lokali i pozorišta bili su — prazni. Stvar je bila nov plebiscit za OF. Pobožni hriš ani

⁵ Grupa koju su sastavljali ing. Dušan Semec, dr Drago Maruši i Franc Novak, a nazivana je i „ministarska“ grupa jer su bili u njoj bivši ministri jugoslovenskih vlada. Ova trojica bivših ministara predstavljali su onaj deo slovena kog gra anstva koji posle rasula Jugoslavije nije sara ivao sa okupatorom. Me u gra anstvom u Ljubljani imali su prili an ugled i sakupljali su za OF veliku nov anu pomo .

⁶ Vidi dok. br. 1, primedbu 6.

⁷ Misli se: Razni elementi morali su, zbog svenarodnog jedinstvenog Dekreta, da zastu-x»ju jedinstvo OF, iako je bio njihov cilj da ga razbiju.

⁸ Slavko Slander, narodni heroj (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 21 i 34).

⁹ Ljubo Serčer, narodni heroj (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 80).

išli su toliko daleko, da su ponegde u slučaju odsutnosti sa ulica, palili svece po kućama i stanovima u spomen palim žrtvama okupatorskog terora. Narod je ostavljao ulice već u pola sedam. Pred „Evropom“ sakupila se masa i čekala na tramvaj da pođe i u pravo vreme. Karabinjeri su silom ispraznili tramvaj. Tada su svi po ulicama potražili kućni. I iz unutrašnjosti dolaze izveštaji da je stoprocentno uspelo.

Cim smo dotukli velikosrpsko-jugoslovensku formu reakcije, pojavila se nova — separatistička. Kuhar¹⁰ je preko londonskog radija držao govor koji jasno cilja na to: da će Slovenija potpasti pod „zapadni uticaj“, a Srbija pod „isto ni“. Mi smo ovo u propagandi krstili kao protivoslovenski separatizam. „Bela garda“ je izdala letak za „Slovensku srednju Evropu“.¹¹ Naša su gesla: poštrena akcija protiv okupatora; samoopredeljenje Slovena kog naroda¹²...; sloga i jedinstvo naroda... zajednički život svih južnoslovenskih naroda... samoopredeljenje; sloga i jedinstvo svih slovenskih naroda...

Za naš položaj u Sloveniji bilo bi vanredno povoljno ako bi se na slobodnoj teritoriji mogla što pre održati konferencija zastupnika oslobođenih pokreta svih naroda Jugoslavije. (OF bi tamo poslala Tirša¹³ i Veru¹⁴, nas zastupa... kao član Izvršnog odbora OF. Konferencija bi trebalo da bude u smislu jedinstvene i složne borbe naroda J. protiv okupacije. Posmatrano sa našeg stanovišta, bilo bi dobro ako se na toj konferenciji uspostavi Narodnooslobodilački odbor... sve Jugoslavije. Kao protivteža... vlade. Ako bi takav odbor mogao... sigurnu delegaciju u inostranstvo i tamo je kakogod afirmirati, bilo bi još bolje. Javite što pre šta mislite o ovom. I poštenu... ovo predlažu i moraće se dati neki odgovor...

Pozdrav Peter¹³

¹⁰ Dr Alojz Kuhar, bivši urednik časopisa „Slovenec“. Prilikom kapitulacije Kraljevine Jugoslavije pobjegao je u London i postao opunomoćeni ministar izbegličke jugoslovenske vlade i član državnog propagandnog odbora. On je besno napadao Narodnooslobodilački pokret i davao direktive i podršku belogardističkim organizatorima za borbu protiv partizana.

¹¹ Ovaj letak izdala je belogardistička frakcija „Straža“ pod rukovodstvom profesora teologije dr Lamberta Ehrlicha.

¹² Tekst je dalje vrlo oštećen.

¹³ Dr Jože Hus, član Izvršnog odbora OF

¹⁴ Edvard Kocbek, član Izvršnog odbora OF

¹⁵ Boris Kidri

„PARTIZANSKI VESTNIK" OD 8 JANUARA 1942 GOD. O LIKU
PARTIZANA¹

STA SU PARTIZANI?

Usled sve življeg priliva novih boraca u naš logor i zbog grešaka, koje se uvek ponavljaju, ini mi se da je potrebno napomenuti sledeće: Partizanske jedinice bitno se razlikuju od redovne vojske. Zbog toga, bilo bi suvišno i čak štetno ako bi u naš logor uneli metode redovne armije — ili čak buržoasko-fašističke vojske. Regularna armija je centralizovana, viša komanda naređuje svaku najmanju akciju ili pokret. Iz tih razloga vojnici regularne armije, u slučaju da je opkoljen ili uhvaćen, prestane da se bori i preda se neprijatelju. Međutim, partizanske jedinice, čak i desetine, bore se sasvim samostalno. Pa i u slučaju da je jedna razbijena i da su ostali samo dvojica partizana, oni moraju produžiti sa akcijom. Suština partizanskih operacija su stalne akcije, počev od najmanjih (uništavanje denuncijanata i izdajnika, dela sabotaže) do napada na neprijateljske jedinice ili čak napada na neprijateljske garnizone.

Regularna armija ima već unapred organizovana slagališta i prevoz namirnica, municije i naoružanja, dok partizanski odredi ovog nemaju, već je njihova dužnost da se svim tim sami snabdevaju, pre svega — da to oduzmu neprijatelju u akcijama. Da bi partizani mogli izvoditi uspešne akcije, moraju partizanske jedinice i svaki pojedinac partizan da budu samostalni, okretni, dobro izvežbani i, što je naročito važno, da budu politički zreli, da bi na terenu svoje jedinice mogli vršiti i politički rad. Partizan treba da bude inicijativan, dosetljiv, u svakoj situaciji treba da se snađe, da izmisli uvek novu taktiku, uvek nova lukavstva u borbi sa neprijateljem.

Ali ne smemo misliti da, zbog toga što su sve jedinice u akciji samostalne, partizani i njihove jedinice ne podležu nikakvoj disciplini i da mogu raditi sve što im padne na pamet. Svaki partizan podleže partizanskoj disciplini, treba da vodi računa o konspiraciji i moralu. Partizanski štab za Sloveniju određuje pojedinim parti-

¹ „Partizanski vestnik“ br. 4, od 8 januara 1942 godine. Ovaj logorski list je izdavao Treći partizanski batajlon „Ljubo Serčer“. List je u rukopisu izlazio svaki dan od 5 januara 1942 godine. Treći partizanski batajlon logorovao je u decembru 1941 i januaru 1942 god. u malim barakama blizu izvora Prusnice, između Slemena i Kožljeka, južno od Borovnice. U uslovima vrlo teških vremenskih prilika (visok sneg i temperatura —15° do —25°) politički rad je bio vrlo otežan. Lističji lanci su razrađivani po barakama, znatno je doprineo uspešnijem sprovođenju političkog rada. Uređivao ga je Ante Novak, politički komesar čete, dok su o sadržini listički članak odlučivali članovi štaba bataljona na zajedničkim sastancima.

zanskim jedinicama podru je njihovih operacija, postavlja komandante bataljona, eta itd., i politi ke komesare, koji se postavljaju u sporazumu sa Izvršnim odborom OF. Tako e, svaki komandant i komesar odgovaraju za svoje greške pred partizanskim štabom, a partizanski štab za Sloveniju je podre en partizanskom štabu Jugoslavije.

Zdravko®

BR. 5

PISMO CENTRALNOG KOMITETA KOMUNISTI KE PARTIJE
JUGOSLAVIJE CENTRALNOM KOMITETU KOMUNISTI KE
PARTIJE SLOVENIJE OD 10 JANUARA 1942 GODINE¹

CK KP SLOVENIJE!

Dragi drugovi!

U svome pismu od 1 I 1942² ve smo Vam odgovorili na neka pitanja koja postavljate u svojim pismima. A ovih dana primili smo podosta vašeg propagandisti kog materijala („Slov. poro .“, „Osvob. fronta“, III broj, „Slov. partizan“, razni leci i propagandni materijali, „Izvestija“, „Slovenija in Evropa“³ itd.), te Vas, u vezi s ovim materijalima, upozoravamo još na neke momente:

1) Pravilno je da se uporno borite za o uvanje širine OF, i Vaša je politi ka linija u tom pogledu pravilna. asopisu „Osvobodilna fronta“ dali ste, u tom pogledu, pravilan smer. Ali sav materijal koji ste nam poslali pokazuje ne samo to da reakcija izvan Fronta diže besnu kampanju protiv KP i, zbog toga, jasno, protiv OF, koja je najja a veza Partije s masama, ve da se, u vezi s promenama na me unarodnom podru ju, ra a i u samoj OF dupla opasnost, dva neprijatelja rukovode e uloge naše Partije:

a) Na jednoj strani, prikriveni ili svesni neprijatelji naše Partije, koji se kriju pod demagoškim parolama i glume duboku demokratnost i prijateljstvo prema Sovjetskom Savezu („Izvestija,“), koji su, prema svemu sude i, produkta N.⁴ i njemu sli nin.

b) Na drugoj strani, nesvesna malogra ansko-demokratska stihija koju nose sa svih strana sakupljeni intelektualci, stihija koja

¹ Miloš Zidanšek-Zdravko, narodni heroj, lan CK KPS. pao na Hribarjevom (2,5 km sev. zap. od Velikih Bloka) 7 februara 1942 godine.

² Original, na slovena kom jeziku, nalazi se u arhivi Istoriskog cdeljenja CK KPJ (16—874).

- Ovaj dokumenat Redakcija nije uspela prona i.

» List „Izvestija“ izdavala je grupa „Pravda“ pod rukovodstvom ing. Crtomira Nagode, a list „Slovenija in Evropa“ grupa Lamberta Ehrliča — „Straža“.

⁴ Misli se na ing. Crtomira Nagode.

guši u pokretu OF njenu pravu revolucionarnu demokratičnost... briše ulogu proletarijata u Narodnooslobodilačkoj borbi itd.; ukratko, pretili da budu em razvitku OF da izraz nekakve malogradjanske sentimentalnosti koja e svakako jako pomo i kapitalisti kim elementima u Sloveniji da se ponovo podignu na noge. Ponavljamo: ne tvrdimo da je OF ve danas to, ve samo upozoravamo na opasnost koja nastaje ukoliko Partija ne bude izvršila svoje dužnosti.

2) S obzirom na ovo, smatramo, da je jedan od najvećih zadataka KP SI. da svojim otvorenim nastupanjem neprekidno pokazuje put kojim treba da ide OF. Nije dovoljno dati slovena kom narodu listove „OF“ i „Slov. poročevalec“, koji su ina e dobri agitatori i organizatori za OF, ali se u njima ne vidi stanovište KP SI. prema svim goru im pitanjima sadašnjeg vremena, ne vidi se samostalna i direktna borba KP SI. protiv neprijatelja, ne vidi se principijelan odnos naše Partije prema raznim pojavama u OF i izvan nje. Ova dva lista i ne mogu da budu takva, jer ovo nije njihov zadatak. A zbog toga je neminovno potrebno da se CK KPS bez odlaganja poštaru za što redovnije izlaženje „Dela“, koje treba da sve stvari postavlja oštro, principijelno, da se bori za rukovode e mesto u oslobodilačkom pokretu, odnosno — za oduvanje tog rukovode ega mesta. Saopštenje (nov. 1941 god.) je doduše politički pravilno (ali ubudu e izbegavajte upotrebu takvih izraza iz fašističke terminologije kao što je, na pr., „gospodarski prostor“) i korisno, ali nije dovoljno. „Delo“ je danas tim više potrebno što treba pre i od agitacije jedino na nacionalno-oslobodilačkoj bazi za korak dalje ka agitaciji za u vršenje saveza radnika i seljaka, naročito siromašnih seljaka, o rezultatima socijalističkog sistema u SSSR, o tome zašto je baš sovjetski sistem omogučio SSSR-u tako veliku stvarnu pobjedu nad fašizmom: ukratko, treba pripremiti tlo za novu etapu naše borbe, u koju ve stupamo brzim koracima i na kojoj treba ujediniti neposredno oko KP sve radne mase.

3) Pri tome pazite da ne padnete u sektašenje. Potrebno je da se bije boj protiv neprijatelja naše Partije izvan OF i u njoj na takav način da samu OF oduvate i čak u vrstite. Vodite borbu tako da se narodne mase uvere na vlastitim iskustvima o pravilnosti vaših stavova. Pre svega je, u tom pogledu, potrebno da ništa ne zataškavate, da sve suprotnosti iznesete pred narodne mase i tu izvođite pobjedu nad protivnikom. Pred o ima imamo vrlo opasan velikosrpski pokušaj sa „Izveštajima“, koji, pod prividno pomirljivom formom, rafinirano podriva pozicije naše Partije u OF (ss Dražom Mihailovićem). Ne dozvolite ovim elementima, koji ovde, u Srbiji i Bosni igraju ulogu otvorenih saveznika Nemaca i Italijana, primaju od njih oružje i napadaju nas zajedno s njima (ono isto što se dogodilo ranije u Srbiji, sada se događa u Bosni, kamo je otišao Draža Mihailović), da dobiju korena, jer nema nikakve sumnje da

e baš ovi elementi, zajedno s nekim otpacima nekadašnje SLS³, biti naš sutrašnji glavni neprijatelj. Samo specifične prilike u Sloveniji sprečavaju ove ljude da već danas postanu ono što su njihova velikosrpska braća u Srbiji i Bosni. Ne dozvolite im, zbog toga, da se uvijaju u neku pomirljivu „lojalnost“, već u „Delu“ jasno i otvoreno demaskirajte ovo društvo zajedno sa njihovim velikosrpskim hegemonističkim tendencijama.

4) U vršite ujte vezu sa onim elementima koji su nam najbliži, a naročito radnici koji jedinstvo. Saopštite nam kako stojite po tom pitanju. Neka nam Peter još šalje političke izveštaje, i to ne samo u opštim crtama, već i u podrobnostima.

6) Protiv napada na KP sa strane raznih kontrarevolucionarnih grupa morate nastupati tako direktno i ne samo preko publikacija OF. Zaoštrite u narodnim masama političku diskusiju na pitanju uloge Kompartije u prošlosti i tih reakcionarnih elemenata. Kad Vas kleve u svim mogu im klevetama, uzmite to kao povod za razjašnjavanje nekih principijelnih stanovišta naše Partije (odnos prema demokratiji, crkvi, privatnoj svojini, naciji, porodici, ženi, o socijalizmu, o kolhozima itd.), što će u velikoj mjeri pomoći i prelazu kolebljivih sitnosopstvenih masa na pozicije naše Partije. U svojoj svakidašnjoj akciji težite izolaciji kula njih i drugih buržoaskih elemenata od osnovnih radnih masa. Ovo treba da bude tako i crvena nit vašeg organizacionog rada u OF.

7) Posebno pitanje je pitanje terenskih odbora OF. Delimično smo ovo pitanje dodirnuli u pismu koje smo pre par dana poslali na adresu Izvršnog odbora OF i koje ste verovatno već primili. Ovi odbori su inače — kako se iz Vaših izveštaja i poslatog materijala vidi — postali snažan politički faktor, ali aktivistima tih odbora i najširim masama slovenačkog naroda nije još jasno da ovi odbori moraju postati sutrašnja vlast i da ovu vlast već danas treba osvajati deo po deo. Ovi odbori već sada treba da igraju ulogu organa narodne demokratske vlasti u krajevima gde operišu partizanski odredi. U tim treba i slovenačke narodne mase da traže zaštitu — ne kod italijanskih i nemačkih vlasti, već kod odbora OF. Treba objasniti aktivistima odbora OF da oni nisu više samo odbor koji ujedinjuje pripadnike raznih političkih stranaka u zajednici koja oslobodila u borbi, već da su, u prvom redu, predstavnici narodnih masa koje u krvavoj i požrtvovanoj borbi, korak po korak, uspostavljaju svoju vlast. Treba objašnjavati u čemu se ova vlast razlikuje od nekadašnje, od onih organa vlasti koje su uspostavili nekadašnji jugoslovenski protivnarodni režimi. Ovo je potrebno ne samo zbog vršenja OF, već i zbog toga da se postigne što već a

³ Slovenska ljudska stranka (Slovenačka narodna stranka), stranka klerikalnog dela buržoazije i klera za vreme bivše Jugoslavije

unutrašnja homogenost ovih odbora, njihova povezanost s ovim novim revolucionarnim demokratskim formama narodne vlasti i da se, na taj način, u tim odborima zaista iskuje najjače oružje koje će sutra onemogućiti raznim reakcionarnim elementima da pod raznim demagoškim, formalno „demokratskim“, parolama ponovo uspostave svoje pozicije. Možda će, tako će, s vremenom biti potrebno menjati nazive ovih odbora u „Narodnooslobodilačke odbore“ (kao što se naziva i vaš glavni NOO) da bi im se dao još veći značaj. A s time ne treba žuriti, već to učinite onda kada se za to pokaže stvarna potreba. Napominjemo, da ćemo Vam uskoro poslati naša uputstva u vezi s tim pitanjem, koja će opširnije i u celini obraditi pitanje tih odbora, koji su bez sumnje danas najvažniji oblik masovne organizacije i koji će stvarno odigrati ulogu prelaznih organa vlasti kako budu im oblicima. Potcenjivanje tog pitanja bilo bi zbog toga najgrublja politička greška. A pošto je stvar takva, tako će je samo po sebi razumljivo da se svim snagama treba boriti za uvršenje radničkog i sitnoseljačkog jezgra u ovim odborima, za rukovode u ulogu Partije, za ujedinjavanje masa oko Partije baš preko ovih odbora.

8) Šaljite nam i što iscrpnije izveštaje o partizanskim i političkim akcijama. Šaljite opise borbi, junaka, držanje pred neprijateljem, imena poginulih drugova i saveznika itd. Sve ovo potrebno nam je ne samo radi evidencije i popularizovanja kod nas već i radi inostranstva. Ne posmatrajte onda ove detaljne izveštaje kao kuluk, nego kao sastavni deo naše borbe. Obavestite nas kako stoji stvar sa našim rukovodima im drugovima koji su pali u ruke fašističke policije i šta ste učinili za njihovo oslobođenje⁶. Pokušajte doći u dodir sa Italijanima (vojne vlasti) i predložite im zamenu za 100 italijanskih zarobljenika koji su bili zarobljeni krajem decembra u borbi kod Rudog". U tome pogledu možete se pozivati na sve garancije Vrhovnog štaba. Ali ponudu neka izvrši vaš štab ili čak i štab ljubljanskog bataljona⁸. A još bolje bi, svakako, bilo ako vi sami u Sloveniji na to izađete. Ukoliko bi Italijani pokazali spremnost za zamenu, ona se može izvršiti na teritoriji Hercegovine. Međutim glavna vaša briga mora, svakako, biti da ih oslobodite drugim sredstvima.

9) Poslali bismo Vam Gust⁹., ali nemamo dokumenata za njega. Pošto će se možda i ubuduće pokazati potreba da Vam šaljemo ljude, predlažemo da nam što pre pošaljete nešto dokumenata — kojima bismo mogli snabdeti ljude za putovanje u Sloveniju. Dokumenti

• Vidi dok. br. 103.

⁷ Tom prilikom u borbi kod Gaoi a, 23 decembra 1941 god., četvrti (Kraljeva k) bataljon Prve proleterske brigade zarobio je oko 150 italijanskih oficira i vojnika.

⁸ Krimskog bataljona, koji je stalno logorovao u blizini Ljubljane

• Ivan Matija, sa predratnim pseudonimom Gusti

treba da budu kompletni, eventualno ak sa dodatim štambiljima, tako da se mogu u celosti opremiti.

Propagandisti ki materijal šaljite nam i ubudu e.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Sa drugarskim pozdravima Vas pozdravlja

CENTRALNI KOMITET
KOMUNISTI KE PARTIJE JUGOSLAVIJE

10 januara 1942 god.

BR. 6

NAREDBA KOMANDANTA TRE EG PARTIZANSKOG BATALJONA „LJUBO SERCER- OD 10 JANUARA 1942 GOD. O IMENOVANJU KOMANDIRA I POLITI KIH DELEGATA VODOVA¹

NAREDBA KOMANDANTA BATALJONA „LJUBO SERCER“²
od 10-1-1942 g.

1) Imenuju se za politi ke delegate:

I vod: drug Janoš³

II vod: drug Martin¹

III vod: drug Ante^{r>}

IV vod: drug Maks*

¹ „Partizanski vestnik" br. 6, od 10 januara 1942 godine (vidi pri-medbu br. 1 uz dok. br. 4).

² Posle oktobarske italijanske ofanzive (6—28 oktobra 1941 god.) borci Sercerovog polubataljona sklonili su se u Ljubljanu i ponovo otišli u partizane u novi logor Krimskog bataljona izme u Kožljeka i Slemena iznad Borovnice. U tom logoru su se prikupili borci Krimskog bataljona, koji su preostali posle oktobarske ofanzive, a pri-dolazili su tako e novi borci iz Ljubljane i iz sabirne ete. koja se nalazila na Samotorici iznad Horjula. Komandant bataljona bio je u po etku decembra Aleš Bebler a zatim Miloš Zidanšek-Zdravko, polit-komesar Dušan Pirjevec-Ahac. Zamenik komandanta bio je do sredine januara Janez Hribar, kojeg je zamenio Mirko Bra i .

Prema „Partizanskom vestniku" br. 3 i se anju u esnika, bataijon je imao naziv Tre i partizanski bataijon „Ljubo Sercer", po imenu narodnog heroja Ljube Sercera. komandanta polubataljona, koji je rukovodio napadom na Lož (19 oktobra 1941) i koji je, posle pada u ruke Italijana, bio streljan u Tomišelju 22 decembra 1941 godine.

Bataijon je imao zadatak da se u toku zime svestrano priprema vojni ki i politi ki, mobilizira nove borce i naoruža. Krajem januara imao je, prema se anjima u esnika, 26 ouškomitraljeza, 2 mitraljeza i 140 pušaka sa velikom rezervom municije. Deo ovog naoružanja držali su kao rezervu. Imao je krajem januara 1942 god. 140 boraca (podaci: Tone Vidmar-Luka, Ante Novak).

³ Anton Gradišnik-Janoš, poginuo 1943 god. na Krimu od belogardisti ke patrole.

⁴ Anton Cerk-Martin

⁵ Ante Novak

⁶ Anton Popek-Maks, poginuo kod Zužemberka 26 jula 1943 godine.

- 2) Imenuju se za komandire vodova
I vod: drug Istok
II vod: drug Lipe⁷
III vod: drug Stjenka⁸
IV vod: drug Miha⁹
- 3) Za oružara partizanskog logora imenuje se drug Fajfa.
- 4) Komandir stražarskog voda je uvek stariji dežurni a politiki delegat mla i dežurni.
- 5) Stražarski vod vrši tako e sve pomo ne radove u logoru.
Komandant Tre eg bataljona¹⁰

Drugovi!

Naredba druga komandanta ima dva cilja:

- 1) da imenovanjem politiki delegata i komandira vodova izreke priznanje drugovima koji su se pokazali najdisciplinovaniji partizani, i
- 2) da pomo u tih drugova postigne što ve u disciplinu i odvažnost, podigne moral, drugarstvo i požrtvovanje.

Drug komandant nare uje sve to jedino zato što je svestan da samo tako organizovani i disciplinovani partizanski odredi mogu izvršiti ono što od njih o ekuje slovena ki narod.

Polit, komesar bataljona

⁷ Franc Tav ar-Rok (Lipe)

⁸ Bojan Polak-Stjenka

• Frangeš, žandarm iz Rakeka, zarobljen 15 januara 1942 god., osuđen na smrt i streljan marta 1942 godine.

¹⁰ Miloš Zidanšek-Zdravko

„PARTIZANSKI VESTNIK" OD 11 JANUARA 1942 GOD. O OBEZ-
BEDENJU PARTIZANSKIH JEDINICA OD NEPRIJATELJSKE
ŠPIJUNAŽE¹

PARTIZANSKI VESTNIK

br. 7 Nedelja, 11 januar 1942 g.

Konspiracija i špijunaža

Drugovi partizani! Mi kao partizani — borci za novi život — imamo tako e svoju tajnu, tako e svoju strategiju i taktiku. Svaki partizanski logor, svaka partizanska jedinica ima svoje tajne, koje treba sakrivati od neprijatelja. Budimo svesni da smo okruženi od neprijatelja uprkos tome što smo na svojoj zemlji. Budimo svesni da neprijatelj pokušava svim sredstvima da prodre u našu sredinu i uništi nas. Taktika neprijateljske ofanzive je razli ita.

- 1) Direktni napadi na naš logor.
- 2) Slanje špijuna u blizinu logora ili u sam logor.
- 3) Nedostatak reda, discipline i konspiracije u logoru i nesavesno brbljanje o našim tajnama izvan logora.

Prvi na in neprijateljske ofanzive, direktan napad na naš logor, nije opasan, i partizanski pokret u Sloveniji od takvih napada nije imao mnogo gubitaka. — Drugi na in ofanzive neprijatelja mnogo je opasniji — to jest ubacivanje špijuna u logor ili njegovu blizinu. Ali, pažnjom partizana može se i ta opasnost brzo otklohit. Me utim najopasnija je tre a ofanziva, to jest ideološka ofanziva u. samim našim redovima. To zna i da se drugovi partizani nisu oslobodili metoda i navika današnjeg pokvarenog kapitalisti kog društva. Svaki nedostatak reda, discipline, konspiracije i morala u našem logoru i jedinicama ide u korist neprijatelju. Svaki drug koji se ogreši o zakone partizanskog života, možemo tvrditi, posredno je i potsvesno u službi neprijatelja protiv kojeg se bori. O onome, pak, koji kleve e starešine i raznosi ili brblja tajne našeg logora u samom logoru ili izvan njega — možemo mirne savesti tvrditi da je neposredno, direktno u službi protivnika.

Zbog toga je dužnost svakog druga partizana da pazi na sebe i svoje drugove, kako se ponašaju u logoru, a naro ito izvan logora. Suština partizanske konspiracije je uvanje partizanskih tajni, dosledna partizanska disciplina i budna partizanska svest.

Zdravko⁸

¹ „Partizanski vestnik" br. 7, od 11 januara 1942 godine
¹ Miloš Zidanšek-Zdravko

BR. 8

LANAK DRUGA BORISA KIDRICA U „OSVOBODILNOJ FRONTI“ OD SREDINE JANUARA 1942 GOD. O SNAZI I OSNOVNIM ZADACIMA OSVOBODILNE FRONTE¹

DRŽAVA U DRŽAVI

Osvobodilna fronta slovena kog naroda je danas — država u državi. Ona raspolaže oružanom snagom partizanskih odreda i Narodne zaštite, ima svoje pravosuđe, svoju obaveštajnu službu i službu bezbednosti, te kupi narodni porez. Slovena ki narod izvršava njena uputstva a sabotira naredbe fašisti kih okupatora-

injenica da je stvorio „državu u državi“, za slovena ki narod je od vanrednog značaja. Kod kuće i pred svetom dokazuje koliko životne snage imaju u sebi slovena ke narodne mase koje se dižu protiv ugnjetanja. Uprkos strahovitom teroru i mada trenutno pod petom stranaca — uspostavile su svoju narodnu vlast.

Ali, sem „države u državi“, razvijaju se još drugi znaci slovena kog otpora i ustanka. Slovena ki narodnooslobodila ki odredi pooštrili su svoju oružanu akciju. Njihov broj i moral rastu. Pošli su slovena ki narodni ustanici. Vođstvo slovena kog oslobodila kog pokreta nalazi se u rukama novih ljudi, u narodnim rukama, dok su stari priznati „vođe“ iz vremena pre okupacije ili pljunuli na svoj narod i prodali se okupatorima ili su pobjegli u inostranstvo, gde razmišljaju kako bi posle isterivanja fašisti kih ugnjetanja ponovo varali narod te uspostavili svoju raniju nepravednu vlast.

Ako uzmemo u obzir sve te činjenice, tada moramo konstatovati da su Slovenci stupili u prvu fazu svoje **narodne revolucije**. Iša narodna revolucija razvija se sve dotle dok ne budemo zbrisali sa naše zemlje poslednji trag tuđinskog jarma i dok naše narodno oslobodjenje ne bude preraslo u socijalno oslobodjenje slovena kog radnog okeka, koji sačinjava jezgro i ogromnu većinu slovena kog naroda.

O čemu treba da smo naročito svesni u pogledu naše narodne revolucije?

1. Zaoštriti moramo oružanu borbu protiv okupatora. Svaki narod je danas dužan doprineti svoj deo slobodi koja će doći utoliko pre ukoliko evropski narodi svojim sopstvenim udarcima budu razbili zaleđe neprijatelja. Novi partizani, izgradnja i aktivizacija Narodne zaštite — tako glase u tom pogledu zadaci dana.

¹ „Osvobodilna fronta“ br. 2, sredinom januara 1942 godine. Lanak je napisao Boris Kidrić.

2. Sloboda se približava. Upravo stoga unutrašnji neprijatelji slovena ke nacije i naroda pokušavaju se presaldumiti na nove pozicije. Još ju e prirepci fašisti kih osvaja a, oni ve danas prikupljaju svoje snage kako bi posle oslobo enja povampirili svoje staro predokupacisko gospodstvo, koje je na kraju krajeva, narode Jugoslavije predalo okupatorima. Tako e unutar OF na i e se još ljudi kojima je želja da se ponovo uspostavi staro bliža, negoli dobro svoga naroda. Ali što je bilo — zauvek je prošlo. Nikad se više ne sme ponoviti. I stoga je naš drugi osnovni zadatak: spre iti bivšim „vo ama" i svim protivnarodnim elementima da bi ikada više dobili zale e me u slovena kim narod om, koga su danas potpuno izgubili.

3. Slovena ki narod sam, prepušten i predat okupatorima, po eo se boriti za svoju slobodu i izgradio je svoju jaku Osvobodilnu frontu. Stoga on ne e ni dozvoliti da mu bilo kada opet kroje sudbinu protivnarodni i velikosrpski elementi raznih londonskih jugoslovenskih vlada. Posle oslobo enja, slovena ki narod e sam odlu iti o svojoj sudbini, o svom unutrašnjem ure enju i o svojim spoljašnjim odnosima. Osvobodilna fronta, koja je jedini ovlaš eni predstavnik slovena kog naroda u zemlji i pred svetom, e to elementarno pravo slovena kog naroda „sprovedi i braniti svim sredstvima". U ostvarivanju sloge i jedinstva naroda Jugoslavije, slovena ki narod oslanja e se na pomo srpskih i hrvatskih partizana i na srpski i hrvatski narodnooslobodila ki pokret.

Ostvaruju i slogu i jedinstvo naroda Jugoslavije slovena ki narod oslanja e se na pomo srpskih i hrvatskih partizana i srpski i hrvatski oslobodila ki pokret.

BR. 9

„OSVOBODILNA FRONTA“ OD SREDINE JANUARA 1942 GOD.
O KARAKTERU BUDUĆE SLOVENSKE NARODNE VOJSKE¹

KAKVA ĆE BITI NAŠA VOJSKA?

Slovenska narodna vojska, onakva kakva raste iz naših partizanskih odreda i iz jedinica Narodne zaštite, bitno će se razlikovati od sviju vojski u koje su Sloveni mladi ljudi bilo kada bili uključeni. Njene osnovne osobine bit će sledeće:

1) Naša vojska raste kao vojska dobrovoljaca; bit će sastavljena od najsvjesnijih i najborbenijih Slovenaca, stoga će u toj vojsci vladati drugarstvo i njena disciplina neće se zasnivati na strahu, već na svesti.

2) Naša vojska bit će isključivo slovenska,² nastala na slovenskom tlu i sastavljena od Slovenaca, spremnih da brane svoj narod i izvojuju mu slobodu, stoga je unapred isključeno da bi ta vojska izdala slovenske narodne interese.

3) U našoj vojsci prevladat će i naša vojsku voditi ljudi iz naroda (koji već danas skoro isključivo sastavljaju partizanske odrede i jedinice NZ), jer su baš radnik i seljak najpožrtvovaniji i najborbeniji i upravo danas ponovo dokazuju da je radni narod kičma naroda; stoga naša vojska neće da bude samo nacionalna nego tako će narodna vojska, stoga tu vojsku niko neće moći iskoristiti protiv našeg radnog naroda. Naprotiv: upravo postojanje takve vojske bit će našem narodu garantija da posle oslobođenja ispod jarma okupatora niko neće moći da preuzme interese i volju Slovena kog radnog ovekā.

¹ „Osvobodilna fronta“ br. 2, sredinom januara 1942 godine

² Voštvo Slovena kog NOP je tada isticalo Sloveni ki karakter narodnooslobodilačkih odreda zato što je Draža Mihailović preko svojih agenata pokušavao da parolom jugoslovenstva, na starim osnovama, odbije Slovene ki mase od oružane borbe protiv okupatora.

BR. 10

NAREDBA KOMANDANTA TRE EG PARTIZANSKOG BATALJONA „LJUBO SERCER" OD 22 JANUARA 1942 GOD. O IMENOVANJU KOMANDIRA, POLITIKIH KOMESARA I POLITIKIH DELEGATA U BATALJONU¹

PARTIZANSKI VESTNIK

Br. 14   etvrtak, 22 januara 1942 god.

**Naredba štaba bataljona „Ljubo Sercer"
od 22 januara 1942 god.**

- 1) Za zamenika komandira druga Dakija² imenuje se komandir III voda, drug Stjenka.³
- 2) Za zamenika politkog komesara druga Zana⁴ imenuje se drug Cene.⁵
- 3) Razrešuju se svojih dužnosti kao komandiri vodova drugovi Lipe i Huso⁶.
- 4) Imenuju se:
  - za komandira I voda drug-Jože⁷,
  - za politdelegata I voda drug Boltažar⁸,
  - za komandira II voda drug Arti⁹,
  - za politdelegata II voda drug Gašper¹⁰,
  - za komandira IV voda drug Vandek¹¹,
  - za politdelegata IV voda drug Maks,
  - za partizanskog instruktora i oružara drug Huso,
  - za intendanta logora drug Mohor¹².
- 5) Svaki drug partizan koji bi neopravdano izgubio pušku ili drugo oružje bi e posle istrage odmah streljan.

**Za štab bataljona „Ljubo Sercer"
Zdravko¹³
kom. bataljona**

¹ „Partizanski vestnik" br. 14, od 22 januara 1942 godine

² Stanko Semi -Daki, narodni heroj

³ Bojan Polak-Stjenka, narodni heroj

⁴ Tone Zalar-Zan, poginuo na Dolu, kod Borovnice, 1943 godine.

⁵ Anton Bavec-Cene

• Bogomil Gaberc-Huso

⁷ Ciril Mlinar-Jože

⁸ Pavle Mikuš-Boltažar, poginuo 2 juna 1942 god. kao komandir 2. etape bat. „Ljubo Sercer".

⁹ Jože Kamnikar-Arti, poginuo u Begunjama septembra 1942 godine.

¹⁰ Filip Tekavec-Gašper

¹¹ Alojz Popek-Vandek, poginuo 1 februara 1943 god. kao zamenik komandanta Cankareve brigade kod Sv. Križa u Zužemberku.

¹² Marjan Vesenjsek-Mohor, poginuo 2 februara 1942 god. na Zavrhu iznad Borovnice.

¹³ Miloš Zidanšek-Zdravko

Ukaz štaba bataljona Ljuba Šercija
3 dne 26. 1. 1942.

1. Za namestnika komandirja tov. Balaž, za
inčup komandirja 3. voda, tov. Štjanka,
2. Za namestnika polit. komisarja tov. Zima
zi inčupovan tov. Čene,
3. Za predsednika vojnih dolžnosti kot komandirja
voda tov. Lipe in tov. Huga,
4. Inčupovani so:
za komandirja I. voda tov. Jože
za polit. delegata I. voda tov. Poltavčan
za komandirja II. voda tov. Anti
za polit. delegata II. voda tov. Zoster
za komandirja III. voda tov. Vauček
za polit. delegata III. voda tov. Ilak
za partizanskega inštruktorja in viračarja tov. Huga
za intendanta tabornice tov. Doktor.
5. Vsak toranis partizan, ki bi neupravičeno
izgubil puško ali drugo orožje, bo takoj po preskani
ustreljen.

Za štab bataljona Ljuba Šercija
Zdenko,
kom. bataljona

**UPUTSTVO IZVRŠNOG ODBORA OSVOBODILNE FRONTE
OD 24 JANUARA 1942 GOD. TERENSKIM ODBORIMA OSVOBODILNE
FRONTE, ODREDIMA NARODNE ZAŠTITE I PARTIZANSKIM
JEDINICAMA O MERAMA ZA SPRE AVANJE ŠIRENJA
BELOGARDISTICKE PROPAGANDE¹**

**UPUTSTVO TERENSKIM ODBORIMA OF, ODREDIMA NARODNE
ZAŠTITE, BORBENIM GRUPAMA NARODNE ZAŠTITE, SLUŽBE
BEZBEDNOSTI OF I PARTIZANSKIM JEDINICAMA**

Pla enici onih mra nih elemenata koji su izdali narode Jugoslavije, prodali ih okupatorima i koji bi i posle narodnog osloboenja želeli ponovo uspostaviti omrznuo gospodstvo socijalnog iskorišavanja, narodne neravnopravnosti, korupcije i nasilja nad slovena - kim narodnim masama, po eli su širiti svoje prljave propagandisti ke listi e. Ti listi i se cini no nazivaju: „SVOBODNA SLOVENIJA”,² „SLOVENIJA IN EVROPA”,³ „NAPREJ ZASTAVA SLAVE”,¹ „ZARJA SVOBODE”⁵. Tim bu nim lažnim imenima se prikļu uje i „PETROV GARDIST”⁶. Sva ta prljava literatura napada Osvobodilnu frontu i Komunisti ku partiju i više ili manje iskreno ispoveda da posle izгона okupatora treba prevariti slovena ki narod i radne mase i povampiriti vlast ugnjeta a i starih grešnika.

OF kao jedina slovena ka narodna vlast poziva slovena ki narod da o isti tu petokolonašku propagandu. Danas, kad vodimo tešku oslobodila ku borbu, kad smo u ratnom stanju sa okupatorima, ne smemo biti tako širokogrudni da dozvoljavamo petokolonaško rovarenje pod maskom lažnih fraza i predokupacione lenosti i propalosti.

¹ „Slovenski poro evalec” br. 4, od 24 januara 1942 godine

² „Slobodna Slovenija” (Slobodna Slovenija), organ klerikalne „Slovenske ljudske stranke” (Slovena ke narodne stranke) i njene belogardisti ke vojne organizacije „Slovenska legija”, pisan na ciklostilu,

³ „Slovenija in Evropa”, list belogardisti ke organizacije prof. Lamberta Ehrlicha „Straža”

⁴ „Naprej zastava slave” bio je list „Sokolske legije”, belogardisti ko-mihailovi evske organizacije slovena ke liberalne buržoazije.

⁵ „Zarja svobode” bila je omladinski list JNS, a od januara 1942 god. postala je organ „Napredne delovne skupnosti” (Napredne radne zajednice) u koju su se ujedinile sve liberalne reakcionarne frakcije. Zbog njenog reakcionarnog pisanja su organi VOS OF 25 januara 1942 god. zaplenili štampariju „Zarje svobode” sa celokupnim tiražem petokolonaških letaka.

⁶ „Petrov gardist” bio je list majora Karla Novaka, kojeg je Draža Mihailovi imenovao za etni kog komandanta za Sloveniju.

Terenski odbori OF, odredi Narodne zaštite, borbene grupe Narodne zaštite, služba bezbednosti OF i partizanske jedinice dužni su:

1) svaku takvu prljavu literaturu odmah spaliti, a štamparije uništiti i onesposobiti za dalji rad;

2) im bi petokolonaši zvali u pomoć okupatora, bezobzirno upotrebiti oružje.

BR. 12

PRAVILNIK GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 24 JANUARA 1942 GOD. O ORGANIZACIJI I ZADACIMA NARODNE ZAŠTITE¹

PRAVILNIK NARODNE ZAŠTITE²

S obzirom na odluku Izvršnog odbora OF i Glavnog štaba slovenačkih partizanskih odreda o Narodnoj zaštiti, Glavni štab izdaje sledeći Pravilnik Narodne zaštite (NZ):

Cl. 1: Narodna zaštita je sastavni deo slovenačke oružane sile.

Cl. 2: NZ je u celini podređena Glavnom štabu slovenačkih partizanskih odreda, tj. vrhovnom vojnom organu OF.

Cl. 3: Glavni štab imenuje okružne i rejonske komandante i komandante jedinica NZ na predlog okružnih, rejonskih i terenskih odbora OF.

Cl. 4: Glavni štab je jedino nadležan davati tumačenje ovog pravilnika i uputstva u okviru toga pravilnika.

Cl. 5: NZ se mobilizuje na celoj slovenačkoj teritoriji bez obzira na sadašnje unutrašnje granice i bez obzira na versajške unutrašnje granice.

Cl. 6: U redove NZ se dobrovoljno mobilizuju svi svesni Slovenci od 18 do 50 godina koji su sposobni za oružje i spremni da aktivno sudeluju u borbi za oslobođenje i ujedinjenje slovenačkog naroda.

Cl. 7: Jedinice NZ se osnivaju po: a) fabrikama, rudnicima, trgovima i zanatlimskim preduzećima, ustanovama, zavodima, državnim, javnim i privatnim nadležstvima i višim školskim zavodima:

b) po varoškim kvartovima, tj. po uličnom sistemu;

c) po selima i naseljima.

Cl. 8: Jedinica NZ se osniva po preduzećima i ostalim ustanovama, nabrojenim pod 7 a), ako u ovima ima bar 15 obveznika; gde

¹ „Slovenski poročevalac“ br. 4, od 24. januara 1942. godine

² Vidi odluku o osnivanju Narodne zaštite — Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 48. — Narodna zaštita je svojom organizacijom i borbena grupama obuhvatila skoro svako slovenačko selo. Ona je mobilizovala i pripremala nove borce za slovenačke partizanske jedinice.

je obveznika manje, mobilišu se po mestu boravka (uli ni sistem). Po selima i naseljima se osniva grupa ako u njima boravi bar 15 obveznika; gde je obveznika manje, onda se obližnja sela ili naselja ujedine i osnuju zajedni ku jedinicu. Osnovna jedinica NF je vod od 10 do 15 ljudi, koji ima svog starešinu.

Cl. 9: Zadatak NZ je da sara uje s oružjem u oslobodila kom ratu slovena kog naroda. Zato jedinice NZ moraju:

a) sabotažom razbijati ratnu privredu okupatora (proizvodnja i prevoženje za rat potrebnih predmeta i sirovina);

b) sabotažom razbijati upravni i vojno-upravni aparat nasilja nad Slovencima (saobra aj i veze);

c) sabotažom spre avati plja ku prirodnih bogatstava slovena ke zemlje;

d) organizovanjem službe bezbednosti braniti slovena ko stanovništvo od kra a i nasilja okupatorske vojske; .

e) štititi slovena ko stanovništvo od doma ih ucenjiva a, lopova i razbojnika;

f) u slagalištima i na prevozu uništavati materijal koji služi ili pripada okupatorskoj vojsci;

g) napadima na okupatorsku vojsku demoralisati i uništavati živu silu neprijatelja;

h) pružati svestranu pomo partizanskim jedinicama i u estvo-vati u akcijama partizana;

i) popunjavati partizanske redove prelaženjem u partizanske jedinice.

Cl. 10: U jedinicama NZ mora vladati vojni ka disciplina. Glavni štab daje u tu svrhu komandnom osoblju NZ potrebnu disciplinsku vlast.

Cl. 11: lanovi Zaštite se moraju odazvati pozivima svojih komandanata bez odlaganja i traženja objašnjenja o cilju poziva. Isto tako se moraju pokoravati svojim komandantima u toku izvršavanja borbenog zadatka. Jedinice NZ moraju biti spremne da se na poziv u celini priklju e partizanskim odredima.

Cl. 12: lanovi Zaštite moraju savla ivati sve teško e u borbi protiv okupatora, moraju biti istrajni, hrabri i odlu ni u izvršavanju borbenih zadataka i spremni da žrtvuju ak i svoj život za slobodu slovena kog naroda.

Cl. 13: lanove zaštite mora prožimati svest da od njihove de-latnosti zavisi sudbina slovena kog naroda kojem moraju, zajedno s partizanima, izvojevati slobodu time što e proterati tu inske nasilnike iz naše domovine, da kao slovena ka narodna vojska zauzmu celu slovena ku teritoriju i da slovena kom narodu osiguraju suverenost na njegovoj zemlji.

IZVEŠTAJ „SLOVENSKOG POROCEVALCA" OD 24 JANUARA
1942 GOD. O BORBI KOD DRAŽGOŠA, BEZULJAKA I OTAVA
I O AKCIJAMA U LJUBLJANI¹

IZVEŠTAJI SA SLOVENACKIH BOJIŠTA

Šta kažu Nemci u Gorenjskoj? Nemci su mobilisali ogroman broj vojnika i gestapovaca protiv partizana koji su u Selškoj Dolini branili svoje slovenačke zemljake od nameravanog nasilnog preseljenja i tako e navukli podosta topova na položaje prema Dražgošama." Ne samo da Nemci nisu, uprkos ogromnoj nadmoći, ništa mogli uiniti partizanima, nego su imali i velike gubitke — mrtvih i ranjenih. Zatim su, u svom besnilu, zapalili selo Dražgoše — ukoliko ga već ranije nisu porušili topovima, poubijali sve stanovništvo, tako e žene i decu. Posle tog „slavnog" ina, jedan se nemački oficir u društvu javno izrazio ovako: „Nas Nemci u Gorenjskoj e odneti avo. Bolje je na Isto nom frontu nego ovde, gde nisi siguran ni pred jednim grmom ili drvetom. Ovi partizani su vražji strelci, od

¹ „Slovenski poro evalec" br. 4, od 24 januara 1942 godine

² Proživši se iz Poljanske Doline Cankarev bataijon je otišao pod pl. Jelovicu, u selo Dražgoše. Opis ovih borbi nalazi se u Zborniku, tom VI, knj. 1, dok. br. 78 i 79. Vidi i dok. br. 69.

Posle ofanzive u Poljanskoj Do'ini Nemci su pregrupisali svoje snage i, kad su doznali da se bataijon nalazi u Dražgošama, orodužili svoju ofanzivu. izvršili napad na bataijon koji se dobro pripremio i iskoristio vrlo pogodne prirodne osobine terena za odbranu. Jože Gregor i -Gorenjec i Stane Zagar. obojica narodni heroji, odli no su vodili bataijon. koji je brojao oko 200 ljudi.

Zatišje je vladalo sve do 7 i 8 januara. Nemci su prvi put napali 9 januara, pre podne. Uprkos velikom mrazu i nadmoći neprijatelja u ljudstvu i tehnici (uz pešadisko naoružanje imali su i 12 topova), bataijon se uspešno branio 9 i 10 januara, spretno spse avaju i akciju nemačkih topova i minobacača. No u 11 januara partizani su morali doneti novu municiju preko Jelovice. Trećeg dana su Nemci napali ve u 4 sata izjutra, a u predvečerje su poeli udarati partizanima u lea, jer ih je neki izdajnik doveo, preko manje poznatih staza, preko Jelovice. Zbog toga su se partizani no u 12 januara povukli. Nemci su Dražgoše sravnili sa zemljom, odrasle muškarce postreljali a žene iselili (12 januara 1942). Ova akcija zabeležena je u nemačkim dokumentima kao „veliki poduhvat" (Grosseinsatz). Vidi dok. br. 137.

Prema podacima preživelih partizana u dražgoškoj borbi u estovalo je oko 3000 Nemaca, od ega je izbaeno iz stroja preko 600. Od poginulih Nemaca naeno je 45 leševa tek kad je sneg okopneo. Glavni štab NOP odreda Slovenije u svom izveštaju Vrhovnom štabu navodi da je u borbi na Dražgošama poginulo 200 a ranjeno 400 nemačkih vojnika i oficira (vidi dok. br. 69).

Pošto nisu o uvane arhive nemačke operativne vojske u Sloveniji ne mogu se navesti okupatorski podaci o gubicima.

kojih bi se morali uiti ratovanju. Njihov komandant ne zasluuje smrt, ve unapre enje u generala". — Ovaj oficir je zatim pri ao: „Išli smo putem uzbrdo. Iznenada, pred nama se pojavi bela prilika na skijama, bez štapova, sa mašinkom u ruci. U trenutku je opalila i pogodila moga pratioca u glavu, drugog u trbuh. Bacio sam se na zemlju i leao kao mrtav u snegu više asova. Patrolu, koja je otišla daleko ispred nas, pokosio je neki drugi skijaš, koji se besno sjurio niz strmen, kristijanijom naglo zaustavio i takvom brzinom i preciznoš u opalio rafal na patrolu — da su, osim jednog, popadali svi. Ovi partizani nisu seljaci ili zanatlije ve izabrani strelci, pred kojima ose am, kao vojnik, poštovanje i divljenje".

JLJUBLJANSKA POKRAJINA"

etrdeset karabinjera i finansa opkolilo je no u 15 o. m., u Bezuljaku iznad Cerknice, ku u u kojoj je bilo 6 partizana. Nastala je kratka borba: 2 Italijana (me u njima karabinjerski narednik) bili su mrtvi, a 2 ranjeni.

U Otavama iznad Cerknice razvila se, 18 o. m., borba izme u 500 Italijana i partizanske ete. Italijani su se u bekstvu povukli i ostavili, prema prvim podacima, 8 mrtvih na bojištu. Istog dana, sukobili su se partizani sa italijanskom patrolom iznad Padeža kod Borovnice. Italijani su imali 2 mrtva. Partizani bez gubitaka.³

Narodna zaštita je izvršila, izme u 24-XII-1941 i 13-I-1942 godine, u središtu grada i u Rožnoj Dolini, sedam razoružavanja (ital. oficira, podoficira, redova i karabinjera). Tom prilikom su zaplenili: 3 puške, 2 pištolja, 2 karabina, više od 150 metaka, vojni ki šinjel, vojni ku šajka u, opasa i 2 oficirska bicikla. U Trnovom je bio ubijen karabinjer koji na poziv Narodne zaštite nije hteo da preda oruđe. U Mostama su ranili i razoružali jednog karabinjera.

³ Akcije Tre eg partizanskog bataljona „Ljubo Sercer". Oko 15 januara 1942 god. je bataijon „Ljubo Sercer", uprkos vrlo jake zime, po eo širu aktivnost. Rasporedio se na teritoriji Pokojiš e—Rakitna—St. Vid—Sv. Trojica—Kožljek, koja je obuhvatala oko trideset sela i naselja. Ovu oslobo enu teritoriju branile su ete na sektorima Pokojiš e, Rakitna, Cajnarji i Kožljek, sa zasedama i patrolama. Stab bataljona nalazio se u selu Gora (podaci: Stanko Semi -Daki, Anton Bavec-Cene).

BR. 14

IZVEŠTAJ „SLOVENSKOG POROCEVALCA" OD 31 JANUARA 1942 GOD. O BORBI ČANKAREVOG BATALJONA PROTIV NEMAČKIH OKUPATORA NA DRAŽGOŠAMA¹

DETALJI IZ BORBE KOD DRAŽGOŠA²

Kad su Nemci doznali da se u Dražgošama nalaze partizanski odredi, poslali su protiv njih više od hiljadu vojnika, bateriju topova 15 sm i veći broj manjih topova. Utaborili su se u selu Rudno pod Dražgošama i položili tu i topovima. Seljaci su se posakrivali po podrumima, a partizani su zauzeli položaje na padinama ispod sela. Posle topovske pretpripreme Nemci su, među kojima je bilo i mnogo Mačara, pošli u napad, ali su ih partizani dočekali vatrom iz mitraljeza. Borbe su trajale tri dana i Nemci su imali preko tri stotine mrtvih i veliki broj ranjenih. Od partizana je poginulo pet. Nemci nisu mogli doskočiti partizanima. Tek kad je seljak Pogačnik, vulgo^s Resman, iz Jamnika, za Judinih 200 RM\ doveo Nemce za leđa partizanima, stazom koju su poznavali samo meštani, partizani su se povukli. Gustav Eger, predstavnik Gestapoa, posednik u Zeleznikama i vlasnik fabrike eksera u Ljubljani, poslao je seljacima u Dražgoše pismo da ne beže iz sela, jer da se nikome ništa ravo ne može dogoditi. Ali kad su Nemci došli u selo, prvo su se najeli i napili, a zatim izvršili pokolj. Pobili su veći broj žena i dece, popalili kuće i probacali leševe u vatru. Najkrvavo nije su se ponašali Mačari.

Eger se sad nalazi u Ljubljani gde se oseća sigurnijim. U poslednje vreme Nemci postavljaju za komesare⁵ Slovence, jer partizani ubijaju sve komesare.

¹ „Slovenski poročevalec" br. 5, od 31. januara 1942. godine

² Vidi dok. br. 13 i 16.

³ Vulgo (lat.) — obično; izraz za drugo ime pod kojim je neko lice poznato u svojoj okolini.

⁴ Rajhsmarka

⁵ Misli se na komesare nemačke uprave u opštinama.

O ZADACIMA PARTIJE, RUKOVODILACA PARTIZANSKIH JEDINICA I NARODNE ZAŠTITE U SVESTRANOM OSPOSOBLJAVANJU I PRIPREMANJU NARODNOOSLOBODILACKIH PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE ZA PRETSTOJE E BORBE¹

UCVRŠCUJMO SLOVENACKU NARODNU VOJSKU

Velikim i naglim koracima se približuje doba odlučnih borbi za slobodu slovenačkog naroda i slovenačkih radnih masa. Osnovni uslov pobjede u tim borbama jeste postojanje naše vlastite vojske, vojske koja je ujedno bitna nacionalna i narodna vojska, vojska koja se nikad ne može pokolebati u sprovođenju konačnog cilja naših narodnih masa: nacionalne i socijalne slobode.

Zato naše partijske organizacije moraju zadacima koji stoje pred nama u pogledu ispunjavanja toga osnovnog uslova posvetiti svu svoju pažnju i sve svoje najbolje moći.

Ki ma naše buduće narodne vojske bit će naše **partizanske jedinice**. Ta ki ma mora biti vrsta i zdrava. Zato treba više brige posvetiti njihovom **političkom sastavu**. Temeljito treba poboljšati naš rad na regrutovanju partizana. Priliv u partizanske redove ne može biti ostavljen sam sebi i naše organizacije ne smiju biti samo registratori spontanih prijava. Kod regrutovanja se mora uvek osetiti budno prisustvo komunista. Ovi moraju težiti za tim da preko svih masovnih organizacija (terenskih odbora OF, omladinskih aktiva itd.) pridobiju za partizanske jedinice najbolje, **najzdravije elemente iz naroda**. Ujedno moraju se starati za to da grupe dobrovoljaca, koje iz njihovog kraja odlaze u partizane, ili te koje se u njihovim krajevima formiraju, dobiju **snažno jezgro isprobanih boraca** za nacionalnu slobodu i narodna prava. U vezi s tim treba ponovo pregledati članstvo Partije i najbolje drugove odrediti za vojni i politički vršenje partizanskih jedinica koje već postoje i koje se stvaraju.

Priliv u partizanske redove se u poslednje vreme znatno ubrzao. No ipak nas ni sadašnji brži priliv ne može zadovoljiti. Izvesni rejon Ljubljane i izvesni okruzi u provinciji, bez vidljivog uzroka u socijalnom sastavu svoga stanovništva, znatno zaostaju iza drugih. U tim rejonima i okruzima, koji zaostaju, treba snažno zasukati rukave da bi se broj partizana i partizanskih jedinica u najkraćem roku osetno povećao.

Neposredna rezerva partizanskih jedinica jesu jedinice **Narodne zaštite**. Ali je broj i brojna snaga tih jedinica danas u vapajućem

¹ Objavljeno u „Delu“ br. 1, februar 1942 godine. Članak je napisao drug Aleš Bebler.

nesrazmeru sa masovnim uticajem Osvobodilne fronte i Kompartrije. Velike mogu nosti privla enja u Narodnu zaštitu ostale su svih poslednjih meseci u velikoj meri neiskoriš ene. To zaostajanje bi moglo imati nedogledno teške posledice. Ostavilo bi za oružanu borbu spremne mase bez vo stva ili bi ih ak prepustilo tu em, narodu neprijateljskom vo stvu. Zato je trenutno naš prvi zadatak da u jurišu likvidiramo tu prazninu. Hitno moramo u Narodnu zaštitu uklju iti sve pristalice OF koji su vojni obveznici, a oko njih prikupiti što ve i broj svesnih slovena kih mladi a i ljudi. Time je ve re eno da je dužnost svakog lana Partije koji je sposoban da nosi oružje — da se uklju i u Narodnu zaštitu, da u njoj razvije maksimalnu aktivnost, da u njoj pokaže uzor discipline i borbenosti.

Jedinice Narodne zaštite mora prožimati istinski vojni ki duh. Te jedinice moraju biti vrsto povezane, moraju poznavati svoje komandante i bezuslovno priznavati njihov autoritet. Komandanti, koji moraju biti politi ki pouzdani i isprobani narodni borci, moraju znati iz svojih jedinica vaspitati za borbu sposobne ete, spremne izvršavati sve teže i teže vojni ke zadatke.

A to se može posti i isklju ivo izvršavanjem akcija. Razume se da komandanti moraju znati svojim jedinicama odre ivati odgovoraju e akcije. Ove ne smeju biti samo odbranbenog karaktera, jer bi to zna ilo prepuštanje inicijative neprijatelju. Zato akcije lanova Zaštite moraju biti bezuslovno i napada ke (sabotažne i vojni ke). Praksa nam svedopi da su ove ak i lakše izvodljive, dakle pogodnije su kao prvi zadaci mladih zaštitnih jedinica- U izvršavanju takvih akcija e se jedinice Narodne zaštite isprobati, izvežbati i prekaliti da od njih postanu uzorne jedinice budu e slovena ke narodne vojske.

U naši» narodnim masama dozreva raspoloženje za najviši oblik oružane borbe protiv tla itelja — za ustanak. Rastu i priliv seoskih ljudi i mladi a u partizanske redove, spontane mobilizacije Narodne zaštite u krajevima kojima prete preseljenja ili represalije okupatora, jesu prvi, ali jasni, znaci toga sazrevanja. Tu nastaju za nas novi, iznad svega odgovorni zadaci vojni kog karaktera.

Jedno je u tom pogledu jasno: komunista nikad ne napušta mase kad ove same pojure u borbu. Naprotiv: bez oklevanja zauzme svoje mesto u prvim redovima boraca. Tu radi na tome da se masa ne obeshrabri prvim neuspehom, da istraje u borbi, da privu e u borbu bližu i dalju okolinu. Njegov cilj mora biti da iz spontano nastalih oružanih grupa napravi disciplinovane vojni ke jedinice sa snažnim narodnim rukovodstvom, sposobne da uspešno prkose fašisti kim ruljama i da ih napadaju.

U nastupaju em periodu najteži zadaci o ekuju naše partizanske komandante i politi ke komesare. Partizanske jedinice naglo rastu i množe se, jed'nice Narodne zaštite i spontano nastale selja ke oružane grupe sve tešnje se privla e u partizanske akcije. Iz tih jedi-

nica e naši partizanski predvodnici morati kovati našu narodnu vojsku, odlu nu, borbenu i politi ki zdravu.

To nam jasno pokazuje da e pitanje partizanskih kadrova postati goru e pitanje. Zato je ve danas potrebno u partizanskim odredima i u jedinicama Narodne zaštite najve u pažnju posve ivati politi kom i vojni kom vaspitanju sadašnjih komandira vodova i polHi kih delegata i svega ostalog ljudstva. Treba smelo uzdizati one koji pokazuju sposobnosti na sve odgovornija mesta, pomagati im u izvršivanju njihovih zadataka drugarskim savetima i tako ih spremati za sve teže i odgovornije funkcije. U njihovom izboru se svakako treba naro ito osvrutati na njihovu vrstu povezanost sa radnim narodom, na njihovu požrtvovanost i borbenost, na njihov zdravi smisao za vojni ku veštinu, a ne možda na njihovu na itanost u vojni kim i politi kim pitanjima. Zdrav, borben narodni element mora biti u rukovodstvu naših jedinica, ako želimo da odista služe svome narodu i svojoj naciji, ako želimo da budu na visini svojih zadataka u ovim za Slovence najsudbonosnijim vremenima.

Jer težak je put koji stoji pred nama. Naše jedinice e morati znati izvršivati sve šire, sve zamašnije operacije. Mora e znati zauzimati i postepeno istiti od neprijatelja itave predele naše domovine. U tim predelima e morati osigurati vlast odborima Oslobo dilne fronte, pružati im oružanu podršku u izvršivanju vlasti i održavati red na oslobo enoj teritoriji. Tu teritoriju e morati znati braniti protiv regularne tu inske vojske.

U borbama za zauzimanje i odbranu oslobo ene teritorije, naše e jedinice morati postati vojni ki zrele za izvo enje svojih kona nih zadataka: izgon svih okupatora iz Slovenije, zauzimanje cele slovena ke teritorije, obezbe enje suverenosti slovena kog naroda i prava radnih masa.

IZVEŠTAJ „SLOVENSKOG POROCEVALCA" O BORBAMA CANKAREVOG BATALJONA U POLJANSKOJ DOLINI I DRAŽGOŠAMA U PERIODU OD 25 DECEMBRA 1941 GOD. DO 11 JANUARA 1942 GODINE¹

IZVOD IZ MESENOG IZVEŠTAJA GORENJSKOG ŠTABA SLOVENACKIH NARODNOOSLOBODILACKIH PARTIZANSKIH ODREDA I JEDINICA NARODNE ZAŠTITE

25 XII 1941 god. napad na Hotovlje kod Poljana i poviše Crnog Vrha: Nemci — 104 mrtva i ranjena do 27 XII 1941 god. u tri dana borbe.² Te borbe su vođene u Pasjoj Ravni i poviše Crnog Vrha, na kovskom i Valterskom Vrhju. Zatim smo se povukli iz Poljanske Doline u Selšku Dolinu preko Mohorja u Dražgoše. U svim tim borbama mi smo imali osam mrtvih i 7 ranjenih. Mrtvi su: Mlakar Janko, partijac i skojevski aktivista iz Senurja, Matko Franc, Pušavec Miha, Ruđigaj Božo, Koruza Jože, Dolenc Vinko, Šubić Ivan i jedan neidentifikovan iz Poljanske Doline.

9 I 1942 god. i 10 I 1942 god. traju bojevi³ ceo dan, od zore do mraka. Nemce cenimo na 2000 ljudi; pucaju tako e iz topova od 3,5 sm, 4,6 sm, 8 i 12 sm torpedo-granatama, bacaju rušila ke i zapaljive bombe. Zapalili su u selu Dražgoše ve dve ku e i dve staje.

9 I 1942 god. pucali su na petoro dece koja su pošla po drva. Do sada odbili smo sve napade. Nemci imaju oko 60 mrtvih i ranjenih, mi — nijedne žrtve. Moral naših je dobar, isto tako zdravlje. I seljaci, uopšte uzevši drže se dobro.

Posle borbe u Poljanskoj Dolini, tj. 27 XII 1941 god. uve e, krenuli smo na Sv. Mohor. Tu smo pripremili akciju na konzum u Dobravi. Zaplenili smo oko 3000 kg životnih namirnica i ve u količinu bakalske robe i jednog konja. Konzum je bio nema ki. Istog dana organizovali smo zasedu na cesti u Selškoj Dolini u Soteski, ali ona nije imala uspeha zbog zadocnelog dolaska naših eta, odnosno preuranjenog dolaska Nemaca. Istog dana miniranje železni ke pruge kod Besnice, koje nije uspelo zbog slabog eksploziva. 31 XII 1941 ujutro preselili smo se u Dražgoše.

Od 1 I — 9 I 1942 uredili smo naš novi logor, postavili smo zasede u cilju odbrane našeg utvr enja. S obzirom na n vodošle partizane, svakog dana imali smo vojni ke i političke kurseve. Od 9 I do zaklju no 11 I 1942 god. uve e, trajao je napad i borba

¹ „Slovenski poročevalac" br. 6, od 8 februara 1942 godine

² O ustanku u Gorenjskoj vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, primedbu 2 uz dok. br. 78.

³ O borbi kod Dražgoša. koju je vodio Cankarev bataijon. vidi dok. br. 13.

protiv Nemaca, koji su napali s pešadijom i artiljerijom. Nema ke ete stigle su iz Kroke preko Jamnika prema Dražgošama, iz Selca preko Sevnice i Češnjice prema Rudnom i Novaku. Nema ke snage ra unali smo na približno 2000 do 3000 ljudi. Deo njihovih snag? stigao je tako e iz Štajerske..

9 I 1942 god. artiljerija je po ela borbu, a oko 13 asova po el je borbu protiv nas pešadjja. Na svim otsecima bila je odbijena sa velikim gubicima. Tog dana mi nismo imali nijedne žrtve. Nema ka vojska koja je stigla iz Kroke — posle prvog sukoba s nama pani ki se povukla u ku u u Lajšama, i nije htela više na bojište. Svi pokušaji komandanata i pretnje pištoljima da bi vojnike ponovo naterali u borbu — nisu uspeali. Ta skupina brojila je oko 200 ljudi. Nema ka skupina koja je stigla iz Selca prema Dražgošama, posle dvodnevnog boja protiv nas, posva ala se i pobunila, te su jedni na druge pucali iz pištolja. U toj zabuni ga ala ih je njihova artiljerija, posle ega su se u neredu povukli. Nemci su zadržali pozicije samo u dolini i oko Novaka.

10 I 1942 god. nije bilo pešadiskih napada na naše pozicije, ali se zato toga dana poja ala artiljeriska vatra. Po ela je oko 13 asova i trajala do 18 asova.

9 I 1942 skupina Nemaca zapalila je ku u nekom siromašnom seljaku. Po selima su tako e vršili premeta ine, pretili ljudima i pokrali im hranu i rublje. Nema ka skupina koja je bila kod Novaka pucala je na petoro dece koja su pošla po drva. 9 i 10 I 1942 god. izgorele su od zapaljivih granata dve ku e i dve staje. 10 i 11 I 1942 god. poslali smo manji odred partizana u zasedu prema ešnjici, da napadne s boka Nemce u dolini, artiljeriju i automobile. Ta naša zaseda nije uspeala pošto su Nemci bili svuda po obližnjim brežuljcima i putevima na terenu. Našoj skupini pošlo je za rukom da uništi njihovu borbenu telefonsku mrežu. 11 I 1942 god. po eo je koncentri an napad artiljerije i pešadije s vel'kim snagama protiv nas, od 8,30 asova pa dalje.

Imena naših poginulih junaka:

Ivan Zajc, Maks Krmelj, Maks Dolinar. Gregor Boži , Vinko Zakelj, Janez Kova i , Maks Režek; poginuli 11 I 1942 god- u Dražgošama. Henrik Bi ek, Radovan Danko, Karei Mlakar, Miha Fister, Edvard Tome, Ciril Zelja, Janez Kova i , Gra an, Jaka Jèreb. Stanko Oman, Jernej Kokalj, Mirko Šubic; poginuli 13 I 1942 god. na Mošenjskoj Planini.⁴

⁴ Posle trodnevne ogor ene borbe, u kojoj su naše snage imale minimalne žrtve, Cankarev bataijon se povukao na Jelovicu. Jedan deo bataljona (Prva eta) nastanio se u barakama šumskih radnika na Kališama, sa zadatkom da s dražgoške strane zatvori Nemcima pristup na Jelovicu. U lova koj ku i na Mošenjskoj Planini utaborila se Druga eta da bi zatvorila dva prilaza prema Jelovici sa radovlji ke strane.

Napad kod Verda.⁵

Prema prvim izveštajima, ubijeno je kod napada na Verd 18 Italijana. Poginuo je 1 partizan, a 3 su ranjena. 8 cisterni je probušeno. Železnička stanica je jako oštećena. Zaplenjeno je nešto oružja. Ta nije izveštaj sledi.

Pao je veoma visok sneg, a u jelovim šumama je bilo samo nekoliko prstina.

13 januara su iz pravca Radovljice došle skijaške jedinice, obišle zasede i opkolile kuću na Mošenjskoj Planini. Partizani su se pod obostranom ogorčenom vatrom probili kroz obrub, ostavivši 12 žrtava.

U borbi na Dražgošama, u sastavu Cankarevog bataljona bile su samo dve, jer se Treća eta tada nalazila na Pokljuki.

Posle borbe na Mošenjskoj Planini obe dve Cankarevog bataljona su se sastale na Vodiškoj Planini i povukle se u dubinu šume, gde je štab bataljona podelio bataljon na 3 dela: Selšku i Poljansku etu i Jeseničku grupu. Selska eta, s kojom je bio i štab bataljona, pošla je u Selšku Dolinu, a Poljanska u Poljansku Dolinu. Selška eta prezimila je vešinom zajedno, podeljena na dva voda, dok je Poljanska provela zimu odvojeno u dve manje skupine. Prva se ubrzo podelila na dve dve: Selšku i Škofjelošku etu.

Jesenička grupa sa brojnim stanjem oko 50 boraca (komandir Stražišar Polde, komesar Benedik i Franc) krenula je preko Save i podelila se na tri skupine. Prva skupina otišla je na Pokljuku u Poključku etu, druga je logorovala i prezimila na Zabreškem pašnjaku pod Stolom, a treća se vratila natrag i uključila se u Selšku etu. Poključka eta i skupina pod Stolom, koja se razvila kasnije u Jeseničku etu, u proleće sačinjavaju jezgro Prvog bataljona Prve grupe.

Istovremeno, prilikom reorganizacije bataljona, izdvojile su se dve grupe koje su takođe otišle preko Save. Jedna grupa od 12 boraca krenula je, ali tek u martu, u okolinu Kamnika stvaraju i jezgro Kamničkog bataljona, a druga skupina od 8 boraca nastanila se u Uđinom Borštu (podaci: Maks Krmelj, Ivo Bertonec, Vinko Hafner).

⁵ O napadu Trećeg partizanskog bataljona na železničku stanicu Verd vidi dok. br. 19.

BR. 17

**ZAPOVEST ŠTABA DRUGOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG
BATALJONA ZA 8 FEBRUAR 1942 GODINE¹**

**DNEVNA ZAPOVEST ŠTABA 2 PARTIZANSKOG BATALJONA²
ZA 8 II 42 GODINE**

Štab 2 part. bataljona odre uje za danas:

Štab 2 part. bataljona izri e zahvalnost svim drugovima za disciplinu i spremnost koju su pokazali prilikom proslave sveslovenskog jedinstva.³

1) Dežurnu službu preuzima 3 eta

2) Politi ki as:

od 10,30—12 za 3 etu i mit. vod, vod⁵, drug komesar bataljona; od 2—3,30 za 1 i 2 etu, vode drugovi komesari eta Košta⁴ i Vlado.

3) Opis puškomitraljeza za 2 vod Prve ete i 2 vod Druge ete od 10,30—12, pod komandom druga Maroka⁵ i druga komandira ete Janka;⁶

za 2 vod 3 ete od 2—3,30, pod komandom druga Simona.⁷

¹ Dokumentat je uzet iz knjige dnevnih zapovesti i naredaba štaba Drugog štajerskog bataljona, osnovanog 15 XII 1941. Knjiga ima format beležnice (16X18 sm) i nalazi se u arhivi Muzeja narodnog osloboenja u Ljubljani. Obuhvata 50 dnevnih zapovesti, 32 naredbe štaba Drugog bataljona i 7 naredaba štaba Prve štajerske brigade, koja je naredbom Glavnog štaba (vidi dok. br. 42) dobila naziv: Druga grupa slovena kih partizanskih odreda. Zapovesti i naredbe su sastavljali komandant Franc Rozman-Stane i poitkomesar Dušan Kveder-Tomaž, a u knjigu ih je zapisivao Peter Stante-Skala koji je 14 II 1942 god. postao privremeni zamenik komandanta bataljona (podatak iz knjige dnevnih zapovesti).

² Posle borbi kod Liberge (23 XII 1941) i Primskovog (26 XII 1941), Drugi štajerski partizanski bataijon vratio se u Ljubljansku pokrajinu i držao se na sektoru Podlipoglava. Glavni štab je bataljonu* dao zadatak da se svestrano pripremi za prelaz u Štajersku. Svakodnevno je izvo ena politika i vojna nastava. Manjim patrolama bataijon je stalno uznemiravao neprijateljske garnizone, vršio politiki rad u okolnim selima i mobilisao nove borce. Znaju i da teške prilike u Štajerskoj traže jaku udarnu jedinicu, komanda bataljona naro ito se starala da bude sastav bataljona što bolji. Bataijon je bio sastavljen pretežno od radnika, sa vrlo velikim procentom lanova Partije i kandidata.

³ Po direktivi IOOF i Glavnog štaba, sve jedinice su praznovala 7 februar kao praznik slovenske uzajamnosti i 8 februar kao godišnjicu smrti Franca Prešerna. najve eg slovena kog pesnika (1800—1849).

* Stane Bizjak-Kosta

⁵ Alojz Kolman-Marok, narodni heroj

⁶ Janko Stariha, narodni heroj, kasnije komandant Prvog bataljona, poginuo 7 novembra 1942 god. u Dobrovljama.

⁷ Janko Sekimik-Simon, narodni heroj

- 4) Opis teškog mitraljeza za 1 i 3 vod Druge ete od 3,30—5, pod komandom druga Osipa⁸.
- 5) Osnovni pojmovi miniranja za komandire eta i komandire vodova od 3,30—5 pod komandom druga komandanta bataljona.
- 6) Te aj za etne bolni are od 9—10,30 pod vo stvom druga bataljonskog lekara.⁹
- 7) Vežbe peva kog hora od 5—6. Vode drugovi Vlado i Maks¹⁰.

K K¹¹

BR. 18

ZAPOVEST ŠTABA DRUGOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG
BATALJONA ZA 9 FEBRUAR 1942 GODINE¹

DNEVNA ZAPOVEST ŠTABA 2 PART. BATALJONA
ZA 9-II-42 GODINE

Štab 2 partizanskog bataljona odre uje za danas:

- 1) Dežurnu službu preuzima 1 eta.
- 2) Politi ki as:
  - od 10,30—12 za 2 etu i mitraljeski vod, vodi drug kom. bat.
  - od 2—3,30 za 3 etu,
  - od 3,30—5 za 1 etu,
  - vode drugovi kom. eta Košta² i Vlado.
- 3) Opis puškomitraljeza za 3 vod 1 ete. pod komandom druga Maroka,³ od 10,30—12;
  - od 2—3,30 za 3 vod 2 ete, pod komandom druga kom. ete Janka⁴;
  - od 3,30—5 za 3 vod 3 ete, pod komandom druga kom. ete Simona⁵.
- 4) Opis teškog mitraljeza za 1 i 2 vod 3 ete, od 2—3,30 pod kom. druga Osipa.
- 5) Te aj za etne bolni are od 9—10,30. Vodi drug bataljonski lekar.
- 6) Osnove miniranja za kom. eta i kom. vodova od 3,30—5 pod kom. druga komandanta bataljona.

⁸ Jože Strah-Osip

⁹ Student medicine Vlado Kravos

¹⁰ Miha Ber i -Maks

¹¹ Komandant i komandir

¹ Vidi dok. br. 17.

² Stane Bizjak-Kosta

³ Alojz Kolman-Marok

⁴ Janko Stariha

⁵ Janko Sekimik-Simon

7) Vežbe peva kog hora od 5—6. Vodi drug Maks.⁸

8) Sastanak komesara i koman. i njihovih zamenika radi pitanja organizacije štabova u jedinicama od 5—6.

9) Sa današnjim danom se ukida no na straža drugog stražarskog mesta i to od 7 uve e do 7 izjutra. Dežurni vrši nadzor nad vatrama i kuhinjom.

10) Drva za vatre i kuhinje otsad še i na mestima gde šuma još nije istrebljena. Drva se moraju testerisati do zemlje.

11) Od 12—1 sastanak bombaša za bombe za zamagljivanje, pod kom. druga koman. bataljona.

12) etni komandiri moraju sastaviti spisak svih drugova koji su u buržoaskim vojskama služili kod teških mitraljeza.

K K⁷

BR. 19

IZVEŠTAJ KOMANDANTA TRE EG PARTIZANSKOG BATALJONA „LJUBO ŠERCER“ GLAVNOM ŠTABU SLOVENAC'KIH PARTIZANSKIH ODREDA O NAPADU NA STANICU VERD¹

IZ POSLEDNJEG IZVEŠTAJA KOJI JE DRUG MILOŠ ZIDANŠEK POSLAO GLAVNOM ŠTABU SLOVENAC'KIH NARODNOOSLOBODILA KIH PARTIZANSKIH ODREDA-

„1 ov. m. u 1,15 asova napali smo stanicu Verd³ u cilju da izvedemo ve poznati plan... Kvalitet ljudi nije bio najbolji, jer su neki zbog teške prehlade kašljali, tako da su nas Italijani pre vremena opazili... Italijani su u zgradi imali odli nu odbranu, lake i teške mitraljeze, tromblonske bombe itd. Uprkos tome smo osvojili stanicu, razbili saobra ajnu kancelariju, minirali deo pruge... Tukli smo

* Miha Ber i -Maks

⁷ Komandant-komesar

¹ „Slovenski poro evalec“ br. 7, od 14 februara 1942 godine

- Miloš Zidanšek-Zdravko, komandant Tre eg partizanskog bataljona „Ljubo Sercer“. poslao je ovaj izveštaj, koji je u izvodu štampan u „Slovenskom poro evalcu“, nekoliko dana pre svoje smrti. O Tre em partizanskom bataljonu vidi primedbu uz dok. br. 6.

³ U januaru 1942 god. bataijon „Ljubo Sercer“ imao je ve 4 ete. Bataijon je po eo da vrši ofanzivne akcije napadom na Verd. Napad na Verd izvršen je ovako: Krenuvši 1 februara iz logora koji se nalazio u Kožljeku, u blizini Slemenca, bataijon „Ljubo Sercer“, u ja ini 140 dobro naoružanih boraca, imao je u planu da zaustavi teretni voz i da ga uputi velikom brzinom prema Borovni kom mostu, koji bi se, zbog brzine voza i pošto je gra en sa krivinom, morao srušiti. Nalaze i

transport cisterni i uništali oko 50 tona petroleuma... Kod Padeža smo postavili zasedu⁴... Borba je trajala jedan sat. Bilans borbe: Italijani su na Verdu izgubili 15 mrtvih, 3 zarobljena, koje smo docnije pustili pošto smo ih politički poučili. Na Padežu je poginulo 30 Italijana, a ranjeno je 50. Naši gubici: na Verdu 1 mrtav, 3 lakše ranjena, u blizini Padeža 1 ranjen."

se u zasedi kod stanice, 2 februara, u 1,10 h, sukobili su se s italijanskom patrolom koja se vraćala prugom. Pošto su time bili otkriveni, pošli su energično napadati stanicu Verd i bunker, koji je bio uvažen obilježni podvožnjak ceste, gde je bilo 30 vojnika. Partizani su zauzeli stanicu, ranivši 6 i zarobivši 3 italijanska vojnika.

Za to vreme mineri su na prugu postavili mine, ali su prugu samo malo porušili, tako da je voz mogao preći preko porušenog mesta. Partizani su otvorili vatru na voz, ali, pošto je vozovao a povećao brzinu, oštećena je samo lokomotiva i nekoliko cisterni.

Posle napada, partizani su se povukli u Padež, vodeći sa sobom zarobljenike, koje su docnije pustili.

⁴ Posle napada na Verd, batajlon se, preko Zavrha, vratio u Padež, gde je uzeo svoju spremu i rasporedio se za prenošenje. Jedna grupa je otišla u Zavrh, druga na Pristavu, treća prema Dobecu, a četvrta je ostala u Padežu.

Italijani su odmah reagirali na napad. 3 februara, izjutra, došli su na Zavrh. Na Zavrhu su naišli na partizansku četvu, koja ih je, uprkos iznenađenju, odbila. Italijani, koji su već pripremali napad na logor na Slemenu, pošli su 3 februara, noću, poterajući tri kolone, i to:

Jedna kolona je išla iz Rakitne preko Pikovnika na Zupeno, gde je prenošila; druga kolona — iz Borovnice preko Pokojiša na Vinji Vrh, rekombinom, a treća — iz Cerknice na Kožljek.

5 februara Italijani su prekinuli operaciju, zbog velikog snega. Sve kolone, sem jedne koja se zaustavila i prenošila u Zupenu, povukle su se u polazne garnizone.

U noć, 5 februara, batajlon se koncentrisao u selu Otave i na kolonu, koja je prenošila u Zupenu, izvršio noćni napad, koji se završio bez većeg uspeha.

9 februara su Italijani, oko 1000 ljudi, nastavili akciju protiv bataljona. Istog dana kolone su se prebacile u blizinu od partizana kontrolisane teritorije, a sutradan su počele upadati na teritoriju u deset kolona. 11 februara vođene su žestoke borbe na sektoru Otave; Pikovnik i Hribačjevo. 12 februara su se italijanske kolone vratile na svoje polazne položaje. Tog dana partizanski batajlon prebacio se, podeljen po četvrtima, u nove logore. Treća i četvrta četvrt krenule su na Mokrec u Lenjovu šumarsku kuću, gde se postavila privremena komanda polubataljona (komandant Bojan Polak-Stjenka i politkomesar Ante Novak) a drugi deo, Prva i Druga četvrt, u Lošku Dolinu, u selo Poljane, gde je ostao oko mesec dana (podaci prema kazivanju druga Stanka Šemić-Dakija, Tona Vidmara-Luke i Antona Bavca-Ceneta i na osnovu podataka iz dok. br. 146).

U toku ovih italijanskih napada poginuo je član CK KPS i komandant bataljona „Ljubo Serčer“ Miloš Zidanšek-Zdravko. Iznenađen 7 februara od strane italijanske patrole, koja je tražila namirnice od seljaka, u jednoj kući i zajedno sa Mirkom Bračevićem, po čemu je voditi sa njima borbu u kojoj je poginuo (podaci: prema usmenoj izjavi Tona Vidmara-Luke i Ante Novaka).

OBAVESTENJE „SLOVENSKOG POROCEVALCA" OD 14 FEBRUARA 1942 GOD. O SMRTI KOMANDANTA TREĆEG PARTIZANSKOG BATALJONA „LJUBO ŠERCER" I LANA CK KPS MILOŠA ZIDANŠEKA¹

*„Skozi zrela grobov korakamo v nov svet!
Zato ker umiramo, ne bomo umrli."
Matej Bor: „Previharimo viharje"*

Poginuo je juna kom smru u naš drug

MILOŠ ZIDANŠEK,⁴

prehranbeni radnik, komandant partizanskog bataljona „Ljubo Šercer", član Centralnog [komiteta] KPS, bivši sekretar Mariborskog okružnog odbora OF i Pokrajinskog komiteta KPS za severnu Sloveniju.

Ispunio je do kraja svoju slovenačku i proletersku dužnost.

„Padi i moraš pasti.
Ce rešiš s svojom smrtju
te naše zemlje ped —
padi, sin moj, padi.
Samo da vem: svet,
umit v vaši krvi bo v naprej bolj ist."³

Matej Bor: „Previharimo viharje"

¹ „Slovenski poročevalac" br. 7, od 14 februara 1942 godine

² „Kroz otvore grobova korakamo u novi svet! Zato što umiremo, ne ćemo umreti".

Dva stiha iz pesme Vladimira Pavšića — Mateja Bora: „Sin majci".

³ Pesme slovenačkog pesnika Vladimira Pavšića — Mateja Bora, izdala je 1942 god. Osvobodilna fronta u posebnom zborniku pod naslovom „Previharimo viharje".

⁴ Miloš Zidanšek-Zdravko, narodni heroj, poginuo 7 februara 1942 god. u Hribarjevom u blizini Velikih Bloka.

⁵ „Padni — ako moraš pasti.

Spasiš li svojom smrću
i pedelj te naše zemlje
— padni, sine moj, padni!

Samo da znam: svet,
u vašoj okupan krvi, nekad istiji bi e".

Iz pesme Vladimira Pavšića — Mateja Bora: „Majka sinu", objavljene u zborniku „Previharimo viharje".

BR. 21

IZVEŠTAJ „SLOVENSKOG POROCEVALCA" OD 14 FEBRUARA
1942 GOD. O AKCIJI NARODNE ZAŠTITE NA STANICU FI-
NANSISKE KONTROLE U LJUBLJANI¹

RAD NZ USRED LJUBLJANE!

11 februara, jedno odeljenje Narodne zaštite u Ljubljani izvelo je uspešnu akciju na Finansisku kontrolu,² u neposrednoj blizini karabinjerske i ovrovske stražarnice i fašisti ke kasarne. Tom prilikom su zaplenili 45 novih pušaka tipa Mauzer sa 2100 metaka, odli an revolver sa 79 metaka, 45 bajoneta, 45 kaiša, 9 gasnih maski i 10 torbi za municiju. Zaštita je sav taj plen munjevitom brzinom i na konspirativan na in prenela na sigurno mesto. Žrtava nije bilo! Akcija, koja je tekla na minut ta no po planu i uz potpunu disciplinu, ponovo daje dokaz o smelosti i borbenoj spremnosti odeljenja NZ, uprkos stroge opreznosti <i najžeš eg terora okupatora. Zaplena pomenutog oružja je fašisti kim okupatorima uterala još ve i strah u kosti. •

Posle ve izvršenog dejstva zatvoreno je nekoliko karabinjera iz susedne stražarnice, kao da su sudelovali u akciji, jer, tobože, partizani sami nešto tako ne mogu u initi. To dokazuje rasulo i nepoverenje u vlastitim fašisti kim redovima, a ujedno je to jedan od znakova njihovog skorašnjeg sloma. Gospoda okupatori e biti zaprepaš eni još mnogim akcijama koje e izvršiti slovena ki narod sam.

¹ „Slovenski poro evalec" br. 7, od 14 februara 1942 godine

² Datum je pogrešan: akcija je izvedena 5 februara 1942 godine. Izveštaj etrnaestog karabinjerskog bataljona „Milano" br. 2/20 pov. od 5 februara 1942 god. navodi da su 5 februara 1942 god. u 17,30 asova nepoznati ljudi upali u stan finansiske kontrole na Bregu br. 6 u Ljubljani i odneli 45 pušaka, 2170 metaka i 2 pištolja. Akciju je izvršila studentska borbeno grupa NZ, pod vo stvom lanova VOS. Oružje sii odmah poslali partizanskim jedinicama.

Sli nu, još uspesniju akciju izveo je VOS („Varnostno-obveš evalna služba" — Služba bezbednosti i obaveštavanja) u jesen 1941 god., u Sentpeterskoj kasarni. Odneli su 298 vojni kih pušaka, koje su odmah, preko Brda kod Ljubljane, transportovali partizanima.

ZAPOVEST ŠTABA DRUGOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG
BATALJONA ZA 23 FEBRUAR 1942 GODINE¹

DNEVNA ZAPOVEST ŠTABA 2 PART. BAT. ZA 23 II 1942
GODINE

Štab 2 part. bataljona odre uje za danas:

1) Dežurnu službu e preuzeti 3 eta.

2) Politi ki as:

Od 2—3,30 h za ceo bataijon, pod rukovodstvom druga bat. komesara.

3) Vežbe recitatora od 3,30—5 h, pod rukovodstvom druga Rajka.²

4) Peva ke vežbe od 5—6 h, pod rukovodstvom druga Planinca

5) Od 10,30—12 h objašnjenje dužnosti dežurnog i stražarske službe po etama. Vode etni komandiri i komesari.

6) Te aj za rezervne mitraljesce od 3,30—5 h, pod rukovodstvom druga Maroka³ za 1 etu, druga Janka⁴ za 2 etu i druga Oskara za 3 etu. •

7) Za rad u kavern⁵: pre podne mitraljeski vod, posle podne 1 vod 2 ete.

8) Zaštitu bataljonskog logora daje 1 eta.

9) U okviru bataljona osniva se specijalni radiotelefonski vod.⁶ Privremeno komandu voda preuzima drug Franta⁷ iz 2 ete. Vod je neposredno podre en štabu bataljona. Vod e u toku dana izraditi specijalni šator- U vod se dodeljuju drugovi: Franta, Jože i Marko iz 2 ete i drugovi Marjan i Tine iz 3 ete.

K. K.⁸

¹ Iz knjige zapovesti i naredaba štaba Drugog štajerskog partizanskog bataljona (vidi primedbu 1, uz dok. br. 17). .

* Jože Menih-Rajko, poginuo kao komandant Pohorskog bataljona 8 januara 1943 god. na Pohorju.

³ Alojz Kolman-Marok

⁴ Janko Stariha

⁵ U zemlji iskopana prostorija za sklanjanje namirnica

⁶ U ovom se dokumentu prvi put pominje jedinica za vezu.

⁷ Franc Komelj-Franta

⁸ Komandant-komesar

**IZJAVA IZVRSSNOG ODBORA OSVOBODILNE FRONTE OD 28
FEBRUARA 1942 GOD. POVODOM ITALIJANSKOG FAŠISTI -
KOG TERORA PROTIV SLOVENA KOG STANOVNIŠTVA¹**

SLOVENC I !

Do kostiju uznemireni zbog pravednog i nesalomljivog otpora našeg malog ali juna kog slovena kog naroda, navalili su italijanski ugnjeta i na nas novim talasom ne uvenog terora.²

Sta su postigli?

Da li su spre ili ili bar oslabili našu oslobodila ku borbu?

Ne, i sto puta ne!

Svaki pošteni Slovenac danas se ponovo uverio da je italijanski okupator njegov smrtni neprijatelj, isto tako kao što je njegov smrtni neprijatelj nema ki i ma arski osvaja .

Takav je prvi rezultat „energi nih rimskih mera“.

Italijanski fašisti ki probisveti po eli **su** da besne nad našim narodom baš tada kad njihovim nema kim gospodarima zadaje ne-izle ive udarce bratska nam sovjetska vojska. **Mi Slovenci ose amo danas vanredno jasno da je najnoviji italijanski fašisti ki teror besno trzanje smrtno ranjene zveri koju treba nemilosrdno tu i dok je ne uništiš do kraja.**

Takav je drugi rezultat „najnovije rimske odlu nosti“.

Mislili su da e ži anim preprekama, masovnim ku nim pretraživanjima i hapšenjima obuzdati razmah slovena ke oslobodila ke borbe. Ali, uprkos njihovom zastrašivanju, zavihorile su,

¹ „Slovenski poro evalec“ br. 9, od 2 marta 1942 godine

² U 1941 god. je staranje o javnom poretku u Sloveniji okupiranoj od strane Italije bilo povereno Visokom komesarijatu. U 1942 god., odlukom Musolinija od 19 januara 1942 god., u cilju poja anja terora nad slovena kim narodom, pravo staranje o javnom poretku prelazi u ruke vojnih vlasti. Vojne vlasti, na osnovu ove odluke, po ele su vršiti teške zlo ine nad Slovencima i uvele su jedan sistem neprekidnog terorisanja slovena kog stanovništva i to u po etku naro ito u Ljubljani.

U februaru i martu se u Ljubljani nalazila komanda divizije „Granatieri di Sardegna“ sa jednim pukom, komanda korpusnog artiljerijskog puka i divizijski artiljerijski puk, komanda brigade fašisti ke milicije, mitraljeski bataijon, bataijon za rušenje kao i niz pomo nih i tehni kih jedinica, a od 11 marta 1942 i komanda Jedanaestog armiskog korpusa (vidi dok. br. 139). Sve te neprijateljske jedinice nisu mogle da savladaju revolucionarnu Ljubljanu. U februaru, komanda Jedanaestog armiskog korpusa, u saglasnosti sa komandom Dru^e armije, preduzela je niz mera protiv stanovništva Ljubljane. Ceo grad su ogradili ži anim preprekama, snabdevenim stražarskim tomjevima sa mitraljezima i reflektorima. Ljubljanu su podelili na 14 sektora, odvojili sektore ži anim preprekama i vršili masovna hapšenja svih odraslih muškaraca i pretraživanje ku a (vidi dok. br. H3 i 148).

usred žicanih prepreka, usred ku njih premeta ina i masovnih hapšenja, slovena ke trobojnice a na zidovima su ponovo zablistali slovena ki bojni napisi; odeljenja Narodne zaštite izvela su nova razoružavanja; a predajna radio-stanica Osvobodilne fronte svirepo se narugala³ rimskim „junacima“ koji su je uzalud tražili po Ljubljani. Baš ono što je još nedostajalo slovena kom oslobodila kom pokretu — sada“ je to u njemu probu eno poslednjim fašisti kim bešnjenjem: **Mi Slovenci sada ose amo da nam je otpor ušao u krv i meso, da smo postali borben i samopouzdan narod, narod kome više ne mogu uterati strah u kosti.**

Takav je tre i rezultat „tvrde rimske pesnice“.

Graciolijeva politika naizmeni nog terora i ulagivanja otkazala je na celoj liniji. Zbog toga, ugnjeta i su pribegli svojoj „slavnoj“ vojsci, koja bi trebala da spase njihov propali ugled. **Ali „slavnu“ italijansku vojsku od strane Slovenaca do ekuje danas, u najobilnijoj meri, podrugljiv smeh, dok su se ujedno njeni vojnici temeljito demoralisali.**

Takav je etvrti rezultat „rimske fašisti ke udarnosti“.

Mislili su da e slomiti Ljubljano, budu i glavni grad naše oslobone i ujedinjene slovena ke domovine. Ali, svojim terorom, oni su Ljubljano samo oja ali, uzdigli njenu svest o odgovornosti pred celim slovena kim narodom.

Takav je peti rezultat njihovog bešnjenja.

Najzad, do kraja su razgolitili Natla enovu i kazinašku petu kolonu. Svojim traženjem nedvosmisleno su razotkrili ko im daje podatke i gde se nalaze denuncijanti.

Takav je šesti rezultat njihovih mera.

Sloven ci !

Svoju oslobodila ku borbu produži emo sa još ve om odlunoš u, sa još predanijom požrtvovanoš u, sa još silnij'im elanom! Kraj se približuje — pobeda e biti naša! Sva iskušenja, koja nas o ekuju, moramo pobe ivati sa punom sveš u o odgovornosti. Danas je preko potrebno:

1) Naša narodna disciplina mora postati eli na. Sve mere koje odre uje odgovorno i iskusno rukovodstvo OF — treba disciplinovano izvesti.

³ Original glasi: „...se je kruto porogala...“. Italijani su svim sredstvima tražili radio-stanicu „Osvobodilna fronta“ (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 68, primedbu 3) koja je svakog dana redovno vršila svoje emisije. TJ toku italijanskih blokada iznenada je izvršen pretres ljubljanskog gradskog rejona Bežigrad gde se nalazila radio-stanica. Pošto je Italijanima ovo bilo poznato, postojala je velika opasnost da bude prona ena. Jedan od saradnika radio-stanice „Osvobodilna fronta“, koji je radio u italijanskoj radio-stanici Ljubljana, uzeo je službeni automobil radio-stanice koji je nosio ime italijanskog radio-preduze a „EIAR“, prešao italijanske kordone, uzeo radio-stanicu i odneo je na sigurno mesto.

2) Sa pravom narodnom dovitljivoš u treba pobediti svaku novu prepreku koju okupatori postavljaju oslobodila koj akciji.

3) Masovnu obaveštajnu službu moramo potpuno razviti, rad pete kolone sasvim onemogu iti, njeno gnezdo energi no iskoreniti) i uništiti.

26 februar 1942 godine

IZVRSNI ODBOR
OSVOBODILNE FRONTE SLOVENA KOG NARODA

BR. 24

IZVESTAJ „SLOVENSKOG POROCEVALCA" OD 2 MARTA 1942 GOD. O NAPADU PATROLE NARODNE ZAŠTITE NA STRAŽU KOD ULAZA U ZGRADU ITALIJANSKOG VISOKOG KOMESARIJATA U LJUBLJANI I POSTUPKU ITALIJANSKE VOJSKE PREMA STANOVNIŠTVU¹

• t

DVA PRIMERA

U pola osam ujutro, 15 II, patrola Narodne zaštite ubila je ispred vladine palate² karabinjera koji, na poziv, nije hteo da preda oružje. Ostala italijanska straža povukla se u unutrašnjost vladine palate. Isto tako, sakrila se u hodnik italijanska straža pred nema kim konzulatom. A italijanska straža kod železnice sakrila se u gomile snega. Tom priiikom je „slavna" italijanska vojska opet pokazala svoju ze ju prirodu. Umesto da se italijanski vojnici upuste u borbu sa našom patrolom ili za njom podu, jer su bili nadmo niji — virile su im, iza ku nih vrata i iza gomila snega, samo puš ane cevi, iz kojih su pucali kao ludi, potpuno besciljno. U toj ludoj panici patrola NZ se povukla bez gubitaka.

A zato je italijanska vojska 12 II pokazala svoje „junaštvo". Kad se eta, s muzikom ali bez zastave, ljubljanskim ulicama vra- ala u kasarnu, jedna grupa od 30 italijanskih oficira, na levoj i desnoj strani ulice, zbacivala je ljudima šešire s glave, tukla ih, udarala ih nogama i o zid — i tako ih u ila „rimskoj" kulturi. Više ljudi, medu kojima i nekog 65-godišnjeg starca, pretukli su do krvi tako da su ostali leže i na ulici i da su ih prolaznici morali odneti u obližnje lokale. I to nije: prvi primer takve „kulturne" pretstave.

Zbog toga, Ljubljjan ani, bežite sa ulica i cesta kad ujete da dolazi italijanska muzika. Neka im prazne ulice pokažu naš prezir i našu mržnju!

¹ „Slovenski poro evalec" br. 9, od 2 marta 1942 godine

- U tzv. vladinoj palati na Prešernovoj cesti u Ljubljani bio je smešten Visoki komesarijat za Ljubljansku pokrajinu.

PISMO GLAVNOG ŠTABA NARODNOOSLOBODILA KIH PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE KOMANDANTU DRUGOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG BATALJONA OD 12 MARTA 1942 GOD. O PRIPREMAMA ZA PROLECNU PARTIZANSKU AKTIVNOST I ŠIRENJE USTANKA¹

12 marta 42

KOMANDANTU ŠTABA BATALJONA!²

Dragi druže! Izveštaj od 10 marta smo primili.³ Obradovao nas je i odobravamo vojnostru ni i kulturno-vaspitni rad u bataljonu, koji e nesumnjivo mnogo koristiti kako u vrš ivanju partizanske svesti, discipline i morala, tako i podizanju borbene duha za budu e akcije. Glavni štab je za vojnostru no obrazovanje, poznavanje i upotrebu oružja i na in borbe izradio kratak kurs⁴, koj". emo poslati im bude gotov.

U pogledu drugih pitanja, odgovaramo ti:

1.) Terenske organizacije⁵ nisu podre ene štabovima, nego Izvršnom odboru OF, ali imaju obaveze prema partizanima i njihovim štabovima:

a) snabdevaju partizanske odrede hranom, odelom, cipelama, oružjem, municijom i svim drugim partizanskim potrebama, na zahtev i uz potvrdu partizanskih štabova;

b) vrše obaveštajnu službu, javljaju partiz. odredima o kretanju okupatorskih vojnika, o njihovim položajima, o magazinima itd.; daju partiz. jedinicama na raspoloženje pouzdane vodi e koji dobro poznaju teren.

2.) Radiotehni ara smo poslali.

3.) eta iz Višnje Gore⁰ može se priklju iti Štajerskom bataljo'nu.

4.) Pištolje zahtevajte na terenu, jer ih ne možemo poslati iz Ljubljane.

¹ Rukopis dokumenata nalazi se u arhivi Muzeja narodnog osloboenja u Ljubljani.

² Pismo je poslato komandantu Drugog štajerskog partizanskog bataljona. narodnom heroju Francu Rozmanu-Stanu.

³ Izveštaj nije sa uvan.

⁴ Misli se na „Kratak te aj za partizanske komandate" (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 81).

⁵ Terenski odbor OF

" U Višnjoj Gori, zimi 1941/42, nastala je ilegalna borbena grupa **NZ** nazvana Višnjegorskom etom koju je organizovao i vodio Tone Tumher. Brojila je 15—20 ljudi koji su bili svi naoružani. Grupa se u maju 1942 god. priklju ila Drugoj grupi odreda.

5) Novac ćete dobiti.

6) Hranu ćemo poslati, ako bude moguće, a zahtevajte je od svih terenskih odbora.

7) U partizane ćemo vam poslati još samo oko 10 Lriških aktivista studenata⁷ (Štajerce).

8) Literaturu ćemo poslati.

Svakako treba brzo završiti formiranje bataljona i preći na konkretne zadatke, tj. na akcije preko granice.⁸

Cim dobijemo vezu s Gorenjskim štabom, dogovori ćemo se i done ćemo zajednički plan akcija.⁹

Svakako je potrebno da ve sada razmisliš o sledećim i po mogućnosti dostaviš predloge:

- 1.) Četiri čete tog bataljona trebalo bi da budu jezgra četiri bataljona partizana u Štajerskoj, koji će se u proleće moći lako mobilisati za veće operacije.
- 2.) Komandanti bataljona i četa.
- 3.) Organizacija manjih partizanskih jedinica po svim okruzima, koje bi samostalno operisale, uznemirivale neprijatelja na svim mestima, tako da on ne bi mogao nigde vršiti koncentracije za veće napade na partizanske odrede.
- 4.) Organizacija i saradnja Narodne zaštite u borbama.
- 5.) Nabavljanje oružja.

Lojze¹⁰ nije u L.¹¹ On i K.¹² su ovde.¹³ Čim bude moguće, pošla ćemo ih natrag.

Uskoro opet pošalji izveštaj.

Za Gl. štab:
Luka¹

S drugaricom koja je vodila Lj. preko granice sve je u redu.¹⁵

⁷ Misli se na aktiviste-studente univerziteta koji su pripadali grupi hrišćanskih socijalista u OF.

⁸ Preko italijansko-nemačke granice, u Štajersku

- U to vreme Glavni štab je već pripremao plan razvijanja ustanka za proleće (vidi dok. br. 64, 65 i 66).

- ¹⁰ Lojze Hohkraut, sekretar OK Litija, poginuo 29 maja 1942 godine.

- ¹¹ Verovatno Litija

- ¹² Sergej Kraigher, sekretar Pokrajinskog komiteta za severnu Sloveniju

- » U Ljubljani

- ¹¹ Franc Leskošek-Luka, komandant Glavnog štaba slovenačkih narodnooslobodilačkih partizanskih odreda i član Politburoa CK KPS.

- ¹⁵ Štab Drugog bataljona poslao je Borisa Žimka-Bora preko Save u Štajersku da uhvati vezu sa Prvim štajerskim partizanskim bataljonom (vidi dok. br. 33). Preko granice i Save vodila ga je jedna drugarica (podaci: Dušan Kveder).

IZJAVA GLAVNOG ŠTABA NARODNOOSLOBODILA KIH PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 17 MARTA 1942 GOD. POVODOM STRELJANJA NEVINIH LJUDI ZBOG NAPADA NA MOST KOD PRESERJA 4 DECEMBRA 1941 GODINE¹

Slovena ku zemlju nakvasila je krv šesnaest Slovenaca koje su rimski fašisti ki i imperijalisti ki dželati streljali u smislu planski smišljenog sudskog ubistva:

Poginuli su:

Gabrovšek Ciril, Godec Ernest, Babšek France, Zigman Ivan, Ogrin Vincenc, Letonja France, Krašovec Jakob, Miklavi Anton, Tomažin Martin, Vrbovec France, Rihar Mihael, Debevec Anton, Rihar France, Pal i Alojz, Ogrin Karei, Debevec Ivan.

Slovena ki mu enici! Vaša krv nije uzalud prolivena. Ona daje slovena koj partizanskoj pesnici novu snagu; mi iz nje crpemo nove sile — mi, pravedni utamanjiva i tu ih imperijalisti - kih ugnjeta a i njihovih doma ih pomo nika.

IZJAVA GLAVNOG ŠTABA SLOVENA KIH PARTIZANSKIH ODREDA

Štab izjavljuje slovena kom narodu da niko od njih koji su na procesu zbog napada na preserski most bili osu eni na smrt, dugogodišnju robiju ili pak oslobo eni — nije u estvovao u napadu na most, niti je ma ime bio umešan u pretpripreme za napad, niti je o napadu znao, ni bio lan partizanske vojske. Odva>ni napad je izvela hrabra partizanska eta² koja je i došla i otišla bez žrtava. Italijanska vojska, koja je u to vreme imala dosta ljudstva u svojim garnizonima u Preserju, Podpe i, Notranjim Goricama i Brezovici, dakle, u neposrednoj blizini mosta, nije imala hrabrosti da za vreme napada odgovori na vatru partizanskih mitraljeza i cele no i nije smela iza i na teren, tako da se partizanska eta, posle svojeg hrabrog ina, mogla nesmetano povu i na svoj položaj. Okupatori su svoju hrabrost pokazali tek cirugi dan — hapšenjem sasvim nevinih ljudi.

**GLAVNI STAB
SLOVENA KIH NARODNOOSLOBODILA KIH
PARTIZANSKIH ODREDA**

¹ „Slovenski poro evalec" br. 11, od 17 marta 1942 godine

⁵ O napadu na železni ki most kod Preserja (Vrhnika) vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 75, primedbu 2.-Posle napada okupatori su pohapsili stanovnike iz okolnih sela, koji uopšte nisu u estvovali u

BR. 27

**IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG
BATALJONA O NAPADU NA ŽELEZNICKU PRUGU KOD ZALNE
I NA ITALIJANSKE VOJNE AUTOMOBILE¹**

RATNI IZVEŠTAJ BR. 4 ŠTABA 2 PARTIZANSKOG BATALJONA

1) Treća eta našeg bataljona kaznila je 12 III 1942 god., u 6 sati ujutro, opasnog denuncijanta de Bernardija, Primorca, iz Velikog Mlaeva kod Grosuplja. Bio je ubijen pred kućnim vratima kad je polazio na voz da se odveze u Trst po svom denuncijantskom poslu.

2) Ista eta je noć u izme u 12 i 13 III, u 24.00, izvršila napad na železnicu u blizini stanice Zalna na pruzi Ljubljana — Novo Mesto.² Prilikom napada je ubijen jedan italijanski vojnik a 2 su verovatno ubijena. Ostali su se junački razbežali. Prema kazivanju Italijana, bilo je ubijeno 10 vojnika. Prorešetani mitraljeskim rafalima, teško su oštećeni jedna vojna lokomotiva i jedan poštanski vagon.

3) 13 III, u 3,30 h posle podne, upao je u zasedu 3. eta, blizu Višnje Gore na glavnom drumu prema Ljubljani, konvoj italijanskih automobila. Tom prilikom su ubijena 2 italijanska oficira, i to:

Major Picinati Franco, komandant konj. eskadrona „Guide“, rođen 10 II 1898 u Padovi. Sudelovao je 1921 godine u skvadrini koja je bila protiv fašista u Padovi. Učestvovao je u pet ratova (1914—18, Abisinija, Španija, Albanija, Jugoslavija) i to u tri kao dobrovoljac (1914—18, Abisinija, Španija)...³

Ime i porukopisnici se identitet nije mogao utvrditi. Automobil je bio potpuno uništen mitraljeskom vatrom. Zaplenili smo: 2 puške, 3 revolvera i majorsku uniformu, kufer ručnika i dokumente. Pod vatru naših mitraljeza je pao još jedan auto, u kojem su, izgleda, ranjeni general ljubljanske divizije i šofer. Ostali automobili su pobjegli. •

akciji, i protiv njih inscenirali sudski proces. Osudili su 39 na smrt, 15 na doživotnu robiju i nekoliko na manje kazne. Od 39 osuđenih na smrt, 16 su streljali a ostale pomilovali.

¹ „Slovenski poročevalac“ br. 13, od 31. marta 1942. godine. Izveštaj je pisan oko 18. marta 1942. godine.

² Voz br. 9243/1 bio je 13. marta 1942. god. pred stanicom Mlaeva napadnut mitraljeskom vatrom, (podaci prema „Pregledu sabotaža“ Ljubljanske direkcije železnica). Ovaj napad je prvi napad na voz Drugog štajerskog bataljona.

³ Slede li ti podaci koje su našli u njihovim dokumentima. 13. marta 1942. god. napadnuta je auto-kolona koja je pratila šefa italijanske vojne misije u Zagrebu, generala Oxilija na putu iz Zagreba za Rim. Italijani javljaju da su imali 2 mrtva (vidi dok. br. 148). Sto se tiče mrtvih, pomenuti italijanski izveštaj se slaže s gornjim dokumentom.

U svim akcijama su se naročito odlikovali drugovi partizani Brane i Oskar.

Glava za glavu, krv za krv!

Komandant: **Stane**⁴

Politkomesar: **Tomaž**³

BR. 28

IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG BATALJONA O NAPADU NA VOZ U BLIZINI ŠKOFLJICE¹

RATNI IZVEŠTAJ BR. 5 ŠTABA 2 PARTIZANSKOG BATALJONA

Druga i četvrta četa našeg bataljona napale su 18 III 1942 god., u 2 sata i 50 minuta izjutra, teretni voz u blizini stanice Škofljica, na pruzi Ljubljana—Novo Mesto.² Lokomotiva je teško oštećena probojnim mećima iz mitraljeza i pušaka. Voz se odmah zaustavio, i bio je pretresen.

Komandant: Stane

Polit, komesar: **Tomaž**

⁴ Franc Rozman-Stane, narodni heroj i

⁵ Dušan Kveder-Tomaž, narodni heroj

¹ Dokument je objavljen u „Slovenskom poročevalcu“ br. 13, od 31. marta 1942. godine. Izveštaj je napisan oko 20. marta 1942. godine.
² 18. marta 1942. god., kod km 139. napadnut je bio voz br. 9253. Loža je bio smrtno ranjen, 2. koš ni bila lakše ranjena, a lokomotiva zaustavljena (podaci prema „Pregledu sabotaža“ Ljubljanske direkcije železnica).

BR. 29

**ZAPOVEST GLAVNOG ŠTABA NARODNOOSLOBODILA KIH
PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 21 MARTA 1942 GOD.
O PRIPREMAMA ZA OPŠTI USTANAK U SLOVENIJI¹**

21 III 1942 godine

DNEVNA ZAPOVEST GL. ŠTABA BR. 1
SVIM KOMANDANTIMA PARTIZANSKIH BATALJONA I CETA

Dragi družo!

U vezi sa nastupaju im prole em, pretstoje om ofanzivom Crvene armije na istoku i partizanskom ofanzivom na jugu-, Glavni štab je odlučio da pokrene jedinstvenu akciju svih slovena kih partizanskih jedinica do narodnog ustanka. U tu svrhu treba izvršiti pripreme i smesta energije ne se latiti posla:

1) Na terenu vršiti maksimalnu političku propagandu za borbu i pomoć krajevima u kojima će buknuti ustanak.

2) Organizovati i mobilisati Narodnu zaštitu.

3) U raznim centrima prikupljati rezervnu hranu.

4) Prikupljati oružje i naoružati se. Narodne zaštite moraju partizanima predati sve rezervno oružje. Niti jedna puška, mitraljez i drugo ne sme ležati neupotrebljeno.

5) Na terenu vršiti maksimalnu mobilizaciju partizana.

6) Do daljega naređuje se izbegavati sve napade na neprijatelja, izuzevši da je data prilika da se od neprijatelja dobije oružje i municija.

7) Vršiti pripremu za koncentraciju po skici³.

8) U svakom okruženju organizovati partizansku grupu koja će, pored glavne operacije, uznemiravati neprijatelja i sprečavati njegovu koncentraciju.

9) Kretanje jedinica vršiti u najvećoj tajnosti.

Za zamenu nekih zatvorenih drugova. Gl. štabu je potreban veći broj viših oficira za taoca. Naređuje se etama da bismo pohvataju nekoliko oficira i odmah jave. Oficire treba da se uva uva jaka straža, postupati s njima dostojno. Predložiti im da i sami pišu svojim komandama za izmenu. Pisma ta ne pregledati i na drugom mestu predati na poštu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Gl. štab:

Luka⁴

¹ Rukopis originala u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

³ Misli se na partizansku aktivnost u ostalim predelima Jugoslavije.

® Skica nije sačuvana.

⁴ Franc Leskošek-Luka

• Luka³ naknadno naredio da se u taj bataljon ne uzima ...⁶ ljudi. Preko stiške ... poveza eš se sa pokrajinskim štabom", koji je kod Prvog bataljona.

Za p. k.
Nande*

BR. 30

IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG BATALJONA O NAPADU DRUGE CETE NA FAŠISTI KU PATROLU NA DRUMU ŠMARJE-SAP — LIPOGLAV¹

RATNI IZVEŠTAJ BR. 6 ŠTABA DRUGOG PARTIZANSKOG BATALJONA

21 III 1942 god., u 11,25 asova pre podne, upala je fašisti ka patrola od tri lana u zasedu Druge ete na drumu Šmarje-Sap — Lipoglav-. Na licu mesta su ubijeni: fašisti ki pograni ni milicajac, seržant Garofalo Giovanni, rod. 18 XII 1913 a Ogliastu Colentu, tri puta od-ikovan, i fašisti ki pograni ni milcajac De Sant.s Giuseppe, jedanput odlikovan- Zaplenjene su dve puške s municijom, 2 revolvera, 2 bombe, 2 kompletne uniforme, 2 asovnika, 2 ranca i ostalo. Na našoj strani niko nije ni ranjen ni mrtav.

Komandant: **Stane**

Polit, komesar: **Tomaž**

⁵ Dooisarto na drugoj strani dokumenta.

⁶ Ne itko

¹ U periodu od januara 1942 do formiranja štabova grupa odreda u aprilu 1942 god., po odluci Glavnog štaba, postavljena su rukovodstva za Štajersku, Gorenjsku i teritoriju Ljubljanske pokrajine. Franc Rozman-Stane i Dušan Kveder-Tomaž bili su odgovorni za Štajersku. Jože Gregor i -Goreniec i Stane Zagar za Gorenjsku, dok su za Ljubljansku pokrajinu odgovarali Aleš Bebler-Primož, zamenik komandanta Glavnog štaba i Ivan Jaki -Jerin, koji su pošli iz Ljubljane, oko 18 marta, na Mokrec do logora Tre e i etvrte ete bataljona „Ljubo Sercer“.

⁸ Ivan Kav i -Nande, narodni heroj, lan Pokrajinskog komiteta za Ljubljansku pokrajinu, poginuo kao pomo nik politkomesara Glavnog štaba 30 juna 1943 u Sela pri Sumberku.

¹ „Slovenski poro evalec“ br. 13, od 31 marta 1942 godine. S obzirom na ostale izveštaje, objavljene u istom broju „Slovenskog poro evalca“ Redakcija smatra da je ovaj izveštaj napisan oko 21 marta 1942 godine.

Drugi partizanski bataljon vršio je skoro svakodnevno male napade sa patrolama u cilju uinmiravanja italijanskih garnizona. Te patrole su pored borbenih zadataka, vršile zadatke obaveštajne prirode i sprovodile agitaciono-politi ku aktivnost? me u stanovništvom.

BR. 31

**IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG
BATALJONA OD 25 MARTA 1942 GODINE¹**

RATNI IZVEŠTAJ BR. 7 OD 25 MARTA

Štab Drugog partizanskog bataljona javlja:

21 III su pobesneli okupatori nevinim seljacima u Zgornjoj Slivnici zapalili 18, u Lipoglavu 4, u Paradiš u 8 i u Rep ama 1 privrednu zgradu. U znak represalija je 23 III ubijeno 9 fašističkih milicajaca². Upali su u zasedu 5 ete³ ta no na istom mestu gde su pre dva dana ubijena dva fašista, tj. na drumu Šmarje — Lipoglav. U zasedu su upali kad su se selili iz Lipoglava usled svog neizdržljivog položaja. Na našoj strani nije bilo žrtava. U ovoj borbi se osobito odlikovao komandir voda drug Joško koji je u neposrednoj borbi ubio tri fašista.

¹ „Slovenski poro evalec“ br. 14, od 6 aprila 1942 godine. U dok. br. 31 i 32 izostali su potpisi komandanta i komesara, jer je „Slovenski poro evalec“ ujedno objavio ratne izveštaje br. 7, 8 i 9.

• ⁵ Vidi dok. br. 32.

¹ etom je rukovodio Franc Mazovec. Prilikom povratka, posle primljenog obaveštenja da je bataljon napadnut na Pogledu od strane Italijana (vidi dok. br. 32), svojim napadom na italijansko krilo, omogućila je ova eta da je bataljon ovu borbu uspešno završio.

BR. 32

IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG
BATALJONA OD 26 MARTA 1942 GOD. O BORBI KOD
LIPOGLAVA¹

RATNI IZVEŠTAJ BR. 8 OD 26 MARTA

Štab Drugog partizanskog bataljona javlja:

23 III u 3 h posle po ine, jaki odredi italijanske vojske, ve inom fašisti, procenjeni na oko 2000 ljud², napali su nekoliko eta našeg bataljona u šumi blizu Lipoglava. Naše ete su bez teško a **odbi-**le sve napade i u protivnapadu odbacile Italijane iz zauzetih položaja. **Posle** šesto asovne intenzivne borbe, naše jedinice su se prob'le kroz najslabiji otek italijanskog obru a.

Na bojištu je ostalo oko 40 ubijenih fašista i još mnogo više ranjenih. Zaplenili smo nešto oružja i spreme.

Na našoj strani su juna k³ poginuli drugovi:

N. N.³ — politi ki komesar X ete, lan KPS,

N. N.⁴ — komandir voda.

Imamo tri lakša ranjenika.

U ovoj borbi se naro ito odlikovao komandir ete drug Maroko⁵ svojom li nom hrabroš u i komandrskom sposobnoš u, i puškomi-traljesci drugoyi Iskra® i Stane svojom hrabroš u u borbi sa brojno daleko nadmo nijim neprijateljem.

¹ „Slovenski poro evalec" br. 14, od 6 aprila 1942 godine.

⁵ Komanda karabinjerske ete Ljubljana-okolina u svom izveštaju br. 1/22 pov. prot. od 24 marta 1942 god. izveštava da je u iš enju, u kojem su u estvovali Tre i alpiski bataljon crnih košulja, eta grani ne straže iz Grosuplja i jedan bataljon divizije „Granatieri di Sardegna" iz Ljubljane, došlo do sukoba, 23 marta, na mestu koje u izveštaju nazivaju Poglev (Lipoglav), sa neutvr enim brojem partizana, a koji se procenjaju na oko 200. Izveštaj navodi da su partizani imali 7 žrtava i da je poginulo 6 Italijana a 6 ranjeno. (Dokumenat se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.)

¹ Polde Mazovec, komandir voda teških mitraljeza, koji je štitio levo krilo

⁴ Partizan Rafal iz etvrte ete

⁵ Alojz Kolman-Marok, narodni heroj

⁶ Franc Zdešar-Iskra

ZAPOVEST PRVOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG BATALJONA ZA 27 MART 1942 GODINE¹

ŠTAB PRVOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG BATALJONA
ŠTAB BATALJONA

27 III 1942 god.

Dnevna zapovest

Po nalogu štaba Prve štajerske partizanske brigade, - štab Prvog štajerskog partizanskog bataljona nare uje:

1.) Potrebno je da se neodložno izvrši koncentracija Štajerskog partizanskog bataljona na sektoru koji je usmeno nazna en.³ Moraju se koncentrisati: Trbovljanska, Savinjska i Pohorska grupa, kao i sve druge partizanske grupe koje se eventualno još nalaze na štajerskom tlu.

¹ Original nije sa uvan. U arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani nalazi se samo nema ki prevod dokumenta, koji su Nemci objavili u „Materijalima o delatnosti slovena kih komunisti kih bandi u Donjoj Štajerskoj“ (Bericht über die slowenisch-kommunistische Bandentätigkeit in der Untersteiermark) koje je izdavao komandant policije bezbednosti i zaštitne službe u Donjoj Štajerskoj (Der Komandeur der Sicherheitspolizei und SD in der Untersteiermark).

² O formiranju Prve štajerske partizanske brigade vidi dok. br. 35.
³ Komandant Franc Rožman-Stane, posle breži kog marša (sredinom novembra 1941 god.) (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 69. primedbu 2), podelio je bataljon, koji je brojao oko 50 ljudi, na grupe, da bi tako — u izvanredno teškim uslovima u Štajerskoj i zbog vremenskih neprilika — mogao da provede zimu. Izme u grupa su uspostavljene kurirske veze — javke. Grupe su zimovale: prva u Cema (Sv. Katarina) više Trbovlja, pod Mrzlicom; druga u St. Andražu kod Polzele; tre a više Izlaka; etvrta, pohorska, više Ruša; peta kod Prebolda u Savinjskoj Dolini; šesta, šaleška, u Saleškoj Dolini i sedma — koja je imala 8 ljudi — pod Mrzlicom. Postojale su i druge, manje, grupe. Sneg je bio visok preko 1 metar; zato je vršenje akcija bilo otežano. Petog januara, izdajnici su prokazali grupu koja je zimovala u Cema. Sest partizana ove grupe, vide i da su opkoljeni, zapalili su minu pored sebe i izgoreli zajedno sa zgradom (vidi dok. br. 135). Od cele grupe ostalo je samo troje partizana, koji su se prikfju ili gore pomenutoj tre oj grupi koja se nalazila kod Izlakama.

Krajem marta neke grupe su primile obaveštenje da se svi skupe u Mozirskim Planinama. Odre enog dana sastale su se samo dve grupe od 14 drugova. U Smihelu, više Mozirja, ostali su još oko 14 dana, a onda su otišli ka St. Lenartu, u brda oko Podkuma, gde ih je sa ekala Pevirska eta (koja se u me uvremenu razvila iz grupe koja je pre-rimila više Trbovlja). Po etkom aprila bilo je ve okupljeno oko 100 boraca.

Sredinom av>vila ponovo je formiran Prvi štajerski bataljon, nazvan „Slanderov bataljon“. Formirane su 3 ete, od kojih je jedna ostala na istom mestu, a dve su pošle prema Mozirskim Planinama.

2.) Mora se izvršiti mobilizacija novih partizana, tako da se brojno stanje eta udvostru i. Mobilizacija se mora neodložno izvršiti...⁴ Pri mobilizaciji partizana mora se strogo paziti na to da se u grupe ne prokrijum are izdajnici ^okupatorski špijuni. Potrebno je da se partizani snabdeju nužnom opremom, a naro ito oružjem i municijom.

3.) Obavestiti odmah one partizane koji se nalaze po ku ama. Od Savinjske grupe na terenu e ostati kao politi ki radnik samo drug Golob,⁵ kao stari partizan. Svi ostali, a tako e aktivisti osta e na svojim mestima, i radi e svim snagama na mobilizaciji partizana.

4.) Vršiti akcije, denuncijante masovno uništavati, železni ke pruge razarati, a tako isto i drumove i telefonsku mrežu. Uništavati okupatorske patrole, da bi se oružjem koje se kod njih zapleni oja ale naše borbene snage. Potrebno je da se na sigurnim mestima obrazuju magacini životnih namirnica.

5.) Sve partizanske grupe moraju neodložno krenuti u brda, za što e li no biti odgovorni komandanti i pol'ti ki komesari.

6.) Objaviti nemilosrdnu borbu: oportunistima, razornim elementima i sektaškim tendencijama. Svi navedeni prestupi kazni e se strogo po partizanskim zakonima.

7.) Kurirsku vezu izme u pojedinih grupa treba uredno održavati. Kuririma usmeno saopštiti na koji na in i gde je mesto logora ugovoreno, kuda moraju bez odlaganja krenuti.

8.) Komandant Savinjske ete mora bez odlaganja, pomo u organizacije u dolini i kurira,⁶ obavest'ti komandanta Pohorske ete, druga Toleda.⁷ I on je odgovoran za izvršenje zapovesti. Koncentracija ete mora se bez odlaganja izvršiti. Sve organizacije OF obavezne su da sara uju u izvršenju ove zapovest'.

Zamenik komandanta bataljona:

Silas⁸

Politi ki komesar bataljona:

Bor»

Primio k znanju:

Slavko

⁴ Slede re i: „und mit den neuen Partisanen aufgebrochen werden" koje u ovom sklopu re enice nisu razumljive.

⁵ Jože Letonja-Kmet, komesar Savinjske ete u 1941 god. i sekretar PartLskog komiteta za Savinjsku Dolinu. Poginuo 1943 god. u borbi protiv Nemaca pod Smrekovcem, kod Ljubnog.

⁶ Misli se pomo u organizacije OF i partizanskih te civilnih kurira.

⁷ Miha Pinter-Toledo, poginuo u Pesju kod Velenja, kod sela Prelog. u maju 1942 godine.

» Rudi Knez-Silas
• Boris Čižmek-Bor

**PISMO EDVARDA KARDELJA OD 29 MARTA 1942 GOD. DRUGU
TITU O SITUACIJI U SLOVENIJI¹**

29.III.1942

Dragi T.t.!²

Javljam ti se posle 15 dana boravka u Sloveniji. Pre nisam mogao da ti se javim zbog ovdašnjih italijanskih mera.

1) Od 15 marta je bila granica potpuno zatvorena i imao sam sre u da sam dan ranije prošao. Mogu nosti kretanja su ovde veoma teške. itav grad ogra en žicom, i to tako, da su od grada otse ena predgra a ili bar raspolovljena. Odre eni su samo neki prolazi na glavnim drumovima. Dozvole za prelaz dobijaju se veoma teško i osim toga na prelazu je velika kontrola. Italijani su to zaista veoma vesto udesili, tako da je kanale za prebacivanje teško nailaziti. Postoji samo jedan 100% siguran (kojim smo ušli u grad i ja i Ang.³) ali taj uvamo za najvažnije part. potrebe- Postoji me utim muka sa stotinama kandidata za partizane,⁴ koje je vrlo sporo mogu e provla iti kroz retke kanale. Ži ana pregrada je mestimi no široka 6 — 10 m, a osim toga utvr ena mitraljeskim gnezdima, zasedama itd. Racije su u gradu sada privremeno prestale. Trajale su besprekidno 3 nedelje dana i svaki kvart i svaka ku a bila je pretražena bar 2 — 4 puta u toku te 3 nedelje. Hapsili su sve muškarce od 16—35 g. a prema kraju i starije. Zahvaljuju i prethodnim mérama Partije (zakamufliiranje, bunker) nije pao nijedan tehni ki i druk iji punkt Partije ili OF, a isto tako se spasio sav važniji kadar. Samo iz najdonjeg aktiva" — a i to uglavnom iz OF — uspeli su Itali jani nešto pokupiti. Isto su uradili u Novom Mestu (tako e bez rezultata), a sada rade po selima. Za svu tu zamašnu akciju Itali jani sada imaju u Sloveniji 90.000 vojnika! Teror je užasan, u nekim pogledima premašio i Nemce. U koncentracioni logor odvukli od racija preko 7000 muškaraca (žena vrlo malo), među njima mnogo vidnih kult. radnika i politi ara (prof. Kidri ³, Juš i Ferdo Kozak,

¹ Original, na srpskohrvatskom jeziku, nalazi se u arhivi Istoriskog odeljenja CK KPJ.

² Tito

³ Ivan-Matija Ma ek

⁴ U originalu stoji na ovom mestu znak umetanja, a sa strane je dopisano mastilom: „Sada smo to popravili, idu svi sa dokumentima". Da bi novi borci mogli iza i iz grada, koji je bio zatvoren ži anim preprekama. Centralna tehnika (sekcija za izradu dokumenata) napravila je falsifikovana dokumenta.

⁵ Misli se na osnovne organizacije.

⁰ France Kidri , profesor Univerziteta u Ljubljani

Maruši⁷ — negdašnji ban itd.). Sela gore dan za danom oko Ljubljane i u unutrašnjosti. Italijani pale sve što je postrani drumova, kako bi oduzeli partizanima hranu i stan. Streljaju stalno. U ovih 15 dana u Ljublj. streljan od prekog suda 21 ovek a po selima dnevno streljaju, bez presude, plja kaju, ubijaju žene itd. Naše ljude, koje hapse, esto užasno mu e, naro ito su loše prošli Gašp⁸. sa drugovima... Svi su se juna ki držali. Otpremili su ih u Nema ku, bili su u Begunjama, na Bledu, Celju, Mariboru. U Mariboru Mih⁹ osu en na smrt, ali ga nisu streljali, nego ga zajedno sa ostalom trojicom pre 3 nedelje vratili Italijanima. Miha je nema ki državljani, ostali italijanski. Za oba muškarca je položaj skoro bezizgledan. Žene e se možda izvu i robijom ili konfinacijom. Mogu -nost spasavanja silom — skoro nikakva. Zatvor pretvorili u tvr avu: betonski bunker, mitralj. gnezda i usred grada. Pokušavamo sa parama da postignemo da ih osude samo na ve itu robiju, a ni to nije sigurno da li emo uspeli¹⁰. U poslednje dane su bile neke nove provale: palo nekih 7—8 aktivista Partije i „Varnostne službe“. Na sre u usprkos mu enja, u Ljubljani vlada takova masovna atmosfera, da su izdajice retke, ak i me u obinim aktivistima OF. Pre nekoliko dana uhapšena je i Zdenka Kidri na ulici (sva hapšenja na ulici!). Naše je kretanje zato po gradu teško. Sa stanom ina e nije loše, bar za sada. No, Italijani su i usred Ljubljane po eli da pale ku e, u kojima drže da nešto ima. Ipak je kudikamo bolje nego u Zag[re]b[u]. Sada su Italijani zabranili od 1 aprila i upotrebu bicikla pod pretnjom streljanja na mestu. Time ho e Ital. da spre e likvidacije, koje su organi „Varnostne službe OF“ nad izdajnicima vršili naj eš e pomo u bicikla. Svakako e i to malo otežati kretanje naših ovde, iako su ve i mobilizirali druga sredstva. Se aš se tvog „Mikija“¹¹ Ovde imaju samo za svoje upotrebe 3—4 takva. Uopšte — pogospodili se. — Što se mene ti e, ja sam ovde uglavnom svoj posao svršio i vrati u se natrag im dobijem potrebne stvari za put. Nadam se da e to biti skoro i da e mi to dole omogu iti dosta sigurno kretanje. Iz dole izloženih stvari eš videti da je bilo pametno da sam otišao ovamo — i zbog njih i zbog nas. —

2.) Prema ovdašnjim poverljivim informacijama vlada u londonskoj vladi veliko nejedinstvo, a naro ito posle promena u Engle-

⁷ Drago Maruši, član ministarske grupe u OF i Vrhovnog ple-
numa OF

⁸ Tone Tomši (vidi dok. br. 103).

⁹ Miha Marinko

¹⁰ Rukovodstvo Narodnooslobodila kog pokreta i CK pokušavali su svim sredstvima da oslobode zatvorene drugove (vidi dok. br. 103). Pokušali su tako e da pomo u novca uti u na pojedine okupatorske kolebljivije inovnike, koji su sara ivali u pripremi procesa, da stvore pogodniji položaj za zatvorene drugove.

¹¹ Automobil kojim se Tito služio pre rata u Zagrebu.

skoj u vezi sa Cripsom. Jedan najreakc. deo po eo se povezivati sa Italijom i to preko Vatikana. Najodlu niji su, razume se, Slovenci iz lond. vlade, koji vide kako su sve izgubili u Sloveniji. Neki popovski funkcionar iz Vatikana, Slovenac, koji je ovamo došao u posete, a ina e je prijatelj OF, izvestio je slede e: preko vaticanske radio-stanice imaju ovdašnji reakcionari stalnu najtešnju vezu sa Londonom. Posle promena u Engleskoj sa Cripsom i pceda Crvene armije, Vatikan je po eo žestoku zakulisnu kampanju kako bi pridobio Engleze za nacrt takozvane „Katoli ke Srednje Evrope“, u koju bi ušle kao „autonomne“ jedinice Austrija, Slovenija, Hrvatska, Madžarska, a pod protektoratom Italije. Vatikan radi za taj nacrt u samoj Italiji (dinastija, pa i faš. stranka), a istovremeno baca ogromne sume u Englesku, ~~jer~~ ra una da e samo na taj na in spre iti „boljševizaciju Evrope“ Te informacije potpuno potvr uju ovdašnje stanje. Prošle nedelje je Kuhar¹² prvi put otvoreno napao OF i partizane kao zlo ina ke bande, koje su krive za ital. krvoproli a. Zatim je nabrajao neprijatelje slovena kog naroda: OF, Nemci, Mađžari — a Italijane nije uopšte spomenuo. Jugoslaviju slabo pominje, a ose a se žestok separatisti ki vetar. Izgleda da mu je jedino još ta katoli ko-separatisti ka linija i preostala. Istovremeno je došlo i do promena ovde. Ljubljanski biskup proglasio je dva studenta — denuncijanta i italijanska agenta koji su bili ovih dana likvidirani od Varnostne službe OF — za hriš anske mu enike, i sada se vodi žestoka njihova kampanja protiv OF i KP, sasvim ruku pod ruku sa žestokim talasom italijanskog terora, koji sada prolazi kroz itavu „Ljubljansku pokrajinu“. Popovi sa crkvenih govornica proklinju OF, pozivaju nad nju „božju osvetu“, mole boga da skine „mrenu sa oka“ slovena kog ljudstva koje je „zaslepljeno“ demagogijom OF i pozivaju narod da u ini kraj „teroru samozvanih sakrivenih sudija“. Bela garda (to su udruženi vrhovi JRZ i JNS — tako ih je narod prozvao i tako sada izgleda u Sloveniji politi ka podela: OF i Bela grada) naoružava se italijanskim oružjem i italijanskim parama, fotografiše i denuncira po ulicama aktiviste OF i KP, izmišlja razne mere terora i savetuje Italijane, a istovremeno baca ilegalne letke, u kojima napada OF, SSSR, te Hitlera i Mađžare, a hvali Engleze, Dražu Mihailovi a i poziva na lojalnost Italijanima. Italijani, nesposobni da slome sami otpor naroda, sve više uvla e u aparat Belu gardu. Idu tako daleko, da su italijanski uniformirani fašisti držali po asnu stražu pored leševa ubijenih belogardisti kih denuncijanata, uvijenih u slovena ku zastavu, koja je ina e zabranjena pod pretnjom robije. Daju koncesije Beloj gardi, koja stalno prori e separatni englesko-italijanski mir, „oslobo enje“ Štajerske

¹⁵ Dr Alojz Kuhar, bivši urednik klerikalnog lista „Slovenec“, opunomo eni ministar i lan državnog propagandnog odbora londonske emigrantske vlade.

i Gorervjske pomo u Italijana i stvaranje ujedinjene Slovenije u „prijateljstvu“ sa Italijanima. Jasno je, prema tome, da se radi o sve ve em povezivanju, „Londonaca“ (a takva je sva Bela garda — i klerikalna i JNS-ovska!) sa Italijanima (ne sa Nemcima, prema kojima se drže veoma neprijateljski u svojim publikacijama).

Prekju er je bila tu neka vojna konferencija Itaiijana, Hrvata i Nemaca. Kolodvor bio sav blokiran, te u nem. i hrv. zastavama. Došao je: Dankelman iz Beograda, Kvaternik, Rainer iz Kranja i Robotti iz Ljubljane (II it. armija) i neki nema ki general von Spee (odakle došao, ne znamo).¹³ O sadržini danas još ne znam ali u pouzdano saznati. Govori se da se radi o dogovoru o zajedni koj akciji i pripremama za rat protiv Turske. Ina e u Ljublj. došlo nešto nema ke vojske i stalno prolazi u pravcu Karlovca. Isto tako se ose aju veliki pokreti ital. vojske. Tu se otvoreno govori u vojnim krugovima: a) da se sprema napad na Tursku i b) da su rešeni pošto poto uništiti partizane u svim zemljama Jugoslavije. Ljubljanski aerodrom užurbano Nemci i Italijani proširuju Ha kapacitet 500 bombardera.

3.) Ina e u Italiji vlada formalna glad. Pouzdano znamo da su u Veneciji bile nedavno velike demonstracije gladnih, koje su trajale dva dana uzastopce. Prvi dan su delili me u žene — da ih smire — kukuruz i neke ribe, a drugi dan su ih po eli silom rastevirati i mnoge su uhapsili. I Mak.¹⁴ nam javlja da se ose a preokret, ak i da je Partiji (italijanskoj!) uspelo unekoliko mase osloboditi anglofilije (koja je naprosto zahvatila itavu Italiju!) i po eti ih okupljati oko Partije. Ovdašnji naš a a¹⁵ je sa Mak. u stalnoj vezi. Pošto se tužio da nema ljudi, naši su mu predložili da skine nekoliko ljudi sa fabrika i da ih prebaci na profesionalni revoluc. rad, s time da e ih oni izdržavati. On je to uradio i tražio 30.000 lira mese no,

" Italijanski; nema ki i ustaški visoki vojni rukovodioci održali su 2 i 14 marta 1942 god., u Opatiji, konferenciju u cilju pripremanja Tre e neprijateljske ofanzive protiv narodnooslobodila kih partizanskih jedinica na Balkanu. Odlu ili su da ofanziva po ne 15 aprila.

Tre i sastanak održan je u Ljubljani 28 marta 1942 godine. Prisustvovali su: armiski general Roatta, komandant ital. Druge armije; artiljeriski general Bader, komandant nema kih snaga u Srbiji i komandant borbene grupe „Bader“; ustaški generallajtnant Laxa, na elnik štaba hrvatskih oružanih snaga; potpukovnik Pfafferota, na elnik štaba borbene grupe „Bader“; oficir za vezu pri ital. Drugoj armiji pukovnik Rohrbach; predstavnik nema kog generala u Zagrebu Gleise von Horstenau-a potpukovnik grof Spee; ital. korpusni general Robotti; na elnik štaba ital. Druge armije generalmajor de Biasio i potpukovnik Pederzani.

Na sastanku nije se raspravljalo o odnosima sa Turskom (podaci: Wisshaupt, str. 124).

¹⁴ Umberto Massola (u Sloveniji poznat pod imenom Quinto), tadašnji privremeni sekretar rukovodstva KP Italije. Do kraja 1941 god. imao je svoje sedište u Ljubljani, a posle se, uz pomo CK KPS, preselio u severnu Italiju.

¹⁵ CK KP Slovenije

što mu sada naši i daju (sad su mu opet isplatili za 2 meseca 60.000 lira). Pošto su to dosta krupne pare (osim toga izdržavaju njegov aparat, kurirku, putovanja itd.), mislim da bi trebalo uspostaviti i neku kontrolu šta on radi i kako troši. Ovi ovde o tome ne znaju mnogo, a na poziv da šalje dedi¹⁶ konkretne podatke, dao je samo kratke opšte formulacije. Oni znaju samo to da stvarno nešto jeste povezano i ak da izdaje i nešto literature. Zagreba ki Mak.¹⁷ primio je 30 godina robije. O uvao je bar glavu. Zenu su naši poslali u Italiju. Sretno je tamo stigla i povezala se sa Mak. br. 2 (Ljubljanskim)...

4.) Raspoloženje masa i opšti odnos polit, snaga ovde stvarno su takvi, da ti se srce podiže od zadovoljstva. Mislim da nigde u Jugoslaviji nije tako ugodno stanje kao ovde, osim u Crnoj Gori. a po formama borbe uopšte ne znam sli nog primera. Ono što sam ti [iz] Zgr.¹⁸ javio, ne samo da nije preterano, nego tek bleđa slika stvarnog stanja. Iskreno govore i, nikada u životu nisam mislio da e Slovenci biti u stanju tako da se bore. OF je stvarna vlast, a ne samo u propagandisti kom smislu, i to vlast u samoj Ljubljani. Mogu e je to postalo zbog neverovatne jednodušnosti naroda, koja je sada — usprkos Bele garde — ve a nego ikada, a i zbog stvarno pravilne polit, linije ovdašnjih drugova. Kritika, koju smo mi njima — dok sam ja još bio kod vas — poslali, bila je potrebna samo u nekim manjim pitanjima. Stvarno su dobro gurali. Stari jug. policiski aparat raspao se. Njihova pomo je stvarno bila veoma efektivna. Sada su ih Italijani sve razoružali, sve polic. oficire konfinirali, a za njima izgleda i sve policajce i agente. Najzanimljivije kod toga je, da su se policajci svi orijentisali u okviru OF na KP, a ne za neku drugu grupu. Ina e se spremaju da idu u partizane, im po nu Italijani da ih otpuštaju i hapse. OF izdaje dekrete o raznim pitanjima, kojih se mase pridržavaju. Napr.: porez OF je dao 300.000—700.000 mese no dohotka OF u Ljubljanskoj provinciji, bez Štajerske i Gorenjske; zahvaljuju i tim dohocima partizani su relativno dobro opremljeni. OF je zabranila se u šume u korist Italije ili prodaju ku a, zemlje itd. Italijanima. Rezultat: Italijani nisu mogli da seku, jer nisu smeli od naroda. Ju er je napr. upravitelj veleposeda grofa Auersperga ponudio OF 100.000 lira otplate, ako mu IOOF dozvoli da se e deo svoje šume. A neki drugi veleDOsednik ho e da „korumpira“ OF sa 10.000 lira, ako mu dozvoli da proda ku u Italijanima. Za sela popaljena od Itaiijana IOOF je izdao dekret: da e se sva šteta nadoknaditi posle oslobo enja, i seljaci su

" KomLitemi

" Quarto, lan CK KP Italije. 1941 god. došao iz Sovjetskog Saveza za rukovodioca KP Italije, umesto Umberta Massole-Quinta. Ali, krajem 1941 god., prilikom prolaza iz Hrvatske za Sloveniju, uhapsili su ga, u blizini Novog Mesta, Italijani, zajedno sa A. Veluš kom-Matevžem koji ga je pratio (podatak Edvarda Kardelja).

¹⁸ Zagreba

taj dekret primili sa oduševljenjem i potpuno ozbiljno, toliko je njihova vera u OF vrsta. Osim [toga] IOOF raspisao u narodu zajam u korist popaljenih i drugih. U štampi su bonovi za taj zajam od 100, 1000 i 10.000 lira, u tri boje sa vodenim tiskom, koji je u neku ruku poslužiti i kao „novac“ OF.¹⁹ U upravnom odboru zajma su trgovci i veletrgovci, 2 industrijalca, od banaka itd., a osim tega naši ljudi. Sav novac se prenosi u otpravu IOOF, koji je da ga i raspodeljuje. Računa se da je i zajam da da nekoliko miliona lira. Otštary-pali su i pozive, u kojima je biti za pojedine trgovce, kapitaliste, banke itd. obavezno koliko moraju da daju zajma. U kapit krugovima vlada veliki strah od OF, naročito posle streljanja Praprotnika, najvećeg slovenskog kapitaliste.²⁰ Jučer smo primili još jedan dekret o konfiskaciji veleposeda koji su u rukama okupatora ili petokolonaša. Možda ti se čini smešno, a ustvari je sasvim realna stvar. Dekret sadrži: konfiskaciju, koja je se sada delimično, a posle oslobođenja do kraja izvršiti, i zemlja raspodeliti seljacima. Obrazuju se odbori od seljaka pod kontrolom OF, koji je: šume u korist popaljenih, zapleniti stoku za gladne, inventar za siromašne itd., sve to pomoću Narodne zaštite i partizana. Iz dva razloga smo to učinili: 1.) kao represalije za popaljena sela i 2.) da vežemo seljake za OF i ekonomskim pitanjima, što je sada, kada su mobilizirali popove i crkve za divljačku hajku protiv nas, vanredno važno. Malo kasnije ćemo izdati još dekret o moratoriju seljaka i radnika i radničkih dugova i zabraniti novim zavodima i zelenošima da naplaćuju dugove. U velikoj meri je OF vlast, vidi se i po sledećim činjenicama: Italijani nisu do sada uspeali da uspostave, uprkos pokušajima, nijedne svoje fašističke organizacije: ni sindikata, ni sportske organizacije, ni omladine, ni studentske — ništa. Kad traže ljude za funkcije, dobijaju odgovor: bojimo se da će OF da nas ubije, ne smemo. Odbori radničkog jedinstva (tj. radni odbori OF) po fabrikama tako će veći nastupaju ponekad kao vlast. U ljubljanskim fabrikama su, nasuprot materijalnim fabrikantima da povise nadnice usprkos fašističkoj zabrani. Fabrikanti se više boje OF nego italijanske vlasti. Iz konsulte su izašli najpre Natlačen²¹ i Pucelj,²² a posle i social. dem. Krušec.²³ Kao ljubljanski župan je demisionirao Adlešič.²⁴ Sve iz straha pred OF i masama, iako su svi organizatori Bele garde. No, sve to bi bilo nerazumljivo bez takozvane „Varnostne in obveščevalne službe OF“ te Narodne zaštite. Pre svega je „Varnostna služba OF“. Ustvari se 'itav aparat sastoji iz članova Partije i to naši ne daju nikome iz ruku, niti

¹⁹ Vidi prilog na kraju knjige

²⁰ August Praprotnik, krupni kapitalista i predsednik Saveza industrijalaca, koji je odmah stupio u vezu sa okupatorom kao predstavnik liberalne stranke.

²¹ Dr Marko Natlačen

Ivan Pucelj

²³ Rudolf Krušec

²⁴ Dr Jure Adlešič

ikome kontrolu. Izgra ena je iz dva dela: obaveštajna služba i eksekutivni aparat. Rukovodstvo je jedinstveno i sastoji se: od sekretara obaju delova i rukovodioca itavog tog rada, koji je direktno vezan za CK. Obaveštajni ured je masovan odoido i dnevno dolazi na rejonske punktove obavešt. službe mnogo svakakvih prijava. Imaju itavu ure enu kartoteku za ljude koje imaju pod nadzorom, prate ih itd. Isto tako imaju svoje „provokatore“ u belogard^{ti} kim organizacijama itd. Zahvaljuju i tom zaista dobrom aparatu odli no su o svemu obavešteni i spre ili su itav niz pokušaja da se ubace provokatori u KP ili OF. Taj aparat sigurno danas daleko bolje funkcioniira od Ovre ili Gestapoa u Ljubljani. Dobili su ve i dragocene vojne podatke (it. i nem. aerodromi, munic. skladišta, utvr eni punktovi) ali sa njima je pao Gaš., što ga i najviše tereti. — Egzekucijski aparat sastoji se iz 50 momaka, naoružanih revolverima i bombama, koji su se dobro izvežbali. Sada su po eli njihov broj podizati obzirom na sve žeš i italijanski teror i akciju Bele garde. Ti momci rade svakakve stvari. Nekoliko primera: skoro dnevno padaju denuncijanti, okupatorske sluge itd. Nikakova policiska zaštita ne spasava one koje su vosovci (tako ih ovde zovu) uzeli „na muhu“. Vosovci ulaze u restauracije sa revolverima, zamole prisutne da dignu ruke, da se legitimiiaju, ako traže nekoga, hapse na ulicama, odvode i preslušavaju (zvati Italijane u pomo uhapšeni se ne usude, jer je OF izdala dekret da se svako na mestu strelja im se obrati za pomo okupatorskim vlastima), prave pretrese u ku ama belogardista, piene i pale belogardisti ki materijal, ponekog gestapovca preslušavaju i preko no i jako temeljito (usred Ljubljane) itd. Tako su napr. provalili u ilegalnu štampariju Dražinih ljudi, zaplenili štampariju i slova, na kojima se sada štampaju OF-ovske stvari, te 130 kg hartije.²⁵ Preslušavali su 3 „štampara“ koji su sve priznali, zapalili sve što je bilo otštampano. zatim materijal metnuli na auto i odvezli se. Tako su uhvatili i neke belogardisti ke kurire sa lecima protiv nas, zaplenili i kurire dobro izmlatili. Sli ne stvari pravi Narodna zaštita, ma da samo vojne prirode. Tako su napr. došli u ital. uniformama sa kamionom pred finansisku direkciju u centru mesta, ušli u zgradu, postavili straže, legitimirali se nekim ceduljama i pokupili 45 pušaka, mnogo municije, gasmaske, uniforme itd. pa se onda odvezli kamionom.²⁶ Na sli an na in su kamionom odvezli iz gradskog fizikata preko 100 ebadi itd.²⁷ Jednom re ju, Ljubljana se ponekad drži za trbuh od smeha nad sli nim akcijama, i što je još važnije: „Varnostne službe“ se boje svi kao avola, a upravo to je — pored „Nar. zašt.“ i partizana — OF dalo karakter istinske vlasti. Nije zato ništa naro itoga da su napr. ljubljanski trgovci sasvim ozbiljno

» Vidi dok. br. 11.

» Vidi dok. hr. 21.

" Vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 219.

shvatili opomenu OF da ne prodaju papira za razmnožavanje ni-
-kome, jer je potreban OF. Italijani e danas teže dobiti taj papir
nego OF. Ili napr.: ovih dana je OF zabranila svako fotografiranje
na ljubljanskim ulicama, jer to rade Italijani i belogardisti u poli-
ciske svrhe. Sigurno je da e aparati iš eznuti... A najzanimljivije
je: Slovenci su valjda jedini narod u Evropi koji ima svoju belu
emigraciju još dok ima ona sama vlast. Iz Ljubljane, naime, sve
više beže u Italiju belogardisti, izdajnici itd. i to usprkos toga da su
ih tu pratila itava jata talijanskih agenata za zaštitu. „Varnostna
služba" je došla, naime, na takav dobar glas, da onaj koga je uzela
„na muhu" ne može da se spasi. Zato beže, zato ih je uhvatila prava
panika. Čak ljublj. biskup se zatvorio i ne usudi se da izlazi, a u
njegovoj palati ima grupa belogardista, koji svakoga pretraže, ko-
god ide biskupu. A italijanska policija bila je do sada prili no bes-
pomo na, jer vosovci uvek uživaju najve u pomo naroda, a izdajice
se boje otvoreno da se pokažu kao takvi.

5.) Tako sada stoji sa OF, no to ne zna i da je pobeda ve tu.
Nasuprot, baš je sada OF došla u najteže vreme. Donekle, naime,
polet OF treba objasniti i time, da Italijani ipak nisu — bar u
samoj Ljubljani — prišli krajnjim formama terora: masovnim stre-
ljanjima talaca. Mi to objašnjavamo spoljnopoliti kim razlozima
(koketiraju sa Engleskom). No sada je stvar došla tako daleko, OF
ima takvu snagu, da e morati do i do krajnjih mera. Sada se radi
o tome: ili e OF (Partija) uspeti podi i svenarodni ustanak ili e
Italijani najkrvavijim terorom likvidirati OF kao vlast (razume se
— ne kao polit, pokret). Ve su tu znakovi. Italijani navodno pri-
premaju sada: pregradenje Ljubljane žicom u 6 rejona. Iz jednog
rejona u drugi mo i e se prolaziti samo na odre enom mestu i sa
posebnom dozvolom.²⁸ A drugo: konfinaciju sviju muškaraca od
18—35 g., te sviju policajaca, žandara, rezervnih oficira i studenata.
Mi smo rešili da se za taj slu aj uzme kurs na oružani otpor u
samoj Ljubljani, tj. mesto da idu u konfinaciju, da muškarcu sa
oružjem nastupe protiv Itaiijana i da se zatim probiju iz Ljubljane
u okolne šume. To bi doduše izazvalo velike žrtve, ali drugog izlaza
nema. Pošto se sada van Ljubljane partiz. pokret dobro razvija,
mogla bi biti takva akcija ak veoma uspešna. Raspoloženje u
Ljubljani svakako sve više sazreva za takav oružani otpor, utoliko
više jer u' konfinaciji ljudi umiru od gladi. Italijani se ne emu ta-
kvome i nadaju, jer su sada užurbano po eli da se spremaju za uli ne
borbef utvr uju kasarne, grade na pojedinim ta kama u samom
gradu barikade, ži ane pregrade, mitraljeska gnezda itd. a hvata
ih velika panika. U takvoj panici prave glupost za glupoš u. Popa-
lili su sela, divlja ki strpali stanovništvo (ukoliko nije pobjeglo) u
logore, a sada su ih najedanput naterali natrag, na zgarišta, dovezli

¹⁸ Te mere nisu primenjene.

i nešto hrane i isti vojnici im sada pomažu dizati ku e. Luda ku a!
Ili sa radioaparatom! Citava Ljubljana se smeje. Naši imaju u samom gradu jednu malu emisionu stanicu koja se uglavnom uje u Ljubljani. (Neki tvrde da su je uli u Zagrebu, pa ak i u Beogradu.)
Ve 5 meseci daje 3 puta nedeljno po 15 minuta propagandisti ke emisije. Italijani su dali u poteru itavu vojsku. Nemci su poslali posebnu gestapovsku ekipu da traži — uzalud. Nisu je našli. Sada su pokupili sve radio prijemne aparate i tako po italijanski stvar rešili. Za nas je stvar još ugodnija-.. •

6.) Tako stoji sa OF uglavnom u Ljubljanskoj provinciji. U nekoliko druk iji je položaj u nema kim delovima Slovenije. Raspoloženje naroda je, razume se, i tu u ogromnoj ve ini za OF. Osim toga se tu i Bela garda ne usu uje nigde pojavljivati u nekoj opasnijoj formi. Simpatije za SSSR i KP prevla uju. No u organizacionom pogledu stoji OF tu daleko slabije, dosta je bilo i provala po toj liniji, izdajstva i provokacije, tako da je za akciju ovde OF mnogo manje sposobna. To je i sasvim razumljivo, jer i sa Partijom stoji tu dosta slabo, naro ito u Štajerskoj. Gestapo je uspeo naneti vrlo teške udarce rukovode em kadru, osim toga se Novak Leo, kandidat u lanove CK KP Slov., pokazao kao izdajnik velikog stila (ipak je streljan). Novi PK za Štaj. sastoji se od 2 oveka (Skala,²⁹ koga ti znaš, i onaj mladi , koji se gore u sektoru Š.³⁰ zvao Mladen³¹). Rade prili no aktivno pod zaista gadnim uslovima kretanja i uspostavili su organizaciju po svim važnijim centrima. Uspeli su i OF prili no oživeti. Naši se nadaju da e se sada na prole e jako podi i pokret. Teško je to što je tamo ogromno denuncijanata i provokatora (nemškutari,³² kukavice itd.) a naš aparat preslab da bi ih istio (kao u Ljub. provinciji). Mnogo bolje je stajalo do sada u Gorenjskoj. OF je skoro sli no kao u Ljublj. provinciji držala mase u rukama. Kranj, Jesenice itd. sproveda ali su skoro isto takve masovne akcije kao Ljubljana. Dva momenta su tu uticala negativno: 1.) Neuspeli narodni ustanak u decembru-januaru.³³ Naši su fakti ki podigli u borbu itavu Gorenjsku južno od Save. Citavi odredi seljaka su se priklju ivali partizanima. Vodile su se teške borbe u Poljanskoj dolini (gde je ubijeno 1086 Nemaca — prema njihovim sopstvenim podacima) i u Bohinju, na obadva mesta uspešno. Svega je nastradalo u tim borbama sigurno 1500 Nemaca. No, nesnalaženje part. rukovodstva i gorenjskog- štaba je prouzrokovalo da pobunjeni seljaci nisu bili pravovremeno uključeni u odrede i naoružani, pa su ih Nemci nenaoružane razbili i

²⁹ Sergej Kraigher. Pseudonim „Skala“ imao je pre rata.

³⁰ Lenjinska škola u Moskvi pre rata

³¹ Tone Znidarši -Stefan, španski borac. Poginuo je nesre nim slučajem prilikom isprobavanja jednog novog oružja, zajedno sa narodnim herojem Francom Rozmanom, 7 novembra 1944 godine.

³² Germanofili

³³ Vidi dok. br. 69.

streljaji, a zatim na stotine siali u Nema ku na prisilni rad. Isto tako naši nisu znali iskoristiti pobune Luksemburžana,³⁴ nisu se pravovremeno povezali s njima, zato su ih Nemci [moralni] pravovremeno skinuti i strpati u nekakav koncentracijski logor kod Litije (a nisu prešli partizanima — kako je bilo preuranjeno javljeno), a odatle su ih pojedina no otpremili na Isto ni front. Usprkos velikih nema kih gubitaka i usprkos veoma uspehlih takti kih poteza Gorenjskog štaba, koji je zadao Nemcima tolike gubitke sa skoro nikakvim vlastitim gubicima (za odrede koji su bili pod njegovim vodstvom), ipak je nastupila izvesna demoralizacija me u stanovništvom koje je išlo u borbu sa verom da e Gorenjsku o istiti od Nemaca. Partizani su se ina e borili herojski, naro ito skijaška odeljenja, koja su iznenada dojurila po strminama nad Nemce, ispalila nekoliko rafala iz automata i opet iš ezla. Nema ki komandant je sam posle te borbe rekao da se partizanskog vo u ne bi smelo streljati, nego ga podi i u generala i poslati na Isto ni front. Taj komandant je ina e Joža Gregor i , Španjolac, koga ti znaš, metalski radnik iz Jesenica. Mi smo ga sada podigli u komandanta gorenjsko-koruške grupe odreda. 2) Drugi negativni momenat je bio u tome, da je odmah posle tog neuspelog ustanka po ela velika paitiska provala, u kojoj se nekoliko ljudi drži izdajni ki. Provala je povukla za sobom preko 200 ljudi (KP i OF) u Kranju itd. Me u njima je pao i jedan lan CK KP Slov. — onaj mladi metalski radnik, raniji sekr. OK Ljubljana, koga i ti znaš i koji je bio na part. kursu u Zgb. Njega je CK KP Slov. poslao gore na rad, pošto se u Ljubljani nije mogao više da drži.³⁵ Tu je provala znatno smanjila partisku delatnost, tako da su se posledice još teže ose ale. Denuncijanti, koje su prošle godine vrlo odlu no istili i prigušili ih, sada su ponovo digli glave. Mi smo izvršili izvesnu reorganizaciju tamo u pogledu gorenjskog PK, poslali ga na partizanski teren. Sada su tamo takve prilike, da Nemci partizana ni u kom slu aju ne mogu da unište ili poteraju, tako da e PK svejedno mo i biti u kontaktu sa organizacijama na neoslobo enom terenu. Raspoloženje se ina e popravlja! Gorenjska pored Ljublj. pokrajine ostaje centar naše oružane akcije. S njom imamo za idu i mesec važne planove, o kojima' u dole govoriti. U Primorju (italijanskom) ima Partija oko 40 lanova, te PK, prvi — provizorni — je u Trstu provaljen (Muha^{3U}). Procesu još nisu imali. Sada smo poslali novi (Tomo,³⁷ koji se u Gorenjskoj dobro pokazao i sada jedva izmakao Gestapou, onaj veliki u a, dosadašnji politkom Gorenjskog štaba, koji tamo

" U sastavu nema kih jedinica bilo je i Luksemburžana. Prilikom jednog nema kog napada u toku trodnevnog boja za Dražgoše, oni nisu hteli da izvrše nare enja svojih starešina. Nema ka komanda prebacila ih je u Litiju a zatim, prema nekim podacima, na Isto ni front.

³⁵ Tone Dolinšek

¹⁶ Oskar Kova i

ST Tomo Brejc, sekretar PK za Slovena ko Primorje

ide kao vojni referent i organizator,³⁸ te 2 doma a Primorca). Postoji ve nešto preko 50 odbora OF. U pogledu partizanske akcije još je u po etku. Postoji tek 1 eta sa oko 25 partizana, no uspeli su provesti nekoliko uspeh akcija na prugama. Zbog važnosti tog terena za nas (tu su anglofilske tendencije najja e i mogu nost kasnije intervencionisti ke akcije!) rešili smo poslati tamo nove trupe, mobilizirati meštane i stvoriti jak odred. Sa Mak. br. 2³⁹ su pregovarali o Prifnorju i Trstu, ali je po eo da se buni. Mislim da je to velika glupost i potpuno neshva anje novih prilika, zato sam mu napisao pismo, koje ti šaljem u prilogu. Dobro bi bilo da i Deda nešto o tome kaže. Prakti ki je diskusija, naravski, bez sadržine, jer Mak. nema tu ništa, a naši sve. Javi nam tvoje mišljenje. U Koruškoj Austrijanci slabi. Naši poslali iz Štajerske tamo oveka, ali se u Celovcu provalio. Kako je sada tamo, ne znamo. U Ljubljani je od Korušaca stvorena prva partiz. etica (20 ljudi) koja e skoro oti i u Korušku."⁴⁰

7.) Sa partizanskom organizacijom vrlo razli ito stoji. U samom gradu i okolini Ljubljane preko 400 lanova, u itavoj Ljubljanskoj pokrajini oko 650—700, u Primorju oko 40, za Gorenjsku i Štajersku ne mogu da kažem brojke, jer ih provale stalno menjaju. Ipak postoje OK svuda, kako i ranije, samo sa mnogo smanjenim brojem lanstva. Dobra im je tehnika i nema dokumenta koji oni ne bi izgradili, i to odli no i dosta brzo. Imaju svoju cinkografiju, nekoliko štamparija, koje dosta brzo rade. Prednost je i u tome da je ve ina tih stvari u bunkerima, dobro sakrivena i samo direktno izdajstvo može da otkrije. I veze sa provincijom su dosta dobre (osim sa Štajerskom). No slaba im je strana konspiracija. Samo njihova -masovnost ih pokriva. Ako bi Italijaniima uspelo u mase uneti demoralizaciju, to bi se sigurno vrlo teško odrazilo u njihovom aparatu. Druga veoma opasna slabost je u tome, da su u buri politi ke borbe zaboravili na unutrašnju izgradnju Partije i kadrova- Imaju veliki broj novih lanova, neizgra enih i partiski slabih, koji e slabo izvršiti svoju dužnost ako ih ne budemo vaspitavali. Iz tih razloga odredili smo B.⁴¹ samo za te zada e.

8.) Ugled Partije je tu ogroman i njena rukovode a uloga potpuna. Zanimljivo je da su se glavni saveznici (hr. i sok.) odrekli da stvaraju svoje partije, jer priznaju rukovode u ulogu KP, a oni tvore samo „skupine“. Naravski, i kod njih ima druk ijih tendencija, ali uglavnom je saradnja vrlo tesna i iskrena. Mislim da su to ljudi koji e uglavnom postati naši. A što se masa ti e, zna ajno je to da mase svojim ulaskom u OF stvarno prilaze KP. Zna ajno je da se napr. saveznici nisu omasovili, ak ni hriš . soc. Mi smo

³⁸ Narodni heroj Stane Zagar

³⁹ Umberto Massola-Quinto

⁴⁰ Ova eta nije otišla u Korušku.

⁴¹ Boris Kraigher

ra unali da e ju erašnje klerikalne mase pre i k njima, a ustvari nema ni govora o tome. Klerikalni seljaci su kod nas u ogromnoj ve ini odlu no za KP. Tako je OF ustvari likvidirala sve buržoaske partije u Sioveniji. A što je otvoreno protiv KP to je stvarno tako razbijeno, — iako sve njih mase trpaju pod naziv „Bela garda“, — da mogu da rade samo još kao denuncijanti i provokatori. Naši rukovode i ljudi su vanredno popularni. Na kraju još o vojnom položaju ovde. O Italijanima tu ne u govoriti, pošto eš dobiti zvani ni izveštaj Glavnog štaba. Dodirnu u samo nekoliko najvažnijih pitanja. Mislim da je kod njih⁴- ta strana, usprkos nesumnjivih krupnih uspeha, do sada bila njihova najslabija strana.

Dve su osnovne slabosti: 1) fakti ko vojno neznanje, koje se u prvom redu odražava u tome da ne znaju metode operacija prilago avati rastu njihovih sopstvenih snaga. Usprkos toga da se broj partizana fakti ki popeo ve u nekoliko hiljada, ostali su kod metoda koje su karakteristi ne za malene etice u po etku. Primer smo imali ovih dana. Dva jaka naša bataljona (ukupno blizu 400 boraca) su u neposrednoj blizini potpuno razbila Italijane i zadala im teške udarce,⁴³ a posle toga, mesto da naprave zasede i postepeno se povla e ako bi Italijani ponovo napali, oni su se iznenada pokupili i odmarširali daleko negde na drugu stranu Dolenjske (gde su se, izgleda, povezali sa Hrvatima sa Gorskog Kotara). Još uvek nisu pristupili iš enju terena i ne znaju još dobro iskorištavati zasede. Samo u Dolenjskoj je partizana sada najmanje 700—800, a broj lanova Nar. zašt., koji takode u estvuju u oružanim akcijama, ide na hiljade, ma da ih takode ne znaju na terenu dobro iskoristiti. Sli no je bilo i u Gorenjskoj u vreme ustanka (dee.—januar). Sitni-arstvo razbija naše trupe i dozvoljava da ih Nemci odvojeno tuku. To se odražava i u organizaciji. Glavni štab kao takav nije funkcionirao. Uzeli su ovaj princip: i i odozdo gore, da se ne prave forme bez sadržine. Za po etak je bilo to pravilno, a kada je broj izolovanih etica tako narastao, da je bilo nemogu e svima direktno rukovoditi, kada se s njima ve moglo po eti sprovadati ve e akcije, onda je to postalo pogrešno. Nije više bilo jedinstva u organizaciji. Imaš danas ovde bataljone od 250—300 ljudi, ete od 160 ljudi, a isto-vremeno ete od 10—20 ljudi itd. Mi smo sada to reorganizirali na isti na in, kao dole kod vas. Organizirali [smo] odrede, u odredima malene bataljone, zbog brzog priliva partizana od 100—200 ljudi, male ete od 40—60 ljudi, a osim toga smo za pojedine pokrajine, gde je teško direktno rukovoditi formirali 3 grupe odreda s grupnim štabovima (u Ljubljanskoj provinciji 1 grupu, u Goreniskoj

⁴² Misli se: kod partizanskih jedinica u Sloveniji.

⁴³ Drugi štajerski partizanski bataljon razbio je 23 marta 1942 god. kod Lipoglava napad od oko 2000 Itaiijana, a Tre i partizanski bataljon „Ljubo Sercer“ uspešno je odbio napad od oko 1000 Itaiijana 18 marta 1942 god. na Mokrecu (vidi dok. br. 32 i 37).

1 i u Štajerskoj 2 grupe).⁴⁴ S komandantima je dosta teško, ipak mislim da će bar zasad ispuniti dužnost. Dva su radnika, Španjolca, sa dobrim preporukama, treći je bivši aktivni jugosl. oficir (kandidat Partije). U partizanima je već od prvih dana i skroz se pokazao odan i hrabar, pa i vojnički dosta sposoban.

2.) Druga slabost je u neistovremenosti razvitka partizanske akcije. Kada je Gorenjska bila sva u ustanku, Ljubljanska pokrajina je bila pasivna. A sada je Ljublj. pokrajina sva u vatri i partizanske jedinice se prosto udvostručuju, ali Gorenjska i Štajerska još se nisu dovoljno razvile. Sada je napr. u Gorenjskoj pod oružjem svega 600 ljudi, a ostalo se raštrkalo po selima. U Štajerskoj je me utim najgore. Naši ne znaju ni koliko ima tamo partizana. Postoji niz malih četaka, više ili manje me u sobom nepovezanih. Teško da je ukupni broj partizana mnogo iznad 150 ili 200. — Sada je osnovna zadaća: povezati sve to, mobilizirati, provoditi akcije pod jedinstvenim planom. Partizani su tako popularni, da svuda, gde dolaze, podižu čitava sela. Nar. zaštita često po belom danu po glavnim drumovima patrolira sa puškama i čak sa strojnicama. Organizuju se sela protiv paljevine. Stvarno se osećaju da će se u najkraće vreme zatalasati čitav narod. Mi smo zbog toga, na bazi tvog plana iz prošle godine, malo proširenog s obzirom na nove prilike, izgradili nacrt sa ciljem podići čitav narod i otkloniti bar Gorenjsku od Nemaca i teren oko rudarskih revira (koji se uostalom, ovog puta vrlo slabo drže, gore od železnice, koji su kod nas za udužveoma aktivni i borbeni i to svi odreda!). Raunamo da će pripreme biti gotove do maja meseca, a dotle imaju svi određene zadatke u sprovođenju sitne akcije sa glavnim ciljem: skupljati oružje i mobilizirati što više. Takvih akcija je sada bezbroj. Okupatori imaju mnogo muke i teške žrtve (ital. oficiri [pričaju] da je u borbama ovih dana nastradalo preko 500 Italijana, sve u neposrednoj blizini Ljubljane). Raspoloženje je za oružani otpor u Ljubljani, u slučaju da bi hteli Italijani pokupiti muškarce — odlično. Nar. zaštita u Ljubljani ima oko 1500 boraca u samom gradu, a u okolini još više. U okolici sve oko Ljubljane gospodare patrole Narodne zaštite. U gradu su ljudi po čeli spontano u vršavajući kućne i ulične borbe; Nar. zašt. raspoređuje ljude po blokovima itd. U pogledu opreme stoje me utim ovdašnji partizani prilično dobro. Gl. štab je samo iz Ljubljane poslao 1500 teških brdskih gojzerica, skoro svi su topli obuveni sa kratkim kaputima, rukavicama, toplim vešom, nose rukavice sa čelom itd. Skoro sve čete (osim najnovijih) imaju šatorska krila. Što se ishrane tiče, ovako je: Kruha skoro uopšte nemaju a ostala hrana je dovoljno jaka, tako da izgledaju dosta dobro i ne tuže se da su gladni. Postepeno ih nekako uniformiraju: kaputi kao što su bili naši, a pantalone dugačke kao u austrijskoj vojsci, koje

⁴⁴ Vidi dok. br. 42 i 43.

se dole kratkom gamašom pri vrste oko cipela. Moral je prili no dobar, negde i odli an. Najbolji im je „Savinjski odred“, sastavljen uglavnom iz ljubljanskih radnika i Štajeraca, koji je sada na ital. strani, a ima prema našem planu pre i Savu i tamo odigrati najvažniju ulogu. Imaju za sobom krasne akcije i Italijani i Nemci ih se boje. Ovih dana su protiv njih operisali i Nemci i Italijani. Ovi su ih potukli, nekoliko desetaka ubili a sami izgubili 2 mrtva. Nose sobom telefon i komandant je uvek povezan sa svim etama (komandant: radnik Stane Rozman). Naši imaju nameru: taj odred uzeti kao jezgro udarne proleterske brigade. Sada broji oko 300 momaka, ali za 14 dana e imati verovatno 400—500. Stari odredi se bore vrlo hrabro. Kod Kureš ka je 6 partizana sa jednom strojnicom i sata držalo itavu etu Itaiijana, dok nisu dobili poja anje, te su posle najurili Italijane u pani no begstvo sa 10 mrtvih i mnogo ranjenih. Reorganizirali smo i Gl. štab. Lojz⁴⁵ je ostao komandant... a za politkomesara smo dali Angela,⁴⁶ koji je ve ušao u posao i mislim da e i i. Sada se svi sele van iz grada, jer je rukovodstvo usred ži ane ograde postalo nemogu e. Sve u svemu, ovako bih formulisao svoje mišljenje o vojnom položaju ovde: postigli su prili ne rezultate, vode se borbe ve krupnijeg stila, privla e znatne nema ke i italijanske snage (sada oko 90.000 Itaiijana i oko 30.000 Nemaca, od toga gotovo polovina gestapovske vojske). Prili no za Sloveniju!... Opšti broj partizana u Sloveniji, ako uzmemo u obzir i sve naoružane borb. grupe Nar(odne] zaštite — sada iznosi oko 5000. Mislim, da e se taj broj za kratko vreme najmanje udvostru iti.

9.) Ljubljanska pokrajina radikalizira itavu Italiju. Ljudi, koji dolaze odozdo,⁴⁷ pri aju da se tamo pri aju fantasti ne vesti 0 položaju u Ljubljanskoj pokrajini. Mak. br. 2 je izdao nekoliko letaka o položaju u Sloveniji, jer kaže, to silno koristi u agitaciji KP. Pošto su sada partizani u Primorju, neposredno je oselio njih l Trst. Zato su sada ital. agenti izdali letak, u kome kažu da su slovena ki komunisti dobili od KP Italije i KP Nema ke zada u da zapale revoluciju u Srednjoj Evropi. Donekle imaju i pravo, jer sli no odjekuju ovdašnje borbe i u Austriji. Zato su Nemci bacili toliku snagu na Sloveniju i zaista se pentraju za partizanima i po šumama i po brdima usprkos velikih gubitaka. To je pak objektivni momenat, koji takode treba imati pred o ima kada se prosu uje vojni položaj ovde.

10.) Da bi pomogli u mobilizaciji Hrvatima iz Zgr., naši su poslali prema žumbera kim brdima l ve u etu, koja e podupirati Hrvate s ove strane i omogu iti da ljudi peške, preko Samobora i slovena kog teritorija (Gorjanci) pre u na odre eno mesto ili se

⁴⁵ Franc Leskošek-Luka

⁴⁹ Ivan Ma ek-Matija

⁴¹ Misli se: iz sev. Italije

u žumber. gorama formiraju prosto kao odred što bi bilo još najbolje. Sli no e se u initi i kod Kozjaka i u Halozama, da se povežu sa Ivani planinom⁴⁸ i Zagorjem. U Gorskom Kotaru izgleda da je kontakt ve uspostavljen, što zna i da emo se možda doskoro mo i direktno povezati s vama, što bi bilo najbolje, jer je mogu nost drugih prelaza svaki dan manja.

11.) U rukovodstvo smo, pored Lojza i Petra,⁴⁹ kooptirali još Angela i B."° Mislim da e mo i dobro raditi.

12.) Na kraju još jedno pitanje: radio. Ovi tu su izgradili nekoliko aparata ja ine 30—40 vata, tako da e sva tri grupna štaba biti u vezi sa Gl. štabom, a manje aparate e imati i važniji odredi. 2 štaba ve imaju, ali Gl. štab još nije instalirao svoj. Izgleda da e to uskoro biti ure eno. U tom slu aju je mogu a direktna veza sa vama. O na inu e usmeno re i kurir u Zgr., a vi otuda tražite. Ukoliko je vama potreban materijal, on se može nabaviti iz Italije. im dobijemo izveštaj našeg štaba sa hrv. granice, nastoja emo uspostaviti kontakt sa Gl. štabom Hrv. i tamo dostaviti sav materijal za vas. A vi tražite materijal i vezu od njih.

Javi u se skoro opet, a i Lojz sa svojim izveštajem. Svi te srda no i drugarski pozdravljamo sa željom da ti se ništa ne desi. I moja drugarica i ostali drugovi mole iznutra⁵¹ da ti predamo njihov pozdrav i svima ostalima. Pozdravi sve okolo tebe.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

B /²

P. S. Pismo sam završio tek 5. IV, jer ga pre nije bilo mogu e poslati. Odatle i neke razlike u po etku i na kraju. Me utim je pobegla iz bolnice Zdenka Kidri eva.⁵³ Spasla su je 3 oveka, koji su provalili sa revolverima, ubili 1 karabinjera i uspešno se svi spasli. — U Italiji su sve ve i nemiri. Kad bi tamo bila Partija! Mak. nam javlja da je stvorio rukovodstvo. Kakvo — još ne znam-

⁴⁸ Ivanš icom

⁴¹ Boris Kidri -Peter

⁵⁰ Boris Kraigher

⁵¹ Tj. iz zatvora u Ljubljani, gde je — pored Tona Tomši a, Mihe Marinka. Vide Tomši — bila zatvorena i Pepca Kardeljeva (vidi dok. br. 103).

" Beve (ilegalno ime Edvarda Kardelja, pod kojim je bio poznat u drugim krajevima Jugoslavije).

" Oslobo enje Zdenke Kidri izvršili su lanovi VOS OF.

BR. 35

**ZAPOVEST ŠTABA DRUGOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG
BATALJONA KRAJEM MARTA 1942 GOD. O REORGANIZACIJI
BATALJONA U PRVU ŠTAJERSKU BRIGADU¹**

POKRAJINSKI ŠTAB ŠTAJERSKIH PART. ODREDA'
Štab I Brigade³

DNEVNA ZAPOVEST BR. 2

1. Pokrajinski štab štajerskih partizanskih odreda osniva sa denašnjim danom I štajersku partizansku brigadu.

2. U štab brigade ulaze komandant brigade drug Stane⁴, polit. komesar brigade drug Tomai⁵, zamenik komandanta brigade drug Skala⁶, brigadni lekar drug Vlado⁷ i privremeni kurr brigade drug Bob⁸.

Pod direktnu komandu štaba brigade spada R. T. V.^u

3. U sastav I štajerske brigade ulaze: 1 štajerski bataljon, sastavljen iz Trbovljanske, Savinjske i Pohorske ete i 2 i 3 bataljon organizovan u Dolenjskoj.

4. Sa današnjim danom se 2 bataljon deli na dva bataljona, tj. na 2 i 3 bataljon.

5. U sastav 2 bat. ulaze li, 4 i 5 eta, 1 mitr. vod i 1 konji ki vod.

6. U sastav 3 bat. ulaze 2, 3 i 6 eta i 2 mitr. vod.

¹ Dokument se nalazi u knjizi zapovesti i naredaba Drugog štajerskog partizanskog bataljona u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani. Prema podacima iz dok. "br. 69 (Izveštaj Glavnog štaba Vrhovnom štabu narodnooslobodilačkih odreda Jugoslavije), Druga grupa partizanskih odreda (Prva štajerska brigada) formirana je 29 marta 1942 godine. Sve ani zbor brigade, prema podacima mnogih preživelih boraca, održan je 5 aprila 1942 godine.

¹ Prema izjavi Dušana Kvedera, Pokrajinski štab za Štajersku sačinjavali su Franc Rozman-Stane i Dušan Kveder.

» U svom pismu od 12 marta 1942 god. (vidi dok. br. 25) Glavni štab naređuje štabu Drugog štajerskog partizanskog bataljona da pripremi reorganizaciju jedinica. Štab bataljona je reorganizovao bataljon u brigadu pre nego je dobio pismo Glavnog štaba o reorganizaciji partizanskih jedinica u odrede i grupe odreda (vidi dok. br. 42). U dokumentu br. 51 Glavni štab zahteva da se ta greška ispravi

⁴ Franc Rozman-Stane, narodni heroj

• Dušan Kveder-Tomaž, narodni heroj

⁸ Petar Stante-Skala, narodni heroj

⁷ Vlado Kravos

⁸ Miro Rodi -Bob, poginuo na Dobrovljama 1942 godine.

• Radiotelefonski vod

BR. 36

NAREDBA ŠTABA PRVE ŠTAJERSKE BRIGADE O POSTAVLJENJU ŠTABOVA BATALJONA I TETA U NOVOOSNOVANIM JEDINICAMA BRIGADE¹

NAREDBA BR. 1 ŠTABA I BRIGADE

Štab I brigade imenuje komandira ete druga Maroka- za komandanta bataljona.

Komandant bataljona drug Marok preuzima komandu 2 bataljona I brigade.

Imenuje: bat. intendanta druga Toneta^s za političkog komesara bat. Polit, komesar drug Tone preuzima dužnosti političkog komesara 1 bataljona.

Imenuje: komandira ete druga Ristu⁴ za komandanta bataljona. Komandant bataljona drug Risto preuzima komandu 3 bataljona.

Imenuje: komesara ete druga Vojteha⁵ za političkog komesara 3 bat. Polit, komesar drug Vojteh preuzima dužnosti političkog komesara 3 bat.

Imenuje: komandira voda druga Oskara^{*} za komandira ete Kom. ete drug Oskar preuzima komandu 4 eta.

Imenuje: komandira voda druga Zvoneta⁷ za političkog kom. ete. Polit. kom. ete drug Zvone preuzima dužnosti političkog komesara 3 eta.

Imenuje: komandira voda druga Miloša⁸ za komandira ete. Komandir ete drug Miloš preuzima komandu 6 eta.

K. B.^A

P. K. B.¹⁰

¹ Iz knjige zapovesti i naredaba Drugog štajerskog partizanskog bataljona, koja se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani. Naredba nije datirana. Verovatno je napisana oko 29 marta 1942 godine (vidi primedbu 1 uz dok. br. 35).

¹ Alojz Kolman-Marok

^s Jože Nose — Tone Špan

⁴ Franc Mazovec-Risto

⁵ Jože Babi -Vojteh

^{*} Jože Strah-Oskar

⁷ Adolf Kolar-Zvone, predao se Nemcima i postao izdajnik.

⁸ Hinko Zakšek-Miloš, predao se Nemcima krajem 1942 god., koji su ga odmah streljali.

⁹ Komandant brigade Franc Rozman-Stane

¹⁰ Polikomesar brigade Dušan Kveder-Tomaž

NAREDBA KOMANDANTA TRE EG PARTIZANSKOG BATALJONA „LJUBO ŠERCER" OD 29 MARTA 1942 GOD. O OSNIVANJU MINERSKE CETE I ORGANIZACIJI ŽIVOTA U LOGORU¹

NAREDBA BR. 1

komandanta bataljona „Ljubo Sercer"² od 29 III 1942 godine

1. U bataljonu „Ljubo Šerčer" osniva se minerska četa. Za komandanta čete postavljen je drug Luka.³ Minerski materijal čete dobiti od štaba bataljona. Četa čete se nalaziti kod Prve čete.

2. Dnevni red u logorima je sledeći:

- a) ustajanje u 7 h;
- b) razvijanje zastave u 7.30 h (samo u stalnim logorima);
- c) gimnastika od 7.45 do 8 h;
- d) doručak u 8 h;
- e) rad u logoru od 8.30 do 9.30 h;
- f) politička nastava od 9.30 — 12 h;
- g) ručak u 12 h;
- h) odmor od 12—15 h;
- i) vojnička nastava od 15—18 h;
- j) skidanje zastave u 18,15 h (samo u stalnim logorima);
- k) večera u 18.30 h;
- l) razgovori pore dvatru od 19 h dalje;
- l) spavanje u 21 h.

¹ Dokumentat je uzet iz knjige naredaba Tre eg partizanskog bataljona „Ljubo Serčer", koja se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Posle borbi na sektoru Kožljek—Padež, jedan deo Tre eg partizanskog bataljona „Ljubo Serčer" odlazi u kućnu obranu u uvaru lova Leni a na Mokrecu (vidi dok. br. 19). U ovom novom logoru izabrali su štab polubataljona (komandant Bojan Polak-Stjenka i komesar Ante Novak) i pošli su sa izvojenjem intenzivnog vojno-političkog rada. Seljaci okolnih sela donosili su hranu u blizinu logora. Obezbećenje logora vršeno je stalnim patrolama i osmatranicama. Italijani su za logor saznali preko uba enog svog agenta koji je došao u logor kao da hoće da se priključi i Dartizanima a posle pobjegao. Na osnovu tih podataka, Italijani su sa jakim snagama napali logor, 18 marta 1942 god., s namerom da ga opkole. Prvo su stupile u borbu partizanske patrole koje su bile na obezbećenju. Iskorišćujući momenat kad su se Italijani pregrupisavali, polubataljon se, preko Kozlovih stena na Mokrecu, povukao iz borbe i prebacio u pravcu Zale. Posle manevrisanja u cilju da izbegne italijansko opkoljavanje, prebacili su se na Travnju Goru, gde su se oko 20 marta, spojili sa ostalim delovima bataljona, koji su posle borbi u prvoj polovini februara otišli u Poljane (podaci: Ante Novak).

³ Tone Vidmar-Luka. narodni heroj

3. Radi boljeg vršenja službe, komandiri eta moraju svakog dana odrediti starijeg i mla eg dežurnog u eti, po rednoj listi. Isto tako komandir ete mora svakog dana odrediti komandira straže i potrebni broj straže za bezbednost logora.

4. Radi ve e sigurnosti logora, komandiri eta moraju u blizini svakog logora postaviti osmatra nice sa što ve im pregledom okolnog terena. Osmatra i moraju i danju i no u biti na svojim mestima.

5. Stariji dežurni podnosi komandiru ete raport svakog jutra, pre razvijanja zastave, o stanju ete, odn. logora. Ako se u doti nom logoru nalaze lanovi štaba ili komandant bataljona, komandir ete podnosi raport njima, odnosno njemu.

6. Radi jedinstvenosti pozdravljanja, partizani se me u sobom pozdravljaju: a) kad su bez oružja, stegnutom pesnicom uz ivicu kape, bez ikakvog uzvika;

b) pod oružjem, tako što se leva pesnica stavi na desnu stranu prsa, bez ikakvog uzvika;

c) uzvikom „Smrt fašizmu" pretpostavljeni drug pozdravlja svoju desetinu, vod, itd., našto mu partizani odgovaraju: „Sloboda narodu";

) stražari moraju sve koji dolaze u logor pozdravljati vojni ki.

7. Svaki partizan mora kod svakog, pa i najkra eg, odlaska iz logora poneti sa sobom svu svoju spremu. Spremu zatim može gde u blizini logora, ali na sigurnom mestu, sakriti i na povratku u logor cpet uzeti. I stražar uzima svoju spremu kad odlazi na stražarsko mesto. Ova se ta ka objašnjava time da u slu aju iznenadnog napada na logor ne bi propala sprema drugova koji su u trenutku napada otsutn\

8. Drugove partizane pozivamo da se ubudu e ne zovu samo po imenu, ve da ispred svakog imena dodaju i re »drug", napr.: drug iztok. Pretpostavljeni drugovi se u službenom razgovoru oslovljavaju sa: druže desetaru, vodni e, itd., a izvan službe kao i ostali drugovi.

9. Svaki komandir mora voditi knjigu naredb i knjigu.kadžnje-nih. U knjigu naredbi komandir mora upisati vršenje službe za slede i dan, program za slede i dan u pogledu vojni kih vežbi, politike nastave i tako e predvi enih akcija.

10. Svake subote treba svaka eta da pošalje u štab bataljona izveštaj o broju ljudstva i stanju i broju oružja u eti, kao i izveštaj o obavljenom radu tokom prošle nedelje. Tako e treba izveštavati 0 prihodima i izdacima ete. Intendantura ete se mora organizovati taka da u slu aju neo ekivanog povla enja ete iz logora ne bi imovina ete pala u ruke neprijatelja. Odmah treba organizovati skrivališta u Kojima e se nalaziti sva suvišna sprema ete, što važi l za svu onu hranu koja nije potrebna za idu i dan. Spremu i namirn'ce treba sakriti na takvim mestima na kojiima se ne može pokvariti.

11. Sprema svakog partizana je slede a:
- a) oružje i municija, za minere usto i minerski materijal;
  - b) ranac;
  - c) par istog rublja;
  - d) par arapa;
  - e) gvozdena rezerva;
  - f) ebe;
  - g) zavoj za prvu pomoć;
  - h) baterija sa rezervnim uloškom;
  - i) pribor za umivanje i brijanje;
  - j) mast za cipele;
  - k) porcija i pribor za jelo.
- Svu ostalu spremu treba bezuslovno predati u magazin ete. To se opravdava time što suvišna sprema ometa partizana u njegovoj okretnosti i brzini.
12. Zakletva novih partizana se mora položiti najkasnije za nedelju dana po dolasku u etu.
13. Pre početka vojne nastave mora se svakog dana obaviti raport.
- Na raportu:
- a) dežurni predaje dužnost;
  - b) raspravlja se o greškama, molbama i žalbama pojedinaca.
14. U stalnim logorima se svakog jutra u 7.30 h mora vršiti razvijanje zastave. Razvijanje zastave se vrši na sledeći način: Komandir straže razvija zastavu, moraju članovi logora biti postrojeni sa oružjem, na daljini približno 10—15 m od zastave; komandir ete, odn. komandant logora mora komandovati pozdrav zastavi koja se razvija. Istovremeno nekoliko dobrih pevača, koji su ranije određeni i postrojeni na desnom krilu, pevaju prvu i poslednju strofu „Partizanke“, i tek posle svršene pesme komandir, odnosno komandant logora komanduje „Mirno“. Isti obred se vrši uveče u 18.15 h kod skidanja zastave. Zastavu čuva komandir straže. Čete koje još nemaju zastave moraju je u najskorije vreme nabaviti.
15. Pre nekoliko dana je došla patrola, koju su sastavljali drugovi Daki⁴ i Luka, naoružani samo puškom, revolverom i sa tri bombe, napala na Mokreću italijansku patrolu i naterala je u bekstvo. Prilikom povlačenja Treće i četvrte, ete iz Mokreca, 18 III, te dve ete su ostavile ranjenog drugu Sašu⁵ brizi drugova Matka⁶ i Lada⁷, više Kozlovih Stena.⁸ Ta dva druga su dobili zadatak da ra-

⁴ Stanko Semi -Daki, narodni heroj

⁵ Jovan Ljubo-Saša

⁶ Ivan Kamnikar-Matek

⁷ Stane Kamnikar-Lado

⁸ Ranjenika su oba pomenuta druga pratila do pilane kod sela Iška, a odavde ga je na biciklu prebacio neki seljak iz ovog kraja do sela Rudnik. Uz pomoć organizacije OF prebacio se do Stepanje Vasi, -gde se lečio pod kontrolom lekara u Polju. Do proleća 1942 god., partizan-

njenog druga snesu u dolinu. Svoju dužnost su odli no izvršili, uprkos italijanskog bombardovanja i potpune blokade Mokreca. Posle izvršenog zadatka su se 29 III vratili u svoju etu.

Gore pomenuti drugovi: Daki, Luka, Matiek i Lado su za svoju hrabrost i požrtvovanje pohvaljeni od bataljonske komande i svim drugovima stavljeni za primer.

Komandant i zamenik politkog komesara bataljona „Ljubo Sercer“

Florjan⁹

Mirko¹⁰

DODATAK NAREDBI BR. 1

komandanta bataljona „Ljubo Sercer“ od 29 III 1942 godine

Dopuna uz ta ku 10. Izveštaj o broju ljudstva i stanju i broju oružja komand'ri eta moraju slati šifrirano. Kuriri iz logora u logor moraju i i uvek u pratnji patrola. Za kurire uvek uzimati najpouzdanije partizane jz ete. Šifre e komandirima eta poslati komanda bataljona.

Komandant i zamenik politkog komesara bataljona „Ljubo“ Sercer“

Florjan

Mirko

ske jedinice su svoje ranjenike predavate terenskim organizacijama, koje su, uz predanu pomo lekara, lanova OF, uspešno organizovale leenje i uvanje ranjenih partizana. Pojedini svesni lekari le ili su partizane i u javnim bolnicama. Organizacija partizanskih sanitetskih stanica i bolnica izvedena je tek u junu 1942 godine.

• Zamenik politkog komesara Cvetko Monik-Florjan, poginuo kao komesar Soškog odreda u prole e 1943 god. u Primorju. Komesar bataljona je bio Janez Hribar — Tone Pogonik.

¹⁰ Komandant Mirko Bra i — Miran Brada, narodni heroj, poginuo kao komandant etrnaeste divizije decembra 1943 god., prilikom napada na Ko evje.

NAREDBA ŠTABA PRVE ŠTAJERSKE PARTIZANSKE BRIGADE
OD 30 MARTA 1942 GOD. O KONCENTRACIJI ŠTAJERSKIH
PARTIZANSKIH GRUPA I PONOVNOM FORMIRANJU PRVOG
ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG BATALJONA¹

VISI STAB²
ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG BATALJONA
STAB PRVE BRIGADE

30 III 1942 godine

VIŠI ŠTAB ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG BATALJONA

n a r e u j e :

1) Sve postojeće partizanske grupe u Štajerskoj, ! to: Trbovljanska, Savinjska i Pohorska eta, kao i sve eventualno novoobrazovane grupe, izvrše neodložnu koncentraciju, tj. one moraju odmah napustiti svoja boravišta u kojima su se nalazile za vreme zime i oti i u brda. Zabranjeno je svako stanovanje po kućama duže od dva dana. Komandanti i komesari odgovorni su za izvršenje ove zapovesti.

2) Sve grupe koje se danas nalaze u Štajerskoj formiraju Prvi štajerski partizanski bataljon. Pristupiti odmah izvršenju koncentracije na mestu koje je usmeno označeno. Tamo se biti i štab bataljona. Formiranje izvršiti, u svojstvu privremenog komandanta Prvog bataljona. Drug Rud³ iz Pohorske grupe; u slučaju da se ovaj ne bude mogao naći, njega će zastupati sadašnji komandant Pohorske grupe (eta) drug Toledo.⁴

Drug Bor⁵ iz Prve ete Drugog štajerskog bataljona postavljen je za privremenog političkog komesara jedinice.

3) Pristupiti odmah mobilizaciji regruta, brojno stanje bataljona mora se udvostručiti. Najveću pažnju posvetiti nabavci oružja i municije, a naročito automatskog oružja. Oružje podeliti ravnomerno.

4) Akciju po ete odmah po završenom formiranju. Neprijateljske patrole napadati iz zasede i bezobzirno ih uništavati. Sa zaplenjenim oružjem treba partizane odmah naoružavati. Treba dalje razarati

¹ Original nije sačuvan već samo nemački prevod (vidi primedbu 1 uz dok. br. 33).

* U originalu: Das Oberkommando.

> Martin Greif-Rudi, uskoro zatim otišao u Primorje po nalogu CK KPS i Glavnog štaba gde je postao komandir Pivanske ete i rukovodio borbom na Nanosu.

⁴ Miha Pinter-Toledo

⁵ Boris Čižmek-Bor, nalazio se preko zime u Drugom štajerskom partizanskom bataljonu u Ljubljanskoj pokrajini.

železni ke pruge, minirati lokomotive, paliti teretne vagone, a robu rekvirirati Sve denuncijante treba pobiti. Industrijska postrojenja treba uništavati, telefonske žice presecati, a automobile onesposobiti.

Cim Drug' i Tre i bataljon stupe u akciju, Prvi bataljon e krenuti na prostoriju koja je usmeno označena, sa zadatkom da razara saobraćajne arterije, tj. da diže u vazduh sve vojne transporte, autokolone, mostove, železni ke pruge i drumove.

5) Treba odmah otpočeti formiranje i naoružavanje odreda Narodne zaštite, koje treba obučiti i vaspitati za saradnju sa partizanskim jedinicama.

6) Objaviti nemilosrdnu borbu oportunistima, širenju panike i tendencije cepanja u male grupe! Uvesti gvozdenu disciplinu, bezuslovno potčinjavanje i apsolutnu poslušnost! Svako neizvršenje ili sabotiranje treba kažnjavati po partizanskom zakonu.

Ova zapovest mora se bezuslovno izvršiti!

Komandant brigade:
Stane

Politički komesar brigade:
Tomaž

Br. 39

IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG
BATALJONA OD 30 MARTA 1942 GOD. O IZVRŠENIM DIVER-
ZIJAMA NA ŽELEZNI KE I TELEFONSKE LINIJE U VREMENU
OD 20 DO 29 MARTA 1942 GODINE¹

RATNI IZVEŠTAJ BR. 9 OD 30 III 1942 GODINE

Štab 2 partizanskog bataljona javlja:

1) 20 III je minersko odeljenje 1 pete porušilo prugu Ljubljana — Kočevje izme u stanica Rača — Cušperk.²

26 III u 3,45 h su minerska odeljenja 2 i 4 pete porušila 20 m pruge Ljubljana — Novo Mesto izme u stanica Zalna — Mlačevo.³

28 III je minersko odeljenje 1 pete porušilo prugu Ljubljana — Novo Mesto izme u stanica Velika Loka — Št. Lovrenc.⁴

¹ „Slovenski poročevalac“ br. 14, od 6 aprila 1942 godine. Izveštaj je objavljen zajedno s dokumentima br. 31 i 32.

² U „Pregledu sabotaža“ Ljubljanske direkcije železnica navodi se da je 20 marta 1942 god., kod km 10.700, u blizini stanice Cušperk, eksplodirala paklena mašina, koja je raznela jednu šinu i oštetila prugu.

³ Izme u stanica Višnja Gora i Mlačevo, kod km 128,8, eksplodirala je mina i oštetila kolosek u dužini 18 m („Pregled sabotaža“).

⁴ 29 marta 1942 god., izme u stanica Velika Loka i Radohova Vas, kod km 102,8, oštećen je kolosek na dužini od 18 m. Mina je eksplodirala pod vozom i lakše oštetila jedan vagon. Saobraćaj je bio prekinut 6 časova.

2) 18 III je patrola 1 ete demontirala telefonsku žicu izme u tri stuba i srušila stubove vojne telef. veze Krka—Dobropolje.

29 III je patrola 3 i 5 ete demontirala telef. žicu izme u dva stuba na pruzi Ljubljana — Ko evje me u stanicama Cušperk — Dobropolje.

3) 18 III je patrola 1 ete likvidirala u Zdenskoj Vasi (Dobropolje) denuncijanta i dezertera Slavka Kunca, koji je zloupotrebijavao ime OF.

26 III je patrola 2 i 4 ete likvidirala denuncijanta i iznu iva a Ciganina Raka Rajmonda iz Razdrtog kod Šmarje-Sap.

4) 27 III se patrola 2 i 4 ete sukobila sa italijanskom patrolom na Ilovoj Gori više Ra ne. Ubijena su tri Itaiijana. Na našoj strani nije bilo žrtava.

Komandant: Stane

Polit, komesar: Tomaž

BR. 40

ODLUKA IZVRŠNOG ODBORA OSVOBODILNE FRONTE SLOVEVA KOG NARODA OD 3 APRILA 1942 GOD. O RAZVLAŠ ENJU TU IH VELEPOSEDA RADI NAKNADE ŠTETE KOJU JE PROUZROKOVAO OKUPATOR¹

ODLUKA O RAZVLAŠ ENJU TU IH VELEPOSEDA RADI NAKNADE ZA ŠTETU KOJU SU NANELI OKUPATORI

Clan 1

Kao naknada za štetu koju su okupatori naneli Slovincima, razvlaš uju se bez otštete, zajedno sa svim inventarom, veleposedi koji su vlasništvo pripadnika okupatorskih nacija i onih slovena kih vlasnika veleposeda koji su pružali ili pružaju pomo okupatorima u uništavanju slovena kog naroda.-

Clan 2

Ovlaš uju se terenski odbori da odmah nadoknade od okupatora prouzrokovanu štetu oduzimanjem potrebnih predmeta, kao gra evinskog materijala, stoke i životnih namirnica, setve itd., sa obližnjih veleposeda, uz pomo Narodne zaštite i partizanskih jedinica.

Clan 3

Nadležni terenski odbori OF podnose predlog za zaplenu određenih veleposeda redovnim putem Izvršnom odboru OF, koji odlučuje o razvlaš enju i zapleni.

¹ „Slovenski poro evalec" br. 14, od 6 aprila 1942 godine

¹ Vidi pismo druga Edvarda Kardelja, dok. br. 90.

Clan 4

Odluke Izvršnog odbora OF sprovede nadležni terenski odbori.
3 aprila 1942 godine

IZVRSNI ODBOR
OSVOBODILNE FRONTE
SLOVENACKOG NARODA

BR. 41

**OBJAŠNJENJE ZAPOVESTI GLAVNOG ŠTABA SLOVENACKIH
PARTIZANSKIH ODREDA OD 3 APRILA 1942 GOD. ZA PRET-
STOJECU PROLECNU PARTIZANSKU OFANZIVU¹**

**OBJAŠNJENJE UZ DNEVNU ZAPOVEST GLAVNOG
ŠTABA BR. I²**

Radi boljeg razumevanja zapovesti br. 1 Glavnog štaba slov. partizanskih odreda. Pokrajinski štab³ daje ova objašnjenja:

Pod 1.) Cete treba da organizuju i šalju na sve strane agitacione patrole, koje e vršiti politi ko- vaspitni rad po selima, sa naro itim ciljem organizovanja Narodne zaštite i regrutacije partizana; dok je patrola u selu, moraju na zgodnim mestima izvan sela biti raspore ene straže.

Pod 3.) Gde se mogu dobiti ve e koli ine hrane nego što ih eta redovno potrebuje treba trošiti onu hranu koja se teže održava duže vremena (krompir, meso) i sakrivati trajnije namirnice (pasulj, pirina , makaroni); a gde se mogu nabaviti ve e koli ine kvarljive hrane, napr. krompira ili mesa od „Emone“⁴, treba i to delimi no

¹ Kopija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.

² Vidi dok. br. 29.

³ Pokrajinski štab partizanskih jedinica u Ljubljanskoj pokrajini (Aleš Bebler, politkomesar, Ivan Jaki -Jerin, komandant). Pokrajinski štab je, posle borbe na Mokrecu, krenuo prema Ko evskoj sa jednom grupom oko 19 boraca. Nalazio se ve inom na Fridrihštajnu, južno od Ko evja, odakle je rukovodio borbom i sistematski razvijao partizanske odrede u Notranjskoj, Dolenjskoj i Ko evskoj oblasti. Jedinicama koje su nastale u Notranjskoj poslužio je kao jezgro bataljon „Ljubo Sercer“. Jedinice u Dolenjskoj organizovale su se u Peti partizanski bataljon (vidi primedbu 2 uz dok. br. 60), dok je jedinicama, koje su se stvarale u Ko evskoj, bila kao osnova grupa boraca koju je Pokrajinski štab doveo sobom na ovaj sektor.

⁴ Italijansko društvo za eksploataciju koje je otkupilo imanja ko-evskih Nemaca koji su se iselili iz rejona oko Ko evja i naselili na ispražnjenom prostoru u krško-breži kom predelu. Društvo je eksploativalo bogatstva tog rejona, prodavalo zemlju doseljenicima a, pre svega, snabdevalo italijansku vojsku namirnicama.

skrivati; krompir se probere, osuši i na suhom mestu zakopa (jama se sa strane i na dnu obloži smrekovim granjem ili slamom, krompir se isto tako pokrije i zatim zaspe tankim slojem zemlje); meso se usoli i osuši ili bar usoli i zakopa u sneg, na mestima gde e se sneg najduže održati (kraške jame, itd.); pa i me u stanovništvom treba agitovati za sakrivanje hrane izvan sela.

Pod 6.) Treba izbegavati „napade radi napada” i sabotaze (sem ako ih Pokrajinski štab, zbog izvanredne važnosti, izri to dozvoli); naprotiv, treba organizovati brojne manje zasede za italijanske patrole, u cilju zaplene oružja, i premeta ine u ku ama Bele garde, gde e se verovatno na i nešto oružja ili vojn ke opreme.

Pod 7.) Najbolja priprema za hitnu koncentraciju eta jesu dobre me usobne veze izme u eta i Pokrajinskog štaba; stoga neka se služba za veze organizuje pomo u patrole koje pose uju susednu etu dvaput nedeljno; preko tih patrole neka se eti, gde se nalazi Pokrajinski štab, šalju stalni izveštaji.

Pod 8.) Za uznemirivanje neprijatelja po odlasku glavnih snaga na podru je koncentracije, neka se ve sada u svakoj ja oj eti organizuje „lete a skupina”, sastavljena iz dobrih boraca, koji odli no poznaju teren, gde e po odlasku ete, samostalno operisati; „lete a skupina” treba da ima barem 1 mitraljez.

Pod 9.) Prebivalište (logor) ete mora ostati što je mogu e tajnije; zato treba izbegavati sve akcije u blizini logora; akcije — ukoliko su dopuštene — vršiti što dalje od logora; neka ih vrše patrole koje se udalje iz logora za više dana; agitacione patrole i uopšte partizani koji dolaze u dodir sa stanovništvom ne smeju ni sa približnim podacima spominjati gde se nalazi eta; za slu aj pokreta, o pravcu mogu znati samo oni koji to moraju znati; u slu ajnim susretima sa meštanima na putu, namerno davati krive podatke.

Pod 10.) Izveštaji na podru ju Ljubljanske pokrajine šalju se Pokrajinskom štabu; u izveštajima treba navesti izvršene akcije, brojno stanje ete, njeno naoružanje, podaci o njenom moralu; u izveštajima neka se bezuslovno navedu ve e koli ine životnih namirnica, koje je eta prisvojila, te oprema koja je od terenskih organizacija došla u etu ili koju je eta zaplenila neprifateliu; neka se tako e navede stanje blagajne; podaci o brojnom stanju i o naoružanju neka se šifriraju; nove izveštaje treba slati svakom prilikom, a najmanje jedanput nedeljno.

V Z.⁵, 3 aprila 1942 g.

Za Pokrajinski štab;

Komandant:

Komesar:

⁵ Verovatno: V Zdihovem (u Zdihovu)

BR. 42

NAREDBA GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 4 APRILA 1942 GOD. O REORGANIZACIJI SLOVENACKIH PARTIZANSKIH JEDINICA U ODREDE I GRUPE ODREDA¹

GLAVNI STAB
SLOVENACKIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Položaj, ... mart² 1942
Br. 1/I

Svim štabovima odreda i bataljona
slovena kih partizanskih jedinica

S obzirom na nove zadatke³ koji se postavljaju pred slovena ke oslobodila ke partizanske jed'nice i Narodnu zaštitu, a u prvom redu s obzirom na potrebe ve e povezanosti pojedinih odreda i bataljona, da bi se mogle izvršiti planske i jedinstvene akcije, izdaje Glavni štab slovena kih' partizanskih odreda slede u

Naredbu:

1.) Iz dosadašnjih samostalnih ili nepovezanih eta i bataljona slovena kih nar. oslob. partiz. odreda, koji dejstvuju na teritoriji Slovenije, treba, gde god to dozvoljavaju mogu nosti, u najkra em roku formirati ve e jedinice pod nazivom „odred“, na elu sa štabom odreda.

2.) Formirati treba postepeno, paralelno sa porastom partizanskih eta, slede e odrede: Gorenjski, Kokrški, Savinjski, Pohorski, Dravski, Ptujski, Haloški, Korjanski,⁴ Koruški, Dolenjski, Belokranjski, Notranjski i Primorski.

3.) U cilju uskla ivanja akcije pojedinih odreda, treba iz novoformiranih odreda formirati ve e partizanske jedinice pod nazivom „grupa odreda“, na elu sa štabom grupe.

4.) Nare uje se da se na teritoriji Slovenije formiraju 4 grupe odreda: **Prva**, koja uklju uje Gorenjski, Kokrški i Koruški odred, **Druga**, koja uklju uje Savinjski, Pohorski i Dravski odred, **Tre a**, koja uklju uje Dolenjski, Belokranjski, Notranjski i do idu eg **na-**

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.

² U originalu je re „mart“ precrtao Franc Leskošek i stavio datum „4 april“.

³ Misli se na pretstoje e borbe partizanskih odreda s prole a 1942 godine.

⁴ O igledno omaška; treba: Kozjanski (vidi dok. br. 75).

GLAVNO POKLONARSTVO
SLOVENSKEGA PARTIZANSKEGA
ČETA

Ljubljana, 7. marca 1942.

Štev. 1./I.

Vsem štabom odredov in bataljonov
slovenskih partizanskih čet.

Glede na nove naloge, ki se postavljajo pred slovenske osvobodilne partizanske čete in Narodno zaščito, a v prvi vrsti glede na potrebe večje povezanosti posameznih odredov in bataljonov, da bi se mogla izvršiti načrtna in enotna akcija, izdaja Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet naslednjo

N a r e d b o :

- 1.) Iz dosedanjih samostojnih ali nepovezanih čet in bataljonov slovenskih nar. osv. partiz. čet, ki delujejo na teritoriju Slovenije se imajo, kjer koli dopuščajo močnosti, v najkrajšem roku formirati večje enice pod imenom „odred“ z odrednim štabom na čelu.
- 2.) Formirajo naj se postopno, vzporedno z rastjo partizanskih čet naslednji odredi: Gorenjski, Koroški, Savinjski, Pohorski, Dravski, Ptujski, Haložanski, Krjanski, Koroški, Dolenjski, Belokranjski, Notranjski in Primorski.
- 3.) V cilju usklajenja akcije posameznih odredov se imajo iz novoformiranih odredov formirati večje partizanske enice pod imenom „grupa odredov“ in z grupnim štabom na čelu.
- 4.) Odrzja se, da se na teritoriju Slovenije formira 4 grupe odredov: Prva, ki vključuje Gorenjski, Koroški in Koroški odred. Druga, ki vključuje Savinjski, Pohorski, Dolenjski, Belokranjski in Notranjski odred. Tretja, ki vključuje Ptujski, Haložanski in Krjanski odred. Četrta, ki vključuje Primorski odred.
- 5.) Organizacije odredov imajo v najkrajšem času izvesti skupni grupni štabi po posebnih instrukcijah glavnega štaba.
- 6.) Grupni štabi imajo v najkrajšem roku predložiti Glavnemu štabu predloge za imenovanje odrednih štabov.
- 7.) Grupni štabi imajo redno obveščati Glavni štab o svojih ukrepih v svrhu izvršitve te naredbe.

ZA:

Komandant:

Šte. Ruzar

Politkomisar:

Janič Povanec

re enja još i Primorski odred, i etvrta,⁵ koja uključuje Ptujski, Haloški i Korjanski odred.

5.) Organizaciju odreda treba u najkra em roku da izvedu štabovi grupa prema posebnim instrukcijama Glavnog štaba.

6.) Štabovi grupa treba u najkra em roku da podnesu Glavnom štabu predloge za imenovanje štabova odreda.

7.) Štabovi grupa moraju redovno obavješavati Glavni štab o svojim merama u cilju izvršavanja ove naredbe.

za:

(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar⁰

Politkomesar:
Jernej Posavec⁷

BR. 43

NAREDBA GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 4 APRILA 1942 GOD. O POSTAVLJENJU ŠTABOVA GRUPA ODREDA¹

GLAVNI STAB
SLOVENACKIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Položaj, 4 aprila 1942
Br. 2/1

NAREDBA

U vezi sa formiranjem grupa partizanskih odreda, postavlja se:

1. a) za komandanta Prve grupe odreda dosadašnji komandant odreda drug Jože Gorenje⁴, za njegovog zamenika drug Viktor Lo an³, komandir ete;

b) za politkomesara Prve grupe odreda drug Gregorij Požar,⁴ dosadašnji politkomesar odreda;

⁵ etvrta grupa nije nikada bila formirana.

⁶ Franc Leskošek-Luka, narodni heroj

⁷ Ivan Matija, narodni heroj

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.

³ Jože Gregor i — Jože Gorenje, španski borac i narodni heroj; poginuo 9 septembra 1942 god. na Mošenjskoj Planini, gde je bio opkoljen od strane Nemaca s 26 partizana koji su svi izginuli.

⁰ Ovo postavljenje nije izvršeno i tada Prva grupa odreda nije imala zamenika komandanta.

⁴ Lojze Kebe-Stefan (u dokumentu: Gregorij Požar), narodni heroj; ranjen 16 oktobra 1942. umro 20 oktobra 1942 u selu Jamniku, u Gorenjskoj. Bio je član PK za Gorenjsku i jedan od organizatora ustanka u Gorenjskoj.

2. a) za komandanta Druge grupe odreda sadašnji komandant odreda drug Stane Mlinar,⁵ za njegovog zamenika drug Ivan Skalar«;

b) za političkog komesara Druge grupe odreda dosadašnji politički komesar odreda drug Tomaž Poljanec;⁷

3. a) za komandanta Treće grupe odreda dosadašnji komandant bataljona drug Miran Brada,⁸ za njegovog zamenika dosadašnji komandant odreda drug Stefan Koren";

b) za političkog komesara Treće grupe odreda dosadašnji politički komesar odreda drug Anton Hartman¹⁰.

4. Formiranje štaba četvrte grupe odreda poverava se štabu Treće grupe odreda u sporazumu sa političkim rukovodstvom OF na terenu i u skladu sa razvojem partizanskih jedinica na tom području.

5. Svi štabovi grupa moraju u najkraćem roku poslati izveštaj o izvršenju ove naredbe.

za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar¹¹

Politički komesar:
Jernej Posavec¹²

⁵ Franc Rozman — Stane Mlinar, španski borac i narodni heroj; poginuo 7 novembra 1944 god. kao generallajtnant i komandant NOV i PO Slovenije.

⁶ Petar Stante-Skala (u dokumentu: Ivan Skalar), narodni heroj

⁷ Dušan Kveder—Tomaž Poljanec, španski borac i narodni heroj

⁸ Mirko Bračič — Miran Brada, narodni heroj; poginuo 11 decembra 1943 god. u Kočevju kao komandant divizije.

* Ivan Jakič-Jerin

¹⁰ Aleš Bebler-Primož

¹¹ Franc Leskošek-Luka, narodni heroj

¹² Ivan Matija, narodni heroj

GLAVNO Poveljsko
SLOVENSkih PARTIZANSkih
CEP

Peločaja *4. aprila*
..... marea 1942.

Štev. 2./I.

Naredba

V zvezi s formiranjem partizanskih grupnih odredov se postavlja:

- 1.a) za komandanta 1. grupe odredov dosedanjega komandanta odreda tovariša Jožeta Gorenjca, za njegovega namestnika tovariša Viktorja Ločana komandanta Čete.
- b) za političnega komisarja 1. grupe odredov tovariša Gregorija Poljarja, dosedanjega polit. kom. odreda.
- 2.a) za komandanta 2. grupe odredov sedanjega komandanta odreda tovariša Staneta Mlinarja, za njegovega namestnika tovariša Ivana Skalarja.
- b) za političnega komisarja 2. grupe odredov dosedanjega politkoma odreda tovariša Tomaža Poljanca.
- 3.a) za komandanta 3. grupe odredov dosedanjega bataljonskega komandanta tovariša Mirana Bradača, za njegovega namestnika dosedanjega komandanta odreda tovariša Stefana Korena.
- b) za političnega komisarja 3. grupe odredov dosedanjega politkoma odreda tovariša Antona Hartmana.
4. Formiranje Štaba 4. grupe odredov se poverja Štabu 3. grupe odredov, v skladu s političnim vodstvom O.P. na terenu in skladno z razvojem partizanskih čet na tem področju.
5. Vsi grupni Štabi imajo v najkrajšem roku poslati poročilo o izvršitvi te naredbe.

za:

Komandant:
Stjepan Stjepan

Politkom:
Jozef Poljanec

BR. 44

NAREDBA GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 4 APRILA 1942 GOD. ŠTABU DRUGE GRUPE ODREDA O ORGANIZACIJI I ZADACIMA GRUPE¹

**GLAVNI STAB
SLOVENACKIH PARTIZANSKIH
ODREDA**

Položaj, 4 aprila 1942
Br. 3/1

ŠTABU DRUGE GRUPE ODREDA

Položaj

U vezi s reorganizacijom postoje eg sastava slovena kih partizanskih odreda (vidi naredbu Gl. štaba od ... marta 1942²) i imenovanjem druga Stana, dosadašnjeg komandanta bataljona, za komandanta 2 grupe odreda, druga Skale za njegovog zamenika i druga Tomaža za politkomesara,³ postavljamo pred gornji štab grupe slede e zadatke:

1.) Da gore pomenuti drugovi formiraju štab grupe, primè svoje dužnosti i u najkra em roku o teme izveste Glavni štab.

2.) Da štab grupe odmah pristupi pripremama za formiranje slede ih odreda:

a) **Savinjskog**, koji e se bazirati na dosadašnjem Drugom bataljonu⁴ i novomobilisanim borcima toga podru ja. Njegovo akciono podru je neka bude teritorija na desnoj obali Savinje, do sadašnje štajersko-kranjske granice,⁵ gde e biti u dodiru sa Koruškim odredom.

b) **Pohorskog**, koji e se bazirati na postoje im manjim odredima, delimi no mobilisanim u Savinjskoj Dolini, i novomobilisanim borcima sa tog podru ja. Akciono podru je tog odreda obuhvata svu teritoriju izme u Savinje i Drave.

c) **Dravskog**, koji e se uslovno formirati na podru ju s one strane Drave (Kozjak) uko'ko bi se pokazala mogu nost ili potreba novomobilisanih boraca toga podru ja, ili na taj na in što e se — ukoliko bi to dozvoljavalo brojno stanje — tamo poslati 1 odeljenje Pohorskog odreda, koje bi oko sebe prikupilo nove borce sa toga

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.

- U originalu nema datuma (vidi naredbu I/I, dok. br. 42).

³ Vidi dok. br. 43.

⁴ Misli se na Drugi štajerski partizanski bataljon (vidi dok. br. 17).

⁵ Granica izme u Gorenjske i Štajerske

podruja. Štab Pohorskog odreda treba da se formira tek kad na tom podruju budu već stvarno dejstvovali partizanski odredi.

U tom pogledu dobićete svaku pomoć i od Glavnog štaba. U pogledu razgraničenja i akcionog podruja odreda, ukoliko bi to bilo sporno, Glavni štab će poslati naknadne instrukcije.

3.) Da štab grupe neodložno pristupi reorganizaciji odreda u sledećem duhu:

a) Bataljoni neka broje 100—200 boraca. Glavni štab se odlučio za manje bataljone zbog toga što se vrši stalna i brza regrutacija, usled čega će se bataljoni brojno brzo povećati, a sem toga je to važno i zbog što bržeg podizanja i vaspitanja komandnog i političkog kadra. Tokom same borbe, kad se naše jedinice budu brojno brzo povećale, zadavaće organizacija novih bataljona već i teškoće. Ukoliko je, dakle, Savinjski odred dostigao 200 boraca, odmah ga podelite na dva bataljona.

b) Iz istih razloga i bataljone reorganizujte tako da će brojevi 40—60 boraca. Čete ravnomerno popunjavajte novomobilisanim.

4.) Odmah nam dostavite vaše predloge za imenovanje štabova odreda i bataljona, kao i za upotpunjavanje štaba grupe, ukoliko to smatrate potrebnim. Naprimera, nužno bi bilo što pre imenovati i zamenike politkomesara i intendante u svim jedinicama.

5.) Akciono podruje Druge grupe odreda obuhvata svu teritoriju između linije Maribor—Celje, nekadašnje austrijske granice i sadašnje štijsko-kranjske.

Glavni štab će vam u najkraćem roku poslati detaljnije pismene instrukcije u pogledu vaših akcionih zadataka u izvršavanju opšteg plana. Za sada vas samo upozoravamo na sledeće zadatke: a) Brinite se za najtešnju vezu između odreda i pojedinih odeljenja tih odreda, b) Izveštavajte redovno Glavni štab o stanju grupe odreda, c) Treba požuriti s mobilizacijom. Očekujemo da će se Savinjski odred što pre povećati na 3 bataljona i da će uskoro biti formiran Pohorski odred bar u veličini bataljona. d) Skupljajte rezervno oružje. Vršite takve manje akcije koje će vam donositi neprijateljsko oružje, e) Pojačajte politički rad u partizanskim odredima i agit.-propagandističkom delatnosti u masama.

Radi popularizacije partizanskog komandnog i političkog kadra, odredili smo vam nova imena, koja će upotrebljavati na svim zvaničnim publikacijama i dokumentima. Stana smo nazvali..., Petra ..., Tomaža...⁶. Dogovorite se u istom smislu i sa ostalim komandantima, komandirima i politkomesarima.

Konačno napominjemo da će vam po vašem dolasku na novo podruje, u vezi sa lokalnim faktorima OF i KP Slovenije, biti po-

⁶ Na originalu ova mesta nisu ispunjena (vidi naredbu o imenovanju štabova grupa odreda, dok. br. 43).

veren i zadatak formiranja 4 grupe odreda na području isto ne Štajerske, i to na bazi manjih jedinica koje već postoje na tom području. U tom pogledu će vam se dati i posebne instrukcije.

S drugarskim pozdravom

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar

Politkomesar:
Jernej Posavec

BR. 45

NAREDBA ŠTABA BATALJONA „LJUBO ŠERCER“ OD 6 APRILA 1942 GOD. O LOGORSKOM REDU I UPUTSTVA ZA BORBENA DEJSTVA U RAZLIČITIM SITUACIJAMA¹

NAREDBA BR. 3

komandanta bataljona „Ljubo Sercer“® od 6-IV-1942 godine

A

- 1) Ukida se tačka 1 iz Naredbe br. 1 od 29. marta 1942. godine.³
- 2) Za komandira I. ete postavlja se drug Luka⁴.
- 3) Još jednom se upozoravaju svi komandiri i vodnici da svoje dužnosti vrše sa najvećom pažnjom. Naroditu pažnju treba da posvete izboru komandira straža, koje treba da biraju između najboljih i najsavesnijih partizana. Komandiri straža se moraju bezuslovno držati uputstva koja im daju komandiri. ete. Svaku nemarnost u izvršavanju stražarske službe treba najstrože kazniti!

¹ Iz knjige naredaba bataljona „Ljubo Sercer“ (arhiva Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani).

² Do početka aprila 1942. god. bataljon „Ljubo Sercer“ nalazio se na Travnjoj Gori (vidi dok. br. 37 i primedbe uz dokument). Krajem marta, zamenik komandanta Glavnog štaba Aleš Bebler izdvojio je iz tog bataljona grupu od 19 boraca, koja je otišla u okolinu Kočevja i nastanila se na Fridrihstajnu; tu je ostala do početka aprila 1942. godine. Grupa je sačinjavala jezgro Južnodolenjskog bataljona, koji je posle formiranja Notranjskog odreda dobio ime Drugi bataljon Notranjskog odreda ili „Kočevski bataljon“.

³ Naredbe br. 1 i 2 ne objavljuju se zbog sigurnosnih sadržaja sa već objavljenim dokumentima.

⁴ Tone Vidmar-Luka

4) Drugovi komandiri treba da kroja e, obu are, berbere, itd. oslobode itav dan svih ostalih dužnosti u logoru u dane kad vrše svoj zanatski posao u korist itavog kolektiva.

B

Logorski red

Da bi se u bataljonu uvelo jednako postupanje u stroju i logorskom životu, dajemo slede a uputstva:

1) a) Komandant logora je uvek komandir one ete koja je starija po svome postanku. Naprimer, ako se u logoru nalaze 2 i 3 eta, onda je komandir 2 ete automatski komandant logora. To isto važi i za politike komesare.

b) I u sluaju da u logor do u novoformirane ete, komandir ete koja se nalazi u doti nom logoru automatski je i komandant logora.

2) Komandant logora i pol. komesar imaju iste dužnosti, koje smo naveli u Naredbi br. 1, od 29 marta 1942, ta ka 3, s tim izuzetkom što komandant logora odre uje — za sve ete koje se u logoru trenutno nalaze — jednog starijeg i jednog mladeg dežurnog, komandira straže i potrebni broj stražarskih mesta i neophodno potrebne osmatra nice.

Dodatak ta ki 5 Naredbe br. 1 od 29 III 1942.

U takvom sluaju stariji dežurni podnosi raport komandantu logora. Komandant logora se službeno oslovljava sa „druže komandante logora“, a neslužbeno kao i ostali drugovi.

3) Pored gore navedenih dužnosti, komandant logora se mora brinuti da se u logoru izvršava dnevni red propisan od komande bataljona. U takvom sluaju, polaganjem zakletve rukovodi politiki komesar ete iz koje je komandant logora.

4) Komandant logora odre uje dežurne i tom prilikom im izdaje uputstva za idu i dan, kako je to navedeno u Naredbi br. 1, ta . 13 od 29 marta 1942.

5) Komandant logora po svojoj uvi avnosti i potrebi šalje patrole, koje moraju kontrolisati sve straže i stražare, kao i osmatra nice. Po povratku u logor vo a patrole se javlja komandiru straže i obaveštava ga o prime nim ili od stražara poru enim novostima.

6) Raport po etama se vrši onako kako predvi a Naredba br. 1, ta ka 13, sa tom razlikom što ta ka „a“ otpada.

7) Dužnost starijeg dežurnog u logoru jeste:

a) da u odre eno vreme postroji stražu, pregleda da l' je u propisnoj spremi i po potrebi joj izda potrebna uputstva za vreme vršenja njihove stražarske službe.

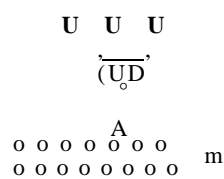
Dužnost starijeg dežurnog je da prema komandirovim uputstvima ili dnevnom redu logora postroji ete, sastavi brojno stanje ete i kod dolaska komandira ete komanduje „mirno“ i komandiru podnese raport o brojnom stanju ete. Svako ko odlazi iz logora ili dolazi u logor mora se bezuslovno javiti starijem dežurnom. Tom prilikom dežurni mora upitati svakog druga koji odlazi da li je uzeo sa sobom svoju spremu, i ako nije to u inio, zašto nije. Starijem dežurnom se moraju tako e svakodnevno javiti i svi bolesnici.

8) Dopane: Naredba br. 1, ta ka 14, od 29 III 1942.

a) zastavu kad nije razvijena uva komandi* straže;

b) kod razvijanja zastave straža je postrojena prema stroju iza zastave (vidi priloženu skicu br. 1). Sav ostali postupak ostaje isti kao u ta ki 14.

Skica br. 1:

Legenda:

b	straža
Fir=n	zastava i kom. straže
^	komandant logora
oj	politi ki komesar
o o o o o o O o	stroj

9) Kad se u jednom logoru nalazi ceo bataljon, onda je komandant logora komandant bataljona, zajedno sa bataljonskim polit, komesarom.

II. Stroj ete

1) Osnovni stroj ete je osnovno razvijeni front. Taj je front takav da se partizani postroje u dva reda. Rastojanje izme u redova jedan korak. Mesto vodnika ili desetara je na desnom krilu njegovog voda ili desetine u prednjem redu. Vod od voda je udaljen za korak. Komandir ete stoji pred sredinom ete. Pol. komesar stoji na desnom krilu ete, za korak udaljen od prvog vodnika.

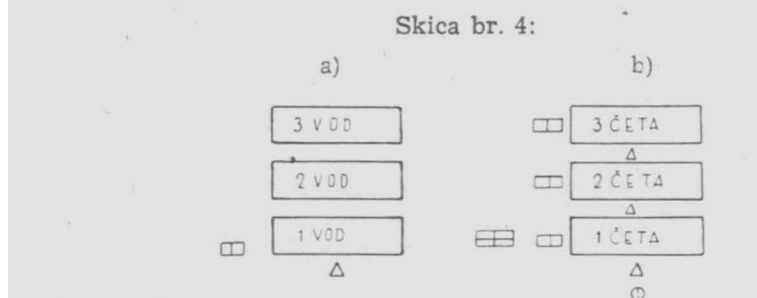
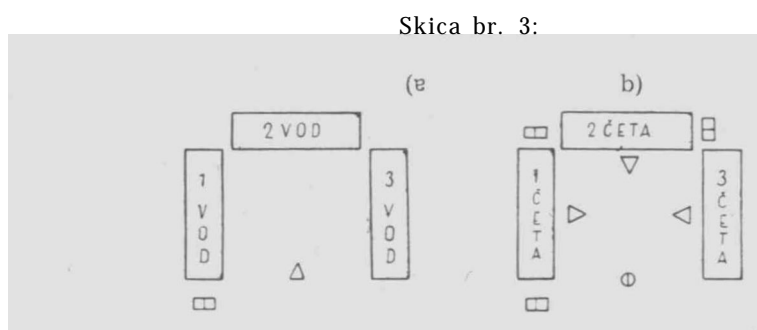
2) Ako se u istom logoru nalaze dve ete ili ceo bataljon, onda ie osnovno razvijeni front slede i:

a) Prva eta je na desnom krilu, pored nje druga eta na rastojanju etiri koraka od levog krila prve ete, itd. Mesto komandira eta je pred sredinom ete. Mesto komandanta logora ili kom. bat. je ispred sredine obe ete ili bataljona, tako da stoji u sredini pred komandirima eta. Komandiri eta su okrenuti prema komandantu logora odnosno komand. bataljona, dok je ovaj okrenut prema stroju (vidi skicu br. 2).

b) Ako na zbornom mestu nema dovoljno prostora za osnovno razvijeni front, mogu se vodovi ili ete razvrstati u karo prema slede oј skici br. 3: a — za etu, b — za bataijon,

c) ili, pak, vod za vodom u vodnu kolonu, a ako je eta za etom, u etnu kolonu. Vidi skicu 4 a, b.

Legenda:

- ⊙ komandant logora ili kom. bat.
- Δ komandir čete
- ◻◻ bat. pol. komesar
- ◻◻ četni pol. komesar
- ◻ četa i vod

3) Komande u našem bataljonu su slede e:

a) Kad se eti ili bataljonu komanduje „zbor“, eta, odn. bataljon, razvije se u osnovno razvijeni front.

b) Kad se komanduje „u kare zbor“, ete se, odn. bat., rasporede u kare (prema skici br. 3, a i b).

c) Kad se komanduje „u vodni zbor“ ili „u etnu kolonu zbor“, eta se postroji po skici 4 a, a bataljon po skici 4 b.

4) Kad je na okupu ceo bataljon, ili dve i više eta bataljona, bataljonu komanduje komandant bataljona, odnosno kom. logora, naglasnu komandu, a komandiri eta, kad kom. bat., odnosno logora, izre e komandu, okrenu se eti i istovremeno komanduju komandu, izre enu od kom. bat., odnosno logora, svojim etama. Naprim^r, kom. bat. komanduje: „Bataljon mirno!“. Njegovu komandu partizani ne izvršuju, ve se komandiri eta okrenu svojim etama i komanduju im „mimo“.

5) Ako je komandir ete komandir logora u kome se nalazi više od jedne ete, onda komandira ete u stroju zamenjuje vodnik prvog voda.

III. Nekoliko uputstava za borbu

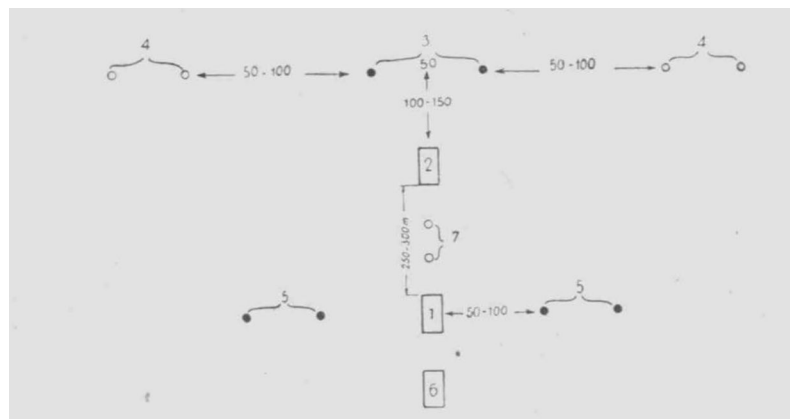
Na maršu se eta ili bat. kre e na slede i na in: Ispred ete ili bataljona uvek mora i i „prethodnica“. Prethodnica je od glavnine udaljena 200—300 metara, a može biti i manje i više od toga. Sve zavisi od preglednosti terena i vremena kretanja. Naprim^r: no u ili u šumi i na nepreglednom terenu udaljenost prethodnice od glavnine je mnogo manja. Za održavanje veze izme u prethodnice i glavnine komandir prethodnice odredi potreban broj partizana. Ispred prethodnice pošalje komandir prethodnice patrole od dva ili tri lana koje se kre u približno na 50 metara ispred prethodnice, ali uvek na tolikom otstojanju da se patrola i prethodnica me u sobno mogu videti.

Sem toga, komandir prethodnice mora odrediti levokrilne i desnokrilne bo ne patrole koje se kre u levo i desno od prethodnice i to na 50—100 metara, s obzirom na teren. Njihov je cilj da otkriju neprijateljske zasede i da na taj na in osiguraju glavninu od iznenadnog napada. Broj partizana u prethodnici zavisi od snage same glavnine. Što je glavnina brojnija tim je prethodnica ja a. Ako patrola prethodnice u svom kretanju stigne u selo ili iz šume na drum, ili do kakve druge sli ne i važne ta ke, ukoliko je dovoljno jaka izvi a i pregleda sama teren, a ako nije, zaustavi kolonu, obavesti o tome komandanta, obezbedi poja anje i izvrši pregled terena. Tek kad je teren ili objekat pregledan, eta nastavlja marš. Ako je glavnina dovoljno jaka, komandant glavnine može poslati desno i levo od glavnine bo ne patrole ija brojna snaga iznosi dva do tri partizana i kre u se 50—100 m desno i levo od glavnine.

Komandir ete, odn. kom. glavnine, isto tako određuje potreban broj zaštitnice, koja se kreće za glavninom na takvom otstojanju da se međusobno mogu videti. Dužnost zaštitnice je da glavninu zaštiti od iznenadnog napada sa leva i da u svoju brigu i zaštitu preuzme sve eventualno zaostale drugove. Mesto komandira ete i pol. komesara i kom. bataljona i bat. pol. komesara je uvek onde gde su najviše potrebni. Njihova je dužnost da i za vreme pokreta više puta obiđu u kolonu svoje ete, što isto važi i za vodnike.

Raspored u nastupnom maršu

Skica br. 5:

Legenda uz skicu br. 5

1. Glavnina
2. Prethodnica
3. Patrola prethodnice
4. Levokrilna i desnokrilna patrola prethodnice
5. Bojne patrola
6. Zaštitnica
7. Održavaoci veze

IV. Prelaz iz nastupnog marša u borbu

Ako patrola prethodnice dođe u kontakt sa slabijim neprijateljem, unište ga same ne zaustavljajući i glavninu. Kod jačeg neprijatelja patrola prethodnice zauzmu što podesnije položaje za borbu, obaveste komandira prethodnice, a ovaj komandanta glavnine. Komandir prethodnice isto tako razvije strelce na položaje gde se nalaze patrola prethodnice. Prethodnica mora zadržati neprijatelja toliko

vremena dok se glavnina spremi za borbu. Prema uvi avnosti kom. glavnine borba se može primiti na liniji patrole prethodnice ili na mestu gđ se nalazi glavnina, što sve zavisi od trenutnog položaja terena i ostalih injenica. Ako se borba primi na položajima patrole prethodnice, ak prethodnica prelazi u sastav glavnine u trenutku kad se glavnina rasporedi na njenom položaju. Nužno treba ispred tih položaja postaviti bojne patrole, naro 'to na krilima. Bojne patrole su obi no dvo lane i toliko su udaljene od borbene linije da mogu posmatrati svako kretanje i sve namere neprijatelja. Same bojne patrole moraju ostati neopažene od neprijatelja. O prime enim napredovanjima, povla enjima ili opkoljavaju im pokušajima neprijatelja, moraju odmah obavestiti komandanta, kao što tako e moraju obavestiti komandanta im utvrde gde se nalaze mitraljezi ili drugo automatsko oruđe neprijatelja. Mesto komandira ete je uvek nešto malo iza borbene linije, odakle ima što ve i i bolji pregled delovanja cele ete. Mesto vodnika je sli no mestu komandira, samo s tom razlikom što se nalazi u pozadini voda. Vodnik je uvek onde gde je situacija najkriti nija. Vodnikova je dužnost tako e da pravilno rasporedi automatsko oruđe svoga voda. Komandir mora imati po jednog partizana od svakog voda koji e odnositi njegova narenjenja svome vodu, a od ovog donositi izveštaje o položaju voda. Zaštitnica se razvija iza položaja glavnine i dužnost joj je da pazi da ne bi neprijatelj iznenada napao glavninu iza le a. Udaljenost zaštitnice od glavnine zavisi od terena.

Ako pak glavnina primi borbu na prostoru gde se ona nalazi, prethodnica mora ostati na svome položaju sve dok se glavnina ne razvije i spremi za borbu. Kad je glavnina spremna za borbu, prethodnica se povu e ka glavnini. Sve ostalo ostaje kao što je gore navedeno.

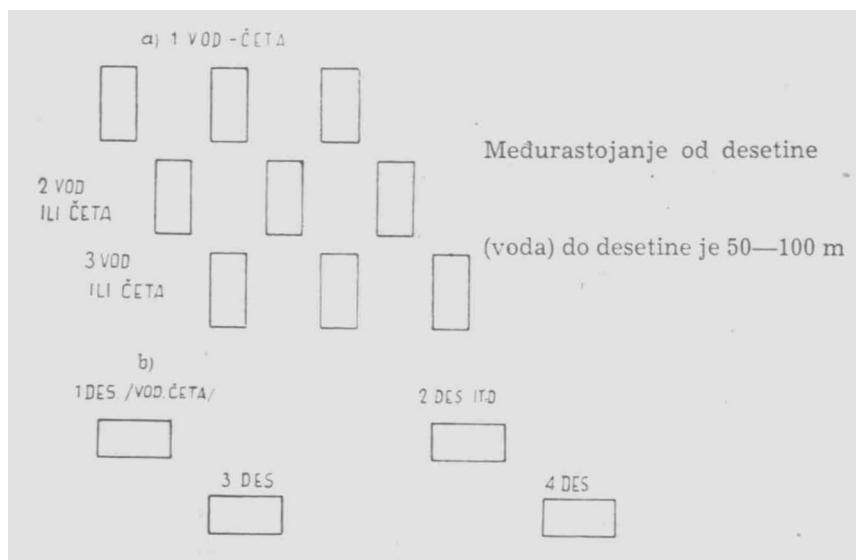
V. Prelaz iz borbe u ostepni marš

Ako je položaj takav da se ispred neprijatelja moramo povu i u kojem bilo pravcu, komandant odre uje zaštitnicu. Zaštitnica vodi borbu dalje i ostaje na svome položaju sve dok se glavnina ne spremi za odlazak. Zaštitnica se mora po svaku cenu održati na položaju, makar se žrtvovala do poslednjeg oveka. Njena dužnost je da spase glavninu i tu dužnost ona mora i izvršiti. Sve se pripreme za ostepni marš moraju izvest: tako vešto da ih neprijatelj ne opazi. Zaštitnica nastupnog marša postaje kod povla enja prethodnicom sa svima dužnostima i zadacima koji su gore opisani. Kad zaštitnica vidi da se glavnina ve dovoljno udaljila od bojišta, po ne se povla iti s položaja na položaj za glavninom.

VI. Oblici stroja kod približavanja neprijatelju

U nastupnom i ostepnom maršu se glavnina može kretati u raznim oblicima stroja. Najjednostavniji oblici su: kolona po jedan ili kolona po dva; u takvim oblicima ćemo se uvek kretati kad ne o ekujemo skor^ji kontakt s neprijateljem. Ali kad se približimo neprijatelju na tako malo rastojanje da svaki trenutak možemo o ekivati kontakt sa neprijateljem, glavnina se može kretati na slede e na ine: a) u strelja kom stroju (u strelcima), b) u šahmatskoj podeli. Komanda za to glasi: „u šahmatsku podelu desno" ili, u šahmatsku podelu levo". Šahmatska podela se može izvršiti po desetinama, vodovima ili etama. Komanda za to glasi: „Po desetinama (vodovima, etama) u šahmatsku podelu desno" ili „levo". Taj raspored je mogu u kolonama po jedan, po dva. pa i kod fronta, što zav's' od trenutnog položaja i terena. Takav raspored je naro ito podesan kad nas tu e neprijateljska artiljerija. Vidi skicu br. 6, a i b.

Skica br. 6: Šahmatska podela desno

b) Stepeni asta podela.

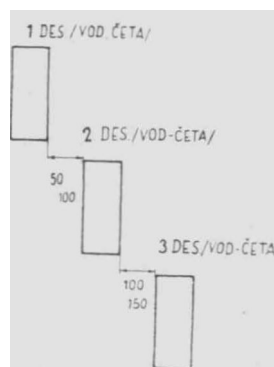
Komanda je: desetina (vod, eta) u stepeni astu podelu. Taj oblik rasporeda desetine (voda, ete) je tako e preporu lživ kad nas tu e neprijateljska artiljerija, a vrlo je upotrebljiv i u drugim slu ajevima kad nema artiljerije, zbog toga što smo delimi no ve u borbenom rasporedu i što smo kod tog rasporeda delimi no zašti eni od

neprijateljskog iznenadnog napada. Isto to važi i za šahmatsku podelu.

Strelci u strelja kom stroju su obično raspoređeni u izlomljenoj liniji, udaljeni jedan od drugog tri do pet koraka. Svi strelci, a naročito puškomitraljezi i teški mitraljezi, moraju biti što bolje skriveni (maskirani). Mitraljezi i puškomitraljezi moraju imati najbolje sektore, kojih ih delimično štite od neprijateljske tanadi. Mitraljesci

Skica br. 7: Stepeni asta podela

VII. O strelja kom stroju

i puškomitraljesci moraju imati naročito dobar pregled okolnog terena. Pjebacivanje strelaca napred ili nazad se nikad ne vrši duž cele streljačke vrste istovremeno, već na raznim tačkama i pojedinačno. To je potrebno zbog toga da neprijatelj ne bi sasredio svoju vatru na pojedine sektore linije i tako sprečio svako napredovanje ili povlačenje. Ostali koji ne napadaju ili se ne povlače, štite vatrom svog druga koji se prebacuje. Skokovi napred ili nazad moraju uvek biti dobro promišljeni i pripremljeni. Neprijatelj nikako ne sme opaziti pripreme pokreta, a to naročito važi za mitraljeze i puškomitraljeze. Svaki strelac, mitraljezac ili puškomitraljezac mora već pre početka svoga pokreta potražiti tačku do koje će se prebaciti. Čim stigne na novo mesto, mora odmah osuti vatru neprijatelju i kakvu bilo komandu. Svaki vodnik ili komandir čete mora naročito paziti na sigurnost krila voda ili čete. Ako se koje od krila ne dodiruje sa našim susednim odeljenjima, mora vodnik ili komandir za zaštitu svoga voda ili čete postaviti desnokriline, odnosno levokriline, bojne patrole. Te patrole će vodnik postaviti i u slučaju da mu to niko ne naredi.

U strelja kom stroju disciplina mora biti na najvišoj visini svakog trenutka, i onda kad je položaj makar kako težak. Ma-

kar kako ubita na bila neprijateljska vatra, moramo biti svesni toga da samo velikom disciplinom i ta nim izvo enjem gore pomenutih uputstava možemo iza i iz borbe sa što manje gubitaka. U suprotnom slu aju, ako bojište napustimo u pani nom bekstvu, naše e žrtve biti ogromne ili emo biti ak i sasvim uništeni. Svaki strelac je dužan da puca samo u ciljeve koje vidi i samo dotle dokle ih vidi, a nikako da puca na slepo. Mitraljesci mogu ispaliti*samo rafale sa toliko metaka koliko je neophodno potrebno ali se nikad ne smeju bez uspeha i bez potrebe isprazniti celi okviri. Naro ito moraju paziti strelci, koji se prebacuju napred ili nazad, da se prebacuju tako da i dalje omogu e pucanje drugovima koji su ostali pozadi.

Gore navedena uputstva su izdata u cilju da se omogu i upoznavanje najosnovnijih principa borbe. Tih uputstava se ne treba striktno držati, jer su ona samo skelet na kome e drugovi komandiri i vodnici dalje graditi. Nije mogu e za svaki položaj izdati potrebna uputstva, jer razvoj borbe naj eš e zavisi od terena, od toga da li napadamo ili smo napadnuti i mnogih drugih okolnosti. U bliskoj budu nosti emo napisati i uputstva za napade na patrole, transporte, ku e itd.

Drugove komandire, vodnike, desetare i partizane pozivamo da što aktivnije sudeluju u izradi naših naredaba time što e svoje predloge dostavljati preko komandira eta u štab bataljona.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant i zamenik politi kog
komesara bataljona „Ljubo Sercer”

Florjan⁵ „

Mirko¹⁵

⁵ Cveto Mo nik-Florjan, politkomesar
• Mirko Bra i , komandant

BR. 46

NARE ENJE GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 7 APRILA 1942 GOD. ŠTABU TRE E GRUPE ODREDA O ZADACIMA GRUPE U PLANU JA ANJA USTANKA¹

GLAVNI STAB
SLOVENACKIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Položaj, 7 aprila 1942 godine
Br. 4/1

ŠTABU 3 GRUPE SLOVENACKIH PARTIZANSKIH ODREDA

Na položaju

Primili smo vaš izveštaj od 1 aprila 1942 godine.² Bilo bi dobro da ubudu e svu svoju prepisku ozna avate rednim brojem i da sa uvate kopiju bar od najvažnijih pisama. Arhivu, koja e vam se na taj na in nagomilati, na zgodnim mestima dobro spremite (zakopajte). Ne treba posebice naglasiti kakvu dragocenost pretstavlja ta arhiva, koja e da bude verna slika slavni i juna kih dana oslobočila ke borbe slovena kog naroda.

Druga primedba odnosi se na vaše šifrovanje. Skoro sve je bilo pogrešno šifrovano, i dešifrovali smo posle truda od više asova. Ubudu e prekontrolišite kad svršite šifrovanje.

Prema vašim pitanjima koja nam u pismu postavljate zaključujemo da ste pogrešno shvatili naša poslednja nare enja, delimi no i zbog toga što smo mi sami bili nejasni jer nismo hteli da iz otvorenog pisma otkriju naše planove. Mi nikako nismo mislili da visoravan uzmemo kao ishodište ili središte akcije za osvajanje teritorije, niti pomenuto isto no mesto za vezu s hrvatskim partizanima. Prvo se t e naših priprema za akciju ve ih razmera (1)³, a koja se ne može

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.

² Izveštaj nije sa uvan.

³ Vidi šifre na kraju dokumenta. Iako se šifra nije mogla rešiti, jer se u esnici ne mogu više setiti na ina šifrovanja, donosimo znaenje šifre rekonstruisano i provereno sa u esnicima i na osnovu ostalih dokumenata. Zna enje bilo bi ovo:

- (1): Na "Gorenjskem (u Gorenjskoj)
- (2): Polhov Gradec
- (3): Maribora
- (4): Zagreba
- (5): (Ovaj broj nije dešifrovan.)
- (6): Gorjanskih hribov (Gorjanskih brda)
- (7): Zumberka
- (8): Bele Krajine
- (9): Gorjanci

vršiti bez potpore vaše grupe. Potrebno je prebaciti (1) najmanje 300 boraca iz vaše grupe, i to pola za direktno pojanje, a pola za zasede na teritoriji (2), da se tu ne bi ponovilo ono što se već jednom dogodilo.⁴ Napominjemo da ćemo u tu akciju baciti tako i ceo Savinjski odred, i to u zasede na cestama koje vode iz (3). Istrajajte u toj akciji, pošto smatramo da je ta akcija za nas politički i vojnički najvažnija u tom delu Slovenije i da postoje svi izgledi da završi oslobođenjem velike teritorije, koju bi mogli najlakše držati. Vašu koncentraciju na visoravni zamislili smo samo kao pripremu za prelaz na drugu stranu. Razunali smo sa vašim tadašnjim brojem. Sada je, pojmljivo, položaj izmenjen. A drugo naređenje je u vezi sa našim sporazumom sa Hrvatima, da im olakšamo mobilizaciju iz (4), pošto nemaju drugi izlaz zbog mera koje su preduzele ustaše. S obzirom na sve te okolnosti, dakle, dajemo vam sledeće zadatke:

1) U najkraćem roku formirajte 2 bataljona (ukupno oko 300 boraca) naoružana srazmerno sa oružjem koje imate. Ta dva bataljona treba da budu pripremljena da izvrše zadatke u smislu gornjeg plana. Ali slažemo se sa vama da ta dva bataljona privremeno ostanu tamo gde je vama najzgodnije, ali ipak na takvom položaju da bi mogli hitno preći na teritoriju (2). Do daljega možete oba bataljona upotrebiti u vašim akcijama, ali samo toliko ukoliko ih to ne uplete u veće borbe sa neprijateljem.

2) Deo Dolenjskog odreda (1—2 i ostale) treba da se utvrdi u (9). Po našim podacima tu se nalazi (4) boraca Dolenjskog odreda. Zadatak tog odeljenja je: a) preko (6) doći i u vezu sa Hrvatima, koji će preko (7) slati dobrovoljce iz (4) i predati ih vama, a vi ih predajte štabu hrvatskih partizana u vašoj blizini. A ukoliko hrvatski štab misli da na teritoriji (6) održava svoje jedinice, tada bi naša jedinica trebala da uskladi naše akcije sa njihovim; b) mobilisati na terenu (9) i (8) što više boraca i obrazovati odred Bele Krajine, koji će isto tako biti podređen vašoj komandi.

3) Smatramo da bi bilo najzgodnije da uzmete jedan bataljon iz Dolenjskog i jedan bataljon iz Notranjskog odreda. Inače u tom pogledu prepuštamo odluku vama.

4) Slažemo se sa vama u pogledu proširenja mobilizacione mreže. U tom slučaju, za operacije na vašem terenu, uprkos odlasku dvaju bataljona, ostalo bi vam na raspoloženju dovoljno snaga, bez obzira na to što bi se pomenuti bataljoni po izvršenju svog zadatka i mobilizacije novih snaga (1) vratili pod vašu komandu. Smatramo da bi sa mobilizacijom trebali požuriti. Pokrenite sve što vam je moguće da dobijete što više oružja. Od novomobilisanih boraca nemojte obrazovati nove jedinice, nego ih šalžite za dopunu već postojećih jedinica.

⁴ U decembarskom ustanku u Gorenjskoj Nemci su se 27. XII 1941. god. preko Crnog Vrha. prebacivši se preko italijanske okupacione zone, pojavili iza leđa Cankarevog bataljona.

28/Jan. 1951

5) Glade na letih, v katerih se letno razdeljuje s tem naša narodna glava...
6) Pošto je...
7) Organizacija...
8) Glade na...
9) Celokrajno...
10) Razpis...
Prijamo nam tovariške pozdrave!
Vaša...
Komo-dant: Petri Stojan
Prijateljica: Franja Pasovec

Priloge kataloga gl. št. pettyje.

35.03

1) 23, 05, 24, 25, 07, 30, 10, 24, 17, 16, 28, 32.
2) 60, 30, 07, 22, 19, 24, 08, 23, 23, 49, 40.
3) 25, 46, 40, 24, 44, 03, 03, 66, 24.
4) 37, 10, 33, 49, 29, 26.
5) 33, 20, 09, 67, 05, 45, 35, 56.
6) 21, 46, 08, 26, 09, 20, 09, 26, 43, 25, 23, 15, 24, 09, 21, 29.
7) 02, 57, 08, 09, 20, 29, 26.
8) 36, 30, 60, 05, 25, 30, 27, 55, 16, 25, 26.
9) 54, 00, 29, 28, 26, 54, 20, 26.

...ostanek in prištavnih...
...koda...
...manj...
...manj...

Fotokopija poslednje stranice dokumenta br. 46

i ove zatim, kad postanu prevelike, podelite (zbog iskustva starijih boraca).

5) S obzirom na nagli priliv novih boraca, ovim revidiramo naša uputstva u pogledu privremenog ograničavanja akcija utoliko da to važi za 2 bataljona koja od vas tražimo (1). A sa svim ostalim trupama vršite akcije na osnovu utvrđenog plana operacija koji vam prilažemo⁵.

6) Površite se smesta sa Dolenjskim odredom.⁶ Dalje ne možemo da trpimo da odgovorni štab nema veze sa svojim jedinicama. Ubedite i Glavni štab protiv takvih propusta energije nije postupiti, naročito još kad veze nije teško naći putem lokalnih političkih faktora. Izveštavamo vas, prema već zastarelim podacima, da Dolenjski odred ima toliko ljudstva kao i Notranjski, ali svakog dana raste. Bilo bi dobro da neko od vas otputuje u štab Dolenjskog odreda da li no izvrši reorganizaciju u smislu naređenja Glavnog štaba.

7) Po celom terenu koji je određena da ga kontrolišete organizujte solidnu kurirsku službu, koja će vas direktno, a ne preko političkih organizacija OF ili KP, vezati sa svim podređenim štabovima. Neophodno je potrebno da se vi kao štab grupe, posle organizacije štaba Notranjskog odreda, koji će od sada da vrši posao koji vi sada vršite, smestite na takvom mestu odakle ćete moći da jednovremeno vodite operacije sa tri odreda vaše grupe.

8) S obzirom na nove prilike i potrebe, smatramo potrebnim da se dopusti stupanje u partizanske i poštene i politički sve-snim ženama, koje će tamo vršiti sanitetsku, kurirsku ili kakvu drugu službu. Tako će ne treba odbijati svesne žene koje hoće da se bore s puškom u ruci. Ali je dužnost štaba da u klicu uguši svaku pojavu nemoralnih odnosa.

9) Odobravamo vaše mere za pojačanje Primorske i naglašavamo da i ubuduće poduzmete te mere ukoliko budu dopuštale vaše snage. Naš hitan zadatak je da što pre tamo uspostavimo jak samostalan odred. Do daljega određujemo da za to vi preuzmete staranje, da se tamo stvori bar osnova za formiranje tog odreda. I onako mislimo da uskoro pošaljemo tamo naše poverenike sa posebnim zadacima.

10) Obradovalo nas je što ste uspostavili kontakt sa Hrvatima. Smesta pitajte da li tamošnji štab ima vezu s hrvatskim Glavnim štabom. Ako ima, smesta nam javite, i pripremite 2 do 3 naoružana kurira koji će sa našom poštom otići u hrvatski Glavni štab, a, po

⁵ Vidi dok. br. 47.

⁶ Sa Petim partizanskim bataljonom

⁷ Vidi dok. br. 69, primedbu 2^a—27, i dok. 106.

mogu stvu, zatim dalje u Vrhovni štab, te uspostaviti stalnu kurirsku vezu na tom putu. Požurite da izvršite ovaj zadatak.
Svima šaljemo drugarske pozdrave!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:
(M. P.)

Komandant
Peter Strugar⁸

Politkomesar:
Jernej Posavec⁹

P. t.¹⁰ Glavni štab odobrava pohvale bataljona.

35,03

- 1.) 73, 05, 26, 31, 07, 35, 40, 91, 54, 56, 99, 37,
- 2.) 60, 50, 07, 47, 19, 72, 02, 21, 23 61, 45,
- 3.) 85, 66, 40, 74, 42, 03, 66, 34,
- 4.) 97, 50, 33, 40, 70, 39, 96,
- 5.) 33, 78, 00, 67, 85, 45, 43, 35, 56,
- 6.) 87, 68, 64, 42, 08, 50, 09, 96, 43, 71, 39, 65, 24, 04, 73, 39,
- 7.) 02, 47, 68, 09, 95, 39, 94, 81,
- 8.) 36, 38, 60, 45, 75, 30, 27, 55, 55, 45, 92,
- 9.) 51, 80, 98, 55, 46, 54, 98. 84.

Oduzimajte : sabirajte kao vi, ali pravilno.¹¹

⁶ Franc Leskošek-Luka

• Ivan Ma ek-Matija

¹⁰ Pod tekstom

¹¹ Misli se: Oduzimajte i sabirajte kako ste do sada radili, ali pravilno.

NARE ENJE GLAVNOG ŠTABA SLOVENA KIH PARTIZANSKIH ODREDA OD 7 APRILA 1942 GOD. ŠTABU TRE E GRUPE ODREDA O ZADACIMA U CILJU STVARANJA SLOBODNE TERITORIJE¹

**GLAVNI STAB
SLOVENA KIH PARTIZANSKIH
ODREDA**

Položaj, 7 aprila 1942 g.
Br. 5/1

ŠTABU 3 GRUPE SLOVENA KIH PARTIZANSKIH ODREDA

U osnovi odobravamo operativni plan Notranjskog odreda, koji ste nam predložili u svom izveštaju od 1 aprila. U dopunu i proširenje tog plana dajemo vam slede e zadatke, koje u najkra em vremenu pokušajte realizovati².

1) Na terenu gde su raspore ene ete Notranjskog odreda, a koji predlažete za polazni položaj akcije, po injite smesta sa iš enjem (likvidacijom svih žandarmeriskih stanica, naoružanih neprijateljskih odreda i svih organa njihovih vlasti). Ofanzivno proširujte teren prema severu i istoku.

2) Koncentrišite odgovaraju e delove Dolenjskog odreda s kojim odmah uspostavite vezu jugoisto no od (a)³ i 'sto no od linije (a) i (b), koji neka isto tako smesta po nu sa iš enjem tog¹ terena proširuju i ga prema liniji (a) i (b) i prema istoku. Na ostalom terenu treba da diverzantske grupe vrše demonstrativne akcije.

3) Cilj svih tih mera mora biti stiskanje linije (a—b) u klešta, koja e se u zgodnom trenutku stisnuti severno od (b). Bez tih pret hodnih akcija i bez oslobo enja pomenutog terena osvajanje (a) nije mogu no, odnosno ne bi donelo nikakvih ozbiljnih rezultata.

4) Na oslobo enoj teritoriji razvijajte maksimalnu kampanju za mobilizaciju u partizane, uspostavljajte vlast OF i Narodne zaštite za obezbe enje reda i mira u pozadini.

5) U vezi sa našim planovima o uspostavljanju zaseda po cestama i prugama, napominjemo: neophodno je potrebno da od zaseda sa diverzantskim ciljevima pre ete na zasede sa ciljem osvajanja teritorije. Te zasede pomerajte što dalje od središta vaše akcije, na

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.

⁵ Vidi dok. br. 46.

³ Vidi šifru na kraju dokumenta. Verovatni tekst šifre jeste:

a — Ko evje
b — Rudnica

svim mogu im prilazima. Postavljajte ih u dubinu tj. po 2—3 ili više jednu za drugom. Rušite ceste dubokim i širokim jarcima i postavljajte prepreke. Za diverzantske akcije potpuno su dovoljne manje grupe, koje se po svršenom poslu vraćaju u svoju bazu. Po našem mišljenju, osnovni nedostatak vaših akcija u poslednje vreme sastoji se u tome što ste u suštini zadržali taktiku diverzantskih akcija manjih jedinica, dok vaše oružane snage ve nužno traže pristupanje drugoj taktici: oslobodite celih rejona i njihovom u vršenju. A da bi se postigao taj cilj, nije potrebno po etički sa osvajanjem (a), nego završiti sa njim posle, kad je ve oslobodite i u vršenju ceo teren oko njega. Inače se akcija nužno završiti sa novim drobljenjem u slučaju da bi (a) uspeli osvojiti za kratko vreme.

6) Ukoliko se budete proširili do Hrvata, izradite sa njima zajednički plan operacija u skladu sa ovim uputstvima.

69, 09

- i
- a) 05, 13, 69, 31, 17, 34, 30,
  - b) 81, 15, 64, 70, 47, 77, 61.

S drugarskim pozdravima!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar

Politkomesar
Jernej Posavec

BR. 48

NAREDBA ŠTABA BATALJONA „LJUBO ŠERCER" OD 9 APRILA
1942 GOD. O OSNIVANJU SEVERNE POGRANI NE CETE¹

NAREDBA BR. 4
komandanta bataljona „Ljubo Šercer" od 9 IV 1942 godine

I.

Po naredbu Pokrajinskog štaba osniva se Severna pograni na eta² na području Vrhnika—Rovte—Horjul. Za komandira Severne

¹ Original u knjizi naredaba bataljona „Ljubo Šercer" (arhiva Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani).

² U proleće 1942 god. je bataljon „Ljubo Šercer" razvio živu aktivnost. Svakodnevno su stizali novi borci. U cilju što bržeg razvijanja narodnog ustanka u Notranjskoj i Kočevskoj, iz bataljona su se izdva-

pograni ne ete³ postavlja se drug Milan⁴, a za polit, komesara drug Janoš". Odmah po dolasku na svoje novo mesto komandir mora uspostaviti vezu sa Horjulskom etom".

Zadaci pograni ne ete su slede i:

1. Regrutacija partizana u okolini Vrhnika—Rovte.

2. Skupljanje, oružja i naoružavanje novih dobrovoljaca. Oružje se dobija:

a) od Narodne zaštite i drugih svesnih Slovenaca koji ustupaju suvišno oružje. Narodna zaštita mora ustupiti etama partizana sve automatsko oružje i ru ne bombe;

b) od Bele garde, ija slagališta treba prona i ili silom uzeti;

c) razoružavanjem Italijana.

3. Napadi na italijanske patrole i automobile, naro ito u cilju dobijanja oružja. Patrole i automobile napadati iz zaseda uz saobra ajne drumove. Posle uspelog napada na automobile treba uzeti i benzin (za flaše molotovke"). Po mogu nosti, u takvim prilikama treba zarobiti oficire, koje treba uvati pod jakom stražom i odmah javiti štabu njihova imena, in, a dalje korake e zatim propisati štab.

4. Ometati i, po mogu nosti, prekinuti saobra aj na drumu Ljubljana—Vrhnika—Logatec—Planina (rušiti objekte, potporne zidove). Tim drumom Italijani odvoze hiljade slovena kih konfiniraca iz Ljubljanske pokrajine, zato e se eti uspešno zaustavljanje auto-

jale grupe partizana koje su postale jezgro novih bataljona i odreda. U mesecu martu je prva grupa otiila u predeo oko Ko evja, gde je postala jezgro Južnodolenjskog bataljona, kasnije Drugog bataljona Notranjskog odreda, oformljenog 16 aprila; a 23 aprila odvojila se Tre a eta i obrazovala Tre i bataljon „Miloš Zidanšek". Posle izdvajanja Proleterske ete, bataljon „Ljubo Sercer" je dobio ime Prvi bataljon Notranjskog odreda „Ljubo Sercer". U dokumentu pomenute zadatke dobila je jedna od eta bataljona „Ljubo Sercer"; me utim, oni zbog izmenjene situacije nisu potpuno izvršeni.

¹ Severna pograni na eta ostala je na sektoru Blohe—Logatec.

² Jože Meriak-Milan

³ Jože Gradišnik-Janoš

⁴ Po etkom februara 1942 god. oformljena je, na inicijativu Okružnog komiteta KPS Vrhnika, prva partizanska grupa na sektoru Polhograjskih Dolomita, sastavljena ve inom od meštana iz okoline Vrhnike. Šakupili su se, u ja ini od oko 10 boraca, u blizini Stare Vrhnike (sev. zap. od Vrhnike). Sve organizacije Partije i OF u okružju ja ale su ovu grupu novim borcima. Tako je grupa u aprilu 1942 god. prerasla u etu, prozvanu Horjulska eta. Komandir ete bio je Rado Peha ek. Prva akcija ete bio je napad na italijansku vojnu kolonu na drumu Rovte—Logatec. U mesecu maju, posle borbe na Klju u, 7 maja 1942 god., broj boraca naglo se pove ava. Formirane su ,dve ete, koje prerastaju u bataljon, a po etkom juna osnovan je Dolomitski odred. Horjulska eta uklju ena je u Prvi bataljon Notranjskog odreda pod imenom 4 eta (vidi dok. br. 124), a bataljon u Notranjski odred kao 4 bataljon NO (podaci: Stane Kav i).

⁵ Flaše sa benzinom za zapaljivanje automobila i tenkova

mobila sa konfiniranimi i njihovo oslobađanje ubrajati kao naročita zasluga.

Brojno stanje čete bi bilo u početku 20 ljudi sa jednim puškomitraljezom, a dalji broj treba regrutovati na licu mesta. Četa mora održavati vezu sa karaulama br. 1 i 2. Četa će pripadati Gorenjskom pokrajinskom štabu i u najkraće vreme mora stupiti u kontakt sa njim preko Horjulske čete.

II.

Drug Sinko iz 1. čete bataljona „Ljubo Sercer“ je 9. IV, pri vršenju svoje stražarske službe, zaspao na stražarskom mestu. Patrola koja je imala zadatak da kontroliše stražarska mesta, našla ga je gde spava pokriven čebetom. Drug Sinko nije ništa primetio na optužbu pred celim zborom i time je potvrdio svoju krivicu. Pošto je u Prvoj četi ponovo bilo objavljeno da se stražar koji zaspi na straži kazniti smrću, i pošto se takav slučaj ponovio, štab bataljona je bio prinuđen da drugu Sinka osudi na smrt. Presuda je bila izvršena.

Svima komandirima četa javljamo da ponovo ponašanje svoje ljudstvo o važnosti i značaju stražarske službe i o posledicama nemarnog izvršavanja te službe. Svaki slučaj nemarnog izvršavanja stražarske službe biće isto tako kažnjen smrću.

Komandiri četa moraju svojim patrolama izdati uputstva da sve one stražare koje zateknu da spavaju na stražarskom mestu odmah uhapse, razoružaju i sprovedu u logor, a na njihovo mesto odmah pošalju druge stražare. Komandir straželi ne odgovara za uhapšenog.

Komandant i politkomesar bataljona „Ljubo Sercer“

Tone⁸

Mirko⁹

Dodatak Naredbi br. 1, tačka 14,

komandanta bataljona „Ljubo Sercer“ od 29. III 1942. god.

Mesto pesme „Partizanka“ treba prilikom razvijanja zastave pevati „Naprej zastave slave...“, I deo.

Komandant i politkomesar bataljona „Ljubo Sercer“.

Tone

Mirko

⁸ Janez Hribar-Tone, politkomesar

* Mirko Bračič, komandant

BR. 49

PISMO DRUGA EDVARDA KARDELJA IVI RIBARU-LOLI
OD 11 APRILA 1942 GODINE¹

FISCHERU!²

Dragi Fsh! —

11 IV 1942

Šaljem Ti, evo, izveštaj za Starog.³ Pro itaj, da he ponavljam istih stvari. Ja još uvek nemam dokumenata za povratak. Po jednoj strani me ljuti, po drugoj pak bi i onako tu ostao još nedelju dana zbog neke stvari, koja je u toku i o kojoj u Ti kasnije re i. Svakako se nadam, da u brzo dogurati do kraja. — Držim se tu za sada dobro. Stanova koliko ho eš. Pomo naroda zaista velika i naši rukovode i kadrovi upravo su okruženi ljubavlju i brigom masa. Teror Italijana gadan. Ljubljana još uvek blokirana i to ak oštrije nego pre. Stalno odvođe u konfinacije. — Javi kako je s Tobom i sa stanjem kod vas. Ja se pre nisam mogao javiti jer je bila granica zatvorena. Pošalji nekoliko propusnica sa uputom za ispunjenje (bar jednu, pa emo sami otštampati) da možemo nelegalno preko granice. Odgovori konkretno na slede a pitanja: 1. Kako stoji sa pitanjem mobilizacije partizana iz Zgr.⁴? U saglasnosti sa našim dogovorom poslao je slov.fena ki] Gl.favni] št.[ab] 80 ljudi u blizini Samobora. Cim vi javite ono potrebno (gde treba da budu javke, kontakti itd.) oni e do i na odre eno mesto. Ta eta ima vezu sa Notranjskim odredom, a taj sa štabom u Gorskom Kotaru. Za par dana može se iz Samobora ljude prebacivati u Gorski Kotar. Mislím da to ne bi ni bilo potrebno, i da je najbolje oko Samobora stvoriti jak hrvatsko-slovena ki odred, koji e se kretati s obe strane granice, protiv ustaša, Italijana i Nemaca. Mogu nosti mobilizacije na slovena koj strani su vrlo velike. — 2. Da li ima hrv.[atski] Gl. št. direktnu vezu sa V. Š.⁵? Veza Ljublj.fane] sa Zagr.[ebom] posta e skoro nemogu a, osim preko partizana. Pošto sé sada slov. oslobo en: teritorij (zapadno od Ko evja) povezao sa Gors.[kim] Kotarom, mogli bi se slati direktni slov.[erta ki] kuriri Vr.[hovnom] št.[abu] preko hrv.[atskog] Gl.[avnog] št.[aba], ako taj ima veze. — 3. Pošto ovde ima aparata za vazduh", javi, da li još postoji mogu nost veze sa

¹ Original, na srpskohrvatskom jeziku, nalazi se u arhivi Istarskog odeljenja CK KPJ (16—594).

² Ivo Ribar-Lola, narodni heroj, sekretar CK SKOJ i lan CK KPJ

³ Tito

⁴ Zagreba

⁵ Vrhovnim štabom

• Aparata za radio-vezu

vama sa V. Š. Ako ima, onda pošalji odmah uslove: šifru, sat, do-
 zivne znakove itd. Odavde eš onda dobiti prvim kurirrom sve ostalo
 (talase). Ako ne eš imati vremena, mi emo Ti slati sve, a Ti samo
 javi da li ima mogu nosti. — 4. Pošto ovde ima mogu nosti uspo-
 staviti Vald. vezu,⁷ javi da li je to još potrebno i pod kakvim uslo-
 vima. — 5. Pošto ja nisam siguran, da li u se mo i prebaciti re-
 dovnim putem, javi mi da li je mogu e, da me štab Gorskog Kotara
 otpremi za Zgr., jer bi se ja mogao prebaciti u Gor. Kotar preko
 našeg Notranjskog odreda. — 6. Javi mi, kako je sa mojom prija-
 vom na polic.⁸, koja je obavljena malo pre mog odlaska (re i e Ti K.).
 Ako je naime dobro uspelo, onda u na to ime do i tamo. — 7. Ako
 imaš za izradu neke dokumente, šalji, tu e Ti sve krasno izraditi
 i najteže stvari. Pazi, me utim, kako eš slati, jer ovek koji putuje
 od Metlike do Ljubljane pro e ponekada i 3 detaljna li na pretresa.
 — Pošto ne mogu — u sadašnjem momentu — da napišem dopunsko
 pismo za Starog, molim Te, da mu javiš slede e: a) Brojke o parti-
 zanima su danas sve ve daleko premalene, jer neverovatno raste
 priliv masa. U poslednjim borbama imali su Italijani preko 100
 mrtvih i mnogo ranjenih. [Brojno stanje:] Italijana 3000—4000,
 naših 300—400. Naši gubici mali. b) Oja ao je partiz. pokret u Šta-
 jerskoj. Mase su spremne na opšti ustanak u vezi sa partizanskim
 akcijama na sektoru, koji je još lani odredio Stari. Ako e Partija
 ispuniti dužnost, bi e tu za kratko vreme sve u borbi.— 8. Akcija
 ovde ima ogroman uticaj na Italiju i Austriju, pošto Nemci svim
 sredstvima guše. Nadamo se da emo skoro imati austriske parti-
 zane. Naša Koruška eta je ve formirana. —

Odgovori što pre. Naš kurir e se odmah vratiti. Pozdrav svima!

B »

⁷ Radio-veza sa Komintemom

*

⁸ Kad je Edvard Kardelj na putu iz Isto ne Bosne za Hrvatsku i Sloveniju, krajem januara 1942 god., boravio u Zagrebu, prijavio se pod drugim imenom u jednom stanu. U slu aju da policija nije još otkrila pomenutu prijavu pod tim imenom, mogao se pri ponovnom dolasku nastaniti u Zagrebu pod istim imenom (podatak Edvarda Kardelja).

» Edvard Kardelj-Bevc

BR. 50

UPUTSTVO GLAVNOG ŠTABA NARODNOOSLOBODILACKIH
PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE ŠTABU PRVE GRUPE
ODREDA OD 12 APRILA 1942 GOD. ZA REORGANIZACIJU
ODREDA¹

GLAVNI STAB
SLOVENA KIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Položaj, 12 aprila 1942 godine
B. 5/1

ŠTABU PRVE GRUPE SLOV. PARTIZANSKIH ODREDA

Položaj

U vezi s reorganizacijom postoje eg sastava slovena kih parti-
zanskih odreda (vidi Naredbu Gl. štaba od 4 aprila 1942) i imenova-
njem druga Joža Gorenjca, dosadašnjeg komandanta odreda, za
komandanta 1 grupe odreda, druga Viktora Lo ana za njegovog
zamenika i druga Gregorija Požara², dosadašnjeg politkomesara
odreda, za politkomesara grupe, — postavljamo gornjem štabu grupe
slede e zadatke:

1) Da se gore pomenuti drugovi formiraju u štab grupe, prime
svoje dužnosti i u najkra em roku izveste o tome Glavni štab.

2) Da štab grupe odmah pristupi pripremama za formiranje
slede ih odreda:

a. Gorenjskog, koji e se bazirati na dosadašnjim partizanskim
jedinicama u Gorenjskoj³ i novomobilisanim borcima. Akciono

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.

² Vidi primedbu 4 uz dok. br. 43.

• U aprilu 1942 god., u Poljanskoj i Selskoj Dolini ve su se nala-
zile Selska, Poljanska i Skofjeloška eta od kojih je formiran Drugi
bataljon Prve grupe odreda, nazivan i Poljanskim bataljonom, s opera-
tivnim podru jem: St. Vid—Sava—ogranici Jelovice—italijanska granica.

Još pre dražgoške bitke, na Pokljuki nalazila se Poklju ka eta
bataljona „Ivan Cankar" i operisala na podru ju izme u Save Bohinjke
i Save Dolinke. Od nje i novodošle Jeseni ke ete u prole e 1942 god.
formirao se Prvi bataljon Prve grupe odreda, koji se krajem juna razvio
u Gorenjski odred sa dva bataljona (vidi dok. br. 16, primedbu br. 4).

Pomo u skupine od 12 boraca koju je poslao bataljon „Ivan Can-
kar" na sektor Kamnika i putem mobilizacije na terenu, ponovo se for-
mirao, na levoj obali Save, u prole e 1942 god., Kamni ki bataljon, a
oko Trži a i Kokre Trži ko-kokrški bataljon. Oba bataljona su se u
junu spojila u Kokrški odred; komandant odreda bio je Matevž Kova
a politkomesar Ivan Bertoncelej—Johan Jereb (podaci prema iskazima
Ivana Bertonceleja i Maksa Krmelja).

podru je tog odreda e biti sva teritorija Gorenjske na desnoj obali Save.

b. Kokršskog,⁴ koji e se formirati tako da se na to podru je što pre pošalje ve a ili manja jedinica Gorenjskog odreda koja e oko sebe okupiti novomobilisane borce. Akciono podru je tog odreda je sva teritorija na levoj obali Save do Trži a i Kamnika i do sadašnje štajersko-koruške granice, gde e biti u kontaktu sa Savinjskim odredom.

c. Korušskog," koji e se u najkra e vreme tamo formirati prema instrukcijama Glavnog štaba na bazi Koruške ete, koja se... Glavni štab i... bilo podru je on... Glavni štab što pre... Štab grupe odmah pristupi reorganizaciji odreda u slede em duhu: Bataljoni neka broje 100—200 boraca. Glavni štab se odluo za manje bataljone zbog toga, što se vrši stalna i brza regrutacija i bataljoni e se brzo brojno pove ati, a sem toga je to važno i radi što bržeg podizanja i vaspitavanja komandnog i političkog kadra. Tokom same borbe, kad se budu naše jedinice brojno naglo pove ale, zadava e organizacija novih bataljona ve e teško e. Ukoliko bude... odred dostigao 300—400 boraca treba ga podeliti na... bataljone...

3) Iz istih razloga reorganizovati i bataljone tako da budu ete brojile po 40—60 boraca. ete srazmerno dopunjavajte novomobilisanim borcima.

4) Odmah nam dostavite vaše predloge za imenovanje štabova odreda i bataljona. kao : za upotpunjavanje štaba grupe, ukoliko to smatrate potrebnim. Napr. nužno bi bilo što pre imenovati i zamenike politkomesara u svim jedinicama i intendante.

5) Akciono podru je I grupe odreda obuhvata svu teritoriju izme u Juliskih Alpi i dosadašnje štajersko-kranjske i slovena koruške granice koja se nalazi na onoj strani Karavanki¹.

6) Glavni štab e vam u najkra em roku poslati detaljnije pismene instrukcije u pogledu vaših akcionih zadataka u izvršavanju opšteg plana. Za sada vas upozoravamo na slede e zadatke: a) Brinite se za najtešnju vezu izme u odreda i pojedinih delova tih odreda. b) Izveštavajte redovno Glavni štab o stanju grupe odreda c) Treba požuriti sa mobilizacijom. O ekujemo da e se Gorenjski odred što pre pove ati na 4 bataljona i da e pored toga biti formiran i Kokrški odred bar sa dva manja bataljona. d) Skupljajte rezervno oružje. Vršite takve manje akcije koje e vam dati neprijateljsko oružje, e) Poja ajte politički rad u partizanskim odredima i narodnim masama.

⁴ Kokrški odred je formiran tek juna 1942 godine.

⁵ U Koruškoj se krajem 1942 god. formiraju Zapadno-koruška i Isto no-koruška eta, dok je Koruški odred formiran u jesen 1943 godine.

¹ Misli se na etni ku granicu.

7) Štab Koruškog odreda zasad ne treba osnivati, dok vam Glavni štab ne pošalje Korušku letu⁷ kao osnovu za razvoj takvog odreda.

8) Radi popularizacije partizanskog komandnog i političkog kadra, odredili smo vam nova imena koja upotrebljavajte na svim zvaničnim dokumentima i publikacijama. Jožu⁸ smo nazvali: Jože Gorenjec, Pe ... smo nazvali: Viktor Ločan, Lojza" smo nazvali: Gregorij Požar.

S drugarskim pozdravom!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar¹⁰

Politkomesar:
Jernej Posavec¹¹

BR. 51

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 20 APRILA 1942 GOD. ŠTABU DRUGE GRUPE ODREDA O REORGANIZACIJI JEDINICA NA PODRUČJU GRUPE I PRIPREMAMA ZA PREBACIVANJE U ŠTAJERSKU¹

GLAVNI ŠTAB
SLOVENSkih PARTIZANSKIH
ODREDA

Položaj, 20-4-42
Br. 9 I

ŠTABU DRUGE GRUPE ODREDA

Položaj

Potvrđujemo prijem Vašeg izveštaja od 16 aprila 1942 o operacijama Treće i Druge bataljona². Smatramo da je poraz koji je doživela ta eta bio nepotreban, ali moglo bi biti još gore ako partizani ne bi bili dovoljno odlučni. U budućem slučaju ako se šalje eta u akciju,

⁷ Ceta nije otišla u Korušku.

⁸ Jože Gregorij (vidi dok. br. 43).

⁹ Lojze Kebe

¹⁰ Franc Leskošek-Luka

¹¹ Ivan Matija

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

¹ Misli se na borbu na Blatnom Klancu (vidi dok. br. 52).

treba je više pouiti, a naročito komandanta i politkomesara. Partizane treba tako pouiti o tome da moraju svuda i u svakom slučaju postavljati straže. Četa u pokretu ne sme da bude bez izvišća i zaštitne patrole, a još manje bez straže — ako je gdegod na odmoru ili na spavanju. Za poraz nije odgovoran samo komandir čete i komesar, nego i štab odreda: slabi i se ne postavljaju za komesare! A odgovorni su i sam; partizani — pošto nisu tražili od komandira i komesara da postave straže, što su dozvolili da na osmatranici stoji pijanovek, što nisu pijanog na licu mesta kaznili. Četa koja je takvu grešku komandira čete dozvolila — ne zaslužuje pohvalu, već ukor. Gde su bili komandiri vodova, zašto oni nisu postavili stražu? Ako se slučaj ponovi, Glavni štab će izreći oštru kaznu.

Glavni štab je gornjem štabu poslao 2 naredbe i 1 pismo. Kako smo informisani kurir je sa svim ostalim muškarcima uhapšen u vozu. Zatim je Pokrajinski komitet KP³ poslao naslovu kopije ili prepíše tih naredaba i pisama. U toj naredbi Glavni štab je dao uputstva o reorganizaciji partizanske vojske od čete do bataljona, od bataljona do odreda, od odreda do grupe odreda, i tim grupama odredio i akcioni teren i u štabove grupa imenovao komandanta, zamčnika i politkomesara, zahtevaju i da ti štabovi predlože komandante i politkomesare za odrede i bataljone da bi ih Glavni štab naredbom imenovao⁴. Glavni štab je i članove štabova grupa nazvao imenima kojima bi se oni morali u svim svojim zvanjima i aktima i publikacijama potpisivati da bi se njihova funkcija u javnosti popularisala pod tim imenima.

Vi ste samovoljno, bez prethodnog obaveštenja i dozvole Gl. štaba, vašu sve vojsku reorganizovali u brigadu, uprkos tome što vam je poznato da partizanski pokret u svojoj terminologiji nema imena brigade. Vi imate dobre veze sa Gl. štabom⁵ i mogli biste se informisati pre nego napravite korak o kome niste uvereni da će biti odobren. Mogli biste staviti svoj predlog za potrebnu reorganizaciju o kojoj je baš ovih dana raspravljao i odlučivao Gl. štab. Tim se aktom vi niste pokazali na dosta visokom stepenu discipline uprkos vašem priznatom velikom uspehu na političkom, kulturnom i vojnom području i odista dobrom vaspitanju poverenih vam partizana.

Iz vašeg izveštaja od 16. t. m. vidi se da još niste pristupili reorganizaciji grupe odreda po naredbi Gl. štaba, jer vi ni pisma ne adresirate niti se potpisujete kao štab grupe sa imenima kojima ste bili nazvani. Glavni štab to smatra tvrdoglavošću i samovoljom, pa vam naredjuje:

- 1) da odmah pristupite reorganizaciji štaba grupe odreda;

³ Pokrajinski komitet KPS za Štajersku (sekretar Sergej Kraigher)

⁴ O tome vidi dok. br. 43 i 44.

⁵ U to vreme štab Druge grupe nalazio se na sektoru Podlipoglav — Polica — Višnja Gora, dok je Glavni štab još bio u Ljubljani.

2) da odmah pošaljete predloge za imenovanje komandanata i politkomesara odreda i bataljona i njihovih zamenika, da ih Gl. štab imenuje;

J) da odmah pošaljete izveštaj o izvršenju ovog zadatka.

Gl. štab odobrava vaš kulturno-politički : vojnostru ni rad u grupi odreda, kao i vaše akcije u pogledu mobilisanja novih boraca i njihovog naoružanja i akcije o kojima ste javljali, izuzevši onu kod Trebnjeg⁶, i izražava vam priznanje.

Na vašoj pr^ašnjoj teritoriji (Kurja⁷) mobilise se nov' bataljon. Gl. štab e taj bataljon priklju iti vašem odredu na dispoziciju. Bataljon e se formirati u toku jedne nedelje. U tom cilju pošaljite u doti ni rejon⁸ kurira na dogovor, da ga rejon poveže s bataljonom koji e ga otproviti u vaš odred. Vaš izveštaj o tzv. „ko evarima" primili smo znanju. Mi smo sad za III grupu odreda, Dolenjski odred i dva bataljona odredili komandante i politkomesare iz Ljubljane, koji su vašem komandantu poznati ljudi.

Oni e biti poslani u utorak ili sredu i javi e se vašem odredu da vide kod vas pravu organizaciju vojske i da im vi pokažete svoja iskustva u organizovanju vojske, a naročito neka :m vaš komesar pruži punu pomoć po pitanju političkog rada, — i da kod vas vide disciplinu, red i pravi partizanski život, što e im mnogo koristiti u njihovom radu na svome mestu. O dolasku tih drugova u III grupu odreda obavestili smo i štab III grupe odreda, kod koga e se javiti. Od vas tražimo samo to da tim drugovima idete na ruku i da im na sva njihova pitanja date temeljita objašnjenja. Gl. štab je za taj Dolenjski odred odred.o kao politkomesara vašeg politkomesara druga [Nosea]⁹, kojeg ete priklju iti toj grupi. Vi ete se verovatno ljutiti zbog tog premeštaja, ali budite ponosni, kao što je i Gl. štab, zato što ima odred iz kog može crpsti dobre snage za pomoć slabijim odredima.

O vašem odlasku na određeni teren¹⁰, danas vas još ne možemo obavestiti, jer u Gorenjskoj još nemamo sve organizovano. Svojim dolaskom na teren pre vremena, vi biste izazvali pažnju Nemaca suviše rano i to bi samo štetilo našem planu. Obavestimo vas blagovremeno i da emo vam ta ne direktive. Nadamo se da ste izvršiii pripreme za vaš dolazak na novo mesto i da ste na toj teritoriji mobilisali sve što e pripomoć i uspehu akcije. Do tada radite tako

Borba kod Blatnog Klanca (Vidi dok. br. 52)

• Partizanski logor, koji se formirao po etkom aprila pod Policom 5 km severno od Grosuplja, dobio je šaljivi nadimak „Kurja farma" (Kokošinja farma). Logor je neko vreme služio kao prihvatni centar za partizane-regrute.

^B Rejonski odbor OF Podlipoglav

⁹ Jože Nose—Tone Sian, španski borac

¹⁰ U Štajersku

da maksimalno mobilišete i izvodite takve akcije da bi dobili oružje. Ve e sukobe, koji bi izazvali sudare ili razbijanja, izbegavajte do vašeg odlaska, što opet ne zna i da treba kukavi ki bežati.

Ako bi došlo do ve e borbe, treba je hrabro prihvatiti i neprijatelja unstiti.

Zaplenjenu legitimaciju nam pošaljite.

Primate drugarske pozdrave

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar¹¹

Politkomesar:
Jernej Posavec¹²

BR. 52

IZVEŠTAJ GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 21 APRILA 1942 GOD. O BORBI KOD BLATNOG KLANCA KOD TREBNJEG, NAPADU NA ŽUŽEMBERK I REZULTATIMA RADA DRUGOG BATALJONA DRUGE GRUPE ODREDA¹

IZVEŠTAJI SA SLOVENA KIH BOJIŠTA

Glavni štab slovena kih partizanskih odreda objavljuje slede e izveštaje štaba II grupe odreda:

Nekoliko hiljada pripadnika fašisti ke milicije i vojske iz Novog Mesta, Trebnjeg, Št. Vida i Mokronoga² napalo je **11-4 u 6 asova** 3 etu II bataljona II grupe odreda kod Blatnog Klanca kod Trebnjeg³. Na opkoljene partizane se **osuo pljusak tanadi iz nekih 10**

¹¹ Franc Leskošek-Luka

¹¹ Ivan Matija

¹ „Slovenski poročevalac“ br. 16, od 21 aprila 1942 godine

¹ Italijanski izveštaj br. 2/143 od 11 aprila 1942 god. navodi da su izvršile ovaj napad jedinice 98 legije crnih košulja i još neke jedinice divizije „Isonzo“.

¹ Treća eta Trećeg bataljona Druge grupe odreda nameravala je da uhvati izdajnika Bana. trgovca drvetom. iz Trebnjeg. ekala je celu no u blizini Trebnjeg. Ujutro je otišla preko železni ke pruge izme u stanica Trebnje i Ponikve. Preko dana održan je miting u jednom selu ispod Blatnog Klanca, a posle podne prebacila se u blizinu logora Druge ete Petog partizanskog bataljona kod Blatnog Klanca. Iako je ovaj predeo bio kontrolisan od Italijana, nastanili su se u zgradi i po-

italijanskih mitraljeza, više stotina pušaka i minobaca a. Posle poluasovne ljute borbe prsa u prsa, eta je na potpuno otvorenom i tuenom prostoru iznudila povla enje. U našu etu nije se vratilo 12 boraca. Italijani imaju 16 mrtvih i ranjenih, a me u njima i faš. kapetana iz Mokronoga.

U toj borbi su se hrabroš u i požrtvovanoš u naro ito istakli slede i drugovi:

Drug Stane⁴, koji je 10 minuta sa mitraljezom štitio povla enje. Pred smrt je doviknuo svojem drugu: „Spasi mitraljez!“. Pao je kao pravi partizan.

Komandir voda drug Vare⁵, inicijativan i hrabar

Komandir voda drug Mastek⁶, hrabar, spasao za vreme vatre dve puške, puškomitraljez, ranac svojeg druga, etiri šatorska krila, i ranjenog druga odveo na sigurno mesto.

Drug Gato, koji je ubio dva fašista i zatim se, teško ranjen u desnu ruku, sudario na nož sa fašistom i levom ga rukom ubo nožem i ubio.

Drug Zmago⁷, koji je posle Stanove smrti preuzeo mitraljez, dalje štitio povla enje drugova, poslednji ostavio bojno polje i spasao mitraljez i pištolj druga.

Drug Job⁸, koji je tokom cele borbe tukao Italijane mitraljezom i zatim, ranjen u glavu i desnu ruku, spasao mitraljez i šaržere.

Drug Stare⁹, koji je mitraljezom pucao na fašiste, a kad mu je mitraljez otkazao, oborio puškom najbližeg fašisti kog mitraljesca koji je najžeš e tukao partizane; u povla enju je spasao mitraljez.

Štab II grupe odreda izri e pohvalu 3 eti II bataljona za hrabro držanje, jer se zajedno s oružjem spasla iz beznadežne opsade i zadala neprjatelju teške udarce.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:

štab II grupe odreda

Komandant: **Stane Mlinar¹⁰**

Politkomesar: **Tomaž Poljane¹¹**

stavili slabo osiguranje. Ujutro, etu su napali Italijani, zaklali stražara i mitraljezima po eli tu i partizane, koji su spavali. Po ela je borba na nož. Ceta se probila jurišem. Bliže o tome vidi dok. br. 59 (podaci: Dušan Kveder, Jože Mekinda, Tone Zgonc).

⁴ Stane Zajc

⁵ Ivan Varšek

⁶ Ivan Mastek

⁷ Viktor Avgustin i

⁸ Ivan Lekše-Job

» Ivan Stare

¹⁰ Franc Rozman-Stane

¹¹ Dušan Kveder-Tomaž

Od osnivanja II bataljona II grupe odreda, od 15 XII 1941 do 2 IV 1942, bataljon je izvršio sledeća dela:

U 8 sukoba sa Italijanima ubijeno je ukupno 82 Italijana i preko 100 ranjeno.

U jednom sukobu s Nemcima ubijeno je 40 Nemaca i veći broj ranjen.

Ukupno mrtvih okupatora 122, među njima 1 ital. major, 2 poručnika i više drugih oficira.

Likvidirano je 16 denuncijanata i izdajnika.

Tri puta je minirana železn. pruga, dve lokomotive teško oštećene, jedan vojni privatni automobil uništen.

II bataljon je imao 12 mrtvih i 5 ranjenih koji su svi spaseni.

U tom periodu je za izgradnju partizana bilo:

137 političkih asova,

67 vežbi u pevanju i recitacijama,

ukupno ... 204 političko-kulturna asova;

34 asova o upotrebi puške,

39 „ „ „ puškomitraljeza,

22 „ „ „ mitraljeza,

44 „ taktike i službe,

4 „ za minere,

18 „ za bolnice,

10 „ za komandire i komesare,

ukupno... 233¹² asova vojne instrukcije, tj. u celini 437¹⁴ asova vojno-političkog vaspitavanja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:

štab II grupe odreda

Komandant: Stane Mlinar

Politkomesar: Tomaž Poljane

SA RAZNIH BOJIŠTA

16 III streljan je denuncijant Mihi iz Podturna;

17 III eta Dolenjskog odreda napala je iznad Zužemberka karabinjerski autobus, ubila maršala i ranila 4 karabinjera; ranjen je i neki slovenački denuncijant koga su Italijani vozili po okolini da bi izdavao;

24 III partizani su justifikovali Valtera Vänini-a, inovnika „Emone" i lana Gill-a¹⁴, Giovan-a Bera, karabinjera u civilu; kao ita-

¹² Pogrešno. Treba da stoji: 231.

¹³ Pogrešno. Treba da stoji: 435.

¹⁴ Gioventù italiana del Littorio di Lubiana (Italijanska liktorska omladina Ljubljane)

- lijanski špijuni uhodili su partizane;
- 26 III eta Dolenjskog odreda napala je Zužemberk¹⁵ i osvojila ga; posle borbe od IV2 sata povukla se bez gubitaka; italijanske žrtve nisu poznate;
- 1 IV partizani Daki i Luka, iz Tre e grupe odreda, napali su 400 Italijana i pucanjem ih naterali u bekstvo¹⁶. Vodnik Igor¹⁷ susreo je u selu Ravnik ital. patrolu, ubio 1 narednika i 1 vojnika; pri tome je i sam poginuo. Igor je bio najbolji vodnik i hrabar partizan.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:

Glavni štab slovena kih partizanskih odreda

Komandant: **Peter Strugar**

Politkomesar: **Jernej Posavec**

BR. 53

IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGE GRUPE SLOVENA KIH PARTIZANSKIH ODREDA OD 22 APRILA 1942 GOD. O BORBI KOD BOJANSKOG BORŠTA¹

RATNI IZVEŠTAJ BR. 2 ŠTABA I PARTIZANSKE BRIGADE²
OD 22 IV 42

Iz operacionog podru ja brigade:

1. Usled izdajstva dezertera Fatura Joža³ iz Vira, kod Sti ne, italijanska komanda je koncentrisala ve i broj trupa iz Sti ne, St. Vida, Trebnja, Višnje Gore i Ljubljane i 18 IV t. g. pripremila napad na logor u Bojanskom Borštu, kod Sti ne, gde se odmaralo nekoliko eta naše brigade. Da bi spre ıla kcuncentraciju nepr'ja-

¹⁵ Napad na Zužemberk je izvršio Peti partizanski bataljon — nazvan i Dolenjski bataljon (vidi primedbu 2 uz dok. br. 60).

¹⁶ Napad je izvršen na Mokrcu, iznenada, bombama i jednom puškom; Italijani su se odmah dali u bekstvo prema Krvavoj Pe i, ispraznili najbliže ku e i utvrdili se u njima (prema usmen»m podacima Tona Vidmara-Luke.

¹⁷ Igor je bio vodi . Vodio je partizane-regrute iz Ljubljane na Krim i Travnu Goru.

¹ Kopija, bez potpisa, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog osloboenja u Ljubljani. Izveštaj je, u izvodu, objavljen u „Slovenskom poro evalcu" br. 17, od 28 aprila 1942 godine.

² Vidi dok. br. 35.

³ Dopis XIV minobaca kog bataljona divizije „Isonzo" br. 542, od 1 maja 1942 god., potvr uje da je imenovani bio konfident. (Original u Muzeju narodnog oslobo enja u Ljubljani.)

teljskih trupa, Prva eta Drugog bataljona je pripremila zasedu na glavnom drumu Ljubljana—Novo Mesto, na Medvedjeku u blizini Trebnja. U 10,23 asa je u zasedu upalo pet kamiona fašisti kih milicionera iz Trebnja [koji su se spremali za] napad na logor... milicionera koji su se nalazili u prvom velikom kamionu je... [pokošeno] i poubijano intenzivnom unakrsnom vatrom nižih puškomitraljeza i pušaka iz daljine 10—20 m kao klasje pod srpom. Oko 45 milicionera je ubijeno na licu mesta, a me u njima i 2 oficira. Kamion je potpuno izrešetan. I na ostale kamione, koji su vozili na 200 m rastojanja jedan od drugoga, otvorili smo vatru. Mnogo Italijana je bilo ranjeno. Italijani sami priznaju 52 ranjenika. Iz ostalih kamiona su Italijani odmah osuli vatru na Prvu etu. Juna ki je poginuo drug Kova i Stanko iz Vira kod Sti ne. Imal' smo dva ranjenika, drugove Coka⁴ i Hajn a⁵, koji su podlegli ranama.

2. U 14,30 asova iz Sti ne je krenula prva kolona od oko 150 milicionera. Naša izvi a ka patrola od 4 borca napala je tu kolonu kod železni ke stanice u Sti ni. Puškomitraljezac drug Bobek⁶ je obor'o 2 fašista, koji su ostali na drumu. Ostali su se posakrivali.

3. Kad je u 16.00 asova izdajnik Fatur doveo Italijane pred logor, bile su ve preduzete sve mere za dostojan do ek Italijana. Pre nego su Italijani to o ekivali, osula se na njih organizovana vatra sa položaja Prve ete 3 bataljona. Na bojištu je ostalo 12 mrtvih Italijana, me u kojima jedan major i jedan poru nik. Ostali su, u pani nom bekstvu, strugnuti natrag u Sti nu. Sa drugim kolonama nije došlo do sukoba. Zatim su se naše jedinice u najlepšem redu povukle „bez traga". U ta dva sukoba nismo imali nijednog poginulog ili ranjenog, jer neprijatelj uopšte nije imao vremena do i sebi otvoriti vatru⁷.

4. Da bi otkrili pravac našeg povla enja, Italijani su poslali u šumu jednog špijuna, preobu enog u nezaposlenog radnika sa falsifikovanim dokumentima. Naša ga-je patrola uhapsila. Zbog njegove tvrdoglavosti, nismft mogli utvrditi njegov identitat. Pretstavio se kao bivši dobrovoljac iz republikanske Spanije, što, razume se, ne odgovara istini. Govorio je primorskim dijalektom i, uprkos prvobitnom zatajivanju, italijanski. Bio je kažnjen.

* Ivan Dov -Cok. Teško ranjenog Coka su njegovi drugovi odneli ca sigurnije mesto i privremeno ga ostavili. Italijani su slu ajno naišli na mesto gde je bio sakriven i, iako je bio teško ranjen, unakazili ga i ubili.

⁵ Hinko Sotlar-Hajn

⁶ Franc Gorjanc, poginuo 1944 god. u Štajerskoj.

⁷ Italijani priznaju u telegramu komande Jedanaestog armiskog korpusa br. 2/2973 od 18 aprila 1942 god., da su u ovim borbama imali 6 poginulih i 13 ranjenih.

Dve ispravke

Doznajemo iz italijanskih izvora da nije ta no da je u borbi na Pogledu kod Lipoglava poginulo 40 Italijana, kako je javljeno u ratnom izveštaju br. 8 štaba 2 bataljona,⁸ nego je ta no da je u toj borbi poginulo 47 Italijana.

Tako e konstàtujemo da nije ta no da je u borbi kod Blatnog Klanca kod Trebnjeg poginulo 12 naših drugova, kako je javljeno u izveštaju br. 1 štaba I brigade⁹, ve je istina da ih je nestalo samo 10. Naime, dva od izgubljenih su se naknadno vratili u svoju etu.

Komandant brigade: ' Politkomesar brigade?

BR. 54

NARE ENJE ŠTABA TRE E GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 22 APRILA 1942 GOD. KOMANDANTU JUZNO-DOLENJSKOG BATALJONA ZA PREFORMIRANJE ETVRTE CETE I RUŠENJE CESTE KO EVJE — BROD NA KUPI¹

Na položaju, 22 IV 1942 god.

KOMANDANTU JUZNODOLENJSKOG²

drugu Stjenki³

U vez' sa pooštrenjem situacije u opštini Fara i planovima o saradnji sa hrvatskim jedinicama⁴ u ini slede e:

⁸ Vidi dok. br. 32.

⁹ Vidi dok. br. 52.

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

- Iz grupe, koju je Pokrajinski štab doveo sobom, prilikom pokreta sa Mokreca (18 marta 1942 god.) prema Ko evskoj, razvio se na teritoriji južne Ko evske bataljon koji je dobio naziv „Južnodolenjski bataljon“. Bataljon je formiran 16 aprila. Tri ete su se nalazile na sektoru izme u Goteni kog Snežnika i linije Ko evje—Mozelj—Kupa, dok je jedna eta bila na sektoru Ko evskog Roga.

Južnodolenjski bataljon je oko 17 aprila prvi put dobio vezu sa hrvatskim jedinicama Primorsko-goranskog odreda, koje su se nalazile s desne strane Kupe (podaci: Ante Novak, Jože Klanjšek).

³ Bojan Polak-Stjenka

⁴ 19 aprila 1942 god. održan je iznad Grbajela na desnoj obali Kupe sastanak slovena kih i hrvatskih partizanskih rukovodilaca. Od strane Slovenaca prisustvovali su Aleš Bebler, tada na dužnosti politkomesara Tre e grupe slovena kih partizanskih odreda, Ivan Jaki -Jerin. zamenik komandanta Tre e grune i Ante Novak, politkomesar Južnodolenjskog bataljona. Na sastanku, koji je trajao oko dva dana, razmotrena su dotadašnja iskustva hrvatskih i slovena kih partizanskih jedinica u borbi protiv okupatora, naro ito pitanje stvaranja oslobo ene teritorije,

1) Reduciraj 4. etu na njen pionirski vod; privremeni komandir etice neka bude komandir pionirskog voda drug Johon¹; komesar ostaje drug Lado⁶; drug Vasja⁷ neka ostane na raspoloženju bataljonskom štabu⁸, zna i trenutno kod 1. ete.

2) Akcija na drumu, zbog koje je 3. eta⁹ došla u glavni logor, ni pod kakvim uslovom ne može se više odlagati; ako ona ne bi mogla da se izvede danas no u ili najkasnije sutra danju, treba da se napusti¹⁰.

3) Sva posada koja se nalazi u sadašnjem glavnom logoru treba da odmah krene u logor 3. ete (Stružnica) sa jednim izuzetkom reducirane 4. ete koja treba da krene u Belu Krajinu.

Ostala uputstva će usmeno saopštiti komesar bat. drug Ante."

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za štab III grupe:

Primož¹²

Jerin¹¹

i donesen plan sadejstva slovenačkih partizanskih jedinica sa hrvatskim partizanskim jedinicama, koje su se nalazile na desnoj obali Kupe. Ugovorena je veza preko reke Kupe signalnim znacima. Na osnovu ovih dogovora Južnodolenjski bataljon napravio je plan postepenog stvaranja oslobođene teritorije (podaci: Ante Novak).

⁵ Stanko Zakotnik-Johan

⁶ Janez Maselj-Lado, poginuo krajem 1943. godine.

⁷ Jože Klanjšek-Vasja, narodni heroj

⁸ Štab bataljona se nalazio u s. Preža.

⁹ Roška eta

¹⁰ Misli se: akcija na cesti Kočevje—Brod, koju je trebalo potpuno srušiti. O planu za stvaranje slobodne teritorije na sektoru Brod—Kočevje, vidi primedbu 2. uz dok. br. 85.

¹¹ Ante Novak

" Aleš Bebler-Primož

" Ivan Jaki -Jerin

BR. 55

NAREDBA BATALJONA „MILOŠ ZIDANŠEK" OD 22 APRILA
1942 GOD. O ORGANIZACIJI BATALJONA I LOGORSKOM REDU¹

NOVI, IZ 3 ETE
FORMIRANI, BATALJON²

Položaj, 22 IV 1942

Br. 2

NAREDBA BR. 1

Ta . 1: Usled nastale situacije formira se novi bataljon iz 3 ete bataljona „Ljubo Sercer". Komandu bataljona privremeno preuzima drug Smeli³. Pol. kom. je drug Rafael⁴. Pomoćnik kom. bataljona je drug Martin⁵.

Ta . 2: Bataljon se deli na 4 ete i lete u grupu. Kom. 1 ete je drug Miha", 2 ete Cene⁷, 3 ete Kotnik⁸ i 4 ete drug Pero a lete e grupe drug Lisjak⁰.

Pol. kom 1 ete je drug Branko¹⁰, 2 ete drug Crtomir¹¹, 3 ete drug Borivoj, 4 ete drug Done¹² i lete e grupe drug Borut¹³.

Ta . 3: Intendant bataljona je drug Janko, frizer bataljona drug Rudi¹⁴, batalj. sanitet, drug Samo¹⁵. Pomoćnik intendanta je drug Boris¹⁶ iz 2 ete.

Ta . 4: Kuvare odreduju kom. eta.

Ta . 5: Logorski red je slede i: Ustajanje u 7 asova i svu spremu treba odmah urediti za eventualni pokret.

¹ Iz knjige naredaba štaba bataljona „Miloš Zidanšek". (Knjiga, formata obične školske sveske, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.)

² Bataljon se formirao od Tre ete bataljona „Ljubo Sercer" (vidi primedbu br. 2 uz dok. br. 48 i dok. br. 67). Operisao je na sektoru južne Koroške: Loški Potok—Prezid—abar—leva obala r. Cabranke.

³ Stanko Kovač-Smeli, poginuo 1 avgusta 1942 god. u Slovena kom Primorju u jednoj kraškoj jami kod s. Jureševca, kao komandant Prvog primorskog bataljona.

⁴ Rafael Kovač

⁵ Dušan Zorc-Martin, poginuo prilikom jedne nesreće maja 1942 godine.

⁶ Ivan Mohorič-Miha, poginuo u Dolomitima oktobra 1942 godine.

⁷ Anton Bavec-Cene

⁸ Zdravko Turk-Kotnik

⁸ Ivan Slabe-Lisjak, poginuo 1944 god. kod s. Sv. Tri Kralja.

¹⁰ Anton Kovač-Branko

¹¹ Andrej Arko-Crtomir

¹¹ Albin Logar-Done

¹³ Franc Mekina-Borut

¹⁴ Franc Kandrič-Rudi

¹⁵ Herman Hančič-Samo

¹⁶ Slavko Bombač-Boris

Gimnastika je od 7,15 do 7,25.
Razvijanje zastave u 7,30.
Doru ak u 7,45.
Rad u logoru od 8 do 9,30.
Politi ka nastava od 9,30 do 12.
Ru ak u 12,15 h.
Odmor do 15 h.
Vojna nastava od 15 do 18 h.
Skidanje zastave u 18,30 h.
Ve era u 19 h.
Posle ve ere razgovori uz vatru.
Pove erje u 21 sat.
Ovog reda se moraju sve ete držati.

Ta . 6: S obzirom na to što se u našem bataljonu nalaze i drugovi iz Hrvatske, uvek e se kod razivjanja zastave pevati hrvatska i slovena ka narodna himna.

Ta . 7: Logorska služba e se vršiti na slede i na in:

Komandant ili njegov pomo nik e svakog dana odrediti dežurnog komandira, koga smenjuje komesar ete. Kod smene dežurstva oba komandira e se javljati komandantu koji e im dati znake raspoznavanja. Dežurni komandir e odrediti komandira straže i razvodnika straže iz redova najboljih partizana i onoliki broj straža, koliko ih bude potrebno, što e ve usmeno odrediti komandant. Pored toga, svaka eta mora svakog dana imati po jednog dežurnog.

Ta . 8: Svakodnevni dež. u eti, kojeg odre uje kom. ete, mora paziti na red u eti, za koji je i li no odgovoran i odrediti vodonoše i po 3 druga za drva u kuhinji.

Za Pol. kom. batalj.
Rafael

Za Kom. batalj.
Smeli

BR. 56

PISMO DRUGA EDVARDA KARDELJA DRUGU TITU OD 23
APRILA 1942 GODINE'

Dragi Stari!²

23 IV 1942

Evo tek danas sam došao u položaj da Ti šaljem stari izveštaj. Takav je položaj kod nas ovde. avolje teško je kretanje! Ostao je samo još partizanski put. Zato ponovo predlažem, ako imate vezu sa hrv. Gl. štabom, da stvorite redovnu kurirsku vezu, pa bi dru-

¹ Original, na srpskohrvatskom jeziku, nalazi se u arhivi Istoriskog Odeljenja CK KPJ (16—607).

* Tito

govi ovde mogli svoje partizanske kurire poslati **direktno** u vaš štab, pošto je partizanska veza sa Gor.[skim] Kot.[arom] uspostavljena. Malo dugo bi kuriri putovali, ali ipak **bi** to bilo najkraće. — Za to vreme, kod nas se desilo mnogo novoga. Izne u samo ukratko: 1. Partizanski pokret je postao masovan i zahvatio itav narod. Više nema „akcija“, nego se po itavoj Sloveniji vode manje i veće, pa i krupne bitke. U **-Ljublj.[anskoj] pokrajini**: oslobođen rejon izmeću Kupe — Kočevje — Ribnica — Loč — Snežnik i naniže. Tu [se vode] krupne borbe sve do predgrađa a Kočevja, koje partizani sve više opokoljavaju. Italijani slali ovamo — 30 tenkova. O rezultatima još se ne zna. Te borbe vodi Notranjski odred. Dolenjski odred je uzeo i izgubio Zučemberk, a potukao Italijane kod Soteske (Dol. Toplice). Savinjski odred, koji sada operiše izmeću u Litije i Stične, u raznim borbama je ubio u poslednje vreme (2 meseca) preko 120 Italijana i imao mnogo drugih uspeha. To je najbolji slov. odred i kandidat za prolet.[arsku] brigadu (80% radnika), broji oko 350—400 ljudi. Primorski odred je brojano dosta slab (oko 100), ali neverovatno brzo raste, tako da možda gornja brojka uopće ne odgovara. U njemu je 75% italij.[anskih] dezertera — Slovenaca. Baš sada se vode tamo — izgleda — dosta teške borbe oko Nanosa u Primorju³, gde ih Italijani pokušavaju opkoliti. O brojano stanju je teško uopće govoriti jer se svaki dan menja. U starom izveštaju navedene brojke uopće više ne važe. **Gorenjska**: Borbe su ponovno otpočele i priliv u partizane raste. Nemci menjali taktiku: uvukli u aparat „Belu gardu“ (JRŽ i JNS)⁴ i donekle ublažili teror prema **masama** (a ne prema KP ili OF), ali im ne pomaže. Po planu Gl. štaba imaju idući mesec tu otpočeti **glavne** borbe⁵. Pošto su svi slov. odredi pokretni i mešani (svi zapravo — brigade sa većinom radnika i sitnih seljaka, a sve se smatra za komuniste), otišli i tamo i neki bataljon **iz** Lj.ublanske] pokrajine i itav Savinjski odred, koji će, kad se ujedini sa svojim trupama s one strane, brojiti oko 1000—1200 boraca, skoro samih radnika! To je udarni odred! — **Štajerska**: Posle prošlogodišnjih i zimskih udaraca, koji su donekle demoralizirali, sada se brzo podiže. Partizanske čete su se svuda skoro spontano podigle, no nisu tako vrsto ujedinjene i povezane kao u ostaloj Sloveniji. To je sada glavna zadatak. Naročito oštre bitke su ovih dana bile izmeću u Radeče i Sevnice. **Koruška**: stvorena i otposlata je prva četa od Korušaca, koja će operisati s one strane Karavanki sa glavnim zadatakom, za sada, da mobilizira što više doma ih i pre-

³ O borbi na Nanosu vidi dok. br. 63.

⁴ Nemci su posle decembarskog ustanka u Gorenjskoj donekle menjali taktiku: pošli su koristiti u borbi protiv Narodnooslobodilačkog pokreta protivnarodne elemente iz rukovodstva bivših stranaka JRŽ (Jugoslovenska radikalna zajednica) i JNS (Jugoslovenska nacionalna stranka).

⁵ Vidi dok. br. 64, 65 i 66.

tvori se u odred. — 2. Okupatori se divlja ki obra unavaju, i pošto je Slovenija na samoj njihovoj granici (a o njoj se govori po itavoj Italiji i Austriji) revolucionira i Italijane i Austrijance, bacaju okupatori dosta velike snage na partizane, tako da se za duže vremena ni na kojem terenu ne mogu u vrstiti. Okupatori stalno Navaljuju bez obzira na žrtve. Teror je najve i po gradovima, a naraito u Ljubljani, koja se naprosto itava pretvorila u koncentracijoni logor, iz koga je vrlo teško iza i. Ina e „VOS“ funkcioniira odli no. U samom gradu se sada broj ubijenih denuncijanata popeo na preko 40 od po etka aprila. U toku jednog dana ih ponekada padne do 6. Sutra e iza i italijanski dekret o streljanju talaca za ubijene denuncijante i Italij.[ane]⁶. Bi e svakako ve e teško e i postrelja e nam sve što je u zatvoru (G.~ i njegovi su još tamo. Imamo malo nade da emo još uspjeti — ako dekret o taocima ne e biti brži). Prestati, razume se, ne emo, nego e OF izdati dekret o represalijama⁷. To e i i jer je raspoloženje borbeno. U samoj Ljublj.[ani] broji napr. Nar. zaštita oko 1200 ljudi, od toga su ve ina nekako naoružani. U vezi sa rastu im terorom [iz] Lj.[ubijane] e se evakuirati postepeno svi za borbu sposobni, pa i ve ina part.[iskog] aktiva. — 3. Culi smo Dražin proglas. Tu govore da ste Vi sa njima u sporazumu. — Mi — dok nema od Vas druge poruke — guramo dalje, da [mogu postojati] samo partizani i OF sa Vrh.lovnim] št.[abom]. Sve drugo se nas ne ti e. Ako [je] Draža za jed.[instvo] onda utoliko bolje za njega. Prikazujemo taj manevar kao pokušaj, da pokupe protivnarodne snage rukovodstvo masa⁸. Tu — uostalom — nema Draža skoro nikoga, osim oficira, koji su skoro svi u konc. logorima, i Bele garde, koja ga [je] do sada štitila, ali je sada razararana posle njegovog proglasa. Velika korist za nas. Sta je sa proglasom V. S.⁹? Ništa se ne uje. — 4. Iz Zgr. dobio kona no poštu ju er i F.¹⁰ pismo od 30 III. Istovremeno poru uju da ne dolazim tamo, jer da ne valja. Ne znam o emu se radi. Držim ovako: ukoliko u uhvatiti vezu sa hrv. Gl. štabom i CK KPH po part. vezi, osta u privremeno negde tu (samo u odmah iza i iz Ljublj. jer mi se može ina e desiti da uopšte ne u mo i iz nje) i tako biti vezan i sa KPH i KP SI. a preko KPH sa Beogr. i vama. Ako to ne e uspjeti, onda u se nekako dovu i do Zgr. — 5. U Italiji po inje raspad u pravom smislu re i. — Svakodnevne masovne demonstracije, vojni ke pobune itd... Musolini gubi tlo pod nogama. Umberto postao komandant južnih i srednjih armija, Musoliniju ostala dakle samo

⁶ Vidi dok. br. 192.

⁷ Tone Tomšič -Gašper, narodni heroj

⁸ Vidi dok. br. 74.

• Misli se: ... pokušaj da se protivnarodne snage do epaju rukovodjenja masama.

¹⁰ Vrhovnog štaba

¹¹ Ivo Ribar-Lola (Fišer)

još severna. Vojska svuda dobija na snazi. Ve i italij. polic.[iski] agenti pri aju ovde da e u Italiji najmanje za 3 meseca izbiti revoluc. — Mak.¹ se još nije javio, a ekamo svaki dan. Sastavio je rukovodstvo, ne znam kako. Stvarno, opet naglašavam, uloga slov.-[ena kih] partizana vanredno je važna za Ital.[iju] i Austriju i to što se u Ital. dešava (a polazi od Trsta prema Veneciji, Milanu itd. prema jugu) u velikoj meri odjek borbi u Slov.[eniji] i Jugosl.[aviji]. — 6. Tu ve ih provala nema, a svakodnevno hapse ljude i strašno ih mu e! Naro ito sa ženama prave strašne svinjarije... Naprosto strašne stvari i — razume se — nikakva kampanja nište ne pomaže. Sada su 4 devojke tamo od 18—20 god. Rade sa njima takve stvari, da ne možeš zamisliti. A drže se sve 4 tako herojski, da je divota, iako su kod njih našli mnogo materijala (falsif. štambilje itd.). Uprkos svega raspoloženje naroda odli no. — Javite nam se što brže.

Drugarske pozdrave svima

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

B¹³

BR. 57

NAREDBA GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 23 APRILA 1942 GOD. O TUMA ENJU PRAVILNIKA NARODNE ZAŠTITE¹

GLAVNI ŠTAB
SLOVENA KIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Položaj, 23 IV 1942 godine

S obzirom na nove potrebe slovena ke oslobodila ke borbe protiv okupatora, koja zahteva i novu organ'zaciju Narodne zaštite, Glavni štab slovena kih partizanskih odreda izdaje slede u

NAREDBU

kao tuma enje Pravilnika Narodne zaštite od 24 januara 1942² o organizaciji i zadacima jedinica Narodne zaštite. Ovom naredbom se lanovi 2, 3, 7 : 8 Pravilnika menjaju, a ostali lanovi se dopunjavaju.

Sve jedinice Narodne zaštite, kao i svi štabovi partizanskih odreda dužni su ovu naredbu uzeti na znanje i istu izvršiti.

Umberto Massola-Quinto

¹³ Edvard Kardelj-Bevc

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.

² Vidi dok. br. 12.

1. 1. Svrha organizovanja Narodne zaštite jeste da se u tom obliku izvrši svenarodna mobilizacija svih snaga koje su na koji bilo na in sposobne naneti vojni ke udarce okupatorskoj vojnoj sili i njegovom aparatu vlasti u našoj zemlji. Sli no „svenarodnom opol-enju“³ u Sovjetskom Savezu, Narodna zaštita treba da podigne i osposobi slovena ke narodne mase za oružani otpor okupatorskim razbojnicima, koji uništavaju slovena ki narod i plja kaju njegovu zemlju. Narodna zaštita mora iz svake slovena ke varoši i od svakog sela napraviti tvr avu protiv okupatora. Nar. zašt. mora iz slovena kih varoši i sela istrebiti izdaju i sve ono na što se okupator oslanja u svom razbojni kom nasrtaju protiv slovena kog naroda. Nar. zaštita mora svakog slovena kog oveka uklju it¹ u svenarodni front oružanog otpora protiv okupatora. Nar. zaštita mora biti nepresušan izvor najboljih kadrova za naše partizanske odrede.

1. 2. S obzirom na tu svrhu, lan NZ može biti svako lice — muškog ili ženskog pola — koje je spremno da se uklju i u front oružane borbe protiv okupatora. Štabovi NZ moraju težiti tome da u NZ mobilišu sve muškarce i žene po selima i varoškim rejonima, koji su sposobni za kakav bilo oblik oružane borbe protiv okupatora.

1. 3. Svi odredi NZ stoje pod komandom Glavnog štaba slov. part. odreda i prema tome su dužni ispunjavali sva njegova narenjenja. Ako je na odre enom podru ju prisutan štab grupe partizanskih odreda, tada su sve jedinice NZ sa tog podru ja podre ene tom štabu grupe. U protivnom, odredi NZ primaju narenjenja direktno od Glavnog štaba.

1. 4. NZ nek se organizira u vodove, ete, bataljone i odrede, i to po selima i varoškim blokovima i ulicama, a više jedinice (bataljoni i odredi) po varoškim rejonima i srezovima i okruzima. Vodovi nek broje do 40, ete do 120, a bataljoni do 400 boraca.

1. 5. Jedinice NZ se sastoje iz: 1) oružanih borbenih odeljenja i 2) iz nenaoružanih, odnosno slabije naoružanih pomo nih odeljenja, i to tako da takva podela po ne ve od voda naviše.

1. 6. U oružana borbeno odeljenje treba primati najbolje borce NZ. Komandni kadar mora težiti tome da te jedinice postanu što brojnije i iznutra što vrš e.

1. 7. Zadaci oružanih borbenih odeljenja Narodne zaštite jesu: a) Moraju na svakom koraku zadavati neprijatelju udarce vojni kog karaktera: akcije, diverzije, sabotaze, uništavanje žive sile neprijatelja, itd.

b) Štititi narodne mase od neprijateljskog nasilja: organizovati oružani otpor sela i varoši protiv paljenja, ubijanja stanovništva, iseljavanja i privrednog iscrpljavanja, uništavati i istrebljivati okupatorske dželate i pomaga e, itd. Ta zaštita nek se vrši pod geslom: „Svi za jednoga, jedan za sve!“

³ Opol enie — poluvojni ka organizacija u SSSR

c) Pružati najaktivniju pomoć partizanskim jedinicama u njihovim akcijama i njihovom kretanju, u sukobima s okupatorom, zaštitu prilikom prebacivanja, itd.

d) Borbena naoružana odeljenja NZ moraju postati izvor najboljih partizana: moraju stalno davati deo svojih boraca u partizanske odrede, pa i sami moraju uvek biti spremni da, ako ustreba, u celini pređu u partizane.

e) Sistematski moraju težiti da osvoje što više oružja i da tim oružjem, prvo, naoružaju nove borce za borbena odeljenja NZ, drugo, da oružjem pomažu partizanske odrede.

f) Moraju organizovati sistem patroliranja po selima i drumovima i stazama, tako da neprijatelj ne bude onemogućen u kretanje po takvim područjima u manjim jedinicama. Naravno, treba osigurati sve puteve i drumove, tako da neprijatelju bude sasvim onemogućeno noćno kretanje po našoj teritoriji. „Policiski as“, koji je neprijatelj odredio za slovenački narod, moraju patrole NZ pretvoriti u „policiski as“ za okupatora. Patrole NZ moraju osigurati slobodno noćno kretanje samo onima koji pokažu ispravne dokumente partizanskih vojnih vlasti i Narodne zaštite.

1. 8. Zadaci pomoćnih jedinica NZ su raznovrsni, i dobar komandant će moći, shodno tome, mobilisati i poslednjeg nenaoružanog borca. Neki od tih zadataka bi bili:

a) Organizacija kurirske službe između jedinica NZ, kao i između partizanskih odreda. Za tu službu naročito podesne žene, starci, pa čak i deca, kad su u pitanju manje važne stvari. Po potrebi, nek komandant odgovarajuće jedinice NZ daje kuriru i oružanu pratnju.

b) Organizacija opšteg saobraćaja u službi oslobodilačke borbe: prenos raznovrsnog materijala (od oružja do hrane i propagandnog materijala), organizovanje putovanja ljudi koji su po potrebi dužni putovati na određeni cilj, mobilizacija seljčkih kola i konja za slučaj potrebe, organizacija raznih punktova preko kojih se takav saobraćaj organizuje, itd.

c) Organizacija obavestajne službe: izrada spiskova neprijateljskih agenata po našim selima i varošima, nadziranje tih elemenata, organizacija brze pošte o kretanju neprijatelja, skupljanje opštih podataka o snazi i kretanju neprijatelja, likvidacija neprijateljskih agenata i uopšte izdajnika, potpuno uništenje naših varoši i sela od belogardističkih i petokolonskih elemenata.

d) Organizacija pomoćne patrolne službe, bilo u vezi sa naoružanim patrolama, bilo odvojeno, kontrola kretanja stranaca po selima i putevima, razoružavanje pojedinaca ili manjih grupa (žandarmerijske patrole, itd.) neprijatelja i svih koji ne mogu dokazati da su u službi oslobodilačke borbe slovenačkog naroda.

e) Organizacija sanitetske službe: vaspitavanje pomoćnih sanitetskih kadrova za partizanske odrede i NZ, nabavljanje sanitet-

skog materijala, organizacija ambulantskih punktova za partizane i NZ, raspored ranjenika po domovima, veze izme u lekarskih punktova i odreda, itd.

f) Organizacija pionirskih odeljenja i izvoenje svih pionirskih radova u akcijama: rušenje drumova, mostova, železnica. postavljanje prepreka (jarci, barikade, ži ane i druge prepreke), radovi na utvr ivanju po selima i na položajma (mitraljeska gnezda, rovovi, razna utvr enja, itd.).

g) Organizacija brze ekonomske i moralne pomo i civilnom stanovništvu u vezi sa nasiljima okupatora: ishrana, kolektivni poljski rad, kolektivna pomo kod podizanja novih privremenih stanova, raspore ivanje po selima i ku ama, itd.

h) Organizacija skupljanja oružja: raspitivanje o sakrivenom oružju, razoružavanje pojedinaca i manjih patrola neprijatelja, skupljanje eksploziva, itd.

i) Organizacija izrade oružja i pomo nog oružja: ru njih bombi, zapaljivih bombi, benzinskih boca za uništavanje tenkova i oklopnih automobila, noževa, hemiskih sredstava, „ubija a", itd. U tom pogledu' može inicijativa odozdo post' i najve e uspehe.

j) Organizacija kurseva za vojnostru no izgra ivanje lanova NZ; upotreba oružja, takti ka pitanja, oblici borbe partizanskih i zaštitnih odreda, sredstva za te borbe. Kursevi za komandire, komandante, politkomesare, kursevi za specijalne grane (pioniri, obaveštajci, kuriri, sanitet, patrola, itd.).

k) Organizacija ishrane za partizane i jedinice NZ. stvaranje odgovaraju ih rezervi (hrane, odelja, itd.).

Cl. 9. Jedinice NZ su dužne pomagati drugim odredima NZ kad su ovi slabije naoružani oružjem i drugim sredstvima. Isto tako su jedinice NZ dužne predati jedan deo oružja partizanskim odredima kad to zahteva pretpostavljena komanda NZ ili partizanski štab.

l. 10. Borebni i pomo ni delovi NZ su jedinstveno organizovani, tj. po istom komandom. Naprimer: komanda voda, koji ima napr. ukupno 40 lanova, izdvoji e iz njih najborbenije lanove i naoruža e ih raspoloživim oružjem (napr. 10—20 lanova). Sve ostale e rasporediti za izvršavanje gore pomenutih zadataka, koji ne zahtevaju naoružane snage. Radi bolje organizacije toga rada, može komanda voda poja ati jedan deo voda, podeliti ga na više grupa, po 3, 5 ili 10 boraca, koji e se specijalizovati na pojedinim sektorima koji proizlaze iz gornjih zadataka. Potom u istom smislu deluje i eta, bataljon, itd. U slu aju nužne potrebe, komanda ete ili viših jedinica ima tako e pravo da u jedinstvenu etu ili bataljon udruži više specijalnih grupa vodova za izvršavanje ve ih zadataka (napr. pionirskih).

Cl. 11. Svaki lan NZ mora biti aktivan u jednom od tih odeljenja. NZ nisu potrebni lanovi koji su to samo formalno. Komanda mora težiti za tim da što više raširi broj boraca NZ uvera-

vaju i slovena ke ljude i žene da e jedino odlu na oružana borba svakog slovena kog oveka dovesti slovena ki narod što bržem osloboenju i kona noj pobeđi nad neprijateljem.

l. 12. Svi lanovi NZ se moraju zakleti. Dezertiranje ili izdajstvo se kažnjava smr u. Disciplina mora biti takva kakvu zahteva ratno vreme i vx>jni ka organizacija. lanovi se moraju pokoriti svim nare enjima štaba.

l. 13. Komanda voda i ete sastoji se iz: 1) komandira, 2) zamenika komandira, 3) politkomesara i 4) zamenika politkomesara.

l. 14. Komanda bataljona i odreda sastoji se iz: 1) komandanta, 2) zamenika komandanta, 3) politkomesara, i 4) zamenika politkomesara.

l. 15. Komande organizuju sav svoj pomo ni aparat: kurirska služba, intendantura, sanitet, itd.

l. 16. Komandira voda i njegovog zamenika biraju sami lanovi voda, ali pretpostavljeni štab ima pravo da bez prethodnog pitanja smeni i jednog i drugog, ako ne odgovaraju svojim dužnostima i zadacima, i da postavi drugog.

l. 17. Komandire eta i sve komandante i njihove zamenike postavlja Glavni štab partizanskih odreda ili, prema njegovom nare enju, odgovaraju i viši štabovi NZ.

l. 18. Sve politkomesare postavlja Gl. štab na predlog i u sporazumu sa odgovornim odborima OF.

l. 19. Kad se na podru ju neke jedinice NZ nalaze partizanski odredi i vrše vojne akcije, tada je ta jedinica podre ena odgovaraju em štabu partizanske jedinice i mora izvršavati sva njegova nare enja. No u takvom slu aju je potrebno izme u štaba partizanske jedinice i komande odgovaraju e jedinice NZ stvorti najtešnju saradnju i u pogledu operacionog plana.

l. 20. NZ je samo deo slovena ke narodnooslobodila ke vojske, kao što su njen deo i partizanski odredi. Ukoliko oštrija i odlu nija bude borba slov. naroda sa okupatorima, utoliko e se sve ja e jedinice NZ ujedinjavati sa partizanskim odredima u celinu, sve dok i jedni i drugi ne budu sa injavali jedinstvene odrede slovena ke narodnooslobodila ke vojske. Sve komande NZ i svi štabovi partizanskih odreda moraju tu injenicu imati jasno pred o ima. Zato treba uvek težiti' za tim da što više lanova NZ što pre pre e u partizanske odrede. Svako zadržavanje toga procesa pretst&vljalo bi najve u štetu oslobodila koj stvari slov. naroda. Komande moraju naro ito težiti za tim da se osobito borbene skupine NZ što više izjedna e sa partizanskim odredima.

l. 21. Dužnost politkomesara je da što više razvijaju rad na politi kom u vrš ivanju i organizaciji u jedinicama NZ, kao i agitaciono-propagandni rad jedinica NZ u najširim masama.

l. 22. Organizaciju NZ treba u duhu ove naredbe i instrukcija Glav. štaba izvršiti u najkra em roku i to po slede em po ... nek

se svi članovi NZ koji su voljni raditi na bazi ... naredbe i koji se još nisu zakleli; b) svi vodovi nek neodložno ... svoje komande; c) dosadašnji vojni referent: treba da u sporazumu i uz potvrdu lokalnih odbora OF odmah pošalju predloge za štabove jedinica; d) dosadašnji vojni referenti kod okr. odbora OF treba da u sporazumu sa tim odborima odmah pošalju predloge za imenovanje komandi bataljona NZ; e) komande eta treba da pošalju preko dosadašnjih vojnih referenata, odn. bataljonskih štabova, ukoliko su već osnovani, u najkraćem roku Glav. štabu u najmanju ruku sledeće podatke: 1) broj članova NZ, i to: posebno broj članova borbene skupine i broj članova pomoćne skupine, kao i odnos između broja muškaraca i žena; 2) na kojem području deluje eta (selo, rejon, itd.); 3) kakvo oružje poseduje (detaljan broj mitraljeza, pušaka, municije, bombi, itd.); 4) stanje morala i borbene sposobnosti u eta; 5) opis organizacije eta i njenog delovanja; 6) mogući nastupi regrutacije za partizanske odrede f) svi ti podaci treba da budu potvrđeni potpisom komandira i politkomesara eta. Radi zaštite od okupatorskog nasilja, nek se obojica potpišu pseudonimom.

CL. 23. Na kraju dodajemo da se ova naredba može uspešno oživotvoriti pod sledećim uslovima: a) uz najtešnje sudelovanje svih političkih odbora OF, b) uz najširu masovnu propagandističko-agitacionu kampanju, c) uz brzo, odlučno i bezobzirno uništavanje naših sela od svih denuncijanata, izdajica i drugih elemenata koji služe okupatorima. Sto istija budu naša sela, tim vršaća i nepobedljivija eta biti NZ; d) uz najbrižljivije biranje vodećih kadrova NZ. Samo ako komande NZ budu na visini i besepekorne, moćeta eta NZ zbilja izvršiti svoje veliko delo. U tom je od najodlučnije važnosti poštenje i karakternost tih kadrova i njihova potpuna predanost, oslobodila koja stvari slovena kog naroda, njihova gotovost da za nju polože i svoje živote.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:

Glavni štab
slovenačkih partizanskih odreda

Komandant:
Feter Strugar

Politkomesar:
Jernej Posavec

**PISMO POLITKOMESARA PRVE GRUPE ODREDA ŠTABU
DRUGOG BATALJONA PRVE GRUPE ODREDA OD 24 APRILA
1942 GOD. O IMENOVANJU ETNIH KOMANDI I ŠTABA
BATALJONA¹**

24-1 V-1942 g.

Drugovi Jože — Maks!

S obzirom na to da se situacija menja, bila je potrebna i promena u komandi, i vama šaljem promene u vašim jedinicama i funkcijama.

U štabu II bataljona su: komandant Krajc Jože², polkom. Kr. Maks³, treći je imenovan Jaka⁴ (to je onaj koji je s nama došao preko granice i sada dejstvuje sa Vinkom⁵), u štabu ima značajne privredne funkcije. Bataljon se sastoji iz tri čete od 50—60 ljudi. Četa ima dva voda — vod ima dve desetine.

Komandir I čete je Biček", polkom. Ružigaj⁷.

„ I voda je Polde Ravnihar, polkom. Nartnik*.

„ II voda je Golob⁹, polkom. Jože (rodom je iz Stražišća).

Komandir II čete Janušek¹⁰, polkom. Justin¹¹.

„ I Voda Jaka Bož¹², polkom. Fr. Kav¹³.

„ II voda Štular Fr¹⁴, polkom. Gašper¹⁵.

Komandir III čete Pavle Peter¹⁶, polkom. Vinko Obi¹⁷.

¹ Original, u rukopisu, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Jože Krajc-Zakelj, komandant Drugog bataljona, kasnije otišao u Slovena ko Primorje. Poginuo u Slovena ko Primorju 1944 godine.

³ Maks Krmelj, politkomesar Drugog bataljona, pređašnji sekretar Rejonskog komiteta za Skofju Loku.

⁴ Jaka Flego, postavljen za intendanta, a docnije streljan kao izdajnik.

⁵ Vinko Oblak

• Franc Biček

⁷ Boris Ružigaj, poginuo 13 avgusta 1942 godine.

⁸ Anton Nartnik

⁹ Jože Golob, poginuo u Besnici 1943 godine.

¹⁰ Stane Stare, koji je kao komandir čete imao ilegalno ime Janušek.

¹¹ Justin Dolinar

¹² Jakob Božić

¹³ Franc Kavčič

¹⁴ Franc Štular

¹⁵ Gašper Dolinar

¹⁶ Pavle Peternelj, poginuo u borbi sa Njemcima kod Gaberca maja 1942 godine.

¹⁷ Vinko Oblak

Komandire i političke delegate u vodovima III ete odredite vas dvojica. I i II etu smo uredili sa Jožom¹⁸, samo uspostavite veze, kontroliš'te i dajte uputstva etama. Vršite akcije planski sa celim bataljonom. Postarajte se da se ete upotpune novim regrutovanjem i onima koji ete da pre u „preko“¹⁹. Disciplina mora biti stroga i ne nasedajte pojedincima koji zamišljaju disciplinu na svoj način. Naravno ito kod straža ne popuštati — niti kad je ljudstvo umorno. Kolektiv neka se uvede onako kao što je u II eti. Ako neko od partizana želi da novac dade u kolektiv kao narodni zaiam, to mu udovoljite — a štab neka ima broj RM²⁰, koju je dao kao potvrdu. Jednom prilikom, neka se brojevi predadu putem veze do štaba za Gorenjsku.

Veze treba održavati tačnije nego li ove nedelje kad nikoga niste poslali na vezu. Vi snosite odgovornost za sve ete — šta rade i šta treba da rade. Stoga su potrebni više puta i li ni dodiri sa jedinicama. Potrebe koje jedinice imaju javljajte uvek štabu za Gorenjsku. Štabu javljajte uvek tačno stanje bataljona: broj ljudstva, oružja, municije; akcije — tačno imena i mesto ubijenih izdajnika, broj poginulih i ranjenih Nemaca, akcije za snabdevanje itd., moral partizana i stanovništva.

Ovde ima nekoliko ljudi koji ete po i u Kamniku: bataljon. Toj skupini predajte jedan puškomitraljez i 2000 metaka. Ostale ljude koji ete „preko“ do i porazdelite po jedinicama u bataljonu. Ako budu jedinice došle s uputstvom ili ako vam mi pošaljemo uputstvo gde treba da krenu, pošaljite ih na određeno mesto. Ostala uputstva za akcije su neizmenjena do daljega — samo malo oštrije radite. Šta radite tamo gore — ne znamo, pošto nemamo nikakvih izveštaja. Ako imate nešto cipela ili druge opreme, javite to štabu. Pošaljite radio-izveštaje jedinicama — ako ih imate. Uzmite sobom puškara da bi pregledao rezervno oružje. Pošaljite Pukmajstra koji je kod Nartnika preko granice, pošto je zaboravljen. Kad budete primili literaturu, podelite je, i izvestite ako je ima dovoljno!

S pozdravom

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Stefan-¹

¹⁸ Jože Gorenje, komandant Prve grupe odreda

¹⁹ „Preko“ — tj. preko italijansko-nemačke granice (iz Ljubljanske pokrajine u Gorenjsku). Prema direktivama Glavnog štaba, novi borci su se skupljali na sektoru Polhograjskih Dolomita, tu se vežbali, pa onda jedni odlazili preko granice u Gorenjsku, u Prvu grupu odreda, a drugi u bataljon „Ljubo Sercer“.

²⁰ RM — rajshmarka

²¹ Lojze Kebe-Stefan, narodni heroj, politkomesar Prve grupe odreda

BR. 59

IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGE GRUPE ODREDA GLAVNOM ŠTABU
PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 24 APRILA 1942 GOD.
O RAZLOZIMA FORMIRANJA PRVE ŠTAJERSKE BRIGADE¹

II GRUPA
PARTIZANSKIH ODREDA
STAB GRUPE

Br. 3/1

Položaj, 24-IV-1942

RAPORT BR. 1 GLAVNOM ŠTABU

Danas smo, sa velikim iznena enjem primili naredbu br. 9/1 od 20 aprila². Došlo je do nesporazuma koji proizlaze iz toga što ste smatrali umesnim izre i sud o stvarima o kojima mi nismo još imali prilike dati vam informacije. Vrlo nam je žao što je pri tome došlo do oštrog tona i još oštrije osude, koju mi zaista nismo zaslužili. Zato vas molimo da radi objašnjenja uzmete na znanje slede e injenice:

1. Vaše dve naredbe i pismo, odnosno kopije ili prepíše, uopšte nismo dobili. Zato ništa ne znamo o nekoj reorganizaciji, podeli teritorije, imenovanjima, dodeljenim imenima, itd. Zato, prirodno, nismo ništa ni preduzeli za izvršenje tih naredaba. Zato smatramo pre nagljenim to što nas optužujete zbog tvrdoglavosti i samovolje. Uvek smo pokazivali i uvek emo pokazivati još ve u tvrdoglavost kad je u pitanju uništavanje neprijatelja ili uklanjanje vlastitih nedostataka. Ali nikad nismo, niti emo pokazivati tvrdoglavost u odnosima prema Glavnom štabu. Iz današnje naredbe vidimo da se radi o reorganizaciji. No ipak nam to nije dovoljno da bismo stvorili sebi sliku o tome kako vi to zamišljate. Zato ne možemo ni pristupiti izvo enju te reorganizacije dok od vas ne dobijemo prepíše pre- ašnjih naredaba. im ih dobijemo, odmah emo pristupiti radu.

2. U naredbi pominjete da imamo dobre veze sa Glavnim štabom. Otkad smo napustili Kurju³, uopšte nismo imali direktne veze s vama, sem poseta politkomesara Matije⁴, jer nemamo kurira. Sve izveštaje smo morali slati zaobilazno, preko slu ajnih terenskih veza. Mi'to smatramo veoma slabim vezama sa štabom. Zato još jedanput postavljamo p'tanje dva stalna kurira ili kurirke.

¹ Kopija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.
» Vidi dok. br. 51.

³ Logor kod Podlipoglava

⁴ Ivan Matija

iz svih dosadašnjih veza sa štabom mi smo crpli samo najopštije direktive. U svom radu se nismo mogli oslanjati samo na praksu drugih jedinica, jer se ta praksa pokazala nepotpunom. Zato smo bili prinu eni samoinicijativno i odvažno stvarati nove oblike rada na polju vaspitavanja masa i kadrova, organizacije službi, taktike i političkog rada na terenu. Time smo u partizanski pokret uveli mnoge novosti, koje su se pokazale korisne. U tome smo se oslanjali na naša iskustva iz Spanije. Komplikovani uslovi naše borbe nas primoravaju da svakodnevno i bez oklevanja odgovaramo na njih. Kod ovako slabih veza, apsolutno bi bilo nemoguće o svim tim pitanjima prvo raspravljati s vama, ekati vaše odgovore i tek tada preduzimati korake. Jasno je da tako nikuda ne bi stigli. Partizanski pokret koji bi se ograničio isključivo samo na izvršavanje naredaba Glavnog štaba i odrekao se samoinicijativnog stvaranja novih oblika borbe i organizacije — zatvorio bi time put svoga razvoja. Zato smatramo da je pre nagljeno takvu samoinicijativnost osuditi kao „samovolju“ i prebacivati nam „da se nismo pokazali na dosta visokom stepenu discipline“.

U našoj samoinicijativnosti se oslanjamo i na izjavu drugog Luke⁶ koji je lično komandantu drugu Stanu⁰ izjavio da nam ostavlja „slobodne ruke“ i da mi, kao pokrajinski štab štajerskih jedinica, možemo sami izgraditi našu vojsku po svojoj uviđenosti.

3. Zašto smo organizovali brigadu? Pred odlazak iz Kurje dobili smo od drugog Luke nalog da u najkraćem roku odemo preko⁷. Imali smo u planu da to izvršimo za nedelju dana. Preko smo imali jedan bataljon⁸, a ovdašnji⁹ je imao ljudstva veća za dva. Da bismo mogli funkcionisati kao pokrajinski štab, morali smo se neizbežno formirati u štab brigade ili odreda. Kao štab bataljona to formalno (kako bi štab jednog bataljona mogao biti podređen štabu drugog bataljona?!) i stvarno (podela teritorije među bataljone oslobodavanjem pokrajinskog štaba od bataljonskih funkcija) ne bismo mogli izvršavati. Bili smo uvereni da je i taj korak, kao mnoge prethodne, takođe odobriti.

4. Vi ste svojom odlukom da se mi formiramo u štab grupe odreda — stvarno izvršili to isto. (Jedno to ne razumemo šta zna i uba ena jedinica „odred“. Imamo tri bataljona, to bi bio odred, ali nemamo više odreda da bismo mogli biti „grupa odreda“). Tu, dakle, nema ni „samovolje“, ni „nediscipline“, nego samo činjenica da smo istovremeno došli do konstatovanja iste potrebe i istih mera. Jedino smo u nazivu imali različite ukuse. Mi smo uzeli španske

- Franc Leskošek-Luka
- Franc Rozman-Stane
- Preko granice — u Štajersku
- O Prvom štajerskom bataljonu vidi dok. br. 33. Bataljon se u aprilu opet prikućio i po se vršiti zajedničke akcije. Vidi dnevnik bataljona, dok. br. 123.
- Drugi štajerski bataljon

izraze, a vi ste uveli nove. Ti različiti nazivi, razumljivo, sadržaj naših mera nimalo ne menjaju. Mi se tako e „tvrdo glavo“ ne kapriciramo za naziv „brigada“ i drage volje e mo uzeti nov naziv. Mi nastojimo samo na tome da stvarno organizujemo tri bataljona i jedan štab odreda ili brigade.

5. Na vašu kritiku „Blatnog Klanca“¹⁰ prime ujem o da greška nije bila u tome što su komandir, komesar i partizani bili nedovoljno pou eni o izboru preno išta i stražarskoj službi, ve je greška isključivo samo u samovoljnom kršenju naredaba od strane komandira i nesposobnost komesara da se suprotstavi takvom radu. Jasno je da su u ovom i sli nim slu ajevima („Blatni Klanec“, ili pak nesre a¹¹ sa Dolenjskim odredom) krivi oni koji su takvo rukovodstvo postavili.

6. Naša Druga eta Drugog bataljona odmah je posle „Blatnog Klanca“ bila poslata u te krajeve. Tamo je likvidirala denuncijantkinju koja je Italijanima prokazala naš logor (izveštaj za „Poro evalca“ sledi) U logoru Dolenjskog odreda do tada Italijana uopšte nije bilo, niti je bilo „Ko evara“¹². Naši su naknadno zaplenili iz ostavštine „Ko evara“ dva kazana, 1 radio-prijemnik, 1 telefonski aparat, 1 kolut telefonske žice, 1 šatorsko krilo itd. Terenci su pokupili tamo 40 šatorskih krila, ebad, 45 kg masti itd.

7. Po vašoj naredbi politkomesara druga Nosea¹³ poslamo u Dolenjski odred... Svi naši kadrovi su novi, stvoreni ovde i zasad su dobri samo pod direktnim vo stvom. Kako e se pak pokazati na samostalnom radu, to e tek praksa pokazati. Sad nam je glavna briga da razvijemo njihovu samostalnost.

Novoimenovani za Dolenjski odred još nisu došli kod nas u svrhu instrukcija. Da e mo im sve što budemo mogli u pogledu iskustva.

8. Baš kad smo završavali ovaj raport, prispela je eta novih boraca iz Kurje (44 nova i 5 izgubljenih iz bataljona)...

9. Upravo smo primili br. 15 i 16 „Poro evalca“, gde tek vidimo kakva ste nam imena dali.

¹⁰ O borbi kod Blatnog Klanca vidi dok. br. 52.

¹¹ Kod Blatnog Klanca logorovala je Druga eta Petog partizanskog bataljona, kojom je komandovao komandir Jože Prijatelj-Slobodan. poginuo u Beloj Krajini u prole e 1943 godine. Prilikom italijanskog napada na etu Tre eg bataljona Druge grupe ova jedinica nije stupila u akciju da pomogne napadnutoj eti.

¹² Partizani Drugog štajerskog partizanskog bataljona nazivali su partizane Petog partizanskog bataljona imenom „Ko evari“, jer su ve inom logorovali na sektoru koji je ve deo Ko evske i pošto su sa njima bili u dodiru preko njihovih patrola koje su dolazile iz pravca Ko evske.

¹³ Jože Nose—Tone Span

10. Ako budemo još neko. vreme ostali u ovim krajevima, nužno bi b'lo da nam pošaljete pomoć u hrani. Pošaljite kamion na jednu od naših javki..

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant; —

Politkomesar:

BR. 60

NAREDBA ŠTABA TRE E GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 24 APRILA 1942 GOD. O FORMIRANJU DOLENJSKOG I NOTRANJSKOG ODREDA I PROLETERSKE UDARNE PATROLE I O NEKIM MERAMA ZA POOŠTRENJE BORBE PROTIV OKUPATORA¹

NAREDBA BR. 5

ŠTABA 3 GRUPE SLOVENA KIH PARTIZANSKIH ODREDA OD 24 APRILA 1942

1. Za privremenog zamenika političkog komesara štaba 3 grupe postavljen je drug Jože Sokol.

2. Formira se: a) Dolenjski odred², koji sačinjavaju dva bata-

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Posle mobilizacije svih dolenjskih partizana za borbu protiv iseljavanja slovenačkog stanovništva u brežičko-krško predelu (novembar 1941 god.) u Dolenjskoj nije bilo partizanskih jedinica. Novomeštanska eta uključila se u Mokronošku etetu i sa njom u Drugi štajerski partizanski bataljon, dok je Belokranjska eta bila uništena. Okružni komitet KPS za Novo Mesto i Okružni odbor OF (sekretar Rudi Avbelj, odgovoran za obavешtajnu službu Niko Silih, za vojnu liniju Zan More) su zbog toga organizovali sakupljanje novih partizana. Prva mobilizacija poela je 6 januara 1942 sa zbornim mestom u Brezovici kod Novog Mesta. Mobilizacija je trajala sve do 11 marta 1942 god., kad su u logoru na Gornjoj Toploj Rebri formirali Peti slovenački partizanski bataljon. Partizanski dobrovoljci većinom su dolazili preko prihvatnice u Frati. Dolenjski partizani, uz neprekidno brojanje i pojačanje imali su svoje logore na sledećim mestima: Frata kod Brezove Rebre, Kulova Sela (9 partizana), Mali Vrh (u ovom logoru postavljena je prva komanda: Dušan Svara-Dule, komandir, Drago Florjan i, zam. komandira, Franc Prhne—Pavel Gorjanc, politički komesar, kojeg je zamenio posle kratkog vremena Jože Prijatelj-Slobodan), Brezova Reber (oko 25 januara sa 40 partizana), Jelenica kod Kočevja i Gornja Topla Reber.

U Gornjoj Toploj Rebri formiran je Peti slovenački partizanski bataljon, nazvan i „Dolenjski bataljon“ sa tri etete. Prva i Druga eta odlaze na Rde i Kamen, a Treća na Ostri Vrh. Ovom etetom rukovodi komandir Dušan Svara-Dule i politički komesar Jože Slak-Silvo. Sredinom marta, član Okružnog komiteta KPS i vojni referent Okružnog odbora

ljona, i to: 1 bataljon u koji ulaze dolenske ete koje trenutno logoruju severno od Krke, a to su: bivše 1, 3 i 4 eta bivšeg Dolenjskog bataljona — i 2 bataljon u koji ulaze ete koje trenutno logoruju južno od Krke, a to su bivše 2 i 5 eta bivšeg Dolenjskog bataljona i 2 (Roška) eta bivšeg Južnodolenjskog bataljona³.

b) Formira se Notranjski odred, koji sa injavaju dva bataljona, i to: 1 bataljon sastavljaju ete bivšeg bataljona „Ljubo **Sercer**“, koji e i dalje nositi ime narodnog heroja **Sercera** (1 eta, Rakeška eta⁴, Severna pograni na i Primorska eta), i 2 bataljon, koji sa injavaju 1, 3 i 4 eta bivšeg Južnodolenjskog bataljona.

3. Za privremenog komandanta 1 bataljona Dolenjskog odreda postavljen je drug Dule Težak⁸, a za privremenog politkomesara drug Niko **Student**⁷; za privremenog komandanta 2 bataljona Dolenjskog odreda postavljen je drug **Cort**⁷, a za privremenog politkomesara drug Slak⁸.

Za komandanta 1 bataljona Notranjskog odreda postavljen je drug Luka Suhadolc⁹, za njegovog Zamenika drug Martin **Cerne**, za politkomesara drug Tone Debevc¹⁰; za komandanta 2 bataljona

OF za okružje Novo Mesto, Zan More-Rome, preuzeo je dužnost komandanta bataljona, dok je Dušan Pirjevec-Ahac primio dužnost politkog komesara.

23 marta iz ete na Ostrom Vrh u odlazi patrola od 11 ljudi, pod komandom Ivana Strojina, na Gorjance sa zadatkom da skuplja oružje. Na Gorjancima joj se priklju ilo još nekoliko novih boraca. 28 marta, bez formalnog povezivanja sa štabom bataljona, izabrali su Ivana Strojina za komandira, a za komesara Tina Bajca-Gregu, lana Rejonskog odbora OF za Kostanjevieu.

Bataljon je no u 25/26 marta pošao s Rde eg Kamena, 26 marta izvršio napad na Zužemberk, pa se onda razdelio. Druga eta, pod komandom Franca Pirkovi a-Corta, otišla je na Gorjance, gde je u svoj sastav uklju ila Strojinovu grupu; Prva eta je krenula na sektor Sv. Križ—Catež, dok je Tre a eta oošla na sektor Smarjete i Skocjana.

Po etkom maja, na Blatnom Klancu je održan sastanak komandanata, politkomesara i pretstavnika terenskih organizacija i zaključeno je da se, s obzirom na veliki priliv novih partizana i partizansku ofanzivu, bataljon formira u odred (vidi dok. br. 78). Prema tome, formiranje odreda nije izvršeno u ootpunosti na na in naveden u gornjoj naredbi zbog toga što štab nije raspolagao ta nim podacima (podaci: Ivo Pirkovi , Dušan Svara-Dule, Ivo Majnik-Džems, Zan More).

» Vidi dok. br. 54.

⁴ Rakešku etu (slov.: Rakovška eta) sa injavali su meštani iz Rakeka. Partiska organizacija u Rakeku organizovala je zajedni ki odlazak boraca iz Rakeka 19 marta 1942 god., autobusom. Ceta neko vreme nije imala veze sa ostalim partizanskim jedinicama, ali se polovinom aprila ve uklju ila u bataljon „Ljubo Sercer“.

⁵ Dušan Svara—Dule Mornar

⁶ Niko Silih-Niki

⁷ Franc Pirkovi -Cort

* Jože Slak-Silvo, narodni heroj. Politkomesarom toga bataljona nije postao on, nego Anton Sušterši -Tine Zeleznik.

• Tone Vidmar-Luka

¹⁹ Anton Kova

Notranjskog odreda postavljen je drug Stjenka Knap¹¹, za njegovog zamenika drug Vasja Ižanc¹² i za politkomesara drug Ante Novak¹³.

4. Štabovi oba odreda e biti postavljeni naknadno.

5. Zbog osobite hrabrosti i požrtvovanja, dosadašnjoj „Lete o patroli" druga Dakija¹⁴ daje se naziv „Proleterska udarna patrola"¹⁵. Ona je podre ena neposredno štabu 3 grupe odreda. „Proleterskoj udarnoj patroli" dozvoljava se da na kapi, kao znak, nosi proletersku crvenu zvezdu sa izvezenim srpom i eki em žute boje mesto opšteuvedene partizanske zna ke.

6. U cilju postepenog uniformisanja partizana uvodi se partizanska kapa „triglavka". Uzorak e svim bataljonima dostaviti štab 3 grupe odreda.

7. Zbog opšteg pooštrenja oslobodila ke borbe potrebne su od strane naših eta oštrije mere protiv onih Slovenaca koji direktno ili indirektno pomažu okupatorima. Moramo ostvariti gesla OF, koja glase. „Ni mrvica našeg narodnog imanja okupatoru!" i „Zub za zub, glavu za glavu!" Zato štab 3 grupe odreda nare uje:

a) Svaka se a drveta u slovena kim šumama je do oslobo enja zabranjena. Svim partizanskim snagama se stavlja u dužnost da se u spre e. Koga bi god partizani uhvatili u se i ili preradi drveta (pravljenje umura itd.), moraju ga proterati iz šume i upozoriti da e mu u slu aju ponovnog gaženja zabrane se e zapleniti alat. Posle 10 maja o. g. se a se bezuslovno zabranjuje. Od toga dana dalje, zapleni e se alat svakom drvaru ili ugljaru bez prethodnog upozorenja, a nase eno drvo ili gotov umur e se uništ'ti. Seoskom stanovništvu se dozvoljava se a drveta za doma u upotrebu i to samo na ivici šuma u blizini sela.

b) Svemu železni kom saobra ajnom osoblju se zabranjuje sudelov&nje u plja kanju naše zemlje tim što bi prevozilo železnicom kod nas naplja kano narodno bogatstvo. Partizanskim snagama 3 grupe odreda se stavlja u dužnost da po ev od 10 maja ov. g. pucaju na teretne vozove. Neka pucaju na mašinovu u, loža a, službena kola i na ko ni are.

c) Svima na smrt osu enim denuncijantima treba otsad zaplenjivati celokupno imanje i njihove zgrade zapaliti. Pri tome treba da partizani i lanovi Nar. zaštite spre avaju širenje požara na susedne zgrade.

¹¹ Narodni heroj Bojan Polak-Stjenka

¹² Narodni heroj Jože Klanjšek—Vasja Ižanc

¹³ Anton Novak-Ante

¹⁴ Stanko Semi -Daki, narodni heroj

¹⁵ Po etkom aprila je Stanko Semi -Daki dobio zadatak da s nekoliko drugova po e na sektor Mokrec—Barie 1 da tamo uznemirava Italijane. Naredbom od 29 aprila 1942 god. „Lete a patrola" je promenila naziv u „Proletersku udarnu etu" (vidi dok. br. 67), a naredbom od 16 maja 1942 god. postavljen je njen štab (vidi dok. br. 86).

) Partizanskim snagama se otsad dozvoljava da zaplene predmete koji su im nužno potrebni i čije oduzimanje ne ugrožava životni opstanak vlasnika predmeta. Naprimjer, četa u pokretu ostane bez hrane. U tom slučaju ima pravo zapleniti nužno potrebnu količinu hrane — po mogućnosti kod bogatijih ljudi. Ali pošto su takve konfiskacije vrlo škakljive, to je komandiri i politkomesari za svako, pa i najmanje, preterivanje, zloupotrebu ili surovost, biti pozvani na odgovornost. Bez oklevanja se konfiskuju predmeti koji su zajednička narodna svojina, napr. partizanima potrebna sprema vatrogasnih, sportskih i sličnih društava i ustanova.

8. Osnovna slabost slovenačkih partizanskih odreda jeste pasivna i defanzivna taktika. O tome je bezbroj puta govoreno u raznim dokumentima Glavnog štaba slovenačkih partizanskih odreda od samog početka. Ipak tu bolest još dosad nismo preboleli. Naše jedinice, izuzev justifikacija, veoma retko vrše prave vojne akcije, o čijem izgledu misle i da svaka vojna akcija mora biti širokoptezna i da zahteva dugotrajne pripreme. Međutim je jasno — za to nam daju dobar primer srpski i hrvatski drugovi — da su akcije pravi svakidašnji život partizanske jedinice. Partizanski logor u kojem nisu bar dve patrole stalno u rashodu na akcijama — predstavlja logor parazita. Akcije treba vršiti svakog dana i po više na dan, kako danju tako i noću; akcije treba da budu raznovrsnije i takve da se mogu trenutno zamisliti i odmah izvesti. Na primer:

a) zaustavljanje poštanskih i saobraćajnih automobila, njihovo pregledanje, legitimisanje šofera i putnika i zaplenjivanje prevoženog neprijateljskog materijala ili dokumenata;

b) postavljanje malih zasada, tako i sa malobrojnim patrolama i danju, po svim drumovima po kojima se kreću neprijatelji; patrola neka u prisustvu neprijatelja odluči šta da radi: da slabog neprijatelja napadne i razoruža ili da nadmoćnijeg propusti i da ga se izveć rastojanja, tu je.

c) vršenje neprestanih manjih sabotaza, naročito na železnici, pa i bez minerskih sprava (odvijanje šina, uništavanje signalnih naprava, itd.);

) veliki izbor nude diverzantske akcije, tj. napadi bez izgleda na uništenje i razoružanje neprijatelja; one su u sadašnjoj fazi borbe od velikog značaja, jer nagone neprijatelja na stalnu defanzivu; primeri takvih akcija su pucanja na teretne vozove, stražarnice pored pruga i kasarne; na kasarne veći garnizona se puca iz većih daljina, pa i sa malim patrolama koje ispale samo nekoliko metaka.

U izboru akcija se mora prekinuti sa preteranom obazrivošću prema domaćem stanovništvu, zbog toga što je, tobože, selo trpeti ako se u njegovoj blizini izvrši akcija. Ovaj argument danas važi samo našom krivicom, jer je premalo akcija. Kad bi se akcije Svodile svakodnevno i u blizini bezbrojnih slovenačkih sela, odmah bi se okupatorski metod represalija pokazao besmislenim i bezu-

spešnim. A dok okupator još spaljuje sela, sveta je dužnost partizana da se pojave tamo gde besne okupatori i da nastupaju protiv njih, iako njihove snage nemaju izgleda na potpuni uspeh.

U duhu gornjih ta aka, štab 3 grupe odreda određuje da se, po ev s prvomajskim akcijama, na elom području Ljubljanske i Tršanske pokrajine po ne vrlo jaka aktivnost, koja više ne sme prestati do kona ne pobeđe. Izuzetke e jedino određivati, naro itim uputstvima, štab 3 grupe.

9. Zbog lakšeg kretanja partizana i spre avanja nepotrebnih gubitka, treba odmah ograni iti koli inu municije koju partizani nose sa sobom, i to: svaki strelac ima po 50 metaka, a puškomitraljesci zajedno s pomo nikom 250 metaka. Svu ostalu municiju odmah pokupiti i predati u slagalište. Slagališta treba organizovati najmanje 300—400 m od logora, na suvom i dobro skrivenom kraju.

10. S obzirom na nove prilike i potrebe dozvoljava se pristup poštenih žena i devojaka u partizanske redove. One e u etama vršiti bolni arsku, kurirsku, kuvarsku ili kakvu sli nu službu. Odvažne i hrabre žene treba puštati i u redove boraca. Ina e je dužnost komandnog sastava da u klici uguši svaku pojavu nemoraln'h odnosa.

11. Da bi se istrebili ostaci po etni ke partizanske romantike zabranjuje se razna indijanska i druga neozbiljna imena, kao na primer, Vinetu, Tarzan, Bivol i si.; pseudonimi se dozvoljavaju na izri itu želju novih boraca; starim partizanima, koji nose lepa simboli na imena, dozvoljava se i dalje nošenje tih imena kao privilegija starih boraca; sve druge borce treba nazivati pravim imenom.

12. Antifašisti ki radni ki praznik, Prvi maj, jeste praznik i naših partizanskih eta; uo i toga dana nek ete svuda na uzvišenim mestima zapale kresove; na sam dan Prvog maja nek manje patrole vrše što više akcija na elom području, i od toga dana dalje naša opšta ofanzivnost ne sme više prestajati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Miran Brada

Polit, komesar:
Andrej Tratnik

Dostavljeno: 1 i 2 bataljonu Dolenjskog odreda,
1 i 2 bataljonu Notranjskog odreda,
na uvid Glavnom štabu slov. part. odreda.

BR. 61

POHVALA GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 25 APRILA 1942 GOD. DRUGOJ GRUPI SLOVENA - KIH PARTIZANSKIH ODREDA ZA POSTIGNUTE USPEHE¹

**GLAVNI ŠTAB
SLOVENA KIH PARTIZANSKIH
ODREDA**

Na položaju, 25 aprila 42.
Br. 12/1

ŠTABU II GRUPE SLOVENA KIH PARTIZANSKIH ODREDA

Na položaju

U vezi sa hrabrim držanjem i velikim napretkom II grupe odreda, Glavni štab slovena kih partizanskih odreda izdaje slede u

NAREDBU

1) Glavni štab slov. partizanskih odreda odlikuje sa naro itim priznanjem i pohvalom komandanta II grupe odreda druga Stana Mlinara² i politkomesara druga Tomaža Poljanca³ za njihov požrtvovani rad u organizaciji i izgravanju II grupe odreda.

2) Sve komandire i politkomesare II grupe odreda sa punim priznanjem i pohvalom za pomoć u organizaciji II grupe odreda i za vernu službu u borbi slovena kog naroda.

3) S posebnim priznanjem i pohvalom sve partizane II grupe odreda za njihovu hrabrost i junaštvo dokazano u nebrojenim borbama, a posebice one neimenovane junake koji su u poslednjim borbama herojski nastupili protiv neprijatelja.

4) Sve pale junake iz II grupe odreda koji su dali svoje živote za slobodu slovena kog naroda, s tim da njihova imena budu uklesana u istoriju borbe slovena kog naroda. Slava im!

5) Ta naredba neka se pročitava svim četama u stroju na dan 1 maja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Peter Strugar

Politkomesar:
Jernej Posavec

¹ Prepis naredbe u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Franc Rozman-Stane, narodni heroj
• Dušan Kveder-Tomaž, narodni heroj

IZVEŠTAJ ŠTABA PRVOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG
BATALJONA DRUGE GRUPE ODREDA OD 28 APRILA 1942 GOD.
O NAPADU NA RUDNI KA POSTROJENJA U TRBOVLJU¹

IZVEŠTAJ

Prvog štajerskog partizanskog bataljona Druge grupe odreda o izvršenoj akciji sabotaže na T. P. D.² na dan (datum nedostaje)³.

Više jedinica dobilo je zadatak da napadnu razne objekte rudnika sa ciljem da ih onespobu za dalji rad. Sve jedinice izvršile su zadatke manje ili više zadovoljavajuće. Razni delovi objekata izgoreli su. Na komandu rudničke straže pali su meci. Jedan rudnički stražar nije se na poziv predao i ubijen je. Zaplenilo se 1 pušku, 1 asovnik i municiju.

Postavili smo zasede na raznim drumskim raskrsnicama, koje vode za Trbovlje. Na zasedama nije došlo do borbe. U Trbovlju bačene su mine u kuću u pretседnika opštine i državne tajne policije, koje su eksplodirale.

Stub električnog dalekovoda bačen je u vazduh. Na Sv. Planini došlo je do borbe između nas i Nemaca. U borbi je ubijen jedan vojnik, a šest ih je ranjeno. Nemci su očajno tražili pomoć i raketa. Zbog odmaklog vremena morali smo se povući.

Šteta na rudničkim postrojenjima ceni se na više miliona rajhsmaraka.

Sama akcija bila je dobro organizovana i pripremljena. Ali ona nije imala uspeha u celini, pošto su razni rudnički objekti od drveta bili impregnirani nesagorivom masom.

¹ Ovu akciju nema kom prevodu („Bericht über die slowenisch-kommunistische Bandentätigkeit in der Untersteiermark“). Izveštaj nema datuma. Redakcija je stavila dan posle izvršenja akcije kao datum dokumenta.

⁵ Prvi štajerski partizanski bataljon je ovu akciju na postrojenja Trbovljanskog ugljenokopnog društva (Trboveljska premogokopna družba) izvršio 27 aprila 1942 godine.

³ Privedba dopisana na nema kom prevodu.

**IZVEŠTAJ „SLOVENSKOG POROCEVALCA" OD 28 APRILA
1942 GOD. O BORBI NA NANOSU U SLOVENACKOM PRIMORJU
I BORBI KOD SEVNICE¹**

SA OSTALIH BOJIŠTA

U Primorju je na Nanasu² vođena borba sa italijanskim vojnicima. Poginulo je 20 Italijana, među njima 1 oficir. Partizani bez žrtava.

U Bordageri, na francuskoj granici, bio je streljan denuncijant — Slovenac, koji je iz Slovenije pobjegao od straha pred justifikacijom. Uprkos toga dostigao ga je partizanski metak.

Izme u Rate a i Sevnice došlo je do sukoba izme u partizana i Nemaca. 8 Nemaca mrtvih, 3 partizana nestala.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:

Glavni štab slovenačkih partizanskih odreda

Komandant: **Peter Strugar**

Polit, komesar: **Jernej Posavec**

¹ „Slovenski poročevalac" br. 17, od 28 aprila 1942 godine

² Godine 1941 postojala je u Slovenačkom Primorju Pivčanska eta (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 63). Krajem marta 1942 god., po naredjenju Glavnog štaba, otišla je iz bataljona „Ljubo Serčer" u Slovenačko Primorje eta pod komandom komandira Mila Spacapano-Igora i komesara Jake Platiše-Franca. Brojila je 25 naoružanih boraca. Imala je i rezervu oružja i municije.

18 aprila 1942 god. neprijatelj je sa nadmoćnim snagama opkolio planinu Nanos u Slovenačkom Primorju i napao Pivčansku i Spacapanovu etu koje su tamo logorovale. Posle borbe, koja je ceo dan trajala, partizani su se, po grupama, probili kroz neprijateljske položaje (vidi dok. br. 159). Ofanziva je trajala do 21 aprila 1942 godine.

Posle borbe na Nanosu probila se Pivčanska eta na Pivku, gde se reorganizovala u Brkinsku etu (komandir Karlo Maslo, komesar Prešeren-Aleš). Ta eta se uključila, kao Peta eta, u Treću bataljon Notranjskog odreda „Miloš Zidanšek". Njeno operativno područje bilo je izme u stare jugoslovensko-italijanske granice (Snežnik) i železničke linije Pivka (St. Peter na Krasu) — Rijeka. Jedan deo Brkinske ete otišao je s drugom Ivanom Brozinom-Slovenkom u hrvatsku Istru. Oko ovog dela se formirala hrvatska eta u Istri, docnije Peta eta Drugog bataliona „Vladimir Gortan" Pete operativne zone.

Od boraca Spacapanove ete i boraca Pivčanske ete, koji su ostali u Vipavskoj Dolini, organizovana je posle borbe na Nanosu Prva vipavska eta s komandrom Martinom Greifom-Rudijem i komesarom Jožetom Lamutom-Sašom (prema podacima dr Iva Juvan i a).

BR. 64

**NAREDBA GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE OD 29 APRILA 1942 GOD. STABU PRVE GRUPE
ODREDA O ZADACIMA GRUPE U PLANU GLAVNOG ŠTABA
ZA OJACANJE USTANKA U GORENJSKOJ¹**

**GLAVNI STAB
SLOVENA KIH PARTIZANSKIH
ODREDA**

Položaj, 29 aprila 1942
Br. 12/1

ŠTABU I GRUPE SLOV. PARTIZ. ODREDA

Položaj

U vez: sa opštim operativnim planom o kome smo vas ve pret-
hodno obavestili, postavljamo vàm za najbliži termin slede e
zadatke:

1.) Na prelazima Jezersko i Ljubelj postaviti jake zasede (od
50—70 ljudi) na svaki drum u cilju spre avanja dolaska neprijatelj-
skih trupa u Gorenjsku.

2.) Postaviti jaku zasedu na najpodesnijem mestu za spre avanje
neprijateljskog saobra aja železnicom Podroš ica — Jesenice i dru-
mom Kranjska Gora — Jesenice.

3.) Sa svim ostalim trupama, pak, neposredno po eti iš enje
terena od sadašnje italijansko-nema ke granice prema Koruškoj i
Štajerskoj.

4.) Sve te pripreme za po etak akcije moraju biti gotove u
roku 15 dana.

Radi objašnjenja gornjih zadataka dodajemo slede e:

Pod 1) Zasede na prelazima imaju zadatak da onemogu e prilaz
neprijateljske oružane sile u Gorenjsku, da bi se što uspešnije mogli
izvesti zadaci pod ta kom 3. Zasede nek budu stalne, a u cilju svoje
zaštite nek se kre u gore i dole duž drumu. Zasede moraju biti u
dubini, tj. zasede postavljene tako da dobiju neprijatelja u svoju
sredinu i da ga na taj na in mogu zasuti vatrom sa svih strana.
Za olakšanje svoga zadatka treba da na drum postavljaju podesne
prepreke (obaranje drve a na drumove, raskopavanje drumu, bari-
kade od kamenja). Zasede treba obezbediti stražama i bo nim patro-

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani. Do-
kumenat je veoma ošte en u srednjem delu prve strane, uz desnu i levu
ivicu i na donjim rubovima. Tekst je upotpunjen na osnovu dok. br. 69
koji citira ovaj dokumenat doslovno.

lama. Zasede treba da teže ka potpunom uništenju neprijatelja. Zasede treba da su me usobno u najtešnjoj vezi i komande obeju zaseda treba da nastoje da mobilizacijom ondašnjeg stanovništva jto više brojno ojačaju. Komande obeju zaseda treba da budu u stalnoj vezi kako sa štabom I grupe odreda, zna i vlastite grupe, tako sa štabom H grupe odreda, koji će voditi operacije na štajerskoj strani kombinovano s vama. Stab I grupe odreda stara se da uporedo sa razvojem operacija, razvojem neprijateljskog pritiska, prilivom novih boraca pojača zasede.

Pod 2) Zaseda treba da drži istovremeno drum i železnice. Zbog važnosti ove zasede, treba štab da odredi maksimum raspoloživih snaga. Preporučujemo da štab, prema mogućnosti, odredi za ove zadatke ceo bataljon, koji pored ovih, vrši i druge zadatke opšteg diverzantskog demonstrativnog karaktera da bi rasplinuo snage neprijatelja. Taj bataljon dakle treba da ruši drum i železnicu, onemogućava sav saobraćaj, a pored toga treba da manjim direktnim napadima uništava živu silu neprijatelja, kontroliše sav teren u pozadini i vrši što bržu mobilizaciju celokupnog tamošnjeg stanovništva.

Pod 3) Pod ta kom 1 i 2 označeni zadaci su samo pomoćni glavnom zadatku²:

a) Išene teritorije na desnoj obali Save kao prva etapa. To išenje bi trebalo izvršiti pomoću: 1) zaseda po svim drumovima i prilazima, koji vode iz savske doline u unutrašnjost terena na desnoj obali Save. 2) Iza tih zaseda istiti patrolama, manjim partizanskim odredima i Narodnom zaštitom, ukoliko postoji ili se bude organizovala tokom borbe, sav teren od neprijateljske oružane sile, drž. aparata, denuncijanata, izdajnika i petokolonaša. Zasede treba postepeno, ukoliko je potrebno i osigurano, pomicati napred. Na oslobođenom terenu treba mobilizirati sve za oružje sposobne borce.

b) Opoljavanje i zauzimanje varoši **Skofje** Loke, Kranja, Jesenica, Radovljice, kao druga etapa te borbe koja će se izvršiti kombinovanom akcijom I i II grupe odreda³, koja je već dobila svoje operativne zadatke i počinje sa operacijama istovremeno. Izmeću ostalog, cilj je operacija II grupe odreda sprečavanje svega saobraćaja na komunikacijama između u Štajerske i Gorenjske i time onemogućiti pomoć koju bi neprijatelj poslao svojim trupama u Gorenjskoj. U tom cilju su i postavljene zasede II grupe odreda na svim mogućim prelazima.

² Glavni Stab je predviđao dizanje masovnog ustanka u Gorenjskoj, ali se, pored postojećih partizanskih snaga, stvorile nove snažne jedinice, sposobne za izvršenje postavljenih zadataka.

³ Da bi pomogla u dizanju ustanka Druga grupa je, po naređenju Glavnog štaba, otišla u Gorenjsku i to tek krajem juna, pošto nije uspela preći Savu kod Litije sredinom maja (vidi dok. br. 108).

c) **Ukoliko** zasede na koruškoj granici mobilišu nove partizane odnosno **ukoliko** štab I grupe bude u stanju da na teren tih zaseda pošalje **ve i broj** svojih trupa (tj. ukoliko mu uspe osnovati Kokrški odred), onda te grupe treba da preduzmu ofanzivne akcije **u** pravcu Trži a i Kamn'ka, na isti na in kao i pod 3 a.

Pod 4) Rok koji smo vam postavili, krajnji je rok, jer je vezan sa operacijama II i III grupe odreda. Zato se toga roka, bez naših prethodnih ponovnih upozorenja, držite.

Glavni štab vam za te operacije ne može staviti na raspoloženje **ve i broj** trupa sa drugog područja.

Ali ete dobiti slede u pomoć :

1) Istovremena akcija II grupe odreda koja će sprečiti dolazak Nemaca iz Štajerske.

2) Istovremena akcija III grupe odreda, koja će štititi vaš bok od italijanske strane u predelu Polhov Gradec—Ziri. Tako bi ovog puta bio onemogućen ponovni napad Nemaca ili Italijana sa oba strane, kako se to dogodilo prošle zime.

3) U najkraćem roku ćemo vam poslati još 150—200 novomobilisanih, prilično oružanih, ljudi.

4) U toku same akcije ćemo vam, ako ustreba, eventualno poslati još jedan bataljon iz III grupe odreda, kompletno naoružan, koji će u početku akcije sa Narodnom zaštitom držati sve prelaze u Polhovgradskom području.

Smatramo da sa snagama kojima vi sami raspolazete, sa mobilizacijom novih boraca u toku same akcije i uz pomoć koju vam daje Glavni štab možete izvršiti date zadatke. Blagovremeno se postarajte za hranu, a naročito za one trupe na zasedama koje se ne smeti mnogo kretati po selima.

Pozivamo vas da odmah po prijemu ove naredbe pošaljete kurire koji će odvesti trupe označene pod tačkom 3. O izvršenju ove naredbe i o vašim potrebama odmah nas izvestite.

Uspostavite kurirsku vezu tako da veza sa vama bude što češća.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:

(M. P.)

⁴ Original je oštećen na donjem delu.

BR. 65

NAREDBA GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLO-
VENIJE OD 29 APRILA 1942 GOD. ŠTABU DRUGE GRUPE
ODREDA O ZADACIMA GRUPE U PLANU OFANZIVE
U GORENJSKOJ¹

GLAVNI STAB
SLOV. PARTIZANSKIH ODREDA

Položaj, 29 aprila 42
Br. 14/1

ŠTABU II GRUPE SLOV. PARTIZANSKIH ODREDA

Položaj

U vezi sa opštim planom operacija, o kome smo vas obavestili, postavljamo vam ove operativne zadatke²:

1) Sa celim odredom pre i na levu obalu Save i zauzeti položaje koji su određeni u ranijim uputstvima, tj. sve prelaze koji vežu Gorenjsku sa Štajerskom.

2) Na prelazima postaviti jake zasede i spreiti: prelazak neprijatelja u Gorenjsku i uništavati sav saobraćaj koji bi se razvio tim drumovima.

3) Sa ostalim jedinicama istiti teren u pravcu rudarskih revira i Savinjske Doline s jedne i u pravcu Kamnika i Morava s druge strane.

4) Svi ovi zadaci moraju se izvršiti u roku od 15 dana.

Za konkretizaciju gore pomenutih zadataka dodajemo:

Pod 1) Prelaz, po mogućnosti, izvršiti u najvećoj tišini. Pomenute prelaze zaposednuti odmah po prelasku preko Save i to tako i u najvećoj tišini, ako je moguće.

Pod 2) Zasede postaviti u dubinu, na takav način da upuste neprijatelja u svoju sredinu i da ga zatim unište vatrom sa svih strana. Zasede neka budu međusobno u najtešnjoj vezi, sa svim potrebnim međusobnim osiguranjima. U cilju što veće efikasnosti, potrebno je da se zasede posluže svim mogućim preprekama na prelazima (raskopavanje drumova, obaranje drveća, podizanje kamenih barikada).

Pod 3) Štab grupe neka teži za tim:

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

* Vidi dok. br. 44.

- 1) da poveže pojedina partizanska odeljenja, koja ve dejstvuju na tom terenu, pod svojim rukovodstvom i da im odredi zadatke;

2) da mobiliše što više novih boraca i da svim svojim vojnim i političkim delovanjem podigne opšti ustanak stanovništva protiv okupatora.

Najve u pažnju posvetiti mobilisanju iz rudarskih revira. Sa svim tim snagama treba da po ne sistematski istiti sav okolni teren pomoću u zaseda koje se postepeno pomerati unapred. Iza tih zaseda treba uništiti svu neprijateljsku oružanu silu, državni aparat, izdajnike i petokolonaše, i na terenu razviti politički rad.

Ukoliko se te operacije budu pozitivno razvijale, treba u vezi s I grupom pre i na istoj se celog terena Gorenjske, zajedno sa varošima. U vezi s tim, informišemo vas da I grupa odreda (Gorenjska) po inje operacije istovremeno s vama, i to: 1) postavlja zasede na svim prelazima iz Koruške u Gorenjsku; 2) ofanzivno istiti terena do desne obale Save u prvoj etapi; 3) zauzimanje varoši na levoj obali Save u kombinaciji sa vašom grupom odreda u drugoj etapi borbe. U pomoću vam do i bataljon Dolenjskog odreda³, koji se, u slučaju težih borbi u Štajerskoj, napadati na sektor Litije na nema koj strani i, u slučaju povoljnog razvoja borbi na terenu leve obale Save, zauzeti nema koji teren na desnoj obali Save od Litije do Rade a. S tim bataljonom uspostavite dobre veze.

Pod 4) Nužno je potrebno da se strktno držite roka koji smo vam postavili, jer je taj rok vezan za operacije I i III grupe odreda u Gorenjskoj i u Ljubljanskoj pokrajini. O izvršenju tih zadataka i o vašim potrebama neodložno nas obavestite.

Smatramo da ćete sa raspoloživim snagama i novomobilisanim borcima svoj zadatak lako izvršiti.

Na kraju vas obavestavamo da smo vam u poslednjem pismu javili o teškom prekršaju discipline od strane komandira ete Štanga iz K. farme, koji je sada kod vas. Danas vam dostavljam zapisnik o istrazi. Istražite taj slučaj i komandira saslušajte. Ako je stvar takva, kao što stoji u zapisniku, kaznite ga smrću.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar

Politkomesar:
Jernej Posavec

• Dolenjski odred se u tim danima nalazio u fazi formiranja (vidi dok. br. 78).

Glavno poveljstvo
slov. partizanskih
čet.
Na položaju 29. aprila 42.
Štev. 14/I

Štabu II. grupe odredov slov.
partizanskih čet.

Na položaju

V sveti a splošnim operacijam namenjen o katerem smo vam že obvestili vam stavljamo te operativne naloge:

- 1./S celim odredom prestopiti na levi breg Save in zasesti položaje, ki so določeni v prejšnjih navodilih t.j., vse prehode, ki vodijo Gorenjsko a Štajersko.
- 2./Na prehodih postaviti močne zasede in preprečiti prehod sovražnika na Gorenjsko in uničevati voz promet, ki se na teh vestah razvija.
- 3./Z ostalimi četami čistiti teren proti rudarskim revirjem in Savinski dolini na obeh straneh, ter proti Kamniti in Moravčan na drugi strani.
- 4./Vse te naloge mora biti izvršene v roku 15 dni.

Na konkretna-čijo sgoraj navedenih nalog dodajamo:

- ad 1./Prehod naj se izvrši po možnosti v popolni tišini. Navedeni prehodi naj se nastopajo takoj po prihodu preko Save in to tudi po možnosti v največji tišini.
- ad 2./Zasede postaviti v globino na tak način, da spuste sovražnika v svojo sredino in ga potem uničijo s ognjem od vseh strani. Medseboj naj bodo zasede v najtesnejši sveti s vsami potrebnimi bojnimi opremljenji. V svrhu čim večje učinkovitosti je potrebno, da se zasede opremljujejo vseh mogočih ovir na prehodih, razkopavanje cest, podiranje groves, postavljanje kamenitih barikad.

ad 3./Grupni štab naj stremi za to:

- 1./da poveča posamezna partizanske oddelke, ki se že udeležujejo na tem terenu pod svojim vodstvom in jim odredi naloge.
- 2./da mobilizira čim več novih borov, da s vsem svojim vojni in političnim udeleževanjem na tem terenu dvigne splošni upor prebivalstva proti okupatorjem. Največje pozornosti je nameniti mobilizaciji iz rudarskih revirjev, s vsami temi cilji naj prične s sistematičnim delanjem vsega okoliškega terena a pomočje zased, ki se naj postopoma posiljuje. Na tem zasedah je treba uničiti vse sovražnikovo orožje, silo, državni aparat ter demontirati, izdajalca in petkolehce, razviti na terenu politično delo.

Kolikor se bodo te operativne naloge pozitivno razvijale je treba priti v sveti s I. grupe odredov K. Štabu velokupnega Gorenjskega terena s mestu vred. V tej sveti vam informiramo, da I. grupa odredov/Gorenjska/ pričenja operativne izvedbe s vami in silami 1./Postavi zasede na vseh prelazih, ki vodijo iz Korodke na Gorenjsko, 2./Ofenzivno delanje terena do desnega brega Save v prvi stopnji, 3./Zavzetje mest na levem bregu Save koordinirano s vašo grupe odredov, v drugi stopnji bo.

Kot pomoč vam bo bataljon dolenskega odreda, ki bo v službi hudič borb na Štajerskem napadal na sektor Litije na nemški strani in v ugodnem razvijanju borb na terenu levega brega Save zasedel nemški teren na desnem bregu Save od Litije do Rače. S tem bataljonom izvajate dobre svete.

- ad 4./Nužno potrebno je, da se striktno držite roka, ki smo ga vam postavili, kar je ta rok vezan na operativne II. in III. grupe odredov na Gorenjskem in Ljubljanski provin. O izvršitvi teh nalog in o vaših potrebah nam samodoma javite.

Sklepe, da boste a silami, ki ste vam na razpolago in na novobilizirani svojo naloge lahko izvršili.

Na koncu vam obveščamo, da smo vam v zadnjem pismu javili o hudem prestopku disciplinarnega komandanta čete iz K. Parna Stangala, ki je sedaj pri vas. Danes vam prilagamo zapisnik preiskave. Preiščite vi ta slučaj in ga zanalizirajte, če je stvar tako lakor je v zapisniku, potem ga kaznujte s smrtjo.

Štab II. grupe - svoboda narodni

ŠAB

Komandant:

Peter Stangal

Felikkoniser:

Janez Povan

BK. 66

NAREDBA GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 29 APRILA 1942 GOD. ŠTABU TRE E GRUPE ODREDA O ZADACIMA GRUPE U ODNOSU NA AKCIJE PRVE I DRUGE GRUPE U GORENJSKOJ I O ZADACIMA GRUPE U OFANZIVI U LJUBLJANSKOJ POKRAJINI¹

**GLAVNI STAB
SLOV. PARTIZANSKIH
ODREDA**

Položaj, 29 aprila 1942
Br. 13/1

ŠTABU III GRUPE SLOVENA KIH PARTIZANSKIH ODREDA
i

Položaj

U vezi sa opštim planom operacija, o kome smo vas ve obavestili, i naknadnim uputstvima koja smo vam poslali;, postavljamo vam ove operativne zadatke:

- 1) Jedan bataljon Notranjskog odreda postavite na sektor Polhov Gradec.
- 2) Jedan bataljon Dolenjskog odreda postavite na sektor Mokronog — Litija.
- 3) Sa sv'm ostalim trupama odlu no nastavite izvršavati operativne zadatke za koje ste ve dobili uputstva.
- 4) Ovi zadaci moraju se izvršiti u roku 15 dana.

Za konkretizaciju gore navedenih zadataka dodajemo:

Pod 1) Zadatak je bataljona na sektoru Polhov Gradec da štiti bok partizanskim jedinicama u Gorenjskoj, u njihovoj ofanzivnoj borbi protiv okupatorskih trupa. U tom cilju, bataljon treba da postavi zasede na svim prelazima u pravcu sadašnje nema ko-italijanske granice. U tome se bataljon ima služiti i jedinicama Narodne zaštite, koja je na tom terenu jako dobro organizovana i dobro naružana. U svom vojnom i političkom radu štab bataljona mora težiti za tim da digne na opšti ustanak sve stanovništvo na tom području, jer su za to objektivne prilike vrlo pogodne. Prema potrebi, jedan deo tog bataljona, zajedno s novomobilisanima, vrši e eventualno i neke operacije na nema koj teritoriji, da bi pomogao gorenjskim partizanima. Bataljon treba da u najvećoj tišini krene na novo mesto. Dalja detaljna uputstva e štab bataljona dobiti, odmah po

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

^s Vidi dok. br. 46 i 47.

dolasku na nove položaje, od Glavnog štaba, kome se mora odmah po dolasku javiti.

Pod 2) Zadatak bataljona na sektoru Mokronog — Litija jeste:

1) Pružiti pomoć II grupi odreda koja će voditi borbe sa Nemcima na levoj obali Save.

Ta će se pomoć sastojati u direktnim napadima na sektor Litija i po potrebi na Lit'ju samu. Na sektoru Litija postoji mogućnost znatnog mobilisanja i naoružavanja, što će olakšati bataljonu dalje operacije. Za te operacije štab bataljona treba da uključi i u borbu i Narodnu zaštitu, koja je i na tom terenu takođe dobro organizovana.

2) U slučaju da operacije na levoj obali Save zauzmu veći opseg, dužnost je bataljona da o istom i zauzme pomoć u novomobilisanih savnema koji tereni na desnoj obali Save od Litije prema Radeama.

3) U svom vojno-političkom delovanju štab bataljona treba da teži za tim da podigne na ustanak stanovništvo na italijanskom delu toga sektora. Ukoliko priliv novih partizana u bataljon bude dostojak, bataljon će morati pristupiti iščupanju terena između Litije i Mokronoga. To iščupanje neka se izvodi tako što će se na svim prelazima u unutrašnjost tog područja postaviti zasede koje će se stalno pomerati napred. Iza tih zaseda treba oistiti teren od neprijateljskih oružanih snaga, državnog aparata, denuncijanata, izdajnika i petokolonaša. Detaljna uputstva će bataljon dobiti po dolasku na određeno mesto neposredno od Glavnog štaba, kome se odmah po dolasku mora javiti.

Pod 3) Smatramo kao preku potrebu da se najodlučnije realizuje lokalni operativni plan koji ste nam sami predložili i koji smo vam odobrili. Shodno tom planu rasporedite ostale trupe Notranjskog i Dolenjskog odreda i nanovo formiranih belokranjskih jedinica. Ukoliko budu vaše snage dovoljne, ne slabe i vaše osnovne operacione područje, pojačajte trupe koje se nalaze na sektoru Gorjanc, u cilju ofanzivnih operacija prema nemačkoj teritoriji. Cilj tih operacija bi bio rasterećenje partizanskih odreda koji će se boriti u Štajerskoj.

Pod 4) Nužno je potrebno da se striktno držite postavljenog roka, jer je taj rok vezan za operacije I i II grupe odreda u Gorenjskoj i Štajerskoj. O izvršenju ovih zadataka i o vašim potrebama odmah nas obavestite.

Ne možemo shvatiti zašto nam dosad niste poslali nikakvih izveštaja, dok nam je 1 bataljon Notranjskog odreda već dva puta poslao izveštaj. O stanju odreda vaše grupe ništa ne znamo.

Ponovo vas upozoravamo da ubuduće i takvo zanemarivanje vaših **dužnosti i discipline ne možemo ostaviti nekažnjeno**, jer takvi propusti imaju najteže posledice za svu oružanu borbu slovenačkog naroda.

Prema našim podacima, neki odredi vaše grupe još uvek se pozivaju na direktivu da akcije treba obustaviti³. Nužno je potrebno još mnogo odlu nije nastaviti akcije u cilju da se stanovništvo Ljubljanske pokrajine digne protiv okupatora.

Odmah nam javite dokie ste ve stigli u uspostavljanju veze sa hrvatskim Glavnim štabom⁴.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:

GLAVNI STAB
SLOVENACKIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Komandant:
Peter Strugar

Politkomesar:
Jernej Posavec

P. S. Poslali smo vam original ovog dopisa, ali kako kurir nije mogao dobiti vezu s vama, pismo je spalio, zato vam šaljem kopiju dopisa. Morate s tom stvari požuriti, jer se ve mnogo odocnilo.

Još jednom vas opominjemo na vašu dužnost da nam odmah pošaljete izveštaj, i to iscrpan, o stanju grupe odreda, o izvršenju naloženih vam zadataka, broju ljudi, itd.

Štab grupe neka uredi tako da izabere teren negde u sredini svog delokruga, da bi imao stalnu vezu sa svojim odredima i da bi Glavni štab mogao svakog trenutka do i s njim u vezu.

Peter Strugar

³ Vidi zapovest Glavnog štaba br. i, dok. br. 29, ta ku 6.

* O tome vidi primedbu uz dok. br. 84.

BR. 67

NAREDBA ŠTABA TRE E GRUPE SLOVENA KIII PARTIZAN-
SKIH ODREDA OD 29 APRILA 1942 GOD. O FORMIRANJU
TRE EG BATALJONA NOTRANJSKOG ODREDA „MILOŠ
ZIDANŠEK" I PROLETERSKE UDARNE ETE¹

NAREDBA BR. 6

ŠTABA 3 GRUPE SLOVENACKIH PARTIZANSKIH ODREDA
OD 29 APRILA 1942

1. Imenuje se privremeni štab Notranjskog odreda i to² za komandanta drug Stjenka Knap², komandant Drugog bat. NO³, za političkog komesara drug Tone Poganič⁴, komesar bat. NO „Lj. Šercer", za operativnog oficira drug Martin Cerne⁵, zamenik komandanta Tre e ete bat. NO „Ljubo Šercer".

2. Iz bivše Tre e ete bat. „Lj. Šercer" formira se novi bataljon pod imenom Tre i bataljon Notranjskog odreda. Bataljonu se dozvoljava nositi naziv: bataljon „Miloš Zidanšek", prema imenu poginulog komandanta bataljona".

3. Za komandanta Tre eg bat. postavlja se drug Slavko Smeli⁷, za političkog komesara, privremeno, drug Rafael Zagorac⁸, za operativnog oficira drug Dolenc⁹.

4. Za političkog komesara Prvog bat. NO postavlja se drug Fric Novak¹⁰. Operativni oficir Prvog bat. NO postaviće se naknadno.

5. Mesto funkcije zamenika komandanta uvodi se funkcija operativnog oficira u štabovima odreda, bataljona i eta. Operativni oficir ima savetodavni glas u rukovodstvu ete. Dužnost mu je da priprema akcije skupljanjem podataka preko obaveštajne službe i izvištanjem i da sudeluje u važnijim akcijama.

6. U vezi sa naglim prilivom u partizanske redove, upozoravamo na naredbu Glavnog štaba slovena kih partizanskih odreda br. 3/1 od 4 IV 1942¹¹, kojom se određuje da ete broje od 40 do 60 ljudi.

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Bojan Polak—Stjenka Knap

³ Notranjskog odreda

⁴ Janez Hribar—Tone Poganič

⁵ Dužan Zorc-Martin

⁶ Vidi dok. br. 55.

⁷ Stanko Kovač—Smeli

⁸ Rafael Kovač

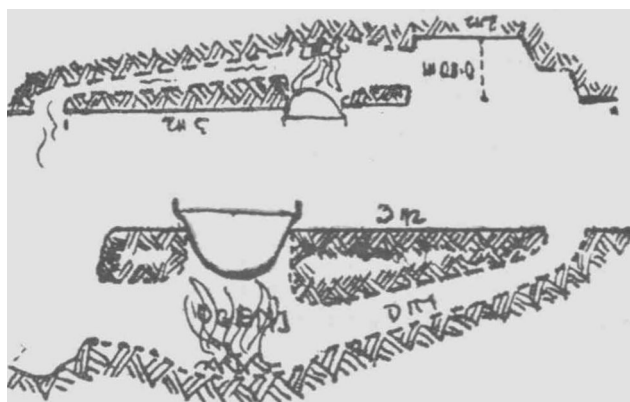
⁹ Rudolf Zibert-Dolenc

¹⁰ Fric Novak, poginuo 1943 god. prilikom povlačenja Prešernove brigade iz Gorenjske u Ljubljansku pokrajinu.

¹¹ Vidi dok. br. 44.

Kad bataljon dostigne četiri čete po 60 ljudi, tj. 240 ljudi, mora o tome odmah obavestiti štab odreda kome pripada da ovaj formira novi bataljon.

7. Usled izmenjenog položaja na slovena kim bojištima, postali su verovatni češ i artiljerisk i vazdušni napadi na naše položaje. Zato je nužno potrebno da naši logori budu neprimetni za neprijateljsko vazdušno i zemaljsko osmatranje. Naročito šatore i kolibe treba postavljati pod drveće ili na kakvo drugo mesto, gde će biti nevidljivi iz vazduha, inače ih treba kamuflirati stavljanjem granja na šatore i krovove koliba i isto odmah obnavljati tim se po ne sušiti. Da ni dim iz naših kuhinja ne bi bio vidljiv, moraju se otsada kuhinje ukopati u zemlju i dimnjaci izvesti pod površinom zemlje (kao što je na skici). Gde ovo nije moguće, treba vatre ložiti samo noću i to na mestu odakle se ne može videti plamen. U tom slučaju treba da doručak izjutra i večera u mraku budu izdašniji.

8. U vezi sa našom ojačanom ofanzivnošću upozoravamo na to da patrola poslata u akciju nije samo dužna da izvrši dati zadatak, nego i sve druge akcije za koje joj se usput ukaže prilika. Isto tako je izvršavanje manjih akcija dužnost svih patrola za vezu, kurirskih patrola, itd. Manje akcije, koje i najslabija patrola može uzgredno izvršiti, jesu: kidanje telegrafskih i telefonskih linija, spaljivanje nekoliko metaka na stražarnice i kasarne, uništavanje raznih objekata koji služe okupatoru, crtanje antifašističkih simbola po zidovima, izazivanje kratkih spojeva na dalekovodima time što se preko žica prebaci lanac ili na oba kraja opterećena žica, zasede pored drumova kad se ukaže prilika, itd. itd.

9. Glavni oblik pljačka naša domovine jeste danas sečnja predradna drveća. Da bi naredba štaba Treće grupe o zabrani iskorišćavanja naših šuma došla do pune važnosti, naredjuje se da jedinice

spre e rad svih pilana i drugih drvarskih preduze a. U tim preduze ima treba uništiti mašine, a gde to ne bi bilo, iz ma kakvih razloga, mogu e, treba ta preduze a zapaliti. Isto tako treba zapaliti i stovarišta drveta, itd.

10. U sastavu 3 grupe odreda formira se „Proleterska udarneta¹². U svim etama 3 grupe odreda treba pred zborom objaviti formiranje ove ete, koja e dobiti najteže operacione zadatke, i pozvati ljudstvo da se prijavljuje dobrovoljno. Od prijavljenih e komandanti i komesari izdvojiti nepouzdana i slabe borce, a spisak ostalih e dostaviti pretpostavljenom štabu. U spisku moraju biti ovi podaci: ime i prezime, event. partizansko ime, starost, zanimanje, zanimanje roditelja, imovinsko stanje porodice, karakteristika borca (sposobnost za funkcije, hrabrost, itd.).

11. U vezi sa novim prilivom, štab 3 grupe upozorava sve podreene štabove da budno paze da se u naše ete ne uvu e rasulo koje bi u njih uneli anarhisti ki ili petokolonaški elementi. Zato je potrebno nove borce budno nadzirati. Naro ito treba paziti na bivše aktivne oficire, i sli no. Na odgovorna mesta treba dizati ispred svih drugih, pa i najkvalifikovanijih, stare isprobane partizanske borce.

12. Naredbe 3 grupe odreda se ne smeju itati pred zborovima partizana. Na osnovu tih odredaba neka štabovi bataljona, odnosno odreda, sastavljaju svoja nare enja, koja e iz naredaba štaba grupe uzimati samo to što se ti e njihovog odreda odnosno bataljona.

13. Odredi koji sastavljaju 3 grupu i samostalni bataljoni na podru ju 3 grupe treba da štabu 3 grupe dostavljaju izveštaje svakog petka. U tim izveštajima treba da budu slede i podaci:

- a) izvršene akcije (broj poginulih, neprijatelja, vlastite žrtve, koli ine zaplenjenog oružja, materijala, itd.);
- b) brojno stanje i naoružanje jedinica;
- c) pristigla sprema od terenskih organizacija;
-) stanje blagajne : prihodi i rashodi.

Jedinice ni u kojem slu aju ne smeju davati vojne izveštaje terenskim organizacijama, ve isklju ivo pretpostavljenim štabovima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

STAB 3 GRUPE
SLOVENACKIH PARTIZANSKIH ODREDA

Komandant:
Miran Brada¹³

Polit, komesar:
Andiej Tratnik¹⁴

¹² Vidi dok. br. 60 i 86.

¹³ Mirko Bra i

¹⁴ Aleš Bebler-Primož

IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGE GRUPE ODREDA OD 30 APRILA
1942 GOD. GLAVNOM STABU SLOVENACKIH PARTIZANSKIH
ODREDA O PROBLEMIMA U VEZI SA REORGANIZACIJOM
POTCLNJENIH JEDINICA¹

II GRUPA
PARTIZANSKIH ODREDA
STAB GRUPE

br. 5/1

Položaj, 30-IV-1942

RAPORT BR. 3 GLAVNOM STABU

1. Kad smo odmah hteli izvesti reorganizaciju, uvideli smo da nam nije moguće definitivno imenovati štabove odreda i bataljona sve dok: a) nemamo informacija o kadrovima koji se sad nalaze u bataljonu preko², i b) dok ne dobijemo poslednje podatke o kadrovima onih jedinica koje su sada na maršu. Zato moramo odmah doći u kontakt sa Sergejom³, kojega odmah pošaljite k nama, a ako to nije moguće moramo odmah poslati nekoga od nas preko, da na licu mesta utvrdi koliko su tamošnji kadrovi zreli da ih uvrstimo u listu, novoimenovanih štabova. Moramo sačekati i povratak dve naše čete, u kojima imamo nešto kadrova, koji pak nisu još dovoljno isprobani i koje ćemo temeljitije upoznati tek posle povratka. Zato zasad možemo dati samo privremene provizorne predloge. Za imenovanje štabova osećamo toliko odgovornosti, da ne smemo pre nagliti, već štabove želimo sastaviti tek na osnovu temeljitog razmišljanja. Za sada imamo u vidu sledeće predloge:

Savinjski odred: Komandant Maroko⁴, koji je nesumnjivo vojnički najposobniji oficir, politkomesar Bor⁵, o kome pre imenovanja moramo na svakom mestu imati tačne podatke o dosadašnjem radu kao politkomesara preko: imamo utisak da se tamo dobro pokazao.

Prvi bataljon: komandant Silas⁶, o kome takođe nemamo podataka od preko; politkomesar Vojteh⁷, ovdašnji komesar Trećeg bataljona.

¹ Kopija originala nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² U Štajerskoj (Prvi štajerski bataljon)

³ Sergej Kraigher

⁴ Alojz Kolman-Marok

⁵ Boris Čižmek-Bor

⁶ Rudi Knez-Silas, u 1944 god. zapao je u nepopravljive greške i bio iste godine osuđen na smrt od strane vojnog suda.

⁷ Jože Babi -Vojteh

Drugi bataljon: komandant Risto⁸ (Mazovec), ovdašnji komandant Trebež bat., politkomesar Rajko" (Menih Jože iz Hrastnika), koji pokazuje ponajviše sposobnosti, ma da ni o njemu nemamo poslednjih podataka.

Pohorski odred: Komandant Zdravko¹⁰, sadašnji komandir Trebežete Trebež bat., koji je od svih komandira ova pokazao najviše sposobnosti: politkomesar Zvone¹¹, sadašnji komesar Trebežete Trebež bat.

Predlažemo vam da ove predloge još ne objavite kao imenovanja i da nam date vremena da skupimo potrebne informacije.

2. Sad imamo 300 ljudi ovde i 50 ljudi preko. S obzirom na zadatke koje nam postavljate, izgleda nam najpametnije za po etak formirati sledeće jedinice: Savinjski odred sa dva bataljona, u svakom nešto preko 100 ljudi; Pohorski odred sa samo jednim bataljonom. Svaki bataljon će imati po tri čete, jedan vod teških mitraljeza i jedan vod konjice.

Sadašnju Trbovljansku četu ćemo razdeliti u Savinjski odred, kao poznavaoce terena, a sadašnju Savinjsku četu¹² u Pohorski odred. Pošto sad imamo samo šest četa, dva voda teških mitraljeza i dva voda konjice, mora ćemo ovih dana osnovati još tri čete i, po mogućnosti, po 1 vod mitraljeza i konjice. To su teški zadaci. O Dravskom odredu zasad ne možemo misliti, jer za njega nemamo ni ljudi ni oružja. Savinjski odred će operisati na području koje ste odredili. A Pohorski će se, sve dok se bude sastojao iz jednog bataljona, držati u zapadnoj polovini područja koje ste za njega odredili. Ukoliko se ustanovi i drugi bat., proširiće se i na isto ni deo.

3. U naredbi br. 2/1 objavljenoj i u „Poročevalcu“ kažete da se formiranje štaba četvrte grupe odreda poverava štabu Trebež grupe, a u naredbi br. 3/1 pišete da se poverava nama. Verovatno je u naredbi br. 2/1 štamparska greška, jer je geografski verovatnije drugo.

4. Uvidimo se što ste Drugoj grupi odreda odredili daleko teže organizacijske zadatke nego drugim grupama. Na našem području moramo organizovati šest odreda, dok Prva grupa u Gorenjskoj organizuje samo dva odreda. Raunajte i sa tim da je na našem području teren mnogo slabije organizovan, tako da ćemo se uglavnom morati uzdati samo u sebe. A s druge strane, čini nam se da su mobilizacione sposobnosti Gorenjske daleko veće nego što su potrebne za organizaciju dva odreda.

5. U naredbi 1/I pominjete Korjanski odred. Ne znamo po kom ste mestu nazvali taj odred. Možda je štamparska greška. Možda je

⁸ Franc Mazovec-Risto

• Jože Menih-Rajko, pao na čelu Pohorskoga bataljona 8 januara 1943 god. na Pohorju.

¹⁰ Zvonko Trpin — Zdravko Pohorc

¹¹ Adolf Kolar-Zvone, oredao se Nemcima i postao izdajnik

¹² Trbovljanska i Savinjska četa pripadale su Prvom štajerskom bataljonu.

Kozjanski, u okolini Kozjeg iznad Brežica. Možda, pak, Gorjanski, na Gorjancima. Objasnite nam to.

6. U naredbi 3/1 kažete da Savinjski odred mora do i u kontakt sa Koruškima. To je nemoguće, ali može biti u kontaktu Pohorski. Možda je to štamparska greška i mislite reći: da bude u kontaktu sa Kokrškima.

7. Prema podeli teritorije, Litijski okrug bi ispaо iz našeg područja. Opređelite ta no da li spada u oblast Druge ili Treće grupe. Mi smo u tom okrugu već dosta radili i ne bismo želeli napustiti plodove toga rada. Želimo bar oružje i regrute koji su za nas pripremljeni.

8. Vaš novi plan organizacije odreda u Štajerskoj odgovara geografskim, strateškim i mobilizacijskim uslovima. Ali s obzirom na raniji plan neodložne akcije na ugovorenim tačkama, uvedene su osnovne izmene. Moramo što pre znati da li je prethodni plan sasvim ukinut ili samo odložen.

9. Mi smo uvek bili svesni toga da je naš marš u Štajersku nužan iz političkih razloga. Zato odobravamo odluku da krenemo tamo pre svršetka priprema za opšti plan. Ipak moramo organizovati odrede, nove bataljone i nove čete još ovde gde imamo mogućnost koncentracije svih snaga. Tamo to učiniti ne može biti moguće. Ali je potrebno da se prethodno dogovorimo sa Sergejem o štajerskim kadrovima ili da sami pođemo tamo. Zato nam je potrebno još najmanje 10 dana pošto dobijemo vaš odgovor da li će Sergej doći ili ne. U krajnjem slučaju, ako bi se jako žurilo, sastavili bismo štabove samo iz ovdašnjih snaga. Ali bi kod toga bilo nepravilno zanemariti dosadašnje štajerske komandante i komesare.

10. Kompletna imena predloženih:

Savinjski odred: komandant drug Viktor Marok (kom. bat.), politkom. drug Vojtek Smrekar (politkom. bat.).

Prvi bataljon: komandant drug Jovo Silas (kom. bat.), politkom. drug Milan Bor (politkom. bat.).

Drugi bataljon: komandant drug Risto Magister (kom. bat.), politkom. drug Rajko Gaber (partizan).

Pohorski odred: komandant drug Zdravko Pohorc (kom. bat.), politkom. drug Zvone Kovačič (politkom. bat.).

11. Za upotpunjavanje štabova predlažemo: zamenika politkomesara koji uglavnom obavlja funkcije part. sekretara. Bez part. sekretara, oslobodivši se svih drugih funkcija, može se zamisliti delovanje bataljona. U svakom štabu mora biti šef obaveštajne službe, što se kod nas vrlo dobro pokazalo. On ima sledeće zadatke: organizovati mrežu obaveštajnih organa na terenu, povezati ih u kanale koji vode u logor, prikupljati sav materijal o snagama i kretanju neprijatelja, organizovati osmatranje patrole, skupljati podatke o oružju i spremi na terenu, skupljati podatke o denuncijantima i organizovati nadzor nad njima. Praktično je to najživlja veza sa

terenom, tako da istovremeno obavlja političke funkcije na terenu: priprema mitinge, skuplja hranu i pruža političku pomoć TO¹¹. Sa našim šefom obavještajne službe, drugom Bregarom¹⁴, imamo najbolja iskustva. Sav teren oko nas je isprepleten mrežom obavještajnih organa. Najmanji pokreti Italijana se obavještajnim kanalima i iz najudaljenijih krajeva u okrugu odmah dostavljaju u štab. Svaki štab bataljona i viših jedinica mora imati svog šefa obavještajne službe koji se posvećuje isključivo samo tom poslu. — Funkcija intendanta, po našim iskustvima, ini nam se potrebna samo u onoj jedinici koja zajednički logoruje. Kad, dakle, bataljon nije zajedno, onda bataljonski intendant nema nikakve funkcije. Kad bataljon logoruje zajedno, jedan od intendantata ete preuzima funkciju bataljonskog intendanta. Intendant u odredu ini nam se nepotreban, jer svaka jedinica rešava pitanje snabdevanja sama za sebe. Ali svaka ete mora imati svog intendanta koji je samo u izvesnim prilikama oslobođen ostalih partizanskih poslova.

12. Izrazili ste želju da na ovoj strani izvršimo još jednu vezu u akciju koja odgovara našoj snazi. Najveće teškoće predviđamo u Štajerskoj u pogledu municije. Dobro znamo da se tamo municija ne može dobiti na terenu kao ovde. Zato ćemo sa sobom poneti što veće rezervu municije. Ako bi municiju potrošili za vezu u akciju ovde, onda bi tamo oskudevali u njoj.

13. S Notranjcima nemamo nikakvog kontakta, zato im ne možemo ni poslati Prvomajsku zapovest.

14. Današnjim raportom vam javljamo da smo se — od vas imenovani drugovi — formirali u štab grupe i primili svoje dužnosti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NABODU!

Komandant:

Politkomesar:

u Terenskim odborima OF

¹¹ Tone Mprin ek-Bregar

BR. 69

IZVEŠTAJ GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE VRHOVNOM ŠTABU NARODNOOSLOBODILACKIH PARTIZANSKIH ODREDA JUGOSLAVIJE OD 1 MAJA 1942 GOD. O NARODNOOSLOBODILACKOJ BORBI NA PODRUJU SLOVENIJE OD 25 DECEMBRA 1941 DO 11 MAJA 1942 GODINE¹

**GLAVNI ŠTAB
SLOVENACKIH PARTIZANSKIH
ODREDA**

Položaj, 1 maja 1942

Br. 15/1

Prepis pisma koje smo poslali preko Zagreba-

VRHOVNOM ŠTABU NARODNOOSLOBODILACKIH PARTIZANSKIH ODREDA JUGOSLAVIJE

Položaj

Saopštavamo da do danas nismo mogli poslati izveštaj jer nismo imali sigurne kurirske veze. Prvo, dajemo vam do znanja sve akcije od 25 dec. 1941 do 1 maja 1942 ukoliko su nam ih naši podređeni odredi poslali. Akcije I grupe odreda:

Izme u 24 i 25 decembra partizanske čete u Gorenjskoj uništile su 6 mostova u cilju da onemoguće prolaz Nemcima. 25 ujutro postavili su uz glavni drum kod Poljana više zasada, gađali vatrom nemačke položaje blizu Poljana i napadali sav saobraćaj na drumu. Nemci su odgovarali vatrom teških mitraljeza sa oklopnih automobila, topova i tromblonskim granatama. Partizani su Nemcima uništili nekoliko oklopnih automobila. Broj nemačkih žrtava i ranjenika nije utvrđen. Istog dana Nemci su napali sa Crnog Vrha. Tom prilikom partizani su imali sledeće gubitke: jedan mrtav i 4 ranjena. Nemački gubici tog dana iznose 62 mrtva i ranjena. 26 decembra vladalo je zatišje. 27 decembra Nemci su ponovo napali i pokušavali sa 5 strana opkoliti partizanske položaje. Ogorena bitka je trajala 4 sata. četvoro partizana je pala, dvojica su bila ranjena. Poginulo je 40 Nemaca. Partizani su zaplenili vešice u količinu oružja.

¹ Original u arhivi Istoriskog odeljenja CK KPJ (br. 2843). Dokument je napisan 1 maja 1942 god. i posle dopunjen sa podacima o događajima do 11 maja 1942 godine.

² Dopisano mastilom

³ O ovim akcijama i ustanku u Gorenjskoj u mesecu decembru 1941 god. vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 78 i 79.

4 januara bila je postavljena zaseda protiv nemačke patrola ispred Bodovškog mosta⁴. Nemci su imali 7 mrtvih, naši nijednog. Na nemačkom imanju partizani su zaplenili 2 konja i 3 krave.

Od 9 januara nemačke jedinice napadale su pešadijom i artiljerijom selo Dražgoše⁵. Nemačke snage su brojale 2—3000 ljudi, borba je trajala 5 sati. Nemci su bili na svim sektorima odbijeni sa strašnim žrtvama. Zaplenili smo 1 puškomitraljez, nekoliko pištolja, skije i bele snežne mantile. U toj borbi naši nisu imali gubitaka. Izgorele su dve kuće i 2 staja usled zapaljivih granata. Nemci su po selima vršili premetačine, pljačkali i ubijali, streljali cele grupe dece.

11 januara Nemci su opet pokušali izvršiti koncentrični napad artiljerijom, pešadijom i velikim snagama. Pucali su od 8.30 asova dalje sa 12 mm torpedo-granatama. U 12 sati uspelo je Nemcima probiti levi bok što je krivica nekog partizana koji je samovoljno dao komandu za povlačenje levog boka. Nemci su zauzeli važan položaj i selo Jelenševce. Naši su zauzeli nov odbranbeni položaj koji je branio sredinu i desni bok. Svi pokušaji Nemaca da napreduju u sredinu bili su odbijeni sa velikim gubicima na strani Nemaca. Zatim su Nemci produžili sa ispušanjem zauzetog brda, pokušali su paljenjem kuća i streljanjem meštana. U 16 sati Nemci su opet pokušali artiljerijom i mitraljezima. Naši su držali položaje do 21 sat, zatim su se, usled nadmoćnosti [neprijatelja], povukli na planinu Kališnik i Mošenjsku Planinu, 12 januara 1942. U toj trodnevnoj bici prva dva dana nije bilo nikakvih gubitaka, a treći dan poginulo je 7 partizana. Prema svojoj statistici, Nemci su imali 20.3 mrtvih i 400 ranjenih. Usled neurednog povlačenja naši nisu mogli da iskoriste uspeh ove borbe jer su mogli lako da zaplene velike količine oružja i ostalog materijala. 13 januara, u 14 asova, patrola od 50 Nemaca izvršila je napad na 2 naša voda koji su se nalazili na Mošenjskoj Planini⁶. Za napad je kriva naša zaseda koja je pobjegla u šumu a da prije toga nije obavestila naše vodnike i na Planini. Prilikom ovog napada naši su pretrpeli [gubitke] od 12 mrtvih i 5 ranjenih.

Od svih gore imenovanih poginulo je u Dražgošama 11 januara:

1. Zajc Ivan, 1. part.
2. Krmelj Maks
3. Dolinar Maks
4. Božić Gregor, kandidat part.
5. Zakelj Vinko
6. Kovačič Janez
7. Režen Maks

⁴ Akcija patrola Cankarevog bataljona koja je bila poslata iz Dražgoša (vidi dok. br. 128).

⁵ O borbi Cankarevog bataljona u Dražgošama vidi dok. br. 13.

⁶ Vidi primedbu br. 4 uz dok. br. 16.

Na Mošenjskoj Planini 13. januara 1942:

1. Bi ek Henrik
2. Radovan Danko
3. Mlakar Karei, 1. part.
4. Fister Miha, 1. part.
5. Tomin Edvard
6. Zelja Ciril
7. Kova i Janez
8. Gra an Jurij
9. Jereb Jaka
10. Oman Stanko
11. Kokalj Jernej
- " 12. Šubic Mirko.

U toj borbi su se istakli:

1. Jože Gorenje (Gregor i), komandant Prve grupe odreda
2. Bernard Jaka, komandir ete, kasnije poginuo
3. Bi ek Henrik, mitraljezac
4. Mlakar Stanko
5. Mlakar Karei
6. Mlakar Janko
7. Demšar Donat
8. Slapar Jernej
9. Perko Janez
10. Šinkar Lunja
11. Preželj Ton ka

Pored drugih akcija, partizani u Gorenjskoj, po ljutoj zimi i velikom snegu (do 2 m), jer nisu mogli vršiti drugih akcija uništavali su denuncijante i konfidente (oko 45), vršili konfiskacije stoke i namirnica na imanjima koja su zaplenili Nemci, a u fabrikama štofove za odelu i rublje.

U poslednje vreme u Gorenjskoj vršili su se napadi o kojima me utim još nemamo ta nih izveštaja. U Poljanskoj Dolini bilo je likvidirano 6 denuncijanata, ba en u vazduh železni ki most na otseku pruge Podnart—Radovljica⁷. Kokrški odred uništio je jedan automobil (ubijena 3 Nemca i 3 Slovenca — Wehrmannschaft — 1 nema ki oficir i 1 konfident). U Lukovici zaplenjena glavna zaliha duvana. U St. Vidu zaplenjena zaliha sira. U Tuhinjskoj Dolini likvidirana 3 konfidenta. U Krašnji likvidirana 'opštinska ku a*⁸. Likvidirane su žandarmeriska stanica Sv. Ožbalt⁸ i Šmartno u Tu-

⁷ Akcija Poklju ke ete Cankarevog bataljona

⁸ Tekst izme u zvezdica dopisan je mastilom.

• O ovoj akciji Kamni kog bataljona vidi dok. br. 155.

hinjskoj Dolini. U Brdu blizu Lukovice rekvirirani su u nema kom de jem domu svi pokriva i i aršavi.

Kako smo uli (ta nijeg izveštaja nemamo još), b'o je napadnut poslednjih dana štab Prve grupe odreda; od ljudstva pri štabu, kako se govori, ima 17 mrtvih i ranjen.h, me u njima politkomesar štaba •u itelj Zagar*¹⁰.

Akcije Druge grupe odreda:

12 marta u blizini stanice Zalna b'o je napadnut voz. Vojna lokomotiva i poštanski vagon bili su izrešetani i teško ošte eni. Ubijenih je bilo 10 Italijana.

12 marta pao je u blizini Višnje Gore u zasedu jedan italijanski automobil, bila su ubijena 2 ital. oficira. Automobil je potpuno uništen i zaplenjeno 2 puške, 3 revolvera.

18 marta napad na teretni voz. Lokomotiva vrlo ošte ena. Voz prokontrolisan i neke stvari zaplen.ene.

21 marta ubijena ita!, fašisti ka patrola, zaplenjeno 2 puške, 2 revolvera, 5 bombi.

Nekoliko hiljada vojnika fašisti ke milicije i vojske iz Novog Mesta, Trebnjeg, Št. Vida i Mokronoga, napalo je, **11 aprila u 6** a-sova, Tre u etu Drugog bataljona Druge grupe odreda kod Blatnog Klanca blizu Trebnjeg¹¹. Na opkoljene partizane **sasula se kiša zrna iz nekih 10 italijanskih mitraljeza i oko 100 pušaka i minobaca a**. Posle polu asovne žestoke borbe, prsa u prsa, **eta je, na** potpuno otvorenom prostoru koji je bio pod vatrom, **iznudila** povla enje. U našu etu se nije vratilo 10 boraca. Ital.jani imaju 16 mrtvih i ranjenih, me u njima fašisti kog kapetana iz Mokronoga.

U toj bici su se naro ito odlikovali hrabraš u i požrtvovanoš u slede i drugov :

Drug Stane koji je 10 minuta mitraljezom osiguravao povla enje; pre smrti rekao je svome drugu: „spasi mitraljez“.

Drug Zmago koji je posle Stanove smrti preuzeo mitraljez, osiguravao dalje povla enje drugova, poslednji je ostavio bojno polje i spasio mitraljez i pištolj druga.

Komandir voda drug Vare, inicijativan i hrabar.

Komandir voda drug Mastek, hrabar, spasio pod vatrom 2 puške, puškomitraljez, ranac jednog druga, 4 šatorska krila i odveo ranjenog druga na sigurno mesto.

Drug Gato, koji je ubio 2 fašista i zatim, iako teško ranjen u desnu ruku, sukobio se na nož sa jednim fašistom i levom rukom udario ga nožem i ubio.

¹⁰ Stane Zagar, narodni heroj, poginuo 27 marta 1942 godine (vidi dok. br. 152, primedbu br. 2). O toj borbi daje podatak i dokumenat komandanta žandarmerije Kranj od 24 III 1943 god., t. 4. str. 3: „Borba na Mladom Provtu 27 III 1942 — Rez. pol. bat. 181 i pol. skijaško odeljenje.“

¹¹ O borbi kod Blatnog Klanca vidi dok. br. 52.

Drug Job koji je celo vreme borbe ga ao mitraljezom Italijane i zatim, ranjen u levu i desnu ruku, spasio mitraljez i šaržere.

Drug Stare koji je mitraljezom pucao na fašiste Kad mu je mitraljez otkazao, puškom je uništio najbližeg fašisti kog mitraljesca koji je najoštrije ga ao partizane. Pri povla enju spasio je mitraljez.

Zbog izdajstva dezertera Fatura Joža iz Vira kod Sti ne Italijani su skoncentrisali ve i broj jedinica i pripremili 18 aprila ove godine napad¹². Koncentraciju Italijana spre ıla je Prva eta Drugog bataljona i pripremila zasedu. U 10.30 asova palo je u zasedu 5 kamiona fašisti kih milicionera. Kamion je potpuno izrešetan. I na ostale kamione, koji su vozili u rastojanju 200 m, otvorili su vatru. Mnogo Italijana bilo je ranjeno. Me u partizanima poginuo je jedna kom smr u samo jedan. Dva ranjena kasnije podlegla su panama.

U 14.30 asova po ela se kretati iz Sti ne prva kolona od 150 milicionera. Kod stanice naša je patrola od 4 borca ovu kolonu napala i ubila 2 milicionera. Ostali su pobjegli i sakrili se.

Kad je u 16 sati izdajnik Fatur doveo Italijane pred Icgor, oni su bili dostojno do ekani. Prije nego što su Italijani to i mogli da naslute sasula se vatra [na njih] sa položaja Prve ete Tre eg bataljona. Na bojištu jè ostalo ubijenih 12 Italijana, me u njima 1 major i 1 poru nik. Ostali su strgnuli brzo u Sti nu.

Da bi nam Italijani uhvatili trag, poslali su špijuna. Naša patrola ga je uhapsila. Priznao je sve. Bio je streljan.

Patrola Prve ete Tre eg bataljona je u bliz ni Novog Mesta streljala italijanskog agenta Dalmatinca Šimuna Stipa, torbara iz Livna. Špijunirao je kod seljaka i tražio one koji podupiru partizane.

Drugoj grupi odreda bio je kao osnova Drugi bataljon slovena - kih eta koji je bio osnovan 15 decembra 1941 i postojao je do formiranja Druge grupe odreda, do 29 marta.¹³

U 8 sukoba sa Italijanima bilo je ubijenih ukupno 82 Italijana i nešto iznad 100 ranjenih.

U jednom sukobu sa Nemcima bilo je ubijeno 40 Nemaca i ve i broj ranjenih.

Ukupno je mrtvih 122 okupatora, me u njima jedan italijanski major, 2 poru nika i više drugih oficira.

Likvidirano je 16 denuncijanata i izdajnika.

Tri puta bila je minirana železni ka linija, dve lokomotive bile su teško ošte ene, 2 vojna automobila (osobna) uništena.

Drugi bataljon izgubio je 12 mrtvih i 5 ranjenih koji su bili svi spaseni.

U tom periodu, za izgradnju partizana, bilo je:

¹² O toj akciji vidi dok. br. 53.

¹³ O formiranju Druge grupe odreda vidi dok. br. 35, 36 i 42.

137 političkih asova
 67 pevačkih i recitatorskih vežbi
 Ukupno 204 političko-kulturnih asova
 34 asova o upotrebi puške
 99 „ „ » puškomitraljeza
 22 „ „ » mitraljeza
 44 „ iz taktike i službe
 4 „ za minere
 18 „ za bolničare
 10 „ za komandire i komesare
 Ukupno 233¹⁴ asova vojnog instruktora, što je u svemu 437¹⁵ asova
 vojno-političke izgradnje.

U borbama Druge grupe sa Nemcima i Italijanima javljeno nam je da su poginuli sledeći i drugovi:

Mahne Milan h. Pungarta
 Gogala Lojze u Ježice
 Majer Vili iz St. Vida
 Janežič Ludvik iz Tržiča
 Selca Miha iz Dobrunja
 Grum Andrej iz Bizovika
 Ostalih imena nemamo.

Akcije Treće grupe odreda:

Iz poslednjeg izveštaja koji je poslao drug Miloš Zidanšek, član
 CK KPS *koji je poginuo*¹⁰

Glavnom štabu

„1. ov. m. u 10.15 asova izvršili smo napad na stanicu Verd sa namerom da ostvarimo stari plan... Kvalitet ljudi nije bio najbolji jer su neki zbog teške prehlade kašljali, tako da su nas Italijani prevremeno zapazili... Italijani su u zgradi imali odličnu odbranu, lake i teške mitraljeze, tromblone, bombe itd. Uprkos tome osvojili smo stanicu, uništili prometnu kancelariju, minirali deo pruge... Ga ali smo na transport cisterni i uništili oko 50 tona petroleja... Kod Padeža napravili smo zasedu... Borba je trajala 1 sat. Bilans borbe... Italijani su na Verdu izgubili 15 mrtvih, 3 zarobljena koje smo kasnije pustili na slobodu kad smo ih politički poučili. U Pa-

¹⁴ Pogrešno u originalu. Treba: 231.

¹⁵ Pogrešno u originalu. Treba: 435.

¹⁶ Tekst izmeću zvezdica dopisan mastilom. O smrti Miloša Zidanšeka vidi dok. br. 20.

dežu poginulo je 30 Italijana, ranjeno je bilo 50. Naši gubici: na Verdu 1 mrtav, 3 lakše ranjena, u blizini Padeža 1 ranjen".

17 marta eta Dolenjskog odreda izvršila je napad iznad Zužemberka na 1 karabinjerski autobus, ubila marešal\$ i ranila 4 karabinjera, tako e je bio ranjen neki slovena ki denuncijant kojeg su Italijani vozili okolo da bi im izdavao [ljude] po okolini.

24 marta partizani su justificirali Valtera Vaninija, inovnika „Emorie"¹⁷, lana Gilla, Giovannea Bera, karabinjera u civilu; uhdili su partizane kao italijanski špijuni.

26 marta eta Dolenjskog odreda izvršila je napad na Zužemberk i zauzela ga, a posle 1 i Vi asa borbe povukla se bez gubitaka. Italijanski gubici nisu poznati¹⁸.

1 aprila su partizani Daki¹⁹ i Luka²⁰ iz Tre e grupe odreda napali 400 Italijana i naterali ih u bekstvo pucanjem¹.

5 aprila patrola 1 ete od 10 ljudi imala je sukob sa fašistima kod Ortneka²². Poginulo je 14 fašista, me u njima 1 oficir. Naši bez žrtava.

13 aprila vod Tre e ete od 14 ljudi na liniji Postojna—Rakek minirao je prugu. Eksplozija je bila suviše kasna, tako da su dignuta u vazduh samo poslednja dva vagona. Pruga je jako ošte ena. Postavljen je privremeni kolosek. Naši bez gubitaka.

16 aprila zaseda Tre e ete zaustavila je italijanski motocikl sa prikolicom. Dva karabinjera ubijena, motor zaplenjen i sakriven, ali su ga Italijani opet pronašli.

19 aprila postavio je jedan vod Tre e ete od 20 ljudi zasedu na Majeru kod Prezida²³. U 4 asa posle podne došla su 4 kamiona Italijana, fašista i karabinjera. Pognulo je 134 Italijana. Zaplenjeno je bilo 4 „Fiat" puškomitraljeza, 11 šatorskih krila, 1 pištolj i 2500 metaka. Moglo bi se zapleniti više oružja ali je bilo samo 9 partizana koji su ve bili u borbi, dok je 11 bilo novih²⁴... Naši nisu imali mrtvih i ranjenih.

Justificirali su tako e 7 izdajnika.

Akcije Savinjskog odreda Druge grupe u Štajerskoj:

izme u Rade a i Sevnice bio je sukob Nemaca i partizana. 8 Nemaca mrtvih, tri partizana nestala.

Ubili su 4 denuncijanta, uništili ure aje u rudniku boksita kod

¹⁷ Italijansko društvo koje je eksploatisalo imovinu iseljenih Ko e vara nema ke narodnosti.

¹⁸ Vidi dok. br. 52. Akciju je izvršio Peti partizanski bataljon.

¹⁹ Stanko Semi -Daki

Tone Vidmar-Luka

¹¹ Vidi dok. br. 52.

« Vidi dok. br. 72.

²⁵ O ovoj akciji vidi dok. br. 72.

²⁴ Partizanska zaseda bila je postavljena na odli nim položajima koji su omogu avali potpuno uništenje itaJijanske kolone.

Velenja koji je ponovo otvoren. Napali su žandar, stanicu, zaplenili 3 puške, podosta municije, uništili motocikl. Bacili su u vazduh železni ku prugu izme u Save i Zagorja na jednom koloseku u dužini od 10 m, na drugom od 9 m. Saobra aj nije radio 9 sati.

U Primorju do poslednjeg vremena nismo imali partizana: prošle godine poslali smo tamo 15 ljudi kao jezgro da organizuju partizanske jedinice²⁵. Od ovih nešto je dezertiralo, nešto je morao komandant streljati jer su postali plja kaši. Ostaloj trojici poslali smo opet 25 boraca iz Notranjskog odreda; ovi su po eli sa akcijama.

Na Nanosu bila je bitka sa italijanskim vojnicima²⁰. Poginulo je 20 Italijana, me u njima 1 oficir. Partizani bez žrtava.

Likvidirali su tako e više karabinjerskih stanica, zaplenili prili no oružja i municije. Poginuo je tom prilikom sekretar SKOJ-a iz Ljubljane, drug Ervin²⁷, koji je bio poslat u Primorje. Uhapšert je bio u Gorici tako e Tone, muž Urške od „Vazduha“²⁸.

Gubici neprijatelja u vremenu od 25 decembra 1941 do danas ne mogu se ta no utvrditi. — Nemci svoje mrtve nekako priznaju i ima e oko 1600 mrtvih i ranjenih. A Italijani sakrivaju svoje brojke, ali procenjujemo da ih ima tako e preko 1500 mrtvih i ranjenih. Naši gubici, pak, iznose oko 120 mrtvih i 30 ranjenih.

Zahvaljuju i prihodima naši su partizani ve inom dobro snabdeveni obu om, ode om i rubljem.

Ishrana je za sada još dosta dobra i jaka, hleba naši partizani nemaju. Duvana dovoljno.

Moral, borbenost razli ita. U jedinicama koje su bile preko zime²⁹ je dobra. Kod novomobilisanih iz grada Ljubljane bilo je do sada dosta lumpenproletarijata, ali se to stalno popravlja... Kod Druge grupe odreda (komandant — Stane Mlinar³⁰, Španac,* politkom. Kveder Španac*³¹ je moral i disciplina u elom odiedu odli na.

Kod Tre e grupe odreda (komandant Miran Brada³², aktivni narednik, partizan od po etka, lan Partije, politkom. Anton Hartman Be³³), u Notranjskom odredu, moral i disciplina odli ni; ovi partizani bili su preko zime. U Dolenjskom odredu koji se sada formira stanje je takvo da moramo da istimo.

" Vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, primedbu 3 uz dok. br. 63

" O borbi na Nanosu vidi dok. br. 63.

¹⁷ Misli se na Ervina Dolgana. Vest o njegovoj pogibiji nije bila istinita.

" Nadimak radio-stanice za vezu sa Komintemom

" Misli se: za razliku od onih koje su se formirale s prole a.

Franc Rozman-Stane

« Dušan Kveder-Tomaž

" Mirko Bra i

⁵³ Aleš Bebler-Primož

Kod Prve grupe odreda (komandant Jože Gorenje, Španac³¹), politkom. Stefan (Kebe)³⁵, moral i disciplina su tako e dobri. Zimus posle žestokih borbi su doduše popustili, bilo je dosta bežanije, a sada se dosta popravilo.

Politi ki rad u grupama vidi se iz ve gorenavedenog. To je zavisno od politkomesara, koji su doduše svi dobri, odani i poštenui komunisti, ali ve inom politiki slabo izgra eni. Kao materijal za u enje služi im „Poro evalec“, „Osvobodilna fronta“, „Delo“ i kratak kurs VKP(b). Sada smo izradili kratak „Partizanski kurs“³⁶ za borbu i oružje. Izradi emo tako e kratak kurs za politkomesare. Gore sam vam opfsao politiku izgradnju u najboljoj grupi.

Snaga neprijatelja u Sloveniji bila je slede a: u Ljubljanskoj pokrajini 30—40000,* prema novim još neproverenim podacima sada je u Ljubljanskoj pokrajini 150000 Italijana*, vojnika, fašista i karabinjera.

U Gorenjskoj 3000 vojnika, žandara i Gestapo. U Štajerskoj 4000 vojnika, žandara i Gestapo, oko 2000 Slovenaca u Wehrmannschaft-u, oko 1000 naoružanih Ko evara³⁷. U Prekomurju, koje su okupirali Ma ari, nije nam poznato. Ljubljana je postala prava italijanska tvr ava. Oko nje bunkeru, žice, mitraljeska gneada. Po gradu patrole, puške na „gotovs“, bombe, na Gradu artiljerija. Svaku no a i danju pucanje po gradu. Pucaju od straha.

Glavni štab izvršio je reorganizaciju eta i bataljona i povezao jedinice u grupe odreda, odrede i bataljone i to³⁸:

Prva grupa odreda: Gorenjski, Kokrški i Koruški odred, koja broji 480 ljudi, dobro naoružanih, ima rezervno oružje i koja e se oja ati u kratkom vremenu na 800—1000 boraca.

Druga grupa odreda, iji je jedan deo na nema koj a drugi na italijanskoj okupiranoj teritoriji, sada e se ujediniti i uklju uje: Savinjski, Pohorski i Dravski odred, broji 500 dobro naoružanih boraca i ima mogu nost, kad do e preko, da mobiliše u rudarskim revirima.

Tre a grupa odreda, koja uklju uje Dolenjski, Belokranjski i Notranjski odred i broji 600 ljudi, ima veliku mogu nost da mobiliše me u seljacima.

etvrta grupa odreda, koja uklju uje Ptujski, Haložanski i Kozjanski odred, a koja se još nije formirala zbog rasturenih i malo-

³¹ Jože Gregor i -Gorenjc

³⁵ Lojze Kebe-Stefan

³⁶ „Misli se „Kratka te aj za partizanske komandante“ (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 81). „Kratka te aj“ bio je napisan krajem 1941 godine a izra en u tehni kom pogledu u aprilu 1942 godine.

³⁷ Nemci koji su bili preseljeni iz okoline Ko evja u krško-brezi ki predeo. Bili su delimi no i naoružani.

³⁸ O reorganizaciji partizanskih jedinica u grupe odreda vidi dok. br. 42 i 43.

brojnih jedinica koje su potrebne za razne diverzantske akcije i terensku mobilizaciju. *Ali formira emo.*

Formira emo tako e Primorsku grupu odreda. Tamo je sada ve oko 100 partizana koji se regrutuju od italijanskih vojnika — Slovenaca, koji dolaze ku i na odsustvo i dezertiraju a kojih je sada ve nešto iznad 70. * + naši koje smo poslali = 100.*

Smatramo i ube eni smo da emo broj partizana u kratko vreme pove ati za tri puta od ljudstva Narodne zaštite koje još nije prešlo u partizane.

Kao plan akcija odredili smo zadatke koje smo ocrtali ve prošle godine i koje ste nam vi tako e dali.

Prvoj grupi odreda poslali smo slede e zadatke koje Vam šaljem u prepisu:

39

Drugoj grupi odreda poslali smo slede e zadatke koje vam šaljem u prepisu:

40

Tre oj grupi odreda poslali smo slede e zadatke koje vam šaljem u prepisu:

li

Ovaj plan je kombinacija borbe svih grupa odreda. Broj boraca utrostru i e se u samoj akciji i još više. Ube eni smo da se taj plan sa ovim brojem jedinica može po eti da izvodi jer je kombinovan na takav na in da maksimalno razbija snagu neprijatelja i daje mogućnost najefikasnije aktivnosti naših jedinica, jer je to politiki najbolje obra en teren na kojem e naše jedinice mo i najviše da iskoriste pomo Narodne zaštite i stanovništva.

Služba obaveštavanja i bezbednosti⁴²

Sa organizacijom službe obaveštavanja i bezbednosti po elili smo krajem leta 1941. Najprije smo odredili kolegij od 3 člana i me u njima rasporedili rad i to:

1. vojna obaveštajna, 2. civilna obaveštajna i 3. egzekutivna.

Civilnu obaveštajnu [službu] podelili smo na dva dela: a) masovnu i b) specijalnu. Masovnu smo organizovali tako da su sve partiske i OF organizacije dobile zadatak da osmatraju svoju okolinu i organizovano saopštavaju dalje: rad Bele garde, denuncijata, Ovre i Gestapoa itd. Za specijalnu postavili smo posebni

" U produženju dokumenat donosi u prepisu nare enje Glavnog štaba br. 12/1 od 29 aprila 1942 godine. Pošto je ovaj dokumenat u celini objavljen pod br. 64, ponovo se ne donosi na ovom mestu.

⁴⁰ U produženju dokumenat donosi u prepisu nare enje Glavnog štaba br. 14/1 od 29 aprila 1942 godine (vidi dok. br. 65).

⁴¹ U produženju dokumenat donosi u prepisu nare enje Glavnog štaba br. 13/1 od 29 aprila 1942 godine (vidi dok. br. 66).

^u O tome vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, primedbu 2 uz dok. br. 12.

aparatus. Ova ima zadatak da istražuje i prati slušajne ajeve koje saopštava masovna. Posle svršene istrage stvar se izručuje egzekutivi. Specijalna obavestajna je pored toga uspostavila veze sa svim važnim javnim uredima i tako e sa okupatorskim. Zadatak civilne je pratiti Belu gardu, posmatrati manje sigurne saveznike, Gestapo, Ovrhu i kriminalne tipove koji u ime OF krađu i iznuđavaju novac.

Za vojnu obavestajnu najprije smo hteli da postavimo poseban aparat ali je iskustvo pokazalo da je najbolje organizovati vojnu na isti način kao masovnu civilnu. Sada sve partiske i OF organizacije posmatraju i saopštavaju sve stvari koje su važne za Glavni štab.

Najveća teškoća bila je sa organizacijom egzekutive. Za taj rad smo od samog početka upotrebljavali najbolje članove Partije.

Do sada je bilo izvršenih 65 likvidacija u Ljubljani, od ovih je egzekutiva izvršila 48, a ostale Narodna zaštita. U celoj Sloveniji bilo je likvidirano 250. Važne likvidacije bile su: petokolonaš veza za vreme bivše Jugoslavije general Rupnik (streljan i poludeo)⁴³, upravnik Ljubljanske policije i tesni saradnik okupatora dr Hacin ranjen (sada invalid), policijski komesar i gestapovac Polak Ivan, tesni saradnik okupatora i vođa Bele garde kapitalista Avgust Praprotnik i, Zupec i Kikelj, aktivisti akademskih organizacija Bele garde i najbliži-saradnici sa okupatorskim vlastima, Vinko Vrankar, prijatelj metalaca⁴⁴, organizator fašističkih sindikata. Ostali su većinom doma i denuncijanti, gestapovci i razni kriminalni elementi koji su se bavili sa različitim poslovima u ime OF. Ovo poslednje, uspeli smo skoro u početku da suzbijemo. Pored likvidacije, egzekutiva je izvršila zaplenu štamparije Bele garde zajedno sa velikom količinom papira i veštampane literature⁴⁵. Dve premetaline po stanovima zbog sumnje da je tamo postojala štamparija Bele garde i oslobođenju više uhapšenika iz bolnice, kojom prilikom je ubijen jedan karabinjer.

Celokupna obavestajna služba i egzekutiva je u partiskim rukama. Kadar se sastoji iz partijaca, kandidata, skojevaca i simpatizera. Organizacija je uspostavljena u Ljubljanskom i Novomeštan-

⁴³ Leo Rupnik, general bivše jugoslovenske vojske, bio je tada samo ranjen. Narodni sud ga je osudio jer je bio italijanski konfident i što je u dogovoru sa Italijanima sakupljao oko sebe bivše aktivne oficire, ubeđivao ih u pobjedu fašističkih država i odbijao ih od Narodnooslobodilačke borbe. Juna 1942 god. postao je okupatorski predsednik opštine u Ljubljani.

⁴⁴ Vinko Vrankar bio je već pre rata kao desni socijaldemokrat razbijao radničkog jedinstva. Tu je ulogu vršio najviše među metalničkim radnicima.

⁴⁵ VOS' je 25 januara 1942 god. na dvorištu Oražmovog doma u Volfvojoj ulici u Ljubljani zaplenila belogardističko-mihailovičevsku štampariju „Zarja svobode“.

skom okruŕuju, a u ostalim još nije, li pak je još u po etku. Ipak likvidacija denuncijanata itd. u ostalim okruŕujima ne zaostaje jer ovaj rad vrše Narodna zaštita i partizani. Naoruŕanje egzekutive je pištolj i bombe. Oslobodili su tako e Zdenku iz bolnice⁴⁰. Akcija za oslobo enje T. P. M. V.⁴⁷ je u toku. Što se ti e direktne veze sa Vrhovnim štabom preko Glavnog štaba Hrvatske, radimo na tome da dobijemo direktnu partizansku vezu. Nadamo se, da je kontakt koji je bio uspostavljen preko Gorskog Kotara ve u vrš en, a nemamo još nikakvih novih izveštaja o tome. Bilo bi tako e dobro da i Glavni štab Hrvatske pokušava u vrstiti vezu, kako bismo mogli poslati materijal. U Ljubljani se govori da su partizani zauzeli grad Ko evje, potvrdu za ovo još nemamo. Isto tako, saznali smo da se vode na više mesta ŕestoke borbe, o kojima još nemamo ta nih izveštaja.

. Na kraju vam javljamo da su komesar Ljubljanske provincije i armiski general Roboti izdali naredbu o streljanju talaca⁴⁸. Pre dva dana partizani su u Radohovoj Vasi napali Italijane. Povodom ovog bilo je streljano 6 talaca ija imena nisu objavili, ali su ve inom funkcioneri OF...

Primate drugarske pozdrave
SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:

Komandant:

Politkomesar:

•Dodatak od 11 maja 1942*

P. S. Poslali smo vam ve i izveštaj preko Zagreba ali, pošto ne znamo da li ete ga primiti, ovaj vam izveštaj sa dodatkom šaljem ovim putem jer nam je štab Tre e grupe saopštio da je ovaj put mogu . Patroli, koja e do i do vas sa ovim izveštajem, dajte instrukcije i upoznajte ih sa vašim na inom borbe da oni to uju i donesu vaša iskustva u svoju grupu⁴⁰.

Naknadno smo primili izveštaj Tre e grupe odreda; neke akcije smo vam ve gore napomenuli, a ovo su zvani ne potvrde koje se ve inom slaŕu sa raznim usmenim izjavama ljudi iz onih krajeva.

18 marta bitka na Mokrcu³⁰, o kojoj smo ve izvestili, naknadno

⁴⁸ Vidi primedbu br. 2 uz dok. br. 103.

⁴⁷ Tone Tomši , Pepca Kardelj, Miha Marinko, Vida Tomši (vidi dok. br. 102 i 103).

⁴⁹ Vidi dok. br. 163.

⁴⁹ O prvoj kurirskoj vezi Glavnog štaba sa Vrhovnim štabom Narodnooslobodila kih odreda Jugoslavije vidi dok. br. 89.

⁵⁰ Vidi dok. br. 37 i 149. Prilikom napada na Leni evu ku u na Mokrcu, gde su logorovale Tre a i etvrta eta Tre eg partizanskog bataljona „Ljubo Sercer“, Italijani su, misle i da su partizani, pucali jedni u druge, dok su se partizani veštım manevrom povukli.

saznajemo da je poginulo 107 Italijana pošto su toliko leševa proneli kroz jedno od susednih sela.

30 marta bio je justifikiran denuncijant Franc Mirt, iz okoline Šmarjete.

1. 1 aprila patrola od 10 članova u blizini Ortneka naišla je na jak odred fašista. Partizani su pozvali fašiste da dižu ruke. Fašisti ki oficir je zaista ruke dignuo i viknuo na slovena kom jeziku „ne pucati!“ Naši su ga ubili jer su ostali fašisti zauzimali zaklon : otvorili vatru. Naši su prihvatili borbu i u borbi je palo oko 40 fašista, Italijani su u toku borbe, koja je trajala 1 sat, dobili pojačanje iz Velikih Laš a i naši su bili opkoljeni sa svih strana. Ipak je partizanskoj patroli uspelo probiti se iz okruženja i preći na prugu. Partizani nisu imali gubitaka.

8 aprila je italijanska patrola na železničkoj liniji kod Mirne u Dolenjskoj pobegla pred partizanskom patrolom, tako da je naši meci nisu pogodili.

10 aprila naša patrola na Gorjancima susrela se sa italijanskom patrolom i uništili 5 Italijana.

10 aprila partizanska patrola od 11 boraca pošla je u pomoć ko evljangskoj organizaciji OF da spasi važan tehnički materijal. U šumi iznad Mahovnika iznad Kovevja gde je patrola čekala saopštenje i uputstva za svoj nastup, bila je zapažena od strane šumara Laknera. Italijani, koje je izdajnik obavestio i doveo na mesto, opkolili su i napali našu patrolu⁵¹ sa velikim snagama od preko 400 ljudi, naoružanih tromblonima. Naši su primili borbu. Tokom borbe je poginulo 57 Italijana među kojima i njihov komandant kapetan. Naši su izgubili 3 druga i to: Ernest Sitar, učitelj muzike iz Ljubljane, Vilko Primožič, mesarski pomoćnik iz Žužemberka, i poznati Kogej (bivši omladinski opozicionar, svojevremeno isključen iz Partije). Jedan naš drug bio je teže ranjen a dvoje lakše ranjeni. Spašeni su svi. Naša patrola je izgubila 2 mitraljeza. Jedan je pao u provaliju razbio se, drugog je mitraljezac ostavio na mestu (bio je kažnjen oduzimanjem oružja). Komandant patrola drug Vasja Ižanc⁵² odlično se pokazao.

11 aprila naša patrola uhapsila je i odvela sobom 2 izdajnika iz Babnog Polja. Bili su dovedeni u logor i saslušani. Priznali su svoje zločine i bili streljani.

13 aprila naša minerska patrola minirala je železničku liniju u Soteski izmeđ u Rakeka i Postojne. Šteta je prilično velika, opravke će trajati mesec dana pre nego što bude uspostavljen saobraćaj u normalnom obimu. Saobraćaj po jednom koloseku i to laganom vožnjom

⁵¹ Patrola je pripadala grupi partizana koju je poveo Pokrajinski štab u Kovevsku.

⁵² Jože Klanjšek-Vasja

bio je uspostavljen slede eg dana. (Desio senaime takav slu aj da je umesto o ekivanog redovnog voza došla prugom velikom brz nom lokomotiva sa 3 vagona).

17 aprila partizanska patrola izvršila je rekviziciju na imanju hitlerovca Berdajsa iz Litije u Cretežu kod Mokronoga.

17 aprila naša patrola od 3 borca zapazila je da Italijani imaju nameru uhapsiti nekoliko momaka u selu Kuželi blizu Fare na Kupi, i da se momci pokušavaju spasiti bekstvom. Naša patrola otvorila je vatru na Italijane od kojih su 2 bila ubijena, 4 ranjena. Jednom od gonjenih meštana dejstvo patrole omogu ilo je bekstvo. Zatim je patrola sama bila opkoljena, ali se izvukla bez gubitaka. Slede eg dana Italijani su zapalili selo Kuželi ⁵³.

17 aprila italijanski automobilski transport pao je u našu zasedu na drumu izme u Prezida i Starog Trga⁵⁴. Zaseda je b la postavljena da bi se spasilo 6 uhapšenika koje su Italijani trebali dovesti ovim drumom. Ubijeno je oko 40 Italijana. Naša zaseda, koja je brojila 8 ljudi, povukla se bez gubitaka iako je bila pra ena u stopu.

18 aprila bio je ranjen denuncijant Rataj iz Št. Petra kod Mokronoga⁵⁵.

21 aprila partizanska patrola ubila je denuncijanta Zabukoveca iz Sv. Gregora blizu Ribnice. Kod njega je na eno još neodaslato pismo adresirano karabinjerima u Velikim Laš ami u kojem denuncira listu svesnih Slovenaca koji sara uju u OF.

11 aprila ubijeni su denuncijanti iz Babnog Polja: Anton Mestnik, Mihajlo Ivaševi , bivši žandarmeriski kaplar i jedan italijanski detektiv.

16 aprila naša eta postavila je zasedu na Majeru kod Prezida. Uхватила je 2 italijanska karabinjera i zaplenila motocikl.

24 aprila uhapsili su partizani i odveli sobom denuncijantkinju, u iteljicu narodne škole pri Fari. Bila je ljubavnica italijanskog komesara opštine. Demolirali su ured fašisti kog komesara i zaplenili skupocen materijal (Fara na Kupi).

25 aprila došlo je do sukoba izme u naše patrole i Italijana kod sela Rake na Kupi.

Italijani su zapalili selo Rake. Rezultat borbe još nije poznat.

26 aprila partizani su zapalili u Gotenici pilanu, koja je svojina Ljubljana' anina Rusa, jer je obra ivao drvo za izvoz u Italiju. Istog dana partizani su demolirali mašine na pilani Auersperga u Glažuti jer je obra ivao i kuvao drvo za kundake od puške. Pogon pilane je zaustavljen.

⁵³ Italijani su imali 1 mrtvog i 1 ranjenog. v

⁵⁴ Vidi dok. br. 72.

⁵⁵ Rataj je bio organizator Bele garde u St. Petru blizu Novog Mesta. Posle oslobo enja osu ena na smrt vešanjem.

27 aprila bilo je u blizini Prezida uhapšeno 4 meštana. Rakeška eta, koja se nalazila u blizini, napravila je plan za njihovo oslobođenje. Poslala je zasedu na drum. Tamo je sa ekala karabinjerskog kurira na motociklu, njega i njegovog pratioca je zarobila (oboju su se predali). Naši su ih svukli, preobukli se u karabinjere, seli na motocikl i jurnuli, za patrolom koja je vodila uhapšene mestane prema Prezidu. Nažalost, došli su do ži anih prepreka oko Prezida za nekoliko minuta kasnije.

27 aprila zapaljena je u Gori i Vasi kod Ribnice velika parna pilana, svojina Lovšina i **Cesareka**.

Blizu italijansko-nema ke granice imali smo mobilizacijski logor za Gorenjsku. Tamo se nalazilo 102 partizana koji b'i trebali i dalje kroz dva dana. Italijani su ih primetili. 6 maja u 6 asova ujutro logor je napalo oko 600 Italijana⁵⁶. Narodna zaštita, koja stalno patrolira po selima, blagovremeno je naše obavestila. Postavili su Italijanima zasedu i uništili 70 Italijana. Italijani su se razvili u front, a naši su se borbom do 5 asova uve e povla ili na bolje položaje, zatim izvršili napad i naterali Italijane u pani no bekstvo sa uzvisina na drum gde su imali 12 kamiona. U me uvremenu mobilizirala je Narodna zaštita sve lanove Narodne zaštite koji su se nalazili kod ku a i napravila zasedu Italijanima koji su se vra ali. Italijani su u tom svom pani nom bekstvu upali u zasedu. etiri kamiona krcata vojnicima, jedan luksuzni automobil sa višim oficirima potpuno su uništeni. Ostali Italijani su u pani nom bekstvu, bez vojni kog stroja, bežal: u Ljubljani. Iz itave okoline mesta borbe, Narodna zaštita priklju ila se partizanskim jedinicama. Drugi dan je došlo 3500 Italijana. Opkolili su sva brda i tukli artiljerijom i iz aviona. Naš bataljon, oja an sa Narodnom zaštitom vode i borbu povukao se u Gorenjsku kuda je trebalo da ide prema ve ranije datoj direktivi Glavnog štaba. U svim tim borbama neprijatelj je izgubio 300 mrtvih i ranjenih, uništeno je 4 kamiona i 1 luksuzni automobil, zaplenjeno dosta oružja i bombi. Italijani sada u svom besu hapse sve muškarce koji nisu išli ili nisu mogli da idu u partizane, streljaju ih i pale sela. U ovom momentu, kad vam to'pišemo, uje se artiljeriska i mitraljeska paljba iz tog pravca. Sa 15 majem po injemo našu prole nu ofanzivu, kombinovanu kao što smo vam ve gore javili.

Dalje saopštava štab Tre e grupe odreda da se položaj u Notranjskoj iznenada okrenuo na bolje. Najednom je iz okoline Prezida došlo u partizane 107 ljudi; sigurno je ovo po etak masovnog priliva u partizane. Sa terena Notranjske saopštavaju da ekaju po selima grupe 20—10 mladi a na partizanske patrole da ih odvedu u logore.

" O borbi na Hribu vidi dok. br. 171.

U vez s tim napominje da je raspoloženje stanovništva uopšte dobro. Primer: štab Tre e grupe bio je 24 asa u zabaenom selu koje je bilo prije sve JRZ⁵⁷. Seljaci su ih primili i pogostili ih odli no, nazivaju ih „našima“. Gazda je izjavio: „Italijani su nas doveli do propasti i ako pobeđe poginu emo u Africi; kroz 20 godina : niko ne e'znati ko su bili Slovenci. Još malo pa emo do i svi k vama“. Osamdeset godina stara žena je obe ala da e se moliti majci božjoj da bar jedan mesec bude lepo vreme za partizane.

Drugi primer: Tre i bataljon je prošle sedmice tri dana vladao slovena kom ko evskom opštinom Pleska. Pošto je bio to prvi takav slu aj, raduje nas što je bataljon vršio vlast vrlo uspešno. Njegove mere su bile: 1) od predsednika opštine zatražio je da podeli svu aprovizaciju me u stanovništvo za više meseci unapred, jer i tako su Italijani u stanju da oduzmu još i ono što su dovukli sobom, naro ito za one koje e proganjati a to e biti skoro svi. Otvorili su manufakturne du ane i podelili me u stanovništvo zalihe robe italijanskog društva „Emona“. 2) Naredili su stanovništvo da obradi svu zemlju bez obzira na pravo svojine. (U pitanju je zapuštena zemlja Ko evara kojom upravlja italijansko društvo „Emona“). Stanovni* štv je sve ove mere odobravalo. O represalijama u ovim krajevima ne uje se jer stanovnici jedan drugog ne optužuju.

Borbe se svakodnevno zaoštravaju. Štabovi grupa morali su izdati stroga nare enja na svojim terenima. (Priiažemo naredbu štaba III grupe odreda⁵⁶).

Uspelo nam je dobiti terensku vezu sa hrvatskim partizanima. Dva lana štaba III grupe odreda⁵⁸ bila su u logoru bataljona na Goranima (Tre i bataljon Primorsko-goranskog odreda)⁸⁰. Dobili smo tamo bogata iskustva. Mi emo vam od sada slati redovne izveštaje u Glavni štab Hrvatske ili direktno u Vrhovni štab.

Politi ki odjek posete slovena ke patrole hrvatskim selima i logorima i hrvatskih patrola našim selima i logorima je ogroman. U pograni nom hrvatskom selu, gde su se naše patrole srele* došlo je«do prave selja ke manifestacije hrvatsko-slovena kog bratstva. Kod prelaza preko Kupe sara ivalo je celo selo. Gore, u prvom delu, saopštili smo vam broj partizana. Imamo obaveštenja od šta-

⁵⁷ Jugoslovenska radikalna zajednica. U Sloveniji, pred po etak Drugog svetskog rata u JRZ bili su uklju eni Slovenci klerikalnih političkih pogleda.

⁴⁸ Misli se verovatno na dok. br. 80.

⁵⁹ Aleš Bebler-Primož, politički komesar i Ivan Jaki -Jerin, zamenik komandanta

⁶⁰ O sastanku sa hrvatskim partizanskim rukovodiocima vidi dok. br. 84, primedbu br. 2.

bova da se u poslednjim borbama broj partizana udvostruio. U Štajerskoj formirane su nove ete. Na tom terenu e se mo . for-
jairati etvrta grupa odreda.

Sa drugarskim pozdravima

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar (Lojze)⁸¹

Politkomesar:
Jernej Posavec (Angelo)⁶²

BR. 70

**„REVOLUCIONARNI RAZVOJ SLOVENACKOG NARODNO-
OSLOBODILACKOG POKRETA" — LANAK DRUGA EORISA
KIDRICA U „DELU" OD MAJA 1942 GODINE¹**

REVOLUCIONARNI RAZVOJ SLOVENACKOG
NARODNOOSLOBODILACKOG POKRETA

Posle godinu dana masovne, u politi kom i akcionom pogledu jako žive oružane borbe slovena kih narodnih masa za oslobo enje, ujedinjenje i samoopredeljenje našeg naroda, više nema nikakve sumnje da se oslobodila ki rat slovena kog naroda spaja i povezuje sa elementima demokratskog revolucionarnog razvoja.

Sta sve daje slovena koj narodnooslobodila koj borbi obeležje revolucionarnog razvoja?

U prvom redu injenica što se slovena ki narodnooslobodila ki pokret bori za — **oslobo enje, ujedinjenje i samoopredeljenje slovena kog naroda**. Ta je borba neposredno uperena protiv okupatora, ali njen cilj — naime, oslobo enje, ujedinjenje i samoopredeljenje slovena kog naroda — nikako ne bi bio dostižan kakvim bilo povratkom stanja pre okupacije — recimo **versajske** Jugoslavije — ili uspostavljanjem kakvog bilo drugog **imperijalisti kog državnog** sistema koji bi u svoje granice okovao slovena ki narod. Posti i oslobo enje, ujedinjenje i samoopredeljenje slovena kog naroda — to zna i **revolucionarno** slomiti postoje i sistem nacionalnog ugnjetavanja slovena kog naroda i **revolucionarno** spre iti uspostavljanje kakvog bilo i kojeg bilo starog ili novog **sistema imperijalisti kog**

" Franc Leskošek-Luka

" Ivan Ma ek-Matija

¹ Objavljeno u „Delu" br. 2, maj 1942 godine.

jarma nad Slovencima. **Prema tome je program osloboenja, ujedinjenja i samoopredeljenja slovena kog naroda izrazito revolucionarni program.** To je program koji je uzalud zahtevao svoju jasnu formulaciju i ostvarenje ve revolucionarnih godina 1848 i 1918, a za koji se još i danas bore slovena ke narodne mase i njihovo vo stvo sa svom neposrednoš u — sa masovnom, oružanom vojni kom akcijom protiv okupatora.

Prema tome su revolucionarni program osloboenja, ujedinjenja i samoopredeljenje slovena kog naroda i neposredna oružana borba za ostvarenje toga programa temelji, dokaz i osnovna garanc ja da se ve i sadašnji stepen slovena kog narodnooslobodila kog pokreta spaja sa _ izrazitim elementima revolucionarnog demokratskog razvoja.

Izme u administrativne i vojne organizacije i oružane snage **stare** Jugoslavije s jedne i sadašnje oslobodila ke borbe slovena kog i ostalih jugoslovenskih naroda s druge strane nema uopšte nikakvog stvarnog kontinuiteta. Aprila 1941 god. se državopoliti ka i vojna zgrada stare Jugoslavije sramno srušila za 12 dana. Što se, dakle, ti e te vrste sredstava za odbranu nacionalnog opstanka, slovena ki narod se pred injenicom okupacije našao — **goloruk.** Za produženje, odnosno — još ta nije — za po etak, za organizaciono i akciono ricanje i razmah oružane borbe protiv okupatora morale su nastupiti **sasvim nove snage.**

Osnovna snaga, koja je omogu ila i razvila borbeno jedinstvo slovena kog naroda, bila je i ostala je — sa svojim avangardisti kim karakterom, isprobanim i prekaljenim kadrom i snažnim nelegalnim aparatom — Komunisti ka partija Slovenije kao sastavni deo Komunisti ke partije Jugoslavije. A ta snaga je još za vreme Jugoslavije bila duboko nelegalna; delovala je u nepomirljivoj suprotnosti i u zagriženoj borbi sa svim vladaju im krugovima.

A to zna i da je sadašnji slovena ki oslobodila ki pokret kvalitativno mnogo više nego puko nastavljanje aprilske odbrane. Morale su. naime, nastupiti nove, **revolucionarne** snage da bi se borba mogla nastaviti, odnosno — **uopšte** po eti. Ukoliko je današnja borba i?raz istog narodnog i nacionalnog htenja koje se marta i aprila oduprlo osvaja koj pohlepi fašisti kih napada a, utoliko je, svakako, najlegitimniji, jedini opravdani naslednik aprilske odbrane. Ali ukoliko je posle aprilskog sloma za odbranu narodnog opstanka bio ružno potreban nastup novih, revolucionarnih vode ih snaga, utoliko, razumljivo, imamo posla sa bitnom, revolucionarnom promenom **u** vo stvu i organizaciji narodnooslobodila kog rata.

U tom je drugi znak da se slovena ki narodnooslobodila ki pokret razvija u revolucionarnom demokratskom pravcu.

Shodno toj dubokoj promeni u vo stvu i organizaciji oslobodila kog rata protiv fašisti kih osvaja a izvršila se najdublja promena u društvenom vo stvu slovena kog naroda. Ako su sve do razmaha

slovena ke oslobodila ke borbe bile na krmilu slovena ke narodne sudbine ekonomski vladaju e klase, naime veleposed i kapital, onda je današnji politi ki hegemon slovena kog naroda — svakako još **uvek** u prilakama najžeš eg okupaciskog terora — **proletarijat Slovenije**. Iako su nekadašnja politi ka rukovodstva dovela slovena ki narod u najstrašnije ropstvo koje su Slovenci ikada doživeli, tada pod vo stvom proletarijata Slovenije slovena koj narodnoj oslobodila koj borbi svi e zora potpunog : trajnog oslobo enja slovena - kog naroda.

Ne može biti nikakve sumnje da promena u društvenom vo stvu slovena kog naroda daje slovena kom oslobodila kom pokretu izrazito revolucionarno obeležje.

Me u glavne uzroke naglog sloma Jugoslavije spada injenica, što su njeni protivnarodni režimi dosledno odbijali njeno naslanjanje na SSSR. Za slovena ku oslobodila ku borbu je pak karakteristi no to što se Osvobodilna frtmta slovena kog naroda kao ovaploenje borbenog jedinstva slovena kih narodnih masa izjasnila za isklju ivo oslanjanje na stub protivfašisti ke i protivimperijalisti ke torbe — na Sovjetski Savez.

U tom je garancija da je ve prva faza slovena ke narodne revolucije pošla dosledno protivimperijalisti kim pravcem koji je bitni uslov oslobo enja, ujedinjenja i samoopredeljenja malog naroda.

Ali time još nisu iscrpeni znaci razvijanja slovena kog oslobodila kog pokreta u revolucionarno-demokratskom pravcu.

Naime, Osvobodilna fronta slovena kog naroda je ve danas, pod okupacijom, dob'la karakter vlasti. Takve vrste vlasti kakvu predstavlja OF, još **nije bilo** u Sloveniji. Nikla je pod najžeš im terorom okupatora, u oštroj borbi sa nekadašnjim slovena kim vlastodršcima, današnjim — petokolonašima. Izrasla je iz borbenog poleta slovena kih narodnih masa. Njeno ra anje iz širokog razmaha narodne inicijative je najubedljiviji dokaz njenog revolucionarnog karaktera. Bez razmaha revolucionarne narodne inicijative OF danas ne bi predstavljala elemente vlasti, makar njeno rukovodstvo izdalo još toliko dekreta. A što se ti e samih odluka OF, one su, svakako, crvena nit slovena ke narodne revolucije — baš zato što su ujedno pobuda i odraz revolucionarne inicijative slovena kog naroda.

Karakter slovena ke demokratske revolucije, koja se ra a i razvija, jeste protivimperijalisti ki, epštenarodni, opštedemokratski. Njen je cilj oslobo enje, ujedinjenje i samoopredeljenje slovena kog naroda; demokratske slobode slcvena kcg naroda; sve one ekonomske Reforme koje spadaju u okvir dosledne demokratske revolucije.

A iz beskompromisne borbe za ostvarenje toga cilja ra a e Se, razumljivo, i uslovi za prerastanje demokratske slovena ke revolucije u socijalno oslobo enje radnog naroda Slovenije.

Temeljnu silu revolucionarnog demokratskog razvoja slovena ke narodnooslobodila ke borbe ine proletarijat sa svojom avangardom KPS i slovena ke narodne mase. Organizacioni i politiki izraz revolucionarnog narodnog oslobodila kog pokreta je **Osvobodilna fronta**, koja je u masovnom pogledu svenarodna oslobodila ka organizacija slovena kog naroda, a u politickom pogledu tako e izražava savezništvo izme u KPS i poštenih i rodoljubivih slovena kih grupa, prvenstveno Sokola i katolika u OF.

Bitna karakteristika oslobodila kog rata slovena kog naroda je to što se razvija pod hegemonijom proletarijata. Od pitanja da li e proletarijat tu hegemoniju održati ili ne — zavisi pitanje pobede ili poraza Osvobodilne fronte, a sa tim i pitanje oslobo enja ili neoslobo enja slovena kog naroda. Protivimperijalisti ku i demokratsku slovena ku narodnu revoluciju nisu izazvale „anacionalne klasne pobune" proletarijata ili KPS kao njene avangarde, što bi joj hteli podmetnuti petokolonaši. **Slovena ka narodna revolucija se razvija po logici i potrebi dosadašnje borbe za oslobo enje, ujedinjenje i samoopredeljenje slovena kog naroda.** A da u unutrašnjoj društvenoj logici takve borbe odlučuju ulogu igraju baš klasni momenti, neoborivo je dokazala slovena ka peta kolona iz oba tradicionalna tabora, koja je iz reakcionarnih klasnih razloga pošla na put izdajstva vlastitog naroda, iako je Osvobodilna fronta **svenarodni** oslobodila ki pokret.

Zatvarati o i pred injenicom te klasne logike — zna ilo bi neoprostivo grešiti prema **elom** narodu i suziti borbu protiv **pete** kolone koja danas predstavlja temeljnu unutrašnju opasnost za slovena ki narod i uspeh njegove oslobodila ke borbe.

Naime, otkrivanje i tu enje **pete** kolone na svakom njenom koraku — jeste zadatak koji e pratiti sav tok slovena ke oslobodila ke borbe isto kao što e biti potrebno za sve vreme njenog razvoja neprestano buditi revolucionarnu inicijativu slovena kih narodnih masa i zamenjivati oportuniste koji nepopravljivo zaostaju za novim borcima iz neposrednih narodnih dubina.

Neumoljiva borba protiv **pete** kolone je naro ito važna danas kad sve narodne sile moramo usmeriti u neposrednu vojnu ku akciju. Ova je svakako postala centralni zadatak oslobodila ke borbe. injenica što se OF u svakom pogledu razvila do „države u državi", predstavlja ujedno vrhunac dosadašnjeg razvoja slovena kog narodnooslobodila kog pokreta. „Država u državi" ne može zadugo opstati, jer vlast može biti samo jedna ili e doživeti ozbiljne poraze.

BR. 71

IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGE GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 5 MAJA 1942 GOD. GLAVNOM ŠTABU O PRI-PREMAMA ZA ODLAZAK U ŠTAJERSKU¹

**II GRUPA
PARTIZANSKIH ODREDA
STAB GRUPE**

Br. 8/1

položaj, 5 V 1942 god.

RAPORT BR. 4 GLAVNOM ŠTABU PARTIZANSKIH ODREDA
»

1. Primili smo vašu naredbu od 29 IV 1942. Zbog brzine vam odgovaramo ukratko. Opširniji raport sledi, kao i ratni izveštaj.

2. Naša patrola je danas ovamo dovela 33 novaka iz mobilizacionog logora². Neugodno je što je skoro polovina došla bez oružja, a svi ostali s neznatnom koli inom municije i slabom spremom. Me-sto da prikupljamo rezervno oružje za preko, gde ga nedostaje, mo-ramo ga tražiti za njih na terenu koji je ve prili no iscrpljen.

3. U smislu raporta br. 3, ovih dana smo formirali tri kom-pletna bataljona³. Velike teško e nam prststavljaju politi ki kadrovi. Ve ina naših politkomesara se po ela baviti politi kim pitanjima tek kod nas u partizanima. Pošaljite nam nešto politi kih kadrova, kako ste nam to ve davno obe ali.

4. Najnužnije što trebamo jeste hrana, i to: pirina , makaroni, mast, še er, saharin, kava. Ovaj teren smo tako iscrpli, da otsad više ne emo mo i držati sve naše snage koncentrisane u ovom okrugu. Mora emo pojedine bataljone poslati u druga mesta. "To e razum-ljivo jako štetiti politi koj i vojni koj instrukciji koja je najvažnije pitanje pred odlazak usled velikog priliva neobu enih regruta. Zato nam nužno pošaljite bar 500 (pet stotina) pirin a, isto makarona i ostalo. Adresu vam donosi kurir posebno.

5. Nužno su nam potrebne elektri ne kapisle za paljenje mina. Sve akcije na železnicu nam se izjalove jer nemamo tog materijala.

6. U naš odred su prispeli: Mate⁴, namenjen za politkomesara

¹ Kopija originala nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.

² Mobilizacioni logor se tada nalazio kod Podlipoglava.

³ Savinjski odred sa dva i Pohorski sa jednim bataljonom (vidi dok. br. 68). Pohorski odred je uklju ivao bivši Prvi štajerski bataljon.

⁴ Dušan Bravni ar-Mate

bat., Tine⁵ iz Mosta za istu funkciju i "Hlebš" za komandira minerske
ete. Jesu li ovi drugovi namenjeni za Dolenjski odred?

8. Pošaljite nam nekoliko rajhsmaraka. Pošaljite i rezervnu
anodnu bateriju. Sta je sa radio-materijalom?

9. Ovih dana pokuša emo da se povežemo sa komandantom i
komesarom III grupe radi izmene iskustava i dogovora za operacije⁷
u Litiji.

10. Novaci su doneli vest da kod Rudnika eka 50 regruta, prvo-
bitno namenjenih za III grupu, a koji sad ekaju na odlazak k nama.
Da li su oni za nas ili za III grupu?

11. Kad e sti i štambilji?

12. Stigao je lekar*. Ho e li do i i ostali lekari i bolni arke?
Kad e sti i kurirke?

J.3. Najvažnije: ho emo li dobiti kontakt za Sergejem⁹ ili ne!
Od toga zavisi izbor naših kadrova.

15. Neka vaš kurir svakog ponedeljka i etvrtka izjutra bude
u dogovorenom selu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:

Politkomesar:

BR. 72

IZVEŠTAJ BATALJONA „LJUBO ŠERCER" OD 5 MAJA 1942 GOD.
O SUKOBU KOD ORTNEKA I NAPADU NA VOJNE KAMIONE
KOD PREZIDA¹

IZVEŠTAJ SA SLOVENA KIH BOJIŠTA

Glavni štab slovena kih narodnooslobodila kih partizanskih eta
objavljuje:

I Z V E Š T A J

BATALJONA „LJUBO SERCER" IZ III GRUPE ODREDA

5 IV 1942 god. patrola I ete imala je kod Ortneka sukob sa
skupinom fašista. Na mestu su poginula 4 fašista, me u njima 1 ofl-

⁵ Anton Sušterši — Tine Zeleznik

⁷ Ciril Hlebš — Ciro Zasavec, poginuo septembra 1942 god. kao ko-
mandant Tomševe brigade.

⁸ Vidi dok. br. 65 i 66.

⁹ Dr Dušan Mravljak-Mrož, poginuo prilikom uništenja Pohorskog
bataljona 8 januara 1943 godine.

* Sergej Kraigher, sekretar Pokrajinskog komiteta KPS za
Štajersku

¹ „Slovenski poro evalec" br. 18, od 5 maja 1942 godine

ir. 10 ih je bilo teško ranjenih i svi su podlegli dobivenim ranama. Naši su bili bez žrtava².

13 IV 1942 god. patrola, koju su sa injavali 4 druga iz I ete, 4 druga iz III ete, bataljonski komandant³ i zamenik bataljonskog politkomesara, na pruzi izme u Postojne i Rakeka, izvršila je na italijanskoj strani akciju sabotaže⁴. Minirali smo oba koloseka. Pošto nismo mogli utvrditi dokle je ve voz stigao u stenovitom prošek, prekasno smo bacili u vazduh oba koloseka, tako da je bio ošte en samo poslednji vagon voza. Pruga je bila jako ošte ena i treba e je popravljati ceo mesec dana. Položen je provizoran kolosek. Gubitaka nismo imali.

16 IV 1942 god. zaseda koju su drugovi iz III ete postavili na Majeru kod Prezida zaustavila je ital. motocikl sa prikolicom. Karabinjer je bio ubijen, motor zaplenjen.

19 IV 1942 god. drugovi iz III ete postavili su na Majeru⁵ zasedu, pod vo stvom druga Martina⁶. U 4 asa posle podne napali su 4 vojnika kamiona, u kojima je bilo po 40 fašista, karabinjera i vojnika. Kamioni su bili uništeni. Poginulo je 134 okupatora, pobešlo ih je samo 26. Bila je zaplenjena ve a koli ina obi nog i automatskog oružja i municije. Naši nisu imali gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za komandanta bataljona:
(Potpis ne itljiv)

^t
Politkomesar bataljona:
Poga nik Tone"

Partizanska eta u Savinjskoj Dolini u poslednje vreme justifikirala je 4 denuncijanta i uništila radni ka postrojenja novootvorenog rudnika boksita kod Velenja.

² 1 aprila 1942 god. Italijani su hteli da opkole deo Prve ete u selu Marši i više Ortneka. Partizani su izbegli opkoljavanje i zatim udarili Italijane s le a. Prema izveštaju komande karabinjera br. 3/13 od 10 avgusta 1942 god. ubijena su 4 fašista a 6 ranjeno.

³ Mirko Bra i

⁴ „Pregled sabotaža" Direkcije železnica u Ljubljani navodi da je 13 aprila 1942 god., kod 88 km na pruzi izme u Rakeka i Postojne, eksplodirala mina. Okupatori nisu mogli da se koriste prugom na oba koloseka.

⁵ Izveštaj karabinjera Druge armije br. 61/4 od 24 aprila 1942 god. navodi Dodatke o sukobu kod Gora a (k. 901 Gora i) i kaže da su Italijani imali 25 mrtvih i 28 ranjenih (original dokumenta u Muzeju narodnog oslobo enja u Ljubljani). Za ovaj napad Italijani su se osvetili selu Novi Kot: selo su zapalili a stanovništvo postreljali. Navodi gornjeg izveštaja da se akcija vršila kod Majera (okuka drumu severozapadno od Cabra) poklapa se sa italijanskim podatkom o k. 901. Akciju je izvršila Rakovška eta (komandir Stanko Kova -Smeli, komesar Anton Bavec-Cene).

⁶ Dušan Zorc-Martin, poginuo usled nesre e, maja 1942 godine.

⁷ Janez Hribar — Tone Poga nik

6 IV 1942 izvršili su revirski partizani napad na žandarmerisku stanicu u Št. Ožbaltu pod Trojanama⁸. Zaplenili su 3 puške, dosta municije, 4 uniforme, 4 ranca, 4 kišna plašta, pisa u mašinu i uništili motocikl.

GLAVNI STAB SLOVENA KIH PARTIZANSKIH CETA:

Komandant:
Peter Strugar

Politkomesar:
Jernej Posavec

BR. 73

DNEVNA ZAPOVEST OD 6 MAJA 1942 GOD. ŠTABA DRUGE GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE PRVOM ŠTAJERSKOM PARTIZANSKOM BATALJONU O ZADACIMA BATALJONA¹

II GRUPA
PARTIZANSKIH ODREDA
STAB GRUPE

Br. 9/1
%

Položaj, 6 V 1942 god.

DNEVNA ZAPOVEST BR. 2 I ŠTAJERSKOG BATALJONA

1. Saglasno naredbama Glavnog štaba br. 1, 2, 3 i 14 na teritoriji Štajerske se organizuju tri odreda koji sa injavaju II grupu partizanskih odreda. Kao jezgro tih odreda organizovali smo 3 kompletna bataljona sa kompletnim oružjem i municijom. Dalekosežne akcije, u skladu sa jedinstvenim planom svih odreda na teritoriji Slovenije, po e e oko 15 t. m. Za to vreme morate pripremiti sve potrebno za dolazak tri bataljona na vašu stranu. Šaljemo vam komandira druga Iliju² kome je nare eno da organizuje naš dolazak.

2. Vaše ete koje se nalaze u zapadnoj Štajerskoj, kao poznavaoce terena i da bi se uskladio sistem organizacije i duh naših jedinica, ravnomerno emo raspodeliti po našim bataljonima. Tako e iz Trbovljanske ete nastati Trbovljanski bataljon, itd. To emo izvršiti na licu mesta po dolasku naših bataljona.

3. Ako imate direktnu vezu sa PK, neka nam obratnom poštom, preko druga Ilije, pošalje pismeni izveštaj o držanju tamošnjih kadrova — od komandira vodova do komandanta i komesara bata-

⁸ Akcija Prvog štajerskog bataljona Druge grupe odreda

¹ Kopija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.

⁸ Janko Rode-Ilija, poginuo kao na elnik štaba brigade „Matija Gubec“ u jesen 1944 godine.

ljona. To nam je potrebno u cilju uključenja istih u komandni sastav naših bataljona.

4. Svu svoju delatnost usredsredite na sledeće rejone: Sveta planina nad Savom, Trojane, Motnik, Gornji Grad. Pre svega tamo treba koncentrisati ve u količinu hrane da bar nedelju dana ne moramo brinuti o njoj. Tamo treba koncentrisati i sve rezervno oružje, a u prvom redu municiju. Protivavionski mitraljez sa svom municijom odmah prenesite u rejon Trojane. U tim rejonima skoncentrišite konjsku pištolu za našu konjicu. Zatim: benzin za protivtenkovsku odbranu³, sanitetski materijal. Sav raspoloživi eksploziv, a prvenstveno električne kapisle, koncentrišite u rejonu Sveta Planina. Sav novac uložite u kupovinu hrane. Mi ćemo novac doneti sa sobom. Napravite više manjih magazina, a ne malo velikih.

5. Okrug Litija ne spada u naše operativno područje. Tu treba, kao pomoć, nametnuti jedan odred III grupe. Imamo dozvolu da otuda prenesemo na naše područje sve raspoloživo oružje i naročito municiju i da sebi priključimo sve regrute. Tai zadatak odmah izvršite. Zatim se svi aktivisti, koji u tom okrugu rade za našu grupu (u prvom redu drug Lojze⁴), odmah preidite na 4 odredjena rejon.

6. Do našeg dolaska napustite sve dalje akcije, izuzev zadataka koje vam u ovoj zapovesti postavljamo. Ili eventualno takve koje bi izvan ta 4 rejonu mogle doneti oružje ili municiju.

7. Ta 4 rejonu treba dobro politički obraditi. Ako u jednom ili u drugom okrugu nemate veza, bez oklevanja ih treba uspostaviti, jer mi moramo u tim rejonima izvršiti operativne zadatke saglasno sa opštim planom. A to bi bilo otežano ako ne bi imali organizovanu pozadinu. U te rejone treba poslati sve raspoložive političke partizanske aktiviste i radnike OF i KP. Do našeg dolaska neka se politički rad vrši strogo konspirativno, a posle našeg dolaska poćemo sa masovnim radom. Treba raditi na opštoj mobilizaciji i držati kurs za opšti ustanak. Treba organizovati Narodnu zaštitu, sposobnu da se priključi našim akcijama. Nije nužno da sva odeljenja NZ budu naoružana. Potrebni su nam i pionirski odredi NZ, za raskopavanje drumova i mostova, podizanje barikada, itd.

8. Političko vaspitanje jedinica treba vršiti u duhu prelaženja od manjih akcija na odlučne sukobe sa neprijateljem i docnije na opšti ustanak, zauzimanje teritorije i preuzimanje vlasti u naše ruke. Treba blagovremeno raskrinkavati Belu gardu, londonsku vladu Mihailoviča, itd. Godina 1942 biće godina pobede. U prvom redu treba raditi sa regrutima. Uprkos masovnom prilivu, u kome skoro tonu stari borci, treba bezuslovno održati stari duh, disciplinu i moral. Na političkim masovima odbaciti svako teoretisanje i ograničiti se samo na dve stvari: a) problem borbe slovenačkog naroda i celog sveta za uništenje hitlerizma, i b) politički problemi koji na-

³ Benzin se koristio za izradu zapaljivih flaša za uništavanje tenkova.

⁴ Lojze Hohkraut, sekretar OK KPS Litija

staju kod organizovanja jedinica (disciplina, prava i dužnosti, odnos izme u komandira i partizana, drugarstvo, otstranjivanje grubosti i psovki, kolektiv, uvanje sprema, podela piana, kra e, pijanstvo, odnos prema stanovništvu, odnos prema neprijatelju, „ne daj se živ zarobiti!“, odlike, hrabrost, napredovanje, konspiracija, cenzura, itd.).

9. Vojni ko vaspitanje mora biti u skladu sa zadacima. Svako se, a naro ito regruti, mora vežbati u oružju (puškomitraljez, puška, bomba). U prvom redu treba vršiti prakti ne vežbe u borbenoj obuci (strelce, iskoriš avanje terena, maskiranje, gonjenje, juriš, itd.). Naro ito treba vežbati postavljanje zašeda koje zatim pregledaju kontrolne komisije.

10. Nare ujemo da se u svim sukobima uvede krajnja štednja municije. Dozvoljeno je pucati samo na vidljiv cilj i ne na suviše veliku daljinu. Svaki partizan mora misliti na svaki pojedini metak. Za svako suviše trošenje municije treba pozvati na odgovornost.

11. Treba organizovati dobru obaveštajnu službu. U 4 rejona treba po najvažnijim selima i varošima postaviti poverenike obaveštajne službe. Ti [poverenici] OS e se kanalima povezati sa našim logorima. Zasad treba sastaviti spisak svih nema kih snaga u tim rejonima, približan broj i centre po Štajerskoj, kretanje i brojnost patrola. U vojsci i „Wehrmannschaft“-u⁵ treba na i poverenike. Treba sastaviti što potpuniji spisak izdajnika.

12. Da li ste što doznali o ruskom logoru⁶ kod Maribora?

13. Sa Ilijom pošaljite 3 vodi a, po mogu nosti partizana. Neka poznaju put od granice do prvog rejona. U prvom redu rešite pitanje prelaska preko Save. Zeleti je da tamo do emo konspirativno, a ne silom.

14. Pošaljite nam poslednje brojno stanje svih eta. I njihovo naoružanje.

15. Da li ste ve našli Toleda" i Rudija?⁸

16. Pošaljite pismeni izveštaj o unutrašnjem radu u bataljonu i opširni izveštaj o akcijama. Pomenite drugove koji su se naro ito istakli i kako su se istakli.

17. U prilogu šaljem slede e kopije: Prvomajsku dnevnu zapovest Glavnog štaba, Prvomajsku dnevnu zapovest Štaba II grupe odreda, Naredbu br. 12 Gl. štaba i ratne izveštaje II grupe odreda.

⁵ Oružane formacije „Štajerskog domovinskog saveza" (Steirischer Heimatbund), političke organizacije koju su Nemci stvorili u cilju germanizacije i fašizacije Štajerske.

⁶ Kod Maribora je postojao zarobljeni ki logor sa ruskim zarobljenicima. Druga grupa odreda imala je u planu da ih oslobodi i zbog toga je ove podatke tražila.

⁷ Miha Pinter-Toledo

⁸ Martin Greif-Rudi

18. Za izvršenje tih zadataka Ostaje vam malo vremena. Valjda to nije naša krivica, jer smo tekju e primili det lju naredbu Glavnog štaba. Zato treba raditi najve om brzinom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant: •

Politkomesar:

3fT ft * " • *
BR. 74

PROGLAS GLAVNOG ŠTABA NARODNOOSLOBODILACKIH
PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 7 MAJA 1942 GOD.
O MERAMA PROTIV ITALIJANSKOG SISTEMA TERORA NAD
SLOVENA KIM NARODOM¹

I Z J A V A

GLAVNOG ŠTABA SLOVENA KIH PARTIZANSKIH ODREDA

U vezi sa dekretom italijanskih okupatora o taocima² izjavljujemo slede e:

1) Za svakog ubijenog slovena kog taoca partizanske vlasti e streljati jednak broj ljudi na koje se italijanske okupatorske vlasti oslanjaju (vojna sila, žandarmerija, policija, inovništvo i doma i izdajnici).

2) Ako italijanske okupatorske vlasti budu progonile ili ak streljale kao taoce žene ili lanove porodica slovena kih oslobodila - kih boraca partizanske vlasti uveš e jednake postupke protiv žena l porodica okupatorskih pandura. Izjavljujemo da emo ih potražiti ako bude potrebno i u samoj Italiji.

3) Svi podre eni štabovi dobili su nalog da hapse i žive zadrže kao taoce izvesne pripadnike italijanske okupatorske vlasti, koji e biti streljani po pravilu: „glavu za glavu" ako okupatori budu stregali slovena ke taoce.

4) Po istom postupku postupi e i partizanske vlasti na slovena koj teritoriji okupiranoj od strane nema kih fašisti kih bandi.

¹ Objavljeno u „Slovenskom poro evalcu" br. 19, od 12 maja 1942 godine i rašireno, u obliku letka, u svim delovima Ljubljanske pokrajine.

² Vidi dok. br. 163. Italijanske vojne vlasti po ele su, po uzoru na nema ke vlasti, da streljaju taoce s namerom da terorom zaplaše slovena ko stanovništvo i prinude ga da ne daje potporu partizanskim jedinicama. Proglas Glavnog štaba osujetio je tu okupatorovu odluku, a narodnooslobodila ki partizanski odredi su svojom poja anom akcijom protiv okurratora onemogu ili sprovo enje italijanske odluke o streljanju talaca. Italijani cd sredine maja 1942 god. dalje streljaju taoce samo povremeno, dok uopšte ne streljaju taoce u cilju represalija na pojedine napade partizana.

5) S obzirom na to da petokolonaški elementi svojim denuncijantskim i provokatorskim delovanjem neposredno dovode okupatorskim krvnicima slovena ke taoce, partizanske vlasti upotrebljava e mere koje odre uje ova naredba tako e prema takvim petokolonaškim elementima.

6) Ova izjava stavlja se na znanje svim štabovima slovena kih partizanskih odreda sa nalogom da smesta pristupe njenom izvo enju.

Na položaju, 7 maja 1942 godine.

Za:

GLAVNI STAB SLOVENA KIH PARTIZANSKIH ODREDA

Komandant:
Peter Strugar³

Politkomesar:
Jernej Posavec⁴

BR. 75

UPUTSTVO GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 8 MAJA 1942 GOD. ŠTABU DRUGE GRUPE ODREDA ZA REORGANIZACIJU JEDINICA¹

GLAVNI STAB
SLOVENA KIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Položaj, 8 maja 1942
Br. 19/1

ŠTABU II GRUPE ODREDA

Položaj

Potvr ujemo prijem Vaših dopisa od 24 IV² i 30 IV³, koje smo pr'mili tek 7 V zbog nesporazuma na ovdašnjem terenu. Raport br. 4⁴ i Vašu dnevnu zapovest za 1 maj, rezoluciju KPS i SKOJ-a primili smo danas, 8 V. Zato Vam tek danas odgovaramo na sva ta pisma. Kako se vidi iz Vaših pisama, verovatno ste primili sva naša pisma i naredbe, iako samo u prepisima i kopijama ,ali Vam uprkos toga

³ Franc Leskošek

⁴ Ivan Ma ek

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.

• Vidi dok. br. 59.

» Vidi dok. br. 68.

⁴ Vidi dok. br. 71.

jaljemo naknadno sva pisma i naredbe koje su bile adresirane na Vaš štab. Na raport br. 3 od 24 IV odgovaramo slede e:

1. Još jedanput moramo konstatovati da ste Vi imali dobre veze sa Gl. štabom, jer smo redovno dobijali Vašu poštu, dok, naprotiv, mi nismo imali s Vama dobrih veza. Usled toga niste redovno dobijali našu poštu iako smo svu poštu ekspedovali na javke koje ste Vi odredili.

2. Odobravamo Vašu samoinicijativnost u daljem razvijanju od bataljona do brigade. Gl. štab e Vas u tome tako e pomagati i sa drugom Lukom⁵ je bilo dogovoreno da po svojoj avnosti izgrade samostalnu štajersku vojsku, jer dotada Gl. štab još nije pristupio reorganizaciji partizanske vojske. Vi nas o organizaciji brigade niste obavestili; pre naše reorganizacije svakako bi bila potvr ena. U me uvremenu je naša reorganizacija izvršena i mi smo Vas obavestili. Ali pošto Vam naša pošta nije stigla, reorganizaciju niste izvršili. U me uvremenu smo dobili vašu poštu sa potpisom štaba brigade. Glavni štab nosi odgovornost pred narodom i tu odgovornost i ose a. I pošto je Vaša grupa jedna od najboljih, najdisciplinovanijih, najaktivnijih, koja u tom pogledu uživa ugled, naro ito njen komandant i politkomesar (nekoliko Vaših akcija je objavljeno u „Poro evalcu“ sa potpisima, sve govori o Mlinaru, Poljancu i njihovom radu), opravdano smo smatrali neizvršavanje naših naredaba tvrdoglavoš u i samovoljnoš u, jer smo bili uvereni da ste pisma i naredbu dobili.

3. Reorganizacija i imena grupe odreda, odreda i bataljona je zapovest Vrhovnog štaba Jugoslavije⁰, koja potpuno odgovara principu partizanskog ratovanja. Gl. štab dobro zna da sa tih 350 ljudi ne možete organizovati odrede, **Koji** bi tome i brojno odgovarali, tj. svaki po 2—3 bataljona, svaki bataljon po 2—3 ete. Reorganizaciju treba sada i izvršiti, postaviti te štabove, jer je ve vreme; kad po ne borba, nije mogu e organizovati vojsku u grupu odreda, u odrede, bataljone i ete, ve ih je mogu e mobilizacijom novih regruta samo još poja ati.

Kako ete to prakti no izvesti:

a) Štab grupe ste ve formirali.

b) Formirajte zasad Savinjski i Pohorski odred.

c) Za formiranje Dravskog odreda pošaljite jednu etu Pohorskog odreda na teren Dravskog odreda sa dobrim komandantom i politkomesarom, da na tom terenu vrši akcije, uz zadatak da mobiliše i razvija se u odred.

Za akciju i izvršenje plana operacija koje su vam odre ene, možete upotrebiti odrede, bez obzira na koji su teren za docnije odre eni. A na terene koji su za te odrede odre eni, zasada pošaljite jezgra koja e tamo operisati, mobilisati i angažovati neprijatelja u

⁵ Franc Leskošek-Luka

⁰ Naredba nije sa uvana.

borbe, da ovaj bude razdrobljen i da ne može poslati tako veliku snagu na teren glavnih operacija.

Na raport br. 4 od 30 IV odgovaramo slede e:

1. Slažemo se s vama da treba dobro promisliti koga treba postaviti gde za komandanta i politkoma. jer koga ne poznajemo, mi ne imenujemo za komandanta i politkoma; zato nalazemo vama da ih predlažete sami. Na svaki na in ih treba imenovati i objavit' pre odlaska u Štajersku.

2. Ve smo vam na raport br. 3 odgovorili kako treba organizovati odrede:

a) Savinjski odred, koji treba da ima 1 vod konjice, 1 vod teškog mitraljeza, dva bataljona, svaki po tri ete, po trideset ljudi, tj.:

1 štab odreda	.3 oveka
2 štaba bataljona	.6 ljudi
6 štabova eta	.18 ljudi
6 eta po 30 ljudi	.180 ljudi
1 vod tešk. mitraljeza	.12 ljudi
1 vod konjice	oko 12 ljudi
potrebni ordonansi i kuriri	oko 14 ljudi

245 ljudi

b) Tako organizovati i Pohorski odred.

To približno iznosi 500 ljudi. Sada imate 350 ljudi, a u Štajerskoj je 90 ljudi, to je 440 ljudi. Nešto ljudi ete još ovde mobilisati a u me uvremenu e vam se na putu preko Litije priklju iti sigurno tako e nekoliko ljudi, tako da stigavši na mesto možete ra unati sa 500 ljudi. Ove pak treba podeliti približno onako kako smo vam gore nazna ili. Kad još više oja ate, organizujte kod svakog odreda i tre i bataljon.

3. Svaka grupa organizuje po tri odreda. Zadatak da organizujete etvrtu grupu odreda dali smo vam zbog toga što se ta grupa nalazi tako e u Štajerskoj i što ju je s vašeg terena lakše organizovati negoli sa terena Tre e grupe, i što e biti sa svojim operacijama u tesnoj vezi s vama. Odred za koji vi pitate zove se Kozjanski⁷. Na tom terenu se nalazi ve 25 partizana. Savinjski odred nek ima vezu sa Kokrškim odredom.

4. L'tjjski okrug politi ki spada u delokrug Štajerske, a vojni ki u delokrug Tre e grupe odreda. Zato emo i tamo poslati nešto jedini« koje e s te strane operisati, a vi morate imati s njima dobre veze radi kombinovanih akcija. A plodove vaše politi ke pripreme iskoristite u to da mobilizete što više ljudi i prikupite što više oružja.

⁷ Kozjanski odred se u 1942 god. nije formirao.

5. U pogledu akcija i planova, držite se uputstava iz pisma od 29 aprila 1942*. Pošto još nemamo podataka o pripravnosti Prve i Druge grupe odreda, ne možemo vam javiti termin. Držite se ta no termina, kako vam je naloženo. Ima stignete na svoj teren, odmah postavite zasede, kako je naređeno, i uništavajte sve što'pro e. Istovremeno istite teren bez obzira na akcije u Gorenjskoj.

6. Slažemo še s tim da postavite zamenike politkomesara, koji uglavnom obavljaju partsekr.[etarsku] funkciju i koji su ujedno članovi štabova. Obaveštajnu službu i intendanturu organizujte kako ste predlagali.

7. Zaista smo izrazili želju da izvršite snažnu akciju pre odlaska, i to takvu koja bi vam donela naoružanje. No, ipak, ne možemo na tome nastojati ako vi smatrate da bi bilo bolje da je ne izvodite i ako bi to možda ometalo vaš odlazak.

Na raport br. 4 od 5 maja odgovaramo slede e:

1. Ta 33 regruta je Gl. štab poslao k vama. I onih 50 ljudi, koji čekaju kod Rudnika, primite u vašu grupu i pošaljite patrolu za njih. Tim lakše ćete formirati 2 odreda po 2 bataljona, a ne kako vi javljate, da ste formirali 3 bataljona. Ina e to vi sami uredite u smislu naredbe.

2. Politiki kadrova vam skoro ne možemo poslati. Druge grupe i odredi u tom pogledu još slab je stoje. Pokušajte.

3. Sav traženi materijal možemo vam u najkraćem roku dostaviti. Isto tako i lekare, ukoliko ih još dobijemo, i bolničke arke. Poslaćemo vam i radiomontera da vidi šta treba napraviti.

4. Štambilje smo dali da vam se izrade i nadamo se da ćete ih dobiti još pre odlaska.

5. Drugovi koji su iz Lj.[ubijane] došli k vama. namenjeni su III grupi u Dolenjski odred. Pošto se upoznaju sa vašim prilikama, pošaljite ih u pratnju patrolu u Dolenjski odred.

Sergej⁹ je došao k vama; dogovorite se i uredite sa njim sve potrebno za vaš prolaz. On odmah mora napred i za pratnju mu dajte jaku patrolu. Mi smo se sa njim ta no dogovorili, tako da vam i on može usmeno protumačiti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar

Politkomesar:
Jernej Posavec

PS.: Naša adresa nije više Luka i Mat'ja, ve : Ljubljana II¹⁰. Tako e više ne šalžite one jugoslovenske kuverte, jer to ide kroz mnogo ruku i ne treba da se vidi da je to vojni ki materijal.

⁸ Vidi dok. br. 65.

⁹ Sergej Kraigher

¹⁰ Javka za Glavni štab

BR. 76

SAOPŠTENJE GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE OD 9 MAJA 1942 GOD. ŠTABU PRVE GRUPE
ODREDA O SPREMNOSTI DRUGE GRUPE ZA AKCIJU¹

GLAVNI STAB
SLOVENA KIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Položaj, 9 maja 1942
Br. 20/1

ŠTABU I GRUPE ODREDA

Položaj

U vezi sa instrukcijama i uputstvima u dopisu br. 12/1 od 29 aprila², javljamo vam o toku priprema za po etak ofanzivne akcije i slede e:

1. II grupa odreda je obaveštena i odre enog termina e biti spremna na terenu, tako da može po eti sa ofanzivom kako vam je nare eno — ta no u odre eno vreme.

2. Poslali smo vam oko 120 ljudi; nešto naoružanih a nešto bez oružja.

3. Poslali smo vam i lekara i bolni ara.

4. III grupa odreda je obaveštena o svom zadatku u ovoj ofanzivi, ali još nemamo potvrde o izvršenju tog zadatka. Zbog III grupe vi svejedno možete u dogovoreno vreme po eti s akcijom, jer ona svoju pripremu može odmah izvršiti i prema potrebi do i u pomo .

5. Od, vas odlu no zahtevamo da organizujete dobru službu i vezu sa nama za vreme operacija, da bismo bar svaki drugi dan bili obavešteni o situaciji i vašim potrebama, da vam možemo pružiti svu pomo i podršku drugih jedinica.

Vi nas još niste obavestili o vašim pripremanama za ofanzivu, kao ni o tome da li ste se reorganizovali u štab grupe i izvršili reorganizaciju odreda. Upozoravamo vas da ubudu e takva zanemarivanja vaših dužnosti i discipline ne emo trpeti, jer takvi propusti mogu imati najteže posledice za svu oružanu borbu slovena kog naroda.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar

Politkomesar:
Jernej Posavec

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.
» Vidi dok. br. 64.

DODATAK:

[Dostavljamo vam prepis dopisa, jer ne znamo da li ste ga primili- Vaš kurir se da[nas javio, ali] nije doneo nikakvog izveštaja i ispriao je samo ono što je znao. Iz ispri[anog ne] možemo stvoriti nikakve slike. Ne znamo da li ste dobili naše pi[smo] od 29 IV³, u kome vam dajemo zadatak o kom je ve naš predstavnik razgovarao s drugom Lojzom⁴ kad je bio u Ljubljani. Vaš kurir je znao samo to gde se približno nalaze ete, priao je o neuspeloj borbi 13 ljudi Kokršskog odreda u nekoj rupi⁵ gde je od 13 partizana poginulo 12 i samo se jedan spasao. Ne razumemo kako to da još niste uspeli ljude uveriti da se borba ne vodi tako lakomislno i bezglavo. Toliko puta smo vam ve objašnjavali taktiku partizanske borbe i na in kretanja, stanovanja, itd. A ta grupa je otišla pola sata dalje od mesta akcije u nekakvu rupu i nije postavila straže. Sigurno su bili prime eni od denuncijanata i izdati.

³ Vidi dok. br. 64.

⁴ Lojze Kebe-Stefan (Gregor Požar). Vidi dok. br. 43.

⁵ Trinaest boraca Kokrške ete sklonilo se posle nema ke akcije iš enja 16 aprila 1942 god. u prirodnu kamenu jamu u blizini s. Okroglo, gde su ih Nemci napali. Vanrednim junaštvom grupa je odbijala sve napade i pozive na predaju. Napad je trajao dva dana, 21 i 22 aprila 1942 godine. Nemci su pokušali svim sredstvima uništiti otpor boraca koji su se, iako su bili u bezizlaznoj situaciji, odlučili za borbu do poslednjeg daha. Neprijatelj je bezuspešno upotrebio prvo mitraljesku vatru, zatim bombe, vatru iz protivtenkovskog topa, oklopnog voza i tenka. Pokušao je, dalje, da ih pomo u ve e koli ine slame, spuštene u jamu i zapaljene, uguši dimom, da kompresorom za lomljenje kamena proširi ulaz i posle minira, i da spusti u jamu vojnika sa bombama. Tek kad je drugim miniranjem otvorio kod ulaza jedan novi otvor, uspeo je neprijatelj da zagušljivim gasom ošamuti borce i slomi njihov otpor.

U jami su dali svoje živote: Stane Zagar, član PK SKOJ-a za Sloveniju i poverenik SKOJ-a za Gorenjsku, Jakob Rabi, Lojze Hrovat, Ivan Župane, Anton Poznik, Slavko Smuk, Ivan Stroj i Stanko Pavlin, od kojih su dva poginula tokom borbe a šest izvršilo samoubistvo jer nisu hteli živi pasti u ruke neprijatelja. Zive, ali ve otrovane zagušljivim gasom, odyeli su u Begunje i tamo ubili Danila Rejca, Lada Smuka, Ton eka Župana, a Stana Mlakara Gestapo je pustio na slobodu u cilju izdavanja, ali je on, posle dolaska u etu, sve prijavio drugovima Poginuo je kao partizan, septembra 1942 god., u nekoj borbi u Udinom Borštu, u Gorenjskoj.

Trinaesti borac, koji je u trenutku napada slučajno otišao do Save, bio je celo vreme borbe u vodi do kolena, pod nekim kamenom, dok je nad njim bilo nema ko mitraljesko gnezdo.

Komandant nema kih policiskih i oružanih snaga u Gorenjskoj i Štajerskoj generallajtnant Rösener dolazio je dvaput i li no davao uputstva (podaci: Vinko Hafner — na osnovu ispitivanja meštana i koriš enja drugih izvora).

Obaveštavamo vas da je II grupa ve prekora ilitajersku teritoriju⁶, pošla na ve pomenute zasede i po el a s akcijama. I vi odmah pristupite realizaciji vašeg zadatka.

O takozvanom „kamni kom“ bataljonu, o kome kurir pita kuda spada, ne treba vam valjda objašnjavati, jer ste ga vi poslali tamo na položaj. Spada u Kokrški odred i prema tome u I grupu odreda. Pohitajte sa realizacijom plana! Sve druge grupe su ve u najoštrijim borbama s okupatorima. III grupa odreda je ve oslobodila veliki deo teritorije u Ljub. provinciji od Kupe do Loža. Moramo prekinuti sa taktikom da samo jedna grupa vodi borbu sa neprijateljem, jer su nas gorenjska iskustva⁷ mnogo koštala. Neprijatelj može sve sile koncentrisati na to mesto. A ako se borba vodi na više mesta, neprijateljske snage su razbijene.

U prilogu vam šaljem o isprobana uputstva o držanju oslobo ene teritorije⁸.

Primit e drugarske pozdrave

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Peter Strugar

Jernej Posavec

BR. 77

UPUTSTVO GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 9 MAJA 1942 GOD. ZA OSLOB ENJE I ODBRANU OSLOB OENE TERITORIJE¹

Strogo poverljivo!

OPŠTA UPUTSTVA ZA OSLOB ENJE TERITORIJE²

Osnovni strategijski cilj slovena kih partizanskih odreda, u vreme koje je nastupilo, .este postepeno oslobo enje slovena ke zemlje od jarma okupatora. Zbog pomanjkanja sopstvenih iskustava o obli-

« Vidi dok. br. 108.

⁷ Misli se na borbe gorenjskih partizana decembra 1941 i januara 1942 godine. Aluzija na neistovremenost ustanka u decembru 1941 god. u raznim krajevima Gorenjske i odsutnost partizanske akcije u Štajerskoj, Kamniškom srezu i Polhograjskim Dolomitima (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 78, 79, 204 i dok. br. 69 ove knjige).

⁸ Vidi dok. br. 77.

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.

² Uputstvo je sastavljeno na osnovu „Uputstva kako se drži—brani oslobo ena teritorija“, koje je poslao Vrhovni štab Narodnooslobodila -kih partizanskih odreda Jugoslavije, i zaklju aka Glavnog štaba, koji je, pre primanja prole nog plana, prodiskutovao pitanje oslobo avanja teritorije. Napisano je u bunkeru, u Smartnom na Savi, gde se izvesno vreme nalazio centar Glavnog štaba (prema podacima Ivana Matije).

Splošna navodila za osvoboditev ozemlja

Osnovni strateški cilj slovenskih partizanskih čet v razdobju, ki je nastopilo, je postopna osvoboditev slovenskega ozemlja izpod okupatorskega jarma. Sprito pomanjkanje lastnih izkušenj o obliki boja za dosego tega cilja podajamo v naslednjem bistvenih rezultatah izkušenj naših bratovskih tovarišev, ki so osvobodili in uspešno branijo tisoče kvadratnih kilometrov svojega narodnega ozemlja.

1. Osvobajanje ozemlja.

Bistvena in najbolj značilna poteza vseh bojev, tako za osvobajanje kakor za obrambo osvobojenega ozemlja, je neprestana partizanska ofenziva, to se pravi, tolikšna napadalnost partizanskih čet, da prisili okupatorje v defenzivo.

Neposredna priprava za okupacijo ozemlja pa so napadi na glavnice. Na postojanke okupatorske vojske s ciljem polastitve orožja in likvidacije posadke, s takimi napadi ne prištevamo le orožja, marveč kar je za naše cilje glavno - pridobimo okupatorja, da te postojanke za stalno usakna in koncentrira svoje sile v večji garnizije. Prvi uspehi so v tem pogledu na Dolenskem že doseženi:

1. Garnizije se obdajajo z žičnimi ovirami, bunkerji, itd., moštvo doživlja ob vsaki naši praski moralo rušev "ustume" itd. - okupator prehaja v defenzivo.

2. Okupatorji uklinjajo manjše karabinarske in konfinsarske/graničarske postaje. Okupator nam sam očisti teren!

Ostaja le še zadnji korak: skupina vasi, občina ali okraj, kjer sovražnikovih posadk ni, ali pa so te neznatne in je kraj za obrambo ugoden/vanji vodi je osto, varujejo ga težje prehodni strni grebeni ali gozdni predeli itd., se nasede. To se izvrši s tem, da se sproti dohodi v ta kraj/pruženje ali zatrpavanje cest/-partizanske čete pa se pojavijo odkrito v vaseh znotraj obroča zaprtih cest.

2. Obramba svobodnega ozemlja.

Glede obrambe svobodnega ozemlja je treba najprej razumeti, da bi bilo v protislovju s partizansko taktiko, da bi vsako svobodno ozemlje hoteli pod vsako ceno braniti. To je važno razumeti že pri izbiri kraja, ki se osvobodi. Uradno je osvoboditi tudi manjše skupine vasi, občine itd., za katere se v naprej vedno jih ne bodo mogli držati, če bo okupator uporabil večje sile, da nam iz njih prešeta. Tudi le kraji, ki so trajajoča naseljena oblast v nekem kraju je velike važnosti za pospešitev narodno-revolucijskega upora slovenskega ljudstva/nasotna reka tukaj, agitacijsko in propagandno delo!

Le, iz navedenega sledi, da se partizanske čete v osvobojenem ozemlju že v prvih dneih pripravljajo na nepoten prehod k prejšnjim oblikam boja. V osvobojenem svobodnem ozemlju sledijo barake za taborišča, pripravljajo rezervno hrano in vsame kraje izven vasi itd.

Za obrambo osvobojenega ozemlja uporabljamo dve metodi paralelno.

1. Prvo in glavno sredstvo obrambe svobodnega ozemlja, je skrajna napadalnost partizanskih čet izven svobodnega ozemlja, ki cilji okupatorske posadke, katerih naloga bi bila ofenziva proti osvobojenemu ozemlju v - defenzivo. Te posadke morajo biti tako teosto vnanirjane s obstreljevanjem in akcijami v njihovi bližini, da stalno pričakujejo partizanskega napada zase. Tu nam smetno pomagajo pretirane okupatorjeve predstave o naših silah, če kljub temu okupator pride v ofenzivo proti osvobojenemu ozemlju, se mora te vrste diverzantska napadalnost stopjevati do skrajne možnosti.

2. Drugo sredstvo je neposredna obramba svobodnega ozemlja. Ta mora biti dosledno partizanska; nikakih vzvemanj stalnih položajev/čete, ki leže v stalnih položajih, so mrtvi kapitali! Čete so tudi stalne nasede ob cestah dohoda in slete in poleg tega redko uporabno sredstvo. Na periferiji svobodnega ozemlja sovražnik take nasede pričakuje in ne gre v te preveč preproste pasti, temveč napade iz nasede s boka. Čete je uspešnejše improvizirati operacije proti okupatorjevim četam, ki bi popravljale porušene poti ~~in~~ ali prodirale v notranjost osvobojenega ozemlja. Čete morajo partizanske čete, ki so znotraj tega ozemlja imeti vzorna, opservacijsko/operativno službo in obveščevalno službo izven ozemlja. Poleg tega morajo posiliti stalne patrrole v vse predele, skoz katere bi okupator mogel predrati v svobodno ozemlje, čim se pojavijo okupatorske čete, ki popravljajo ceste ali prodirajo v notranjost, jih je treba napasti s boka ali s hrbita.

Sprito resnega in dobro pripravljenega napada sovražnika na svobodno ozemlje, ki se ga s omejenimi sredstvi ne moremo ubraniti, preidejo čete, ki so bile v notranjosti svobodnega ozemlja za hrbit sovražnikovih napadalnih trup, ga od tam napadajo, zadnje naše rezerve pa so usaknejo v gospodve znotraj prej osvobojenega ozemlja in nadaljujejo borbo s prejšnjo taktiko. V takem primeru morajo potegniti s seboj v gospodve ogroženo prebivalstvo in sile več njegovega premišljenega inštja.

9.5.42.

cima borbe za postignu e toga cilja dajemo u slede em bitne rezultate iskustava naših hrvatskih drugova, koji su oslobodili i sa uspehom brane hiljade kvadratnih kilometara svoje nacionalne teritorije.

A. OSLOBO AVANJE TERITORIJE

Bitna i najkarakteristi nija crta svih borbi, bilo za oslobone ili za odbranu oslobone teritorije, jeste neprestana partizanska ofanziva, to zna i — tolika agresivnost partizanskih jedinica, da okupatora prisiljava u defanzivu.

Neposredna priprema za zauzimanje teritorije jesu napadi na slabija utvr enja okupatorske vojske sa ciljem da se prisvoji oružje i likvidira ljudstvo. S takvim napadima ne dobivamo samo oružje, ve , što je za naše ciljeve glavno, prisiljavamo okupatora da te manje garnizone zauvek povu e i da koncentriše svoje snage u ve e garnizone. Prvi uspesi u tom pogledu u Dolenjskoj ve su postignuti:

1) Garnizoni se ogra uju ži anim preprekama, bunkerima, itd., a prilikom svake naše pucnjave ljudstvo doživljava „uzbune“ koje ruše moral, itd. — okupator prelazi u defanzivu.

2) Okupatori ukidaju manje karabinjerske i grani arske stanice Okupator nam sam isti teren!

Preostaje još samo poslednji korak: skupina sela, opština ili srezova gde nema neprijateljskih garnizona ili su oni neznatni, a mesto je za odbranu zgodno (u nj vode ceste, štite ga strmi grebeni koji se teško prelaze ili šumoviti predeli, itd.), osvaja se. To se vrši tako da se zatvore prilazi u taj kraj (rušenje ili zatrpavanje drumova), a partizanske ete pojavljuju se otvoreno u selima unutar obru a zatvorenih drumova.

B. ODBRANA OSLOBO ENE TERITORIJE

Što se ti e odbrane oslobone teritorije, pre svega treba shvatiti da bi bilo u protivre ju sa partizanskom taktikom kad bi svaku slobodnu teritoriju hteli po svaku cenu braniti. To je važno da se shvati ve pri izboru kraja koji se osloba a. Vredno je osloboditi i manje skupine sela, opština itd., za koje se unapred zna da ih ne emo mo i držati ako okupator bude upotrebio ve e snage da nas iz njih protera. Pa i ona narodna vlast koja b: u nekom kraju kra e vreme trajala od velike je važnosti za ubrzanje narodno-revolucionarnog ustanka slovena kog naroda (masovna regrutacija, agitacija i propagandni rad).

Ve iz navedenog sledi da se partizanske jedinice na oslobenoj teritoriji ve od prvog dana pripremaju na ponovni prelaz k ranijim oblicima borbe. U šumama oslobone teritorije podižu barake za logore, spremaju rezervnu hranu na sigurna mesta izvan sela itd.

Za odbranu oslobođene teritorije primenjujemo uporedo dva metoda.

1) Prvo i glavno sredstvo odbrane oslobođene teritorije je krajnja agresivnost partizanskih jedinica izvan slobodne teritorije, koja prisiljava okupatorske trupe, čiji bi zadatak bio ofanziva protiv oslobođene teritorije, da budu u — defanzivi. Te jedinice moraju biti tako esto uznemirivane obasipanjem vatrom i akcijama u svojoj blizini, da stalno očekuju partizanski napad. Tu nam mnogo pomažu preterane pretstave okupatora o našim snagama. Ako pri svemu tom okupator pređe u ofanzivu protiv oslobođene teritorije, ta vrsta diverzantske agresivnosti mora se pojačavati do krajnjih granica.

2) Drugo sredstvo je neposredna odbrana slobodne teritorije. Ona mora da bude dosledno partizanska: nikakvih zauzimanja stalnih položaja! Čete koje leže na stalnim položajima predstavljaju mrtav kapital! Zbog toga su stalne zasede uz prilazne ceste slabo sredstvo koje se, pored toga, retko može upotrebiti. Na periferiji slobodne teritorije neprijatelj, takve zasede očekuje i ne pada u takve suviše proste zamke, nego eventualne zasede napada s boka. Stoga je uspešnije improvizovati operacije protiv okupatorskih trupa koje popravljaju poružene puteve ili prodiru u unutrašnjost oslobođene teritorije. Stoga, partizanske jedinice koje su u unutrašnjosti te teritorije moraju imati uzornu osmatračku službu i obaveštajnu službu izvan teritorije. Sem toga, moraju slati stalne patrole u sve krajeve kroz koje okupator može prodreti u slobodnu teritoriju. Čim se pojave okupatorske jedinice koje popravljaju ceste ili prodiru u unutrašnjost, treba ih napasti s boka ili iza leđa.

Prilikom ozbiljnog i dobro pripremljenog napada neprijatelja na slobodnu teritoriju, od kojeg se pomenutim sredstvima ne možemo odbraniti, jedinice koje su bile u unutrašnjosti slobodne teritorije prelaze iza leđa i nastupaju ih neprijateljskih trupa, otuda ih napadaju, a poslednje naše rezerve povlače se u šume u unutrašnjosti ranije oslobođene teritorije i produžuju borbu s ranijom taktikom. U takvom slučaju moraju sobom povući i u šumu ugroženo stanovništvo i što više njegove pokretne imovine.

BR. 7§

**NAREDBA ŠTABA TRE E GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE OD 9 MAJA 1942 GOD. O IMENOVANJU ŠTABOVA
BATALJONA DOLENJSKOG ODREDA¹**

N A R E D B A   B R.   7

štaba Tre e grupe slovena kih partizanskih odreda od 9 maja 1942²

1. Prema naredbi br. 8/1 Glavnog štaba slovena kih partizanskih odreda od 20 aprila 1942³, imenovan je štab Dolenjskog odreda:

komandant: drug Urban Ve'likonja⁴

komesar: drug Tone Špan⁵

op. oficir: drug Andrej Ježovnik⁸.

2. Za privremenog pomo nika komesara Dolenjskog odreda postavlja se drug Jože Zark.

3. Za specijalne zadatke se štabu Dolenjskog odreda stavljaju na raspoloženje drug Ciro Zasavec" i drug Marko Belin⁸.

4. U okviru Dolenjskog odreda osnivaju se 4 bataljona, i to:

I bataljon iz eta na položaju u trebanjskom rejonu, II bataljon iz eta na položaju u mokronoškom rejonu, III bataljon iz eta na položaju u topli kom rejonu, : IV bataljon iz eta na podru ju Gorjanaca i Bele Krajine⁹.

5. Za pomenuta etiri bataljona štab Tre e grupe slovena kih partizanskih odreda postavlja štabove, i to:

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.

² Naredba je napisana na Blatnom Klancu, istog dana kad je završena konferencija partiskih i vojnih rukovodilaca. Vidi prim. 2 uz dok. br. 60 (podatak: Zan More).

³ Ova naredba Glavnog štaba nije sa uvana.

⁴ Dr Marjan Dermastia-Urban

⁵ Jože Nose—Tone Span

⁸ Franc Bukovec—Andrej Ježovnik, narodni heroj, poginuo septembra 1942 god. kao komandant Dolomitskog odreda.

⁹ Ciril Hlebš-Ciro

" Anton Pirjevec—Marko Belin, poginuo aprila 1943 god. na pL Golobar u okolini Boveca u Slovena kom Primorju, vrše i dužnost obavestajca za potrebe Glavnog štaba Slovenije.

• O razvitku jedinica Dolenjskog odreda vidi dok. br. 60.

Belokranjski bataljon, koji je nastao po etkom juna, razvio se iz Belokranjske ete koja je formirana uz pomo etvrtog bataljona Dolenjskog odreda. Iz tog bataljona otišli su krajem maja Anton Sušterši -Tine, Ivo Majnik-Džems, Dušan Pirjevec-Ahac sa grupom izabranih partizana, ukupno 22 borca, u Belu Krajinu, gde su našli 8 partizana, kojima je komandovao Alojz Gr ar-Mitja. Ovi borci sastavljaju Belokrajinsku etu, koja ubrzo prerasta u bataljon. (Podaci: Anton SušterSi , Ivo Majnik)

I bataijon: komandant drug rtomir Mrak¹⁰; komesar **drug Boris Niki**¹¹; zam. komesara drug Silvo Slak¹²; op. oficir drug Dule Mornar¹³.

II bataijon: komandant drug Zan Rome¹⁴; komesar drug Taras Tržan¹⁵; zam. komesara drug Velko Ko evar¹⁶; op. oficir drug Janez Rudar¹⁷.

III bataijon: komandant drug Martin Šmar on¹⁸; komesar drug V Lado Kr an¹⁹; op. oficir drug Boštjan Hostnik.

IV bataijon: komandant drug Ccrt Gorjanc²⁰; komesar drug Tine Zeleznik²¹; zam. komesara drug Andrej Ge²²; op. oficir drug Ivan Vodnik²³.

6. Štabu IV bataljona Dolenjskog odreda se postavlja nužan **zadatak** da preuzme osnivanje novog Belokranjskog bataljona. U **tu** svrhu mu se stavljaju na raspoloženje drug Alojz Brodar²⁴, drug j Košta Kositer²⁵ i drug Jože Sokol.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Milan Brada

Politkomesar: I
Andrej Tratnik—Primož

¹⁰ Janez Marn— rtomir Mrak. Belogardisti ko sveštenstvo je Mraka ubacilo u partizanske redove pod maskom hrišanskog socijaliste. Njegovom pomo u hteli su da razbiju Prvi bataijon Dolenjskog odreda. Povezan sa Gestapoom postao je jedan od organizatora „Crne roke” (Crna ruka), teroristi ke organizacije belogardisti kih kolja a koja je metodom terora i strašnog na ina ubijanja slovena kih ljudi pokušala da ko i Narodnooslobodila ku borbu.

¹¹ Niko Silih—Boris Niki

¹² Jože Slak-Silvo, poginuo 26 februara 1943 godine.

¹³ Dušan Svava—Dule Mornar

¹⁴ Zan More—Zan Rome

¹⁵ Nace Majcen—Taras Tržan

¹⁶ Dušan Bravni ar—Velko Ko evar

¹⁷ Janez Leni -Rudar

¹⁸ Martin Kos—Martin Smar on (poznat i kao Martinov)

¹⁹ Franc Peronšek—Lado Kr an

²⁰ Franc Pirkovi -Ccrt

²¹ Anton Sušterši —Tine Zeleznik

²² Jože Grbec—Andrej Ge, poginuo s prole a 1943 godine.

²³ Ivan Strojcin—Ivan Vodnik

²⁴ Dušan Pirjevec—Alojz Brodar, ranije zvani Ahac

²⁵ Stanko Kociper—Košta Kositer

BR 79

NAREDBA GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 12 MAJA 1942 GOD. O PREDAJI VOJNE OPREME I ORUŽJA¹

SVIM ŠTABOVIMA NARODNE ZAŠTITE I SLOVENACKOM NARODU

Na osnovu pravilnika Narodne zaštite od 22 januara 1942 god. i Naredbe od 23 aprila 1942 god., l. 9-, Glavni štab slovena kih partizanskih odreda

N A R E U J E :

1) Mobilizaciju sve vojni ke opreme koju je odbacila bivša jugoslov. armija³.

a) Svaki koji poseduje oružje i municiju (puškomitraljeze, pištolje, puške, bombe, šatorska krila, telefonske aparate, ran eve, šlemove, eksplozive, kapisle) mora predati te stvari komandi ete Narodne zaštite.

b) etne komande Narodnè zaštite moraju o svem sakupljenom i kod eta sabranom oružju, municiji i drugoj opremi napraviti spisak i odmah ga poslat: svojoj bataljpcskoj komandi, ako pak ova nije još organizovana, onda direktno Glavnom štabu partizanskih I odreda.

c) Termin za predaju svih predmeta je do 25 maja. Ko do tog roka gore imenovane predmete ne bi predao., i Narodnoj zašt.ti te predmete nije izru io, bi e kažnjen po zakonu OF.

2) Predaju oružja, municije i opreme partizanskim etama.

a) Svaka eta Narodne zaštite neka zadrži toliko oružja i municije koliko potrebuje za akcije (dobivanje oružja od okupatora i Bele garde, no ne patrole, pratnja kurira i transporata).

b) Sve ostalo oružje i opremu mora predati part. jedinicama na raspoloženje.

* ¹ „Slovenski ooro evalec" br. 19, od 12 maja 1942 godine

⁵ Vidi dok. br. 12 i 57

³ Do masovnog ustanka, širom Notranjske i Dolenjske, kod seljaka I nalazilo se još dosta oružja, koje je odbacila bivša jugoslov^nska kra- f ljevska vojska i koje su seljaci spontano sakrivali. Uprkos toga što su u 1941 god. Italijani izdali bezbroj naredbi da se ovo oružje preda, sta- [novništvo to nije inilo, ve ga je zadržavalo i držalo na skrivenim I mestima.

c) Za izvršenje ove naredbe odgovorni su komandant i komesar ete i bataljona, i moraju o izvršenju ove naredbe izvestiti Glavni štab.

Za:

GLAVNI STAB SLOVENA KIH PARTIZANSKIH ODREDA

Komandant:
Peter Strugar s. r.

Politkomesar:
Jernej Posavec s. r.

BR. 80

UPOZORENJE ŠTABA TRECE GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 12 MAJA 1942 GOD. O ZABRANI SE E I PREVOZENJA DRVETA U KORIST OKUPATORA¹

U P O Z O R E N J E

Zbog opšteg zaoštrenja slov. oslobodila ke borbe i sve zverskijih metoda fašisti kih bandita prema našem narodu, bio je štab III grupe slov. partizanskih odreda prinu en da odgovori sa pooštrenim odlukama protiv okupatorskih vlasti i tako e protiv onih Slovenaca koji, posredno ili neposredno, služe fašisti kim nasilnicima².

Zato upozoravamo šumske i drvarske radnike, kao i radnike na drumovima i železnicama, da je taj rad u korist okupatora. Stab III grupe izdao je svim etama zapovest da rasteraju sve u šumama, na drumovima i železnicama zaposlene radnike sa njihovih radnih mesta i da im zaplene radni alat.

Sve železni are i železni ko osoblje upozoravamo da je štab III grupe slovena kih partizanskih odreda zabranio da od dana 10 maja 1942 god. prevoze ili sudeluju pri prevozu sirovina ili materijala koji danas služi okupatoru. Partizanske ete dobile su naredbu da od toga dana pucaju na teretne vozove. Isto važi za automobile koji prevoze sirovine ili drugi materijal koji služi okupatoru.

One, pak, koji u ovim presudnim danima podmuklo rade protiv svog naroda, narodne izdajnike, upozoravamo da e naše partizanske ete nastupiti protiv njih istim sredstvima koje upotrebljava italijanska vojska protiv poštenih Slovenaca. Naše jedinice ne e ih samo

¹ „Slovenski poro evalec“ br. 19, od 12 maja 1942 godine

- Na osnovu ove naredbe prestale su raditi sve eksploatacije šuma u Ljubljanskoj pokrajini. Italijani su mogli, da eksploatišu šume samo na onim radnim mestima, koje su obezbe ivali vojnom snagom. U tom vremenu su tako e po eli Italijani na svim vozovima postavljati jake pratnje, što je osetno iscrpljivalo okupatorske snage.

uništavati, ve e i zapleniti njihov imetak i spaljivati njihove domove.

Zub za zub i glavu za glavu!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

STAB III GRUPE
SLOVENA KIH NARODNOOSLOBODILACKIH
PARTIZANSKIH ODREDA

BR. 81

NAREDBA ŠTABA TRE EG BATALJONA NOTRANJSKOG
ODREDA „MILOŠ ZIDANŠEK" OD 13 MAJA 1942 GOD. POVODOM
OSLOBO ENJA STAROG TRGA KOD LOŽA¹

STAB
BATALJONA „MILOŠ ZIDANŠEK"

Na oslobo enoj teritoriji, 13 maja 1942 god.

NAREDBA BR. 2

Cl. 1. — Štab bataljona „Miloš Zidanšek" preuzima privremenu vlast na oslobo enoj teritoriji².

Cl. 2 — Ukidaju se naredbe, proglasi, zakoni i policijske zabrane italijanske fašisti ke vlasti.

Cl. 3. — U slu aju neprijateljskih napada iz vazduha, komanda bataljona na oslobo enoj teritoriji nare uje slede e:

a) Cim se približe neprijateljski avioni, stanovništvo mora odmah napustiti ku e i skloniti se u blizini njih ili me u žbunjem. U slu aju da u blizini ku e nema drve a ili kakvih drugih prirodnih ili vešta kih skloništa (stena, jarkova, pe ina itd.) stanovništvo mora ostati u mestu.

b) Ako neprijatelj baci zapaljive bombe i pogodi i zapali neku zgradu, vatrogasna eta — koju terenski odbori odmah treba da organizuju u svakom selu — mora odmah ugasiti požar zemljom ili peskom, a nikako vodom. Ako preti opasnost obližnjim ku ama, one se moraju polivati mlazevima vode.

¹ Naredba je sa uvana samo u italijanskom prevodu. Nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.

² Usled pritiska partizanskih jedinica, karabinjeri su 12 maja napustili Stari Trg kod Loža (Cerknica). Idu eg dana je bataljon „Miloš Zidanšek" zaposeo celu Lošku Dolinu, i tako je oslobo enu teritoriju oko Krima povezao sa oslobo enom teritorijom u okolini Cabra. (O oslobo enoj teritoriji vidi primedbu uz dok. br. 88 i 102.)

c) U slučaju mitraljiranja iz aviona, važe uputstva iz člana 3a.
d) Vatrogasna ekipa mora imati u svakom selu po jednog stalnog posmatrača; on mora biti uvek u pripravnosti i mora prilikom dolaska neprijateljskih aviona dati ugovoreni znak. Znak za uzbunu daje se zvonjenjem.

d) Sav zapaljivi materijal mora se ukloniti s tavana i iz blizine stanova.

Cl. 4. — Svi Slovenci koji su sposobni za oružje i koji žele učestvovati u borbi za oslobođenje slovenačkog naroda, a koji nemaju oružja, moraju se odmah javiti starešinama radnih ekipa³. Sa sobom moraju poneti sledeći alat: sekiru, testeru ili pijuk itd.

a) Radi što bržeg kretanja, starešinama radnih ekipa i jedinicama potrebni su bicikli ili druga transportna sredstva, brža od pešaka.

b) Aktivisti terenske Osvobodilne fronte moraju u svakom selu odrediti po jednog ili dva poverljiva kurira koji će biti dodeljeni štabu bataljona. Ovi kuriri moraju što hitnije dostavljati naredjenja štaba bataljona starešinama radnih ekipa i jedinicama.

Cl. 5. — Terenski odbori Osvobodilne fronte moraju odmah pripremiti sigurna skladišta za rezerve životnih namirnica.

a) Skladišta se moraju nalaziti u šumama i moraju biti izgrađena tako da se u njima ne mogu pokvariti sklonjene namirnice.

b) Skladišta takođe moraju biti dobro maskirana. Ova tačka je od velikog značaja; potrebno je na svaki način onemogućiti fašističkim banditima da pljačkaju rezervne namirnice našeg naroda u slučaju da se oslobodilačke grupe slovenačkih partizana moraju povući i pred nadmoćnim neprijateljskim snagama.

l. C. — Oni koji na oslobođenoj teritoriji raspolažu oružjem ili pak drugim vojnim materijalom (puške, puškomitraljezi, teški mitraljezi, revolveri, signalni pištolji, sastavni delovi mina, municija svih vrsta, eksploziv, bombe, šatori, dvogledi itd.), a koji usled bolesti ili starosti ne mogu aktivno učestvovati u odlučujućim borbama slovenačkog naroda, moraju gore navedeni materijal predati, u roku od 12 meseci, partizanskim patrolama ili jedinicama Narodne zaštite slovenačke Osvobodilne fronte. Onaj koji u propisanom roku ne bude predao oružje, biće osuđen na smrt. Ova tačka je važna, jer nijedna puška ili metak ne smeju ostati neiskorišćeni u velikoj borbi koju vodi slovenački narod.

Komandant:
Slavko Smeli⁴

Politički komesar:
Florjan Notranjc⁵

³ Usled masovnog priliva novih boraca u partizanske redove, pitanje naoružanja postalo je vrlo aktuelno. Zbog toga su nenaoružane nove borbe uključivale u takozvane radne ekipe i bataljone.

⁴ Stanko Kovač-Smeli

⁵ Cveto Mokri-Florjan, poginuo aprila 1943 na planini Golobar iznad Bovca u slovenačkom Primorju.

BR. 82

PROGLAS ŠTABA TREĆEG BATALJONA NOTRANJSKO
ODREDA „MILOŠ ZIDANŠEK“ OD 14 MAJA 1942. GOD. STANOV-
NIŠTVU OSLOBOĐENOG STAROG TRGA O PREUZIMANJU
VLASTI OD STRANE TERENSKIH ODBORA¹

ŠTAB
BATALJONA „MILOŠ ZIDANŠEK“

Na oslobođenoj teritoriji, 14. maja 1942. godine

NAREDBA BR. 3

Cl. 1. — Slovenci! Prve trenutke oslobođenja jednog malog dela slovenačkog naroda od fašističkog jarma ne smemo bezbrižno da tražimo. Moramo odmah da sagradimo osnovu za jedan bolji život, koji treba da se zasniva na pravdi, na poštenom i zadovoljnom radu. Stoga, svi poštene i savesni Slovenci koji su u prvim trenucima slobode zaboravili na svoje dužnosti i na svoj rad — treba da se odmah vrate svojim zanimanjima i da nastavu svoj posao sa više poleta nego dosad.

Dužnost je svih poštenih Slovenaca da ne misle samo na sebe, nego i na svoje porodice, na polja i livade, vešice i na porodice onih drugova koji su napustili dom i rad smatraju i da je danas jedina i prva dužnost svakog Slovenca sposobnog za borbu da uzme oružje i da se njime bori za slobodu, za sreću i bolju budućnost svog naroda. Oni, pak, koji u ovim trenucima nisu svesni svojih obaveza prema zajednici i ne žele da rade, biće uhapšeni od naših patrola i predani partizanskom narodnom sudu².

Cl. 2. — Do novog naredbenja zabranjeno je prekomerno trošenje alkoholnih pića. Krivičarima i privatnim licima koji nesvesnim ljudima budu prodavali ili poklanjali toliko alkohola da se opiju — rašće i patrola sekvestrirati i uništiti sve zalihe pića.

Cl. 3. — Smrtnom kaznom se kažnjava:

a) Svako nasilje, pljačka, krađa ili pretnja nad bilo kojim stanovnikom oslobođene teritorije.

b) Ista kazna se primeniti i na one koji budu zloupotrebljavali sakupljanje novca, hrane ili drugog materijala za partizane. Ovo radi toga — da ne bi protivpartizanski ili belogardisti koji elementi tvrdili da su oružane partizanske snage Osvobodilne fronte nejedinstvene, nepravedne i nedisciplinovane.

¹ Proglas je saopšten samo u italijanskom prevodu.

² U svakoj vešici jedinici postojao je partizanski sud (još uvek na osnovu „Partizanskog zakona“ iz 1941. god.) koji je mogao da sudi i civilnim licima.

Cl. 4. — Upravnu vlast na oslobojenoj teritoriji preuzimaju terenski odbori Osvobodilne fronte.

Cl. 5. — Razne molbe, žalbe i obaveštenja stanovnici oslobojene teritorije predava e komandi bataljona „Miloš Zidanšek" preko terenskih odbora Osvobodilne fronte.

Cl. 6. — Narodna zaštita i terenski odbori odmah e obrazovati stalnu i pouzdanu kurirsku službu radi održavanja neprekidne veze sa štabom bataljona.

Komandant:
Slavko Smeli³

Politi ki komesar:
Florjan Notranjc⁴

BR. 83

IZJAVA GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 15 MAJA 1942 GOD. O PITANJU ETNI KOG POKRETA U SLOVENIJI¹

IZ J A V A
GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE

S obzirom na izmišljene krupne laži koje šire agenti Bele garde: da su se slovena ki ili bilo koji partizani u Jugoslaviji udružili s „vojskom" Draže Mihailovi a i da uspehe poslednjih borbi u Sloveniji treba pripisati u eš u Dražinih oficira, izjavljujemo²:

1) Prema obaveštenju koje je primio Glavni štab slovena kih partizanskih odreda od Vrhovnog štaba narodnooslobodila kih partizanskih odreda Jugoslavije, nigde, ni u jednom delu Jugoslavije, nije došlo ni do kakvog „sporazuma" s Dražom Mihailovi em, iz slede ih razloga:

a) „Vojske" Draže Mihailovi a nema. Njeni ostaci su se u Srbiji udružili s Nedi evom vojskom, protiv koje partizani vode najoštriju borbu, iz Bosne su ostaci plja kaških horda Jezdimira Dangi a delom prešli Drinu i spojili se s Nedi evom vojskom, a delom se

¹ Stane Kova -Smeli

⁴ Cveto Mo nik-Florjan

¹ Objavljeno u posebnom izdanju „Slovenskog poro evalca" krajem maja 1942 godine.

¹ Po etkom maja, belogardisti ko vo stvo u Ljubljani pokušavalo je da po raznim krajevima Slovenije formira belogardisti ke jedinice za borbu protiv partizana. Ti su pokušaji propali. Tek u junu uspeli su da, od maskom da su partizani, formiraju zloglasni „Štajerski bataljon" — prvo jezgro slovena kog belogardizma (Fran ek Saje „Belogardizem", str. 315—359).

U prvoj polovini maja, ujedinjena reakcija širila je propagandu da su u Ljubljanskoj pokrajini jake etni ke formacije. Cak su govorili i to da je Draža Mihailovi u Sloveniji. Gornji dokumenat je demanti ovih belogardisti kih laži (vidi dok. br. 110).

bore zajedno sa Italijanima protiv partizana na liniji Goražde — Pljevlja, a u Crnoj Gori su krilaške horde posle napada na partizane kod Nikšića razbijene i uništene. Drugde u Jugoslaviji „vojske” Draže Mihailovića a nikad nije bilo.

b) Iz gornjeg izlazi da je Draža Mihailović postao direktan i otvoren saveznik okupatora, te bi dakle svaki „sporazum” s njim pod takvim uslovima znao i izdajstvo nacionalnih interesa naroda Jugoslavije.

2) U Sloveniji nije bilo i nema u borbi s okupatorom ni Dražinih odreda ni Dražinih oficira. Sve borbe poslednjih dana vodili su isključivo znatno ojačani partizanski odredi pod rukovodstvom svojih komandanata — o vrslih i prekaljenih u teškim akcijama prošle zime.

3) Ponavljamo da se partizanske vlasti, na osnovu odluke IOOF, bezuslovno uništiti svakoga za kojeg se dokaže da stvori kakve bilo oružane odrede izvan partizanskih, koji su podređeni Glavnom štabu slovenačkih partizanskih odreda.

Na položaju, 15 maja 1942 godine.

Za
GLAVNI ŠTAB
SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA

Komandant
Peter Strugar

Politkomesar:
Jernej Posavec

BR. 84

SAOPŠTENJE GLAVNOG ŠTABA NARODNOOSLOBODILACKIH
PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE I IZVRŠNOG ODBORA
OSVOBODILNE FRONTE OD 15 MAJA 1942 GOD. POVODOM
USPOSTAVLJANJA KONTAKTA SLOVENAČKIH I HRVATSKIH
NARODNOOSLOBODILACKIH PARTIZANSKIH ODREDA¹

O B A V E Š T E N J E

Slovenački narodnooslobodilački partizanski odredi uspostavili su vezu s hrvatskim partizanskim odredima². Na Kupu su se razvile

¹ „Slovenski poročevalac” br. 20, od 19 maja 1942 godine

* Prvi pokušaj da se uspostavi veza između slovenačkih i hrvatskih partizanskih jedinica zabeležen je krajem septembra 1941 godine. Tada je Glavni štab poslao iz Ljubljane u Gorski Kotar, preko Kovečeva, Franca Primožića, sa još jednim drugom, da potraži hrvatske partizane i organizuje s njima trajnu vezu. Oba druga su prešla Kupu i posle šestodnevno traženja pronašla partizanski štab. Ipak do trajne veze nije došlo, jer nisu imali dovoljno dokaza da ih je poslao Glavni štab (vidi Žbornik, tom V, knj. 1, str. 201).

manifestacije slovena ko-hrvatskog bratstva i zajedni ke borbe protiv okupatora : njihovih slugu — „hrvatskih" paveli evaca i „slovena ke" Bele garde.

15 maja 1942 godine.

IZVRSNI ODBOR
OSVOBODILNE FRONTE
SLOVENACKOG NARODA

GLAVNI STAB
NARODNOOSLOBODILACKIH
PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE

Glavni štab je ina e, po drugim linijama, imao kurirske veze s Glavnim štabom Hrvatske i Vrhovnim štabom Narodnooslobodila kih partizanskih odreda Jugoslavije, ali su te veze bile u stalnoj opasnosti da ih okupator otkrije.

Aleš Bebler je, posle dolaska u Ko evsku (vidi dok. br. 45), ponovo uspostavio vezu s hrvatskim jedinicama u Gorskom Kotaru. Prvi dodir slovena kih partizana sa hrvatskim bio je 17 aprila 1942 god. kod Južnodolenjskog bataljona. 19 aprila, kod Grbajela na Kupi, održan je prvi sastanak hrvatskih i slovena kih vojnih rukovodilaca. U izveštaju Operativnog partiskog rukovodstva Centralnog komiteta KPH od 5 maja 1942 god. Centralnom komitetu KPJ o tom sastanku kaže se: . . . 19 pr. mj. održao se sastanak na terenu jedne goranske ete. koja operiše duž Kupe, sa slovena kim partizanima. Na taj sastanak došlo je 11 partizana. Od strane Slovenaca bio je prisutan komesar Tre e grupe slovenskih partizanskih odreda drug Prmož Tratnik (Kobal) [Aleš Bebler], špan. dobrov., zamenik komandanta iste grupe drug Jože Jerin [Ivan Jaki] i politkom Dolenjskog bataljona drug Ante Novak [polit, komesar Južnodolenjskog bataljona]. Uspostavljena je stalna veza, šta više i azbuka (s lampama) za sporazumijevanje preko Kupe. Cim dobijemo konkretne podatke o tom sastanku odmah emo vas obavijestiti. Za sada tek toliko, da se pristupilo organizaciji zajedni kih akcija. Drugovi iz Primorsko-goranskog štaba izjavljuju da je disciplina i borbenost kod slovenskih partizana odli na..."

Na osnovu odluka donesenih na tom sas'anuku i na osnovu direktiva koje je Glavni štab dao Tre oj grupi odreda, Južnodolenjski bataljon, koji je kasnije preimenovan u Drugi bataljon Notranjskog odreda, napravio je plan za ofanzivu; cilj je bio: uspostavljanje slobodne teritorije. Prvog maja 1942 god. oslobo en je Brod na Kupi, a zatim su hrvatske i slovena ke jedinice prvi put izvele nekoliko zajedni kih akcija (vidi dok. br. 85 i 86 i primedbe uz dok. br. 88).

etvrti bataljon Dolenjskog odreda je krajem maja 1942 godine uspostavio kontakt i sa Zumbera ko-pokupskim odredom, koji se nalazio na hrvatskoj strani Gorjanaca.

**IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGOG BATALJONA NOTRANJSKOG
ODREDA OD 15 MAJA 1942 GOD. O ZAUZIMANJU BRODA
NA KUPI I STVARANJU OSLOBODENE TERITORIJE KOD
KUPE¹**

**IZ IZVEŠTAJA ŠTABA II BATALJONA NOTRANJSKOG
ODREDA**

U noć i izme u 24 i 25 aprila, u selu Fara, upala je partizanska patrola² u ured fašisti kog komesara, izvela kod njegove kuće prema-

¹ Objavljeno u glasniku štaba Treće grupe odreda „Glas partizanov“ br. 1, od 15 maja 1942 godine. Treća grupa i njene jedinice su maja 1942 god. izdavale niz svojih glasnika, među kojima su bili „Glas partizanov“, „Krim“ (Prvi bataljon Notranjskog odreda), „Partizanski vestnik“ (Drugi bataljon Notranjskog odreda), „Pogorišje“ (Peti bataljon Notranjskog odreda), „Dolenjski partizan“ (Dolenjski odred), dok je Druga grupa odreda izdavala glasnik „Naša pest“.

Posle povratka sa sastanka sa hrvatskim partizanima kod Grbajela na Kupi. Aleš Bebler, politkomesar Treće grupe odreda, otišao je u pravcu Dolenjske i Suhe Krajine, dok je štab Drugog bataljona Notranjskog odreda prema dogovoru sa njim izradio plan pripremnih diverzantskih akcija za oslobodjenje Kočevske. Plan štaba je predviđao, prvo, kidanje svih telefonskih veza, drugo, prekid komunikacija (mostovi i ceste) i, konačno, napade na pojedine neprijateljske posade, što je trebalo završiti u roku od 5 dana. Taj zadatak je dobilo pet partizanskih borbenih patrola koje su svoje zadatke imale izvršiti uz saradnju Narodne zaštite i meštana. Vrhunac celokupne akcije trebalo je da bude prepad na 11 manjih garnizona 1 maja i paljenje kresova na svim okolnim brdima 30 aprila uveče.

Iako je zbog napada Italijana na Stružnicu, 25 aprila, prekinuta veza između u borbenih patrola i Štaba bataljona, one su izvršile svoje zadatke. Italijani su stekli uverenje da se radi o velikim partizanskim snagama, jer, dok su sa jedne strane vodili borbu sa glavninom bataljona na Stružnici, imali su na drugim mestima pune ruke posla sa borbenim patrolama, sa kojima je saradivao narod.

Plan je bio izvršen po sledećem redu:

25-og prekinute su telefonske linije;

26-og porušeno je nekoliko mostova;

27-og izvršeno je nekoliko diverzantskih napada na posade;

28-og počelo je rušenje cesta.

Između hrvatskih i slovenačkih partizana bio je na više mesta uspostavljen kontakt putem signala sa vatrama i lampama. Italijani su preduzeli, 25 aprila 1942 god., napad na Stružnicu u cilju da razbiju ovu vezu.

Italijanske snage dovezene su na oko 50 kamiona iz Kočevja. Pošto je partizanska izvidnica uveče javila da se kamioni vraćaju za Kočevje, partizane je italijanski napad iznenadio, jer nisu očekivali da će Italijani vratiti u Kočevje prazne kamione, kako bi stvorili utisak da su svoje jedinice vratili natrag.

Štab bataljona se sa svojim jedinicama, posle ogorčenih borbi na Stružnici, izvukao iz obrubice i prebacio na Medvedjek kod Goteniškog

ta inu i zaplenila razne predmete. Ujedno je izvršila premeta inu u prostorijama „Dopolavora“³ i opštine. U tim lokalima partizani su imovinu delom uništili, delom zaplenili. Me u zaplenjenim predmetima jesu: 2 puške, 4 radio-prijemnika, kancelariski materijal, preko 400 lira gotovine (blagajna „Dopolavora“), 25 fašisti kih zastava (!) itd.

25 aprila italijanske oružane snage (preko 1000 ljudi) sa svih strana pokušale su da napadnu partizanski položaj na Stružnici. Partizanske zasede obasule su ih paljbom. Palo je 50 Italijana, me u njima 1 oficir. Partizanski gubici: 1 poginuo, 1 ranjen, 1 zarobljen. Italijani nisu zauzeli partizanski položaj.

30 aprila partizanska patrola, pod rukovodstvom druga Lojka⁴, energijom napadom, uz sudelovanje Narodne zaštite, zauzela je Brod na Kupi i posle kratke borbe zarobila i razoružala 15 ljudi⁵ (žandarmi, domobrani i finansi). Posle zauzeća, drug Lojko je Brod na Kupi ustupio hrvatskim partizanima koji su hitno pristigli sa svojih baza i im su saznali o zauzeću u Broda. Patrole našeg bataljona, raspoređene u okolini, odmah su privukle članove okolnih narodnih zaštita i preuzele vlast na levoj obali Kupe — od Kranjskog Kuželja do Fare i dalje do Banje Loke i Stalcarja.

Snežnika, izmeću s. Trava i s. Gotenica. Italijani, osetivši da je poeo narodni ustanak, pokušali su se brzo povlaći na osnovu svog većeg prijevremenog plana „Primavera“ (vidi dok. br. 139).

Prvog maja krenula je glavnina bataljona sa zastavama iz Medvedjeka do sela Petrinje a zatim u Brod na Kupu, gde je sarađivala sa hrvatskim štabom u daljim akcijama. Posle nekoliko dana, štab bataljona je formirao svoju bazu u špilji iznad s. Belice, kod Osilnice. Prvog maja dižu se sva sela Južne Kozevske na masovni ustanak. U sledećim danima oslobođena teritorija brzo se razvija i u vrhu, (podaci: Ante Novak i Jože Klanjšek-Vasja).

³ „Dopolavoro“ je fašistička organizacija pomoću u koje su italijanske vlasti pokušavale pridobiti radnike.

⁴ Franc Avbelj-Lojko, narodni heroj

⁵ Borbene patrole, iako su izgubile vezu sa štabom bataljona, imaju i pogodne uslove. prešle su na samostalne akcije. Jedna od tih patrola, pod komandom Franca Avbelja-Lojka, iskoristila je situaciju u Brodu na Kupi, pošto su tamo ostale samo finansijska straža i žandarmerija, i oslobodila ga. Fingiraju i da raspolažu sa većim partizanskim snagama, Lojko je pozvao posadu, koja je bila utvrđena u zamku, na predaju. Posle odugovlačenja predgovora od dva sata, neprijatelj je popustio pod uslovom da se fingira jednoasovna borba, navodno, zbog eventualnih represalija koje bi usledile ako bi posada ponovo pala u ruke ustaša. Iza ovoga ustvari se krila promišljena taktika neprijatelja da ispita jačinu partizanskih snaga.

Lojkova patrola odmah je mobilisala stanovništvo, čak i decu, i, razdelivši sve raspoloživo oružje, čak i lovačke puške, organizovala napad vatrom iz oružja (deca su sarađivala u akciji prangijama), što je kod neprijatelja izazvalo utisak da se radi o prisustvu jakih partizanskih snaga. Garnizon se posle toga predao bez ikakvog otpora. Tako su tri partizana uz pomoć naroda razoružali posadu u Brodu na Kupi.

1. maja partizani su sve ano preuzeli vlast na oslobojenoj teritoriji. Stanovnici su ih pozdravili s neopisivim veseljem i oduševljenjem, koje su izražavali usklikima i goš enjem.

Na oslobojenoj teritoriji razvijaju te našeg bataljona groznavu delatnost. Na neporušenim drumovima, saobraćaj se razvija autobusima i kolima, a na porušenim i zatrpanim — motociklima i biciklima.

1. maja smo, sa razdaljine od 400 m, gađali kasarne (štab) i fabriku kundaka u Kočevju. Italijani su imali znatne gubitke. Odgovarali su vatrom, ali bez uspeha.

3. maja prekinuli smo veze izmedu Kočevske Reke i severa.

5. maja italijanski avion napao je naše položaje izmedu Kranjskog Kuželja i Bosiljive Loke bez ikakvog uspeha. Istog dana uputili su Italijani nešto snaga u pravcu Broda, ali su bili kod Marije Trošt odbijeni. Išli su kroz šume. Interesantna promena: ranije — oni motorizovani i na putevima, a mi po šumama i brdima; sada — mi na drumovima i automobilima, a oni se vuku po šumama. Narodna zaštita dobro dejstvuje, naročito uspeva u stražarskoj i patrolnoj službi.

Istog dana naša patrola, prilikom zasede izmedu Rajndola i Spodnjeg Loga, ubila je 9 fašista, a 1 ranila⁸.

7. maja pokušala je italijanska kolona od 35 kamiona, 3 tenka i 40 motociklista da prođe iz Bosiljive Loke prema Kranjskom Kuželju. III. eta našeg bataljona odbila je njihov pokušaj. Kamioni su se vraćali celim putem natraške. Istog dana bio je odbijen pokušaj Italijana da opkole, sa oko 400 pešaka, malobrojnu partizansku zasedu. Imali su najmanje 20 mrtvih i prilično ranjenih. Naši nisu imali nikakvih gubitaka (sem ako računamo štetu u municiji, jer fašisti zapravo ne vrede ni koliko jedan metak).

8. maja napali smo jakom vatrom Kočevje i Staru Cerkev. Efekat naše vatre još nije poznat.

9. maja je bojna patrola druga Lojka na drumu prema Kočevskoj Reki zaplenila 9 grla stoke i 1600 lira u gotovom, oboje svojina fašisti kog društva „Emona“.

10. maja pronela se vest da naše jedinice nameravaju da napadnu karabinjersku stanicu u Kočevskoj Reki. Stanici je došla u pomoć,

⁸ Zaseda je bila postavljena u tesnacu Pekel kod Rajndola, naružana sa 1 puškomitraljezom i 5 pušaka i pod komandom Marincelj Antona-Janka (poginuo januara 1943. god. kao komandant bataljona u udarnoj brigadi „Tone Tomšič“). Kao represaliju, Italijani su zapalili sela: Knežja Lipa, Remergrund, Ramsrigel i Turn (podaci: Ciril Dekval i Alojz Zalar).

⁷ Jedna borbena patrola, utvrdivši se na odličnim položajima iznad drumova Bosiljiva Loka—Kranjski Kuželj, prisilila je italijansku kolonu svojom vatrom da se povuče. Kamioni su se zbog uske ceste morali vraćati natraške.

pobornim putevima (glavne ceste su u vrstnim rukama partizana) ja eta vojnika. Za nepuni sat i po karabinjeri su se povukli u Ko evske Reke bez boja i strgnuli skrivenim putevima prema Ko c-vju. Partizani su sa svojim bataljonskim i odrednim štabom ušli u Ko evsku Reku⁵. Tamo su našli još oko 50 fašisti kih zastava, nešto preko 1000 lira gotovine, kancelariski materijal (mašinu za umnožavanje) — sve to svojina fašisti kih organizacija. Na pošti zaplenili smo 2733 lire gotovine. Društvu „Emona" smo zaplenili (pored ve navedenog) na elom podru ju do Ko evja još preko 150 grla goveda, prili an broj konja, 7 pokriva a, 27 kotura sira itd.

10 maja izvršena je u Banjoj Loki sve ana sahrana obojice u zadnjim bojevima palih partizana, druga Cirila i druga O ke (posednik Ivan Marši , bivši komandant NZ u Handlerjima i intendant našeg bataljona). Ljubljenoga Oiku ispratili su na poslednjem putu svi doma i stanovnici i odeljenje partizana II ete našeg bataljona. Pogreb je vršen po verskim obredima. Na grob je položeno 5 venaca; pošle besede komandira druga Husa⁹ ispalili su partizani po asni plotun. Istog dana održan je miting u Hrvatskom Kuželju. U ime slovena kih partizana prisustvovao je odeljak III ete.

11 maja priredili smo u Ko evskoj Reki uspeo miting.

10 maja uspeo je fašistima da sa hrvatske strane u u u Brod na Kupi i zatim u Petrinju. Ali je njihov položaj neizdržljiv. Istog dana jaki italijanski odredi opkolili su selo Crni Potok kod Štalcerja. Mitraljeski vod druga Nedeljka i bojna patrola druga Loika napali su ih, našto su se ovi povukli sa znatnim gubicima (najmanje 20 mrtvih). Naši nisu imali nikakvih gubitaka; fašisti ko prodiranje je zaustavljeno.

BR. 86

NAREDBA ŠTABA TRE E GRUPE SLOVENA KIH PARTIZANSKIH ODREDA OD 16 MAJA 1942 GOD. O POHVALI DRUGOG BATALJONA NOTRANJSKOG ODREDA I IMENOVANJU KOMANDE PROLETERSKE UDARNE ETE¹

NAREDBA BR. 8
ŠTABA III GRUPE SLOVENA KIH PARTIZANSKIH ODREDA
OD 16 MAJA 1942 GOD.

1) Rukovodstvu partizanskih eta i partizanima Drugog bataljona Notranjskog odreda, koji su prvi oslobodili deo naše lepe domovine, izražavamo pohvalu [štaba] Grupe. Posebnu pohvalu zaslu-

⁸ Ovom prilikom bila je zaplenjena prva okupatorska arhiva (podaci: Ante Novak).

⁸ Gaberc Bogomil-Huso

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani

»uju drugovi koji su se istakli u neposrednom vo stvu i izvo enju uspešnih oslobodila kih operacija. To su:

Komandant Notranjskog odreda drug Stjenka Knap²,
komandant Drugog bataljona NO drug Vasja Izanc³,
polit, komesar Drugog bat. drug Ante Novak⁴,
komandir bojne patrole drug Lojko, koji je pri zauzimanju Broda na Kupi⁵, sa vanrednom smeloš u i snalažljivoš u, sa dva partizana razoružao 15 ljudi ustaškog utvr enja,

komandir zasede na Stružnici drug Janko⁶, koji je u borbi sam ubio 30 Italijana i me u njima, iz udaljenosti od 6 metara, italijan-skog majora.

2) Za rukovodstvo Proleterske udarne ete" imenuje se etni štab:

komandir drug Luka Suhadolc⁸, dosad komandant bataljona „Ljubo Šercer",

politi ki komesar drug Jože Zidar⁹,
operativni oficir drug Daki Španec¹⁰, dosad komandir Proleter-ske udarne patrole.

Štabu Proleterske udarne ete nare uje se da smesta pristupi prikupljanju dobrovoljaca iz svih bataljona III grupe.

3) Obrazuje se karaula br. 4 za vezu izme u Notranjskog i Do-lenjskog odreda. Za komandira karaule imenovan je drug Jovo Trbovc, za komesara drug Metod Cestnik¹¹.

4) U smislu naših „Uputstava za oslobo enje i odbranu slobodne teritorije" nare ujemo svim etama da sara uju u odbrani slobodne teritorije u južnoj Ko evskoj, s time da poja aju agresivnost na svojim sopstvenim sektorima. Rušenje ili zatrpavanje cesta i pruga,

² Bojan Polak-Stjenka, narodni heroj

³ Jože Klanjšek-Vasja, narodni heroj

⁴ Anton Novak

⁵ Vidi dok. br. 85.

⁶ Anton Marincelj-Janko, poginuo januara 1943 god. kao koman-dant bataljona brigade „Tone Tomši ".

⁷ Vidi dok. br. 60. Proleterska udarna eta tada se nalazila na sek-toru Gole—Skrilje. Otuda je napala karabinjersku stanicu na Igu i sadejstvovala sa Prvim bataljonom Notranjskog odreda na uspostav-ljanju slobodne teritorije (vidi dok. br. 101 i primedbe uz dok. br. 88).

⁸ Tone Vidmar-Luka, narodni heroj, tada nije postao komandir ete, ve Stanko Semi -Daki.

⁹ Jože Mirti —Jože Zidar, poginuo oko 5 novembra 1944 god. kao na elnik štaba Prve divizije VDV (Vojska državne varnosti — Vojska državne bezbednosti), u Bistrici kod Dobliške Gore. Njegov su leš Nemci i Rupnikovi domobranci strašno unakazili.

¹⁰ Stanko Semi -Daki

¹¹ Ciril Kerži —Metod Cestnik, umro na Rogu krajem 1944 god. kao politkomesar Trideset prve divizije Devetog korpusa NOV i POS.

zasede, napadi na manja utvrtnja okupatora, ga anje ve ih garnizona. pucanje na vozove, i druge akcije — otsad moraju biti stalno na dnevnom redu. Lakši izme u tih oblika borbe — pucanje na garnizone i vozove — treba da budu stalno na dnevnom redu. Ako broj partizana nije dovoljan za snažniju vatru, garnizone i vozove neka ga aju patrole od dva do tri oveka.

5) Što se ti e rušenja i zatrpavanja cesta — isti emo da to svakim danom postaje strategiski važnije na celoj teritoriji III grupe. Ali, ipak, upozoravamo da pri kombinovanju rušenja sa zasedama treba biti krajnje oprezan. I okupator je u borbi s nama štošta nauio. ete okupatora kre u se sve eš e po šumama i na sumnjivim mestima traže naše zasede i pokušavaju ih opkoliti. Stoga zasede treba postavljati neokivano i ne na mestu gde je cesta pokvarena. Zasede treba postavljati za one okupatorske ete koje traže i opkoljavaju naslu ene partizanske zasede.

6) Promene u situaciji na slovena kim bojištima nalažu nam da ostavimo visoke vrhove i napustimo logore sli ne gnezdima jastrebova. Spuštanjem bliže dolini (ali ne u selo) moramo izgubljenu prednost — odli an položaj u stenama — nadoknaditi ve om pokretljivoš u logora. Menjati treba mesto logora (bar jednom nedeljno), brzinu pokreta prilikom kretanja uve ati upotrebom konja ili mazgi, odre i se dizanja koliba, po lepom vremenu šatore ne podizati. Ujedno treba poja ati bezbednost novih logora slanjem patrola na konjima u širu okolinu logora, uopšte proširiti upotrebu konja, što se pokazalo uspešnim u Prvom i Drugom bataljonu Dolenjskog cdreda, težiti ka organizaciji konjiki vodova i, najzad, konjiki eta i bataljona.

7) Vrlo nagao i jak priliv novaka u redove partizana nalaže nam ve u brigu za nove borce. Za njihovo raspoloženje i ponašanje odlu ni su prvi utisci koje dobiju u logorima. Stoga ih mora odmah po dolasku zahvatiti partizanska atmosfera i povu ih sobom. Sa novim borcima ve prvog dana bezuslovno mora opširnije razgovarati politi ki komesar (primiti ih nekako kao „doma in“) i uvesti ih drugarskim objašnjenjima u partizanske obi aje. Ve prvoga aana moraju dobiti osnovnu vojni ku obuku (upoznavanje puškomi-traljeza i pravila stražarske službe). Ni pod kojim uslovom novi borci ne smeju biti predmetom ismevanja što su došli „tako dockan“ ili što ništa ne znaju. Mi, stari partizani, kao bivši politi ki radnici ra terenu, nosimo suodgovornost za politi ku nezrelost jednog dela slovena kog naroda.

8) Na terenu III grupe u poslednje vreme na raznim mestima pojavljuju se manje skupine etnika. To nam nalaže uve anu pažnju

u tom pravcu. Treba marljivo prikupljati podatke o tim banditima, te podatke kontrolisati i — ako se ta no utvrdi boravište etni ke jete — napasti je i bezobzirno likvidirati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

ZA STAB III GRUPE
SLOVENACKOJ TERITORIJI

Zamenik komandanta:
Stefan Koren¹²

Politi ki komesar:
Andrej Tratnik¹³

BR. 87

**POZDRAVNO PISMO IZVRŠNOG ODBORA OSVOBODILNE
FRONTE SLOVENA KOG NARODA VRHOVNOM ŠTABU NA-
RODNOOSLOBODILACKIH PARTIZANSKIH ODREDA JUGO-
SLAVIJE OD 16 MAJA 1942 GOD. PRILIKOM USPOSTAVLJANJA
VEZE S HRVATSKIM NARODNOOSLOBODILA KIM -PARTI-
ZANSKIM ODREDIMA**¹

IZVRSNI ODBOR
OSVOBODILNE FRONTE
SLOVENA KOG NARODA

16 maja 1942 godine

VRHOVNOM ŠTABU
NARODNOOSLOBODILACKIH PARTIZANSKIH ODREDA
JUGOSLAVIJE

Dragi drugovi!

Obradovani injenicom da su slovena ki narodnooslobodila ki partizanski odredi uspostavili vezu s oslobo enom hrvatskom teritorijom², koju brane juna ki hrvatski partizani, i da hrvatska slobodna teritorija tako e ima vezu sa slobodnim slovena kim i crnogorskim oblastima³, šaljemo Vam ovo svc^e pismo po partizanskoj patroli.

Izveštavamo vas da je u Sloveniji došao trenutak kad je Osvo-
bodilna fronta slovena kog naroda, kao slovena ka narodna vlast,

¹¹ Ivan Jaki -Jerin

¹² Aleš Bebler-Primož (Andrej Tratnik)

¹ „Slovenski poro evalec“ br. 20, od 19 maja -1942 godine

* O razvoju povezivanja slovena kih i hrvatskih partizanskih je-
dinica, vidi primedbu uz dok. br. 84.

³ IOOF nije bio ta no obavešten o situaciji u Crnoj Gori, gde se
glavnina partizanskih jedinica ve povukla prema Isto noj Bosni.

uspostavljena u prilikama najveće ilegalnosti i teške borbe E okupatorima i doma im petokolonašima, izdala poziv: Svi u partizane, sve za naš partizanski front! Slovenačke narodne mase odzivaju se s izvanredno borbenim elanom.

Ovim putem Vam ponovo tumačimo volju slovenačkog naroda za nepokolebljivu slogu i jedinstvo naroda Jugoslavije u borbi protiv fašističkih okupatora. Svim srcem želimo i uvereni smo da će **6. juna** u borbi i pobjedonosni uspjesi Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Jugoslavije, ove naše jedinstvene i organizovane narodne vojske Slovenaca, Hrvata, Srba i Crnogoraca, kojom komanduje njen kroz vatru oružane borbe prekaljeni Vrhovni štab, položiti tako **6. juna** za buduću i bratšku zajedničku život naroda Jugoslavije i **svih** južnoslovenskih naroda na temelju narodne ravnopravnosti i **prava** svakog pojedinog naroda na samoopredjeljenje.

Molimo Vas da saopštite svim partizanskim jedinicama i bratškim srpskim i hrvatskim i crnogorskim narodnim masama naše plamene borbene pozdrave i vrstu odlučnost slovenačkog naroda da se bori, ne obazirući se na žrtve i krv, rame uz rame sa jugoslovenskim narodima, sa bratškim velikim ruskim narodom, Sovjetskim Savezom i svim saveznicima, za potpuno oslobođenje naše izmučene zemlje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

IZVRŠNI ODBOR
OSVOBODILNE FRONTE SLOVENACKOG NARODA

BR. 88

ODLUKA IZVRŠNOG ODBORA OF SLOVENACKOG NARODA
OD 17 MAJA 1942 GOD. O POSTAVLJANJU NARODNE VLASTI
NA OSLOBODENOJ SLOVENACKOJ TERITORIJI¹

O D L U K A
O USPOSTAVLJANJU NARODNE VLASTI NA OSLOBODENOJ
SLOVENACKOJ TERITORIJI

Cl. I. Na slovenačkoj teritoriji koju oslobode slovenački narodnooslobodilački partizanski odredi vlast preuzima Osvobodilna fronta slovenačkog naroda (OF)².

l. II. Za organe civilne vlasti, za prvo vreme, postavljaju se terenski odbori OF na njihovom dosadašnjem području, a ostaju u

¹ „Slovenski poročevalac“ br. 20, od 19. maja 1942. godine

* Proletarska ofanzivnost partizanskih jedinica dovela je do najvećih stvarnih rezultata na području Treće grupe odreda, gde nastaje prva oslobođena teritorija zauzimanjem Broda na Kupi (vidi dok. br. 109).

tom svojstvu tako e odgovorno pod-re ni dosadašnjim višim organima OF.

Cl. III- Terenski odbori OF kao organi vlasti, primenjuju uputstva Izvršnog odbora OF, i odluju samostalno u svim slučajevima koji traže neposredno regulisanje, u skladu sa ciljevima i demokratskim na elima OF. i sa uputstvima Izvršnog odbora OF.

Cl. IV. Odmah im su dati uslovi, terenski odbor, kao organ vlasti, sprovede e izbore za redovni organ vlasti, koji se sastoji, prema potrebama kraja, od 5 do 15 članova bez razlike na pol. Taj odbor naziva se narodnooslobodilački odbor.

Cl. V. Aktivno i pasivno pravo glasa ima svako lice koje je izvršilo 18 godina, bez razlike na pol, a stanuje u okolini dotičnog terena. Izbori se vrše na narodnom zboru, po demokratskom na elu ve ine.

17 maja 1942 godine.

IZVRSNI ODBOR
OSVOBODILNE FRONTE SLOVENA KOG NARODA

Posle zauzimanja Broda na Kupi, partizanske jedinice Tre e grupe odreda, oslonjene na veliku oslobođenu teritoriju u Hrvatskoj, šire oslobođenu teritoriju u pravcu Kočevja (Kočevski ili Drugi bataljon Notranjskog odreda). Istovremeno je Dolenjski odred po eo osloboditi teritoriju u okolini Novog Mesta, dok je Tre e bataljon Notranjskog odreda "Miloš Zidanšek" oslobodio Ložku Dolinu (13 maja 1942). 17 maja 1942 god. Prvi bataljon Notranjskog odreda „Ljubo Serčer“, zajedno s Proleterskom udarnom četom, oslobodio je sva sela u podnožju Krma i prodiru sa svojim prethodnicama do predgrada Ljubljane (škola na Barju, t.zv. Pokriti Most preko Lšice, gde se s druge strane reice nalazio utvrđeni italijanski blok za ulazak u Ljubljanu). Istovremeno je četvrti bataljon Notranjskog odreda (docnije Dolomitski odred) o istio velike oblasti u Polhograjskim Dolomitima, između drumova Ljubljana—Brezovica, Log—Vrhnika—Logatec, italijansko-nemačke i bivše jugoslovensko-italijanske granice. Druga grupa odreda oslobodila je teritoriju na sektoru Višnja Gora—Stina—Muljava i širi je prema Suhoj Krajini.

Ta ne i stalne granice oslobođene teritorije ne mogu se dati, jer se u ivicnim predelima situacija neprestano menjala. Tako je, napr., oslobođena teritorija kod Iga trajala 3 dana, dok su Kostanjevicu partizani držali u potpunoj blokadi mesec dana. Svoju posadu Italijani su morali snabdevati pomoću aviona. Ipak može se reći da se oslobođena teritorija, u svom najvećem teritorijalnom proširenju, protezala od Kupe do ivicnih brda Ljubljanskog Polja i Barja i od italijansko-nemačke do bivše jugoslovensko-italijanske granice, izuzev komunikacija pored kojih su se nalazili veći italijanski garnizoni.

Oslobođena teritorija stvara se 1 maja 1942 godine i ona je po prostranstvu najveća tokom juna 1942 godine.

**PISMO DRUGA EDVARDA KARDELJA DRUGU TITU OD 18
MAJA 1942 GOD. O POLITI KOJ I VOJNOJ SITUACIJI U SLO-
VENIJI¹**

18-5-42

Dragi Tito!

Pošto su ostali drugovi dali izveštaje, ja u ovoga puta biti vrlo kratak. Utoliko više, jer je ovaj put ipak tek „na pokus“. Nadam se da ćete, kuriri slov.[ena kog] Gl.[avnog] štaba ako stignu do vas, biti veseli². Ipak je to ve samo po sebi dokaz krupnih uspeha oslob. borbe naroda Jugoslavije.

1. Opšti položaj u Sloveniji nije se od mog poslednjeg izveštaja bitno promenio, osim što se je U svakom pogledu zaoštrio: okupatorski teror sve ve i, polit, odnosi sa Belom gardom sve oštrije, partizanski rat sve zamašniji. Italijani streljaju gotovo svaki dan taoce, pale, uništavaju... Nemci sli no, samo što su Italijani sada gori od njih. Ljubljana je postala nemogu a, i morali smo se povu i iz nje. Nemogu e je iz nje održavati veze. Sada svi skupa prelazimo ka nekom prolaznom mestu³, a posle, izgleda, da emo krenuti na partizanski teren. Ju er su su eni Tomši i drugovi⁴. Dobili su: Tomši Tone — smrt, Marinko Miha — 30 godina, Tomši Vida — 25 godina, Kardelj Pepca — 18 godina. Tone još nije streljan. Možda e se ga mo i spasiti u poslednji momenat, ali nade je malo. Uostalom, nismo ni za ostale sigurni da ih ne e streljati kao taoce.

2. U Štajerskoj i Gorenjskoj sada pokret zaostaje za Ljubljanskom pokrajinom, pa ak i za Primorskom. Sada se prebacuju tamo ve i partizanski odredi, kako bi se i tamo po elo odlu nijim akci-

¹ Original, na srpskohrvatskom jeziku, nalazi se u arhivi Istoriskog odeljenja CK KPJ (16—601).

* Glavni štab je prvu kurirsku patrolu za Vrhovni štab poslao 8 juna 1942 iz Tisoveca (zap. od Ambrusa), gde se nalazio posle dolaska na oslobo enu teritoriju. Patrolu je sa injavalo 5 drugova pod rukovodstvom Damjana (pravo ime nije utvr eno — poginuo u NO ratu) i Jovana Ljube-Saše. Patrola je putovala do Vrhovnog štaba oko mesec dana i to putem: Tisovec—Gorski Kotar—Risnjak — pored Velebita — preko Bos. Krajine—Lapac—padina planine Dinare—Solakova Kula iznad Prozora, gde su naišli na druga Tita. Patrola je prilikom putovanja održala veliki broj mitinga. Kod Vrhovnog štaba primljena je srda no. Drug Tito zadržao se u razgovoru sa lanovima patrole celo posle podne, interesuju i se za svaku pojedinost iz Slovenije. Patrola je ostala kod Vrhovnog štaba 24 dana i vratila se u Sloveniju zajedno sa slovena ke«! etom koja je formirana 1941 god. u Srbiji (vidi tom VI, knj. 1, dok. br. 55, primedbu 2). Podaci: Jovan Ljubo-Saša.

² Misli se na postepen prelaz ve ine lanova CK i IOOF iz Ljubljane u ljubljansku okolinu (Polje) i zatim na oslobo enu teritoriju. Iz Ljubljane su otišli 18 maja i ve 22 maja stigli do Druge grupe odreda.

• Vidi dok. br. 103.

l'ama i mobilizacijom stanovništva. Partiska organizacija je tu prevrela užasne udarce i veoma se smanjila. Simpatije masa su 95% za OF, ali zbog slabosti Partije nije se u stanju te mase življe, brže krenuti u akcije. Zato je bilo i potrebno prebaciti iz Ljubljanske [Pokrajine partizanske trupe, uz rizik da Q zbog toga donekle oslabiti razmah akcije u Ljublj. pokrajini.

I 3. Ljubljana je usprkos žice i potpune zatvorenosti još uvek žarište politike akcije protiv okupatora. Za ilustraciju samo podaci [za april o stanju OF u Ljubljani: u 390 odbora OF obuhvaćeno čak 600 članova, bez ženskog antifaš. i omladinskog pokreta u okviru OF. Ti su ljudi u aprilu prikupili blizu 300.000 lira bez zajma OF, koji iznosi mnogo više. Moraš k tome imati na umu, da su van žice skoro sva predgrađa sa 50% ranije ljubljanske partiske organizacije, što u gornjim brojkama nije uračunato. Jasno je da kod takve usidrenosti OF u masama, Bela garda može još samo da — denuncira. Po selima pak je i onako sve seljaštvo za OF i partizane, r Straha od paljevina nema, iako svaki dan gore sela. Na bazi odluke Izv. Odb. OF o konfiskaciji veleposeda⁵ (okupatorskih i petokolonskih), partizani i seljaci su već konfiskovali nekoliko imanja: konje » i što im treba uzeli su partizani, svu pokretnu imovinu podelili su seljacima, a što se zemlje i šume tiče, stvaraju se posebni seljaci i odbori, koji su uzeli šumu u zajedničko iskorišćenje, a na zemlji na partizanskom teritoriju kolektivno ovu i obrađuju, a pitanje podele odložili su za kasnije. Iz drveta veleposjedničkih šuma postavljaju barake za seljake iz popaljenih sela. Oduševljenje za partizane je upravo neopisivo. Uvek sam mislio, da je kod slovenskih seljaka paljevina sela teže uticati nego n. pr. u Sandžaku ili Bosni. A u stvari je baš nasuprot! čak i iz sela koja još nisu zapaljena, seljaci sami evakušu u brda i šume i spremaju se na paljevinu i odlazak u partizane. Sada, kada već postoji oslobođeni teritorij, seljaci su još odlučili za nas. Niko više tih seljaka — ne može i da dobije.

4. Što se partizanstva tiče, javlja Ti štab o položaju. Ja bih samo potcrtao nekoliko najvažnijih činjenica kod toga:

a) Partizani su uspeli osloboditi dosta velik teritorij. Držim, da ga ne može u celini držati tako dugo, kao što je to bilo u Srbiji itd. ali je to ipak krupan uspeh. Sada su partizani pred Ljubljanom i južno bili n. pr. na Igu (pod Krimom) 6 km od Ljubljane⁶. Bili su u njem nekoliko sati i razoružali karabinjere. A od tu do Kupe — jedinstvena partizanska teritorija, a sa druge strane Kupe — hrv. oslobođena teritorija. Držim, da je taj sektor borbe postati veoma važan i dobro bi bilo da mu i vi posvetite više pažnje.

b) Partizanske akcije se povezuju sa narodnim ustankom. Odiđan primer su borbe prošle nedelje u Polhov Gradcu, čak 10 km iz

⁵ Vidi dok. br. 40.

⁶ Prvi bataljon Notranjskog odreda „Ljubo Serčer“ zauzeo je Igu kod Ljubljane (vidi dok. br. 101).

Ljubljane u pravcu Ziri. Italijani su napali malu partizansku jedinicu, koja ih je dobro tukla, pa se posle povukla u Nema ku. Me-
utim, posle toga su se digli naoružani seljaci iz 6 sela i sami 4 dana
vodili borbu sa nekoliko hiljada Italijana, koji su nadirali sa topo-
vima i avijacijom (bombardirali i mitraljirali). U tim borbama su
imali Italijani 300 mrtvih i ranjenih". Više od 200 seljaka je posle
toga prešlo u partizane. Čak i žene i deca su se tukli.

c) Pruga Ljubljana — Trst sada je ve pod partizanskom va-
trom i partizanske minerske jedinice sada sve više ko e saobra aj.
Po nekim vestima borbe se vode ve uz samu prugu. Ju er j> bio
napr. ba en u vazduh itav jedan transport i tek danas u podne
saobra aj je bio ponovo uspostavljen. Istovremeno je saobra aj na
pruzi Ljubljana—Ko evje skoro onemogu en, jer partizani zaustav-
ljaju vlakove, legitimiraju itd., a pruga Ljubljana—Novo Mesto isto
tako je stalno napadana. To zna i, da položaj Italijana u samoj
Ljubljani postaje sve teži i zaista vlada me u njima neverovatna
panika. Šef štaba divizije ljutito je rekao pre neki dan u razgovoru:
kod nas vlada takva panika, da bi evakuisali Ljubljanu... kad bi
jedan naoružani partizanski odred pokušao da je napadne. Naravski
[to je] preterano, ali Italijani su u stvarnom strahu, da bi bili otse-
eni od ... mržnji stanovništva... se obistiniti naše nade u pogleda
partizanske akcije u Gorenjskoj... Štajerskoj, onda e još pogotovo
položaj Italijana u Ljubljani biti zaista veoma težak. Mislim, da bi
pod takvim uslovima bilo nužno pri i izradi zajedni kog ope-ac.
[ionog] plana Hrv. i Slov., kako bi se mogao posti i maksimalni
uspeh. Držim, da taj sektor koji je sada, ujedinjavanjem slov.
[ena ke] i hrv.fatske] oslob.[o ene] feritorije, postao dosta velik,
dobija vrlo velik zna aj — baš zbog svoje blizine Italiji i Trstu.
Javi što pre vaše mišljenje, a mi emo našem grupnom štabu na-
rediti da u e u li ne razgovore sa pretstavicima h:v. Gl. štiba o
zajedni kim operacijama na tom ujedinjenom sektoru. Uzgred: kada
su se prvi put srele slov. i hrv. partizanske patrole na Kupi, razvile
su se spontane manifestacije bratstva slov. i hrv. naroda, a posle
i mitinzi itd. Javi o tim stvarima i Dedi⁵. Ve i zbog pariranja p~o-
pagande za Mihailovi a je nužno potrebno da Moskva što više govori
o borbama u Hrvatskoj i Sloveniji. A osim toga borbe u Sloveniji
sada ne zaostaju za onima u Srbiji itd. Italijani upotrebljavaju ten-
kove (oko 30 nekog starog tipa), artiljeriju i avijaciju.

5. Nužno potrebno je uspostaviti radio vezu sa vama. Kad sam
otišao od vas izgubio sam ugovorenu parolu i uslove. Zato molim

⁷ Re je o borbi na Hribu. Podaci o gubicima neprijatelja uzeti
su prema prvim, još neproverenim. izveštajima. Gubici nisu bili tako
veliki. Podrobnije o toj borbi vidi dok. br. 204.

⁹ Kominterni

ja kuririma date pismene upute i uslove veze.* Dajte talasnu dužinu i sve što je potrebno za šifru*⁸. Sa Dedom ćemo u i u kontakt.

6. U pogledu mene, ja sam ovog mišljenja: i i u Zagreb nema stvarno nikakvog smisla, jer bi tamo bio više otse en nego ma gde. Osta u — ako vi ne rešite to druk ije — u Sloveniji a preko partizanske veze u stalnom kontaktu sa CK KPH i Glav. št. Hrv. Uostalom, nadam se da u skoro po i na oslobo eni teren, pa u se mo i onda i li no na i sa Hrvatima negde na slov.-hrv. oslob. teritoriji! Svakako u odatle s njima biti u boljoj vezi nego iz Zagreba.

7. Dražinovci u Sloveniji tako e pokušavaju svoju sre u i to ; — švercovanjem u partizane¹⁰. Na jednom su mestu uspeli (nekim 10), pa su ih brzo otkrili i postreljali. Tu naime postoji dekret OF, da se streljaju svi koji pokušavaju pored partizana stvarati oružane formacije¹¹. Mislim da se tu ne e ponoviti Crna Gora. Ina e — sada je i London nešto „preokrenuo" i nama pomogao. Bela garda je posle Krekovih poziva na oružanu borbu sasvim dezorijentirana, a , mase vide u tom pozivu da je OF imala pravo. I zato Krek tom I- demagogijom ne samo da ništa nije dobio, nego sve izgubio.

8. Šaljem ti nešto materijala. Upozoravam te na tehni ku izradu! Mogu ti sasvim bez preterivanja re i, da takve tehnike, l kakvu ima sada KP Slov., nikada nijedna nelegalna partija nije [imala. Ne samo listovi i brošure, nego i najkompliciraniji dokumenti se prave sada u našoj tehnici. Sve što šaljemo, izradila je partiska f tehnika i partiska štamparija.

9. Živimo u stanovima, kakve smo sa Fisherom¹² u Zgr. tako I uzalud želeli¹³. Ima ih u Ljubljani i oko nje oko 25—30 i u svakom [može [živeti] po nekoliko ljudi (2—5, pa i 15). To nas spasava svakodnevnih racija. Ne mogu oprostiti Hrvatima, da nisu u Zgr, ni na L jednom mestu pokušavali da to naprave! Uštedeli bi mnogo kadrova. Tome se može ovde zahvaliti [za] nesmetani rad tehnike i pored svega italijanskcg terora.

10. Od vas sam primio: 2 pisma Fish., jedno iz Zgr., drugo, od 10 aprila, iz vašeg „glavnog grada". Ja sam poslao: jedan opširan izveštaj, jedan dopunski izveštaj, izveštaj Gl. št. slov. part. — sve

⁹ Od * do * u originalu precrtano mastilom.

¹⁰ Vidi dok. br. 97.

A ¹¹ Taj dekret IOOF, objavljen u „Slov. poro evalcu" br. 5, od 31 januara 1942 god., proširuje pravo kažnjavanja smrtnom kaznom, koju predvi a „Odluka SNOO o zaštiti naroda" (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 40), na svakog koji radi na organizaciji oružanih jedinica za borbu protiv NOPO i NZ.

¹² Ivo Ribar

¹³ Misli se na tzv. „bunkere", vešto maskirane, tajne podzemne prostorije za štampanje propagandnog materijala Narodnooslobodila kog pokreta i za stanovanje aktivista-ilegalaca.

preko Zgr. Vaše zadnje pismo me razveselilo i pomoglo nam je s* podacima, da smo s njima malo parirali dražinovce, za koje je ovde glavni adut: da je u Srbiji i Bosni sporazum izme u partiz. i Draže. < Ina e kažu za nas da smo trockisti, koji smo iz Moskve pobjegli oi Staljina, i da emo biti streljani kada ovamo do e RKKK¹⁴. Uzgred, danas je to ak doneo „Slovenec"! Možeš zamisliti ital. slabost, kada su spali na to, da „štite" „poštene komuniste" od nas „trockista"! U pitanju londonske vlade ja se slažem s vama. Mi smo tu azeli vrlo oštar kurs, što možete videti iz priložene izjave IOOF. Izjavili smo, ukoliko se ti e slov. naroda, da može samo ona vlada predstavljati Slovence, u kojoj e biti predstavnici OF...

Interes oslob. borbe traži — slom i uništenje te petokolonaške bande (koja se kod nas zove Bela garda — pomalo klasno obojadosano doduše, ali mase su ga same pronašle i sada ti je podela tu: Bela garda s jedne, a OF s druge strane).

11. Ne znam šta da radim sa Mak.¹⁵ i sa ženom onoga koji je pao. Ne mogu na i drugog imena: to je sve skupa najobi nija intrigantska malogra anska ništarija! Zamisli: dajemo im preko 30.000 lira mese no, pomažemo ih kadrovima i sve što ho e. A nj'hova glavna briga: kleveta protiv KPJ, protiv CK. protiv tebe, p'otiv CK KPH i CK KP Slov. i to u najodvratnijim formama. Pokušavali su obraditi kurira protiv naše Partije, kako bi pristao da odnese Valdesu¹⁶ neko pismo i telegrame protiv KPJ za Dedu, a da to sakrije pred nama! Kada je kurir to odbio, odbili su da dadu ma kakve podatke za Dedu o svem radu jer — nemaju poverenja u KPJ! Razbesnilo me je utoliko više, jer znam da skoro ništa ne rade, osim što su izdali neke letke, ali koje, najverovatnije, i samo oni itaju. Javi šta da radimo. Ja sam sklon mišljenju da im više ne dajemo pare. Ipak emo slati, dok od tebe ne dobijemo rešenje. Dižim, da bi trebalo to javiti u celosti Dedi. Traži mandat za sebe, da možeš da kontrolišeš ili rasteraš tu malogra anštinu. U pitanju Primorja se naravski on ne slaže. Ali šta, mi sada tamo imama PK KP Slov. ...jako brojne odbore OF, partizanski odred od oko 100 ljudi (ve inom Slovenaca — ital. dezertera). U poslednje vreme smo obnovili snažne veze u samom Trstu. Neka on pri a — mi emo raditi. Javi to svakako Dedi.

Javi se što brže, da vidimo kako ova naša partizanska veza valja. Bilo bi dobro, ako napišete kratak izveštaj i za IOOF (neka se F. lati). Dob-o je iz formalnih razloga. Ili bar kratak odgovor na njihov pozdrav. Svi ovdašnji drugovi sve vas, a naro ito tebe, srda no

¹⁴ Radni ko selja ka crvena armija

¹⁵ Umberto Massola Quinto

'> Radio-veza sa Kominternom

pozdravljaju. Gašper¹⁷ me je još u poslednjem pismu molio da ti
"predam njegov pozdrav! Užasno mi je teško za njega"
I Primi srda ne drugarske pozdrave od

Bevca¹³

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

BR. 90

**NAREDBA ŠTABA PRVOG BATALJONA „LJUBO ŠERCER“
OD 18 MAJA 1942 GOD. KOMANDI TRE E CETE ZA ODBRANU
RAKITNICKOG SEKTORA OSLOBODENE TERITORIJE¹**

**STAB PRVOG BATALJONA NO
„LJUBO ŠERCER“**

Br. 26
Položaj, 18 maja 1942

KOMANDI TRE E CETE BATALJONA „LJUBO ŠERCER“

Položaj

Ceta treba da ostane u sadašnjem sastavu kako je naređeno ranijom naredbom ovog štaba. Što pre likvidirati ljudstvo koje nosi hranu na 411133243325457315², istog dana kad to u ini Druga ceta na svome sektoru. Za tu akciju treba odrediti isti dan. Ako je ljudstvo dovoljno, treba jedan vod organizovati u okolini 2122 22735414³ sa zadatkom da stalno uznemirava obližnje garnizone u 723311154573-» 7273⁴ 53111494552255⁵ 2425551533⁶.

Od komande se zahteva što veća aktivnost u akcijama i na terenu. Posadu u 245511552245737273⁷ treba stalno gađati i uznemiravati. 11141573414555⁸ treba po svaku cenu držati i dobro osigurati iz 24255515 i 7333111545737233⁹. Podatke za štab slati preko Druge cete.

Ceta treba stalno da napada prugu — onemogućuje saobraćaj i tu e vozove. Upadati preko pruge u pravcu 61119445731533¹⁰. Sve

¹⁷ Tone Tomši

¹⁹ Edvard Kardelj

¹ Kopija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

¹ Trebelnik. Na Trebelniku (k. 814) Italijani su imali protivavionsku zaštitu za odbranu mosta u Borovici.

¹ Sv. Vida

⁴ Cerknici

⁵ Grahovu

* Blokama

⁷ Borovnici

⁸ Rakitna

• Bloka i Cerknice

¹⁰ Vrhnike

odre ene drumove dobro zase i i zaseke obnavljati. Postavljati zase-
sede, vršiti zamra enje, kidati telefonske i telegrafske veze i po-
oslobo enim selima obesnažiti sve okupatorske naredbe. Odmah or-
ganizovati kres na 227345833335 22119451ⁿ.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:

Polit, komesar:

BR. 91

NAREDBA ŠTABA PRVOG BATALJONA NOTRANJSKOG OD-
REDA „LJUBO ŠERCER“ OD 18 MAJA 1942 GOD. KOMANDI
ETVRTE CETE ZA IZVO ENJE AKCIJA U REJONU RAKEK,
LAZE, LOGATEC¹

ŠTAB PRVOG BATALJONA NO
„LJUBO ŠERCER“

Br. 27

Položaj, 18 maja 1942

KOMANDI 4 CETE BATALJONA „LJUBO ŠERCER“

Položaj

Neka se eta po mogu nosti poja a i zauzme položaj u blizini
5455247214ⁿ. Informacije treba uzeti od meštana iz 651423334214³ iz
kojeg e se uzeti u sastav ete i nekoliko meštana koji e služiti za
vodi e. eta treba da se nastani u lova koj ku i.

Sa akcijama odmah po eti sa svom aktivnoš u. Rejon akcija:
1152153315 25147133 25555352413334⁴. Spre iti saobra aj prugom i na
oba drumu koji vode iz 25555391417291⁵ u pravcu 119115331552@.
Na tim drumovima praviti zaseke i zasede i stalno uznemirivati
neprijatelja. Eksploziv dobiti od Zana.

Ako je ishrana iz obližnjih sela nedovoljna (24335312458333
623332552225839193 545S633334)⁷ treba stupiti u vezu sa komandom
Tre e ete.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:

—

Polit, komesar.

¹¹ Vinjem Vrh

¹ Kopija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.

² Dobca

³ Padeža

⁴ Rakek, Laze, Logatec

⁵ Logatca

⁶ Rakeka

⁷ Begunje, Bezovljak» Dobec

BR. 92

IZVEŠTAJ KOMANDE DRUGE CETE DRUGOG BATALJONA
PRVE GRUPE ODREDA OD 18 MAJA 1942 GOD. ŠTABU GO-
RENJSKOG ODREDA O STANJU CETE I O IZVRŠENIM
AKCIJAMA¹

18 V 1942 g.

Druže Maks!²

Stanje ete: 35 partizana, 3 su u rashodu, 1 puškar i 2 kurira koji su otišli u Italiju; jednoga (Lostana) izgleda da su Nemci uhvatili. Bio je bez oružja, uhvatili su ga u nekoj ku i u selu njegovom krivicom, pošto je ušao u tu u ku u.

Oružje: 4 mitr., 45 pušaka (10 rezer.)

Municija: Mitraljesci po 700, strelci po 150.

Moral: na zadovoljavaju o j visini.

Akcije: 1) U no i 13/14 V okupirano selo Brode, gde se vršila politi ka propaganda i ishrana ljudstva.

2) Na dan 14 V u 12 . napadnut je auto Gestapoa izme u sela Brode—Šefert. 1 gestapovac ubijen, 3 ranjena.

3) U no i 14/15 V okupirano selo Pevno, gde se vršila politi ka propaganda i ishrana ljudstva.

4) U no i 15/16 V rekvirirana hrana kod Nemcima naklonjenog seljaka Babnika iz Crngroba.

5) U no i 16/17 V leci propagandnog sadržaja nalepljeni na vežbalištu Vermanšaftsbunda³ u Škofjoj Loki.

Iz Italije nemamo nikakvih vesti.

Druže Maks, javi kad možemo do i po mitraljeze. Ovom prilikom bih Te molio — ako imate nešto suviše ru nih bombi, mi ih imamo samo 14 kom. Dalje, ako imate municiju za pištolj „Štajer“ 8 mm, jer mi imamo pištolj, a municije nimalo.

Prilažem Ti izveštaj druga Stefana⁴.

Kamni ane još nisam otpremio, pošto do sada još nije bilo kurira za vezu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Janušik⁵

Tu se sada nalazi tako e Johan i Mirko⁸ lekar.

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.

² Maks Krmelj, politkomesar Drugog bataljona Prve grupe odreda

³ Wehrmannschaftsbund (poluvojni ka nema ka organizacija, koju su Nemci po eli da organizuju i u Gorenjskoj)

⁴ Lojze Kebe-Stefan, politkomesar Prve grupe slovena kih partizanskih odreda

⁵ Stane Stare

® Ivan Bertoncelj-Johan i dr Janez Kmet-Mirko. Ivana Bertoncelja je pozvao štab Prve grupe odreda u Poljansku Dolinu, gde se štab tada

**IZVEŠTAJ „PARTIZANSKOG VESTNIKA" OD 13 MAJA 1942
GOD. O JEDNOMESE NIM REZULTATIMA RADA DRUGOG
BATALJONA NOTRANJSKOG ODREDA¹**

**PRVI MESEC RADA DRUGOG BATALJONA NOTRANJSKOG
ODREDA**

16 maja je proslavljen partizanski praznik Drugog bataljona. Tog dana se, naime, napunio mesec dana od formiranja bataljona. Tom prilikom je štab bataljona izdao dnevnu zapovest iz koje uzimamo:

Prole ni partizanski ofanzivni talas zahvatio je i naš bataljon. U me vremenu je broj ljudstva skoio za više od 100%. U tom vremenu u naše odrede došle su i prve partizanke, koje su se odmah pokazale veoma korisne u našim redovima baš u onim poslovima za koje muškarcima nisu najspretniji. Raduje nas što su sve one odlučne i što žele s puškom u ruci boriti se za našu svetu stvar. U tom mesecu se naše naoružanje povećalo za 50%, što nas može razveseliti, ali nas ne može zadovoljiti. Naročito se moramo potsetiti da smo u tom mesecu oduzeli malo oružja neprijatelju (12 pušaka i nešto bombi). To treba popraviti.

Borbeni duh obuzeo je sve naše jedinice. Svi mi želimo borbe, jer smo baš zato otišli u partizane da donesemo smrt fašizmu. U ovom mesecu je štab bataljona s velikom radošću napisao 23 ratna izveštaja o 35 akcija. Na svojem području smo neprijatelju uništili sve telefonske veze i sve drumove onesposobili za automobilski saobraćaj. Neprijatelju smo napravili štetu od više miliona, a u korist partizanske vojske zaplenili smo pokretnog fašističkog imanja u vrednosti milion lira. Tako smo i živu neprijateljsku snagu osetno pogodili. Prema našim podacima u ovom mesecu uništili smo 255 vojnika i 8 oficira. Ali moramo imati u vidu da su fašisti koje žrtve sigurno veće nego što smo ih mi mogli utvrditi i da je broj ranjenih, verovatno, isto toliko koliko i broj mrtvih. To zna i da smo fašistima izbacili iz borbenog stroja sigurno više od 500 ljudi. Zarobili smo 17 neprijatelja.

nalazio, i dao mu zadatak da organizuje Kokrški odred. Bio je imenovan za komesara Kokrškog odreda. Iz grupe 120 partizana, koje je Glavni štab poslao Prvoj grupi odreda kao pojačanje, a doveo preko granice kurir Cveto Novak-Iztok, dodeljeno mu je 30 boraca, naoružanih puškama i sa 2 laka i 1 teškim mitraljezom.

Ovo jezgro Kokrškog odreda otišlo je krajem maja preko Save. gde je u potetku juna formiran Kokrški odred sa dva bataljona (podaci: Ivan Bertoneelj).

¹ „Partizanski vestnik" br. 1, od 18 maja 1942 godine

Za vreme borbi ovog meseca izgubili smo 3 druga. Slava tim poginulim našim ratnim drugovima i nek bude naša vrsta odluka da ih još krvavije osvetimo! Za svakog poginulog partizana najmanje 100 fašista! Lakše ranjena bila su 2 naša druga, koji će se uskoro vratiti zdravi u naše borbene redove.

Fašisti su pooštrili teror nad civilnim stanovništvom. Nekoliko puta uspelo nam je sprečiti haranje njihovih banditskih rulja. Oslobodili smo priličan deo svoje lepe slovenačke domovine i na njemu branimo živote domaćeg stanovništva. Danas veoma beže ugrožene porodice na našu teritoriju, što od nas zahteva nove obaveze i napore. Na našoj teritoriji razvijamo saobraćaj sa svim raspoloživim sredstvima i organizujemo civilno stanovništvo za odbranu, bezbednost i rad.

Prošlog meseca sa hrvatskim partizanima postigli smo stalnu i redovnu vezu : drugarsku borbenu saradnju. Živim primerom smo pokazali šta je i kakva je sloga naroda Jugoslavije.

Ma da smo u pitanju denuncijanata i izdajnika bili suviše popustljivi (što u budućnosti ne može biti), ipak smo 5 tih nitkova likvidirali i tako sprečili ili mnoge nesreće.

Slične i ponekad još bolje uspehe su pokazali i drugi partizanski bataljoni. Ali naš rad idućeg meseca mora biti još bolji!

BR. 94

**POZDRAV GLAVNOG ŠTABA NARODNOOSLOBODILACKIH
PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE GLAVNOM ŠTABU
HRVATSKIH NARODNOOSLOBODILACKIH PARTIZANSKIH
ODREDA OD 19 MAJA 1942 GODINE¹**

**GLAVNI STAB
SLOVENACKIH PARTIZANSKIH
ODREDA**

Položaj 19 V 1942

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKIH PARTIZANSKIH ODREDA

Položaj

Dragi drugovi!

Kako Vam je poznato, slovena ke narodnooslobodila ke partizanske jedinice uspostavile su vezu sa hrvatskom slobodnom teritorijom koju brane hrabri hrvatski partizani².

Mi se, drugovi, ponosimo Vašom herojskom borbom i vašim velikim uspesima koje ste izvojevali u borbi s okupatorima i izdajni kom Paveli evom ustaškom bandom. Vaši uspesi su snažno odjeknuli širom Slovenije.

Sav slovena ki narod s velikim simpatijama prati vašu herojsku borbu. Osobito se vama oduševljavaju slovena ki partizani koji u vama gledaju primer kako se treba boriti i pobe ivati nadmo nijeg neprijatelja.

Vaši herojski partizani i uspesi koje ste postigli protiv okupatora i doma ih izdajnika, Paveli eve bande, dokazuju elom svetu da je izdajnik Paveli najve i lažov kad trubi da je sav hrvatski narod za njega i njegovu izdajni ku politiku.

Mi vas, drugovi, uveravamo da emo mi, slovena ki partizani, uložiti sve svoje mo i da što više doprinesemo zajedni koj pobedi slovena kog, hrvatskog, srpskog, crnogorskog i drugih naroda Jugoslavije i da emo, bez obzira na krv i žrtve, boriti se rame uz raifte s jugoslovenskim narodima, s bratskim velikim ruskim narodom, njegovom herojskom i nepobedivom Crvenom armijom koja svakog dana zadaje sve teže udarce nema kom fašizmu, do potpunog oslobo enja naše napa ene zemlje. Najodlu nije emo se boriti protiv svakoga ko bi nas pokušao odvojiti od bratskih naroda Jugoslavije.

Mi smatramo i želimo da što pre do e do koord.nacije vašeg i našeg operativnog plana, što bi i nama i vama omogu ilo ve e pobebe nad okupatorima. Na taj na in bi se razvilo još ve e bratstvo

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

¹ Vidi dok. br. 84.

Glavno poveljstvo
slovenskih partizanskih
čet

Na položaju, 19. maja 1942.

M.H.O. G.M.P.U.
IZDE KUPNI-IZDAVALNIŠKI PIS
So. Per. 1/2
61/0

Glavnemu poveljstvu hrvaških partizanskih čet

Na položaj

Dragi tovariši!

Takor vam je znano, da vpostavlja slovenske narodno-osvobodilne partizanske čete stik s hrvaškimi osvobodilnimi teritorijami, ki ga branijo junaki hrvaški partizani. Tovariši, mi smo pomembni na vaši herojski borbi in vaše velike uspehe, katere ste izvajali v borbi s okupatorji in izdaškim Paveličevim ustaško klanom. Velik je odzov široke Slovenije o vaših uspehih.

Vse slovenski narod z velikimi simpatijami spremlja vašo herojsko izidbo. Posebno so na vas navdušeni slovenski partizani, ki imajo v vas primer, kako se je treba boriti in magovati namočnega sovražnika.

Vaši herojski partizani izkazujejo, katere ste izvajali proti okupatorjem in izdaškim izdaškim Paveličevim klanom, pokažejo vsemu svetu, da je izdašlec Pavelič največji izključek, ker troji, da je vse hrvaški narod s njim in na njegovo izdaščno politiko.

Tovariši, mi vas zagotavljam, da bodo slovenski partizani vneli vse svoje sile, da čim več doprinesejo k skupni stvari slovenskega, hrvaškega, srbskega, črnogorkega in drugih narodov Jugoslavije. Da se boste borili na gladi na črni in beli, rano ob rano in s jugoslovanškimi narodi, s hrvaškimi velikimi ruskim narodom, njegovo junakino in nepremagljivo vobo armado, ki bo čaka vseh dan vseh udarcev nemškega fašizma, da popelje osvoboditve naše domovine zemlje. Da se boste najučelneje borili proti vsemu, ki nas bo poskušal odvojiti od hrvaških nas narodov Jugoslavije.

Mi verujemo in naša želja je, da čim prej pride do koordinacije v vseh in našim operacijam, kar bi nam in vas omogočilo večje zmage nad okupatorji. Ne bo nam bilo se narilo se vsaj bratstvo med slovenskim in hrvaškim narodom, kar bi tudi delovalo kot eno oba naroda.

Tovariši, mi smo prepričani, da bodo tudi v bodoče vaše herojske čete se s podporo no vojske in arditostjo napredale in uničevale okupatorje in domače izdašce, kakor tudi vse tiste, ki poskušajo ali bodo poskušali ovirati osvobodilno borbo hrvaškega naroda/rasni Miha, tovariši!

Pošiljamo pozdrave hrvaškim partizanom in partizankam Hrvatstva. Želimo jim se velikih zmag in slavnih podvigov, ki bodo v zgodovini osvobodilne borbe hrvaškega naroda in narodov Jugoslavije zapisani v slavnih črkah.

Sprejmite tovariške pozdrave

Spart fašizmu - svoboda narodu!

Za:

Komandant:
Petar Stangelj

Politkomisar:
Jernej Borovnik

me u slovena kim i hrvatskim narodom, što e takode podi i borbeni moral oba naroda.

Drugovi, mi smo uvereni da e i ubudu e vaše herojske jedinice udvostru enom snagom i jo šve om smeloš u napadati i uništavati okupatora i doma e izdajnike, kao i sve one koji pokušavaju ili budu pokušavali ometati oslobodila ku borbu hrvatskog naroda (razni Mihailovi i).

Šaljemo pozdrave hrabrim partizanima i partizankama Hrvatske. Želimo im još ve ih pobjeda i slavnih podviga koji e u istoriji I oslobodila ke borbe hrvatskog naroda i naroda Jugoslavije biti zapisani zlatnim slovima³.

Polit, komesar:
Vlado Kati *

Komesar:
Ivo Vladi ""

Primate drugarske pozdrave
SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar

Politkomesar:
Jernej Posavec

» Odgovor Glavnog štaba hrvatskih partizanskih odreda objavljen je u organu Glavnog štaba Hrvatske, „Partizanu“ br. 1, od 1 jula 1942 godine. Odgovor glasi:

„Dragi drugovi,

Primili smo vaš drugarski pozdrav od 19 V 1942, što su nam ga predali vaši drugovi kuriri.

Culi smo za vaše velike uspjehe u borbi protiv razbojnikih okupatora naše zemlje i divimo im se.

Pokazali ste da ste pravi sinovi svoga naroda, koji svojom krvlju pišete najslavnije stranice u povijesti Slovenije. Uvjereni smo da e vam patnje vašeg naroda, vaš patriotizam i ljubav prema slobodi još vrš e utisnuti pušku u vašu juna ku desnicu, te da ete — oslanjajući i se na pobjede herojske i nepobjedive Crvene armije i slobodoljubivih naroda svijeta — istjerati okupatora iz svoje zemlje.

Vaš e nam primjer, drugovi, dati potstreka, da i mi još vrš om rukom nastavimo borbu protiv istog neprijatelja i njegovog sluge Pavelića. Trudit emo se da im zadamo što teže udarce, a nemilosrdno emo se obra unavati sa svim doma im izdajicama, koji pokušavaju da nas odvoje od bratskih nam naroda Jugoslavije, od naroda Sovjetskog Saveza, od ostalih Slavena i slobodoljubivih naroda svijeta.

I naša je želja da produbimo saradnju naših partizana, koja je ve spontano nikla, te da ujedinjeni uzognemo ja im snagama tu i razbojni kog neprijatelja.

Izru ite naše bratske pozdrave svim slovenskim partizanima i partizankama, kojima želimo mnogo uspjeha u borbi.

S drugarskim {»zdravom

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

* Vladimir Bakari

** Ivo Rukavina

BR. 95

UPUTSTVO GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 19 MAJA 1942 GOD. ŠTABU TRE E GRUPE ODREDA O TAKTICI BORBE PROTIV NEPRIJATELJA¹

**GLAVNI STAB
SLOVENACKIH PARTIZANSKIH
ODREDA**

Položaj, 19. maja 1942
Br. 2/III

STABU III GRUPE SLOVENACKIH PARTIZANSKIH ODREDA

Položaj

Potvr ujemo prijem vašeg dopisa od 15. maja, kopije dopisa štabu Notranjskog odreda i br. 1 „Glasa partizanov“-a. Dopis smo primili na znanje i prime ujemo slede e:

1) Obradovalo nas je to što ste u svojoj borbi imali tako velike uspehe i što ste ve pristupili realizaciji svoga plana, oslobodili teritorije. Iz „Glasa partizanov“ smo videli herojske podvige Drugog bataljona Notranjskog odreda³.

2) Moramo vas upozoriti na slede e injenice koje smo primetili u „Glasu partizanov“:

a) Italijani se kreću po šumama tajnim stazama, odakle dolaze i odlaze, dok vi verovatno na tim prilazima imate postavljene zasede ili bar straža. (Slučaj Ko evske Reke, gde su vam Italijani pobjegli.)

b) Treba paziti da se tako bezbrižno ne vozite automobilima po drumovima, dok se Italijani bezbrižno šetaju po šumama. Moglo bi se lako dogoditi da Italijani preuzmu našu taktiku i na oslobodenoj teritoriji idu u partizane i da na taj način vode borbu protiv nas. Isterati Italijane sa raznih utvrđenja i drumova nije bilo baš teško, ali isterati napr. „alpince“ iz šuma odakle bi postavljali zasede i napadali nas, bila bi neuporedivo teža stvar. Sprečavanje i ovlaštavanje oslobodenoj teritoriji. Ne treba se zavaravati time da se Italijani ne usuju u šumu, ve morate postaviti: Italijani ne smeju u šumu.

c) Naša taktika mora biti: postavljanje po svim putevima, drumovima i stazama zaseda, straža i kružnih patrola. U oblasti tih zaseda istiti teren od neprijatelja i tako stalno pomicati zasede

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobodjenja u Ljubljani.

² „Glas partizanov“, časopis štaba Tre e grupe odreda

³ Vidi dok. br. 93.

na pr'ed, "širiti teren i potiskivati neprijatelja na njegove utvr ene noložaje. Nijedan prelaz, nijednu stazu ne ostaviti bez nadzora.

P .. j) Oslobo avanje teritorije treba preneti i na teritoriju 'drugih odreda vaše grupe, iako novooslobo ena oblast ne bi bila odmah povezana sa sada oslobo enom teritorijom. Treba ra unati sa tim da e Italijani pokušati jednu ve u ofanzivu na sada oslobodenu teritoriju. Zato je potrebno odmah po eti ofanzivu i drugde, da Vi se pritisak Italijana tia, oslobo enu teritoriju smanjio. A s druge strane i zbog toga: da proteramo Italiane sa svih slabijih ta aka u njihove utvr ene varoši. Spojimo oslobo ene teritorije i držimo Italiane u kleštima, pa pre imo u napad na utvr ene varoši. Taktika oslobo avanja teritorije na ve im sektorima B biti tako e lakša nego kad bismo sada -tu oslobo enu teritoriju širili preko utvr enih I varoši. Zato neka svaki odred osvaja i isti zemljište na svojoj teritoriji.

Sto se ti e sprovo enja i organizacije politike vlasti, upozoravamo vas da ne postupate tako sektaški, kako ste to pokazali uputstvima štabu Notranjskog odreda. Tjmesftie odboie treba birati I i saveznike koji dosad možda nisu pripadali nijednoj stranci ili grupi. Organizujte svuda mesne i sreske odbore. Za sprovo enje f vlasti treba izabrati ili postaviti Izvršni odbor za oslobo enu teritoriju, u kome treba da bude i predstavnik vojne vlasti III grupe odreda i koji e stajati pod direktnim rukovodstvom centralnog Izvršnog odbora OF. Prepis vašeg dopisa štabu Notranjskog odreda poslali smo Izvršnom odboru OF, da vidi kakve ste korake ve preduzeli i da i sa svoje strane preduzme potrebne mere i pruži vara u tóme pomo . Ono sektaško mesto u pismu smo, naravno, precrtali. Poslali smo vam priloženih 85.000 (osamdeset pet hiljada) lira za prvu nuždu i dva bona OF⁴ po 10.000 (deset hiljada) lira, koje smo dobili na uvid. Naknadno vam šaljemo ve u svotu novaca. Od Izvršnog odbora emo tako e isposlovati bonove, ukoliko ne bude dovoljno novaca na raspoloženju. Ali napominjemo da treba voditi knjigu o prihodima i izdacima, jer e se sve morati obra unati.

I . O vašim se zahtevima vodi ra una i dobi ete sve, koliko to p bude u našoj mo i.

...

Došli su vam lanovi Glavnog štaba, drugovi Jernej Posavec⁵ i Vitez⁶. S njima se dogovorite o ostalim pitanjima i zadacima koje vam budu predložili. U pogledu organizacije kurirske patrole za

* Bonovi koje je IOOF izdao na osnovu svoje odluke o zajmu (vidi I Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 41).

^s Ivan Ma ek-Matija

¹ Franc Ravbar-Vitez, narodni heroj, poginuo 14 januara 1943 godine kao komesar Alpske zone NOV i POS. Godine 1941 Vitez je bio lan kolegija VOS OF i do prole a 1942 komandant službe bezbednostr VOS OE u Ljubljani.

Vrhovni štab, dajemo vam slede e instrukcije: vrlo je važno: 1) <ja kuriri idu direktno u Vrhovni štab preko Glavnog štaba Hrvatske-2) da budu dobro snabdeveni sa svima znacima itd.; 3) da uvaju pisma; 4) da tamo propisno raportiraju; 5) ako se ne bude moglo direktno u Vrhovni štab, neka ostave pisma i materijal u hrv. Gl. štabu; 6) ako do u u Vrhovni štab, da uzmu sa sobom i hrvatsku pratnju i da se u putu dogovore sa svima štabovima o uspostavljanju što trajnije kurirske službe od punkta do punkta; "?) kuriri treba da budu dobri, takvi da mogu izdržati dugo putovrnje; 8) ako ih hrvatski Glavni štab savetuje da ne idu direktno u Vrh. štab, nek odmah ne popuste, ali ipak ne treba i i glavom kroz zid, da nam ne bi u putu propali.

Kuririma smo izdali putnu legitimaciju u kojoj ete vi upisati samo imena patrole.

Poštu ete sortirati vi i kuririma ta no objasniti šta je za Gl. štab Hrvatske, a šta za Vrh. štab.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:

(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar

Politkomesar:
Jernej Posavec

PS.: Naša obaveštajna služba nas naknadno izveštava da se navodno divizija „Lombardia“ pomi e iz Delnica prema Ko evju u cilju da o isti ko evske šume. — I Grazioli je govorio o jednoj diviziji.⁷

Isto tako izveštava Obav. da se uz granicu kod Mokronoga skupljaju Nemci. Po našem mišljenju, to je samo zbog zaštite granice. Pošaljite patrolu da izvidi.

Obaveš. dalje javlja da partizani u Rogu neekonomi no postupaju sa hranom, tobože zato što e kroz 2 meseca biti ve kraj. Da naro ito mnogo troše masti, Kontrolišite i izdajte nare enje o uvanju hrane.

¹ Od 3—18 juna 1942 god. stigla je po ešelonima u ko evski predeo italijanska divizija „Macerata“, dok „Lombardija“ nije bila u Sloveniji.

**IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGE GRUPE ODREDA OD 19 MAJA
1942 GOD. O DIVERZIJI NA ZELEZNICKOJ PRUZI GROSUPLJE—
ZALNA, NAPADU NA MANASTIR U STI NI I AKCIJI NA BELO-
GARDISTI KU GRUPU MILANA KRANJCA¹ "**

**II 'GRUPA
PARTIZANSKIH ODREDA
STAB GRUPE**

Br. 11/1

Položaj, 19 V 1942

RATNI IZVEŠTAJ BR. 3 ŠTABA II GRUPE ODREDA

1) Dana 12 IV minirana je pruga izme u stanica Grosuplje—Zalna. Saobra aj bio je prekinut celu no .

2) 20 IV, 23 IV i 27 IV izvršeni su no ni napadi na vojni ke transportne vozove me u stanicama Sti na—Radohova Vas. Ukupno ubijeno 7 italijanskih vojnika i preko 10 ranjeno. Istovremeno je minirana pruga. Vlasti su zatim ukinule no ne vojni ke transporte.

3) 8 V je patrola drumske kontrole prilikom svog redovnog pregleda autobusa Sti na—Zužemberk ubila karabinjera Navetti Francesca iz Napulja. Zaplenjeno oružje i sprema.

4) 13 V izvršen je no ni napad na manastir u Sti ni gde se nalazi sedište karabinjerske posade i sti anske Bele garde.

5) 14 V mitraljeskom smo vatrom napali crkveni toranj u St. Vidu kod Sti ne, gde su Italijani smestili jako utvr eno mitraljesko gnezdo. Uništen je reflektor, više Italijana ranjeno. U panici su ispucali svu municiju i sve bombe izbacali u prazno.

6) 16 V ubijena su 2 italijanska vojnika kod s. Ponikve, kraj Dobrog Polja, koji su iznu avali i krali jaja seljacima. Oružje i sprema zaplenjeni.

7) 18 V je obaveštajna služba javila našem štabu da se u šumama u blizni Dobrunja mobilise belogardisti ko- etni ka banda. Odmah smo na lice mesta poslali partizanski odred koji je ovu bandu opkolio i pohvatao. Priznali su da su se okupili da se naoružaju u odrede koji imaju zadatak da se bore protiv slovena kih narodno-oslobodila kih odreda i da izbegavaju svaki sukob sa Italijanima.

¹ Kopija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobod enja u Ljubljani.

U smislu dekreta Izvršnog odbora OF od . . . . . osuđeni su na smrt i streljani slede i belogardisti:

Jakoš Franc, Dobrunje
Jakoš Franc mlađi, moler, Dobrunje
Cankar Maks, ak, Dobrunje
Pav i Janez, student, Bizovik, i
Jakoš Franc, moler, Bizovik³.

Za to vreme je ukupno likvidirano 34 narodna izdajnika
U celom tom periodu nismo imali nijednog mrtvog ni ranjenog.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:

Politkomesar

BR. 97

IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGE GRUPE ODREDA OD 19 MAJA 1942 GOD. GLAVNOM ŠTABU PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE O IZVRŠENIM PRIPREMAMA ZA PRELAZ U ŠTAJERSKU¹

DRUGA GRUPA
PARTIZANSKIH ODREDA
STAB GRUPE
Br. 12/1

Na položaju, 19 maja 1942 godine

RAPORT BR. 5 ŠTABA DRUGE GRUPE ODREDA

1) Odlazak smo mogli pripremiti tek za danas. Koncentracija se izvršila dan docnije, pošto bataljoni nisu u jednom danu mogli

³ Odluka o zaštiti slovena kog naroda i njegovog pokreta za osloboenje i ujedinjenje (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 40).

⁵ Po etkom maja 1942 god. belogardisti ko rukovodstvo u Ljubljani po elo je organizovati belogardisti ke oružane grupe za borbu protiv partizana. U okolini Dobrunja, u selima izme u Sv. Urha i Polja, delovala je grupa „Slovenske legije“, belogardisti ke vojni ke organizacije, pod vo stvom Joška Jakoša i župnika Ketea. U ovaj predeo došla je iz Ljubljane prva grupa od 11 etnih izdajnika pod vo stvom bivšeg aktivnog jugoslovenskog poru nika Milana Kranjca, kojima se priklju ilo još 5 lanova „Katoli ke akcije“ i „Slovenske legije“ iz sela oko Sv. Urha. Krenuli su prema Dolenjskoj, sa partizanskim znacima na šajka ama, da se ne otkriju. Pomenuta akcija Druge grupe odreda doduše nije uspela uništiti gninu Milana Kranjca ali je uništila njihovu terensku organizaciju, koju su ovi ostavili za sobom. Grupa je dan ranije ve išla dalje i Fran ek Saje: „Belogardizem“, poglavlje „Neuspeh prvih belih grupa«, str. 319--324).

¹ Kopija dokumenta nalazi se u arhivi Muzeja narodnog osloboenja u Ljubljani.

izvršiti marš i pošto smo s Tre im bataljonorr tražili kontakt dva dana, jer je bio u pohodu. Tu smo se opet zadržali pošto smo izvršili likvidaciju etni ke bande³. Pri tome nismo smeli ekati niti jedan dan, ina e bi pobjegla prema Gorjancima. Šteta što je Narodna zaštita suviše upadljivo kontrolisala tu bandu, tako da su oni to opazili i mi ih nismo sve pohvatali niti ih našli sa oružjem. Gde imaju oružje — nismo mogli saznati. U prilogu vam šaljem *tapi-* snik o saslušanju. Tu stvar treba još ispitati. Saznali smo, da Bela garda vrši represalije u dolini⁴. Zamolili su nas za pomo'". Morali smo odbiti pošto danas moramo preko⁶. Narodna zaš't'la neka zaštiti sela pred Belom gardom.

2) Odlazimo sa efekt'vom 513 ljudi. Mobilizaciske mogu nosti su još ogromne.

•3) Prilažemo kopiju podataka koje smo ostavili Tre oj **gTupi** odreda za naše ranije podru je. Mnoge stvari koje smo ure ivali poslednjih dana, treba tek urediti.

4) Obrazovali smo još jedan bataljon sa 4 ete. Ceo taj bataljon dejstvova e po drumovima, zajedno sa Drugim bataljonom.

5) Imamo dosta ljudi bez oružja. Ali ube eni smo da emo ih uskoro naoružati oružjem okupatora.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:

Politkdmèsar:

³ Tre i bataljon je stigao na zbornu mesto 19 maja ujutro. Istog dana formiran je i Peti bataljon, koji bi trebao da vrši Ulogu rezerve **štaba** grupe kod prelaza u Štajersku.

⁵ Vidi dok. br. 96.

⁴ Misli se na dolinu Besnice i dolinu prema Gro^uplju.

⁵ Druga grupa odreda, koja se nalazila na sektoru Pogled—Lipo-, glav primila je nekoliko molbi koje su poslali seTjaci okolnih sela traže i da grupa ostane na dosadašnjem terenu.

⁶ Istog dana grupa je **uve e** izvršila pokret preko italijaftsko-nema ke demarkacione linije s namerom da pre e Savu i da-se-prebaci u Štajersku. Prelaz preko Save nije usoeo. jer su kod Jan a nastale žestoke borbe s Nemcima (vidi dok. br. 108).

BR. 98

**PROGLAS ŠTABA PRVOG BATALJONA NOTRANJSKOG OD.
REDA „LJUBO ŠERCER“ OD 19 MAJA 1912 GOD. STANOVNI.
STVU OSLOBO ENOG IGA KOD LJUBLJANE¹**

**STAB PRVOG BATALJONA NO
„LJUBO ŠERCER“**

P R O G L A S

Narodnooslobodilačke partizanske jedinice oslobodile su vaš kraj².
Jedinu vlast u kraju odsad predstavlja Osvobodilačka fronta, tj.
terenski odbor OF i partizanska komanda.

Ukidaju se sve uredbe, naredbe, zakoni fašističkih okupatora, policijski zakoni, uredbe o predaji životnih namirnica i stoke, o klanju svinja, razne policijske naredbe, zabrana vožnje biciklima itd. itd.

Pošto otpor okupatora još nije slomljen, štab bataljona određuje sledeće:

1. Partizanskoj vojsci treba predati odmah sve oružje, municiju i sav ostali vojni i sanitetski materijal.

2. Za slučaj okupatorskog napada ili kakve druge opasnosti bezuslovno treba slušati uputstva partizanske komande, odnosno partizanskih jedinica.

3. Zbog opasnosti vazdušnih napada okupatora, sva oslobođena pokrajina mora biti od mraka do zore strogo zamračena.

4. Svako lice koje bi širilo alarmantne vesti koje ruše moral stanovništva na oslobođenoj teritoriji treba odmah uhvatiti i privesti, odnosno prijaviti najbližoj partizanskoj jedinici.

5. Zbog opasnosti špijunaže zabranjen je izlaz iz oslobođene teritorije i kretanje civilnog stanovništva iz kraja u kraj. U iznimnim slučajevima dozvole izdaje štab bataljona ili njegovi poverenici.

6. Mobilizacija u partizansku vojsku je dobrovoljna. U partizansku vojsku primaju se i žene, koje će se zaposliti kao kurirke, kuvarice, bolničarke i sl. Hrabre i odlučne žene, po želji, primaju se takođe i u borbu.

7. Iz oslobođene teritorije zabranjen je bilo kakav izvoz životnih namirnica, stoke i ostalih proizvoda tih sirovina. Uvoz je poželjan.

8. Ukoliko to zahteva Osvobodilačka fronta i njena vojnička akcija, partizanska komanda izvršiće rekviziciju životnih namirnica, stoke, rezervnih sredstava itd. Kod rekvizicije dolaze u obzir u prvom redu imovina i slojevi stanovništva. Za rekvirirani predmet

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

* Vidi dok. br. 101.

izda e se revers, na osnovu kojeg e se vlasniku rekvirirani predmet, odnosno roba vratiti (za slu aj upotrebe — uz otštetu).

9. U svrhu pravedne podele životnih namirnica i ishrane stanovništva, organi OF zapleni e sve prekomerne zalihe.

10. Svi inovnici do daljega moraju ostati na svojim mestima.

11. Školska nastava, do daljega, ukida se.

12. Crkva se odvaja od državne vlasti i uvodi se sloboda verispovesti. Vre anje verskih ose anja kažnjava e se.

13. Otsad su žene u svakom pogledu ravnopravne s muškim stanovnicima.

14. Partizani se bore za oslobo enje : ujedinjenje i lepšu budonost slovena kog naroda. Stoga je i civiltio stanovništvo dužno da pomaže partizanima na svakom koraku.

15. Opštinske blagajne uzimaju se pod kontrolu partizanske komande i terenskih odbora OF. Iz te blagajne opštinski službenici primi e tromese nu platu.

16. Iz opštinskih aprovizacija deli se gra anstvu hrana za tri nieseća. Siromasi primaju obroke po sniženoj ceni, odnosno besplatno. Ostatak se zaplenjuje za ishranu partizanske vojske.

17. Strancima, narodnim izdajnicima i petokolonašima zaplenjuje se sva imovina.

18. Svaka kra a i pljaka kazni e se smr u.

19. Drvo spada me u glavno bogatstvo naše zemlje. Da se spre i besmislena se a i uništavanje naših šuma, za se u izdava e se posebne dozvole.

Dužnost je lokalnih organa OF da u tu svrhu obrazuju posebne komisije ili da odrede stru njake.

20. Stanovnici neka uvek na licu mesta sastave komisiju koja treba da oceni i popiše štetu po injenu od okupatora.

Sve gornje odredbe služe zaštiti osnovnih interesa i najnovijih tekovina slovena kog naroda. Prekršaji kazni e se na osnovu odluke SNOO o zaštiti slovena kog naroda i njegovog pokreta za oslobo enje i ujedinjenje, po partizanskom zakonu i po posebnom postupku, koji e se odrediti od slu aja do slu aja. •

Za štab bataljona „Ljubo Sercer“

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Luka Suhadolc³

Polit, komesar:
Fric Novak

³ Tone Vidmar-Luka

**NARE ENJE ZAMENIKA KOMANDANTA GLAVNOG ŠTABA
PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE KOMANDIRU PROLE-
" TERSKE UDARNE PATROLE. ZA FORMIRANJE PETOG BATA-
LJONA NOTRANJSKOG ODREDA¹**

KOMANDIRU PROLETERSKE UDARNE PATROLE I PRIVRE-
MENOM KOMANDANTU ŠERCEROVOG BATALJONA N. O.
i . *

Drugu Dakiju Špancu

Dragi družo Daki!

S obzirom na položaj rila sektoru Bloke—Barje o kojem nam saopštava štab Prvog bataljona NO i kurir, nare ujem o ti:

1) Da preuzmeš rukovodstvo jedinica koje su niknule na Blokama i organizuješ ih u vrsto povezan bataljon — Peti bataljon N. O².

2) Da taj bataljon štiti le a Prvom bataljonu, koji se nalazi na severoisto nom rubu rakitni ke visoravni (Zelimplje—Iška). Ovaj zadatak eš izvršiti:

a) rušeftijem i zatrpavanjem drumova na podru ju Bloka u svim pravcima i na mnogim mestima, naro ito onima koja bi dozvoljavalala okupatorskom garnizonu u Blokama ili Ribnici da do e Prvom bataljonu za le a;

b) po mogu nosti, likvidacijom okupatorskog garnizona u Blokama.

U vezi s poslednjom ta kom, napominjemo da treba posadu likvidirati na partizanski na in. Zna i, nikakvih juriša na kasarne! Likvidaciju treba posti i zatvaranjem svih prilaznih drumova ka Blokama, rušenjem ; zasedama, tako da se garnizon u Blokama izoluje od susednih italijanskih posada, a zatim demoralize vatrenim prepadima. Na kraju, pozvati posadu na kapitulaciju (odlazak drumom u koloni po jedan, bez oružja). ... Upozoravamo da u novonastaloj situaciji postoji opasnost da nam italijanske posadi suviše rano odmagle u Ljubljani i ponesu sobom oružje, koje bismo mi mogli da dobijemo.

3) Da preuzmeš u svoj bataljon 80 nenaoružanih momaka koji logoruju kod Ponikava (kuriri da e ti vezu sa njima). Ovi momci

¹ Dokumentat je o uvan samo u rukopisu, kao koncept, u radnoj svesci druga Aleša Beblera, koji je 20 maja predao dužnost politkomesara Tre e grupe odreda Anti Novaku. Radna sveska, formata obi ne školske sveske, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani. Dokumentat je, verovatno, napisan oko 20 maja 1942 -godine.

² Notranjski odred

treba da se kod kuće i putem do tebe snabdeju pionirskim alatom (pilama, sekirama, pijucima, asovima). Njih eš, ovako opremljene, porazdeliti po svojim etama kao pionirske vodove.

4) Da pošalješ jaku etu (50 do 100 ljudi) na područje između uko evske i novomeštanske željezničke linije (jugozapadno od Grosuplje). Iz ove ete treba stvoriti nov bataljon regrutovanjem u rejonima Višnja Gora, Muljava, Krka, Radohova Vas, Šumberk. Zadaci ete i kasnije bataljona jesu: rušenje i zatrpavanje druma i željezničke linije Grosuplje—Novo Mesto i likvidacija italijanskih garnizona uz ovaj drum i željezničku liniju prema gore opisanoj taktici.

BR. 100

NAREĐENJE ZAMENIKA KOMANDANTA GLAVNOG ŠTABA SLOVENACKIH PARTIZANSKIH ODREDA ŠTABU DOLENJSKOG ODREDA ZA PROŠIRENJE SLOBODNE TERITORIJE U DOLENJSKOJ¹

ŠTABU D. O.²

U vezi sa munjevitim razvitkom događaja na sektoru Notranjske³ morali smo pozvati jednu etu vašeg Trećeg bataljona na sektor Smuka — Polom — Stari Log. Za sve ostale vaše snage sada je važno da iskoristite paniku Italijana i pokušaju sa posedaњem teritorije na svojim sektorima.

Zbog toga naredje uјemo:

1. Neka četvrti bataljon zatvori (rušenjem, zatrpavanjem i zasidama) drumove koji vode iz Novog Mesta u donju dolinu Krke negde kod Št. Petra — Rateža (na obe obale Krke), a zatim neka taj bataljon ovlada tako zatvorenim predelom. Upozorite štab bataljona da se slobodna teritorija brani:

- a) rušenjem i zatrpavanjem drumova;
- b) patroliranjem na ivici i u unutrašnjosti slobodne teritorije;
- c) napadima na posade izvan slobodne teritorije.

Za četvrti je bataljon, dakle, važno da obasipanjem vatre uznemiruje garnizon u Novom Mestu.

Što se tiče manjih posada, upozorite štab četvrtog bataljona da je u novoj situaciji stvorena nova opasnost: da se ove posade suviše naglo same odstrane i odnesu oružje koje bi mi mogli sa lako-

¹ Iz radne sveske zamenika komandanta Glavnog štaba Aleša Beblera (vidi primedbu 1 uz dok. br. 99). Gornji dokumenat verovatno je napisan oko 20. maja 1942. godine.

² Dolenjskog odreda
• Vidi dok. br. 88.

om dobiti. Zbog toga je potrebno, ujedno sa zatvaranjem drumova, okružiti male posade i prinuditi ih (bez juriša) na predaju, s tim da izruče oružje...

2. Slišan zadatak neka dobije i Drugi bataljon. Ovaj neka zatvori drum i željeznicu između u Trebnja i Mirne i ovlada rejonom Mokronog — Št. Janž.

3. Eventualno novostvorenim etapama odredite sami sli ne zadatke.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

BR. 101

ODLOMCI IZ DNEVNIKA NARODNOG HEROJA TONA VIDMAR-LUKE OD 17 DO 22 MAJA 1942 GODINE¹

MAJ 1942

17 V. Prva etapa zauzima Ig i sela: Iška Vas, Strahomer, Tomišelj, Podkraj, Crna Vas, Vrbljenje, Jezero, Staje, Kot, Brest, Matena, Iška Loka i sva sela od Iga do Zelimlja, preko Roba do Matena, pa čak i Rakitni ku Planotu koju su zaposle Druga i Treća etapa². Formirana je 5 etapa. Komandir Abi³, politkomesar drug Zvone. Zaštita iz Zelimlja zaposeda Pijavu Goricu.

18 V. Istraga u zaposednutoj opštini Tomišelj. Pretsednik opštine i sekretar pobešli. Popodne miting, u estvuje preko 200 ljudi. Utvrđujemo se po celoj teritoriji. Miniranje mosta preko Iške na glavnom drumu i mosta na drumu Skofljica—Zelimlje. Priključuju nam se Zelimejska etapa, koja zahteva hitnu pomoć. Italijani dobijaju pojačanje u Skofljici. Uveče proleterska etapa ide na položaje u Pijavu Goricu kao pojačanje Zelimejske etape. Prva etapa se iz Iške Vasi prebacuje prema Podpe i na novi položaj. Prvoju etetu se priključuju seoske zaštite iz Tomišelja, Crne Vasi i Podkraja, ukupno oko

¹ Narodni heroj Tone Vidmar-Luka počeo je pisati dnevnik 27 aprila 1942 god., kad je bio imenovan za komandanta Prvog bataljona Notranjskog odreda. Sa malim prekidima, pisao je ovaj dnevnik sve do 8 decembra 1945 godine. Redakcija je iz toga dnevnika, iz odeljka koji se vremenski slaže s ovom knjigom Zbornika, uzela samo opis oslobođene teritorije na Igu, jer se odlučila da objavi operacioni dnevnik Prvog bataljona Notranjskog odreda „Ljubo Serčer“. Oba dnevnika, u odnosu na vreme koje obuhvata ova knjiga, uglavnom slažu, jer je Tone Vidmar-Luka u to vreme bio komandant Prvog bataljona Notranjskog odreda.

² Vidi dok. br. 90.

³ Zdravko Prebil-Abi

50 naoružanih ljudi. Raspoložu s 4 motora i 10 bicikla, te sa 8 konja, što je bilo zaplenjeno u oslobodilačke svrhe.

19 V. Rano izjutra u 6.30 Italijani napadaju Igu s pet tenkova i 5 oklopnih automobila. Udarne eta, pod vodstvom druga Artija⁴, postavljaju se u odbranu. Italijani su uspeli prodreti tenkovima, drumom Škofljica—Ig, do mosta blizu Iga, koji je bio miniran i prošle noći bačen u vazduh. Peta eta i Udarne eta napadaju tenkove sa 500 m daljine. Posle dvosobne borbe, tenkovi i automobili povlače se put Škofljice, dok topovi i mitraljezi strahovito biju. U 13 časova po podne iznenada počinje artiljerijom. Bombe padaju na sve strane po Igu i prema Zelimlju. U Igu je oštećeno 6 kuća. Predveče se italijanska sila povlači s Barja prema Ljubljani. Neprijatelj ima 13 mrtvih, a mi smo bez gubitaka, čak niko nije ni ranjen. Uveče Udarne eta izvodi napad na Škofljicu. Bili su odbijeni, jedan lakše ranjen. Sve muškarce mobilizujemo za utvrđivanje. Ruše se mostovi, prekopavaju drumovi i postavljaju protivtenkovske prepreke po celoj teritoriji. Prva eta napada Podpe.

20 V. Prva eta se sukobljava s neprijateljem na izžanskom drumu, kod mosta preko Iške. Sudejstvuje i Udarne eta. 1 mrtav, 1 nestao, 3 ranjena.

21 V. Patrola Prve ete nagoni u bekstvo italijansku patrolu kod Podpe i. Na drugim položajima ništa novo.

22 V. U 6 časova izjutra izžanskim drumom prodire 13 tenkova, a preko Barja, sa svake strane, par hiljada pešaka. Prva eta zauzima položaje Iška Loka—Brest—Podkraj, da bi zadržala eventualni napad iz Podpe i, a Peta i Udarne eta položaje ispred Iga i prema Zelimlju. Tenkovi su se iznenada pojavili pred Iškom Lokom i rodirali poljem pravo prema Iškoj Vasi. Prva eta se prikriva po jarcima i propušta tenkove, a kad naiđe pešadija upušta se u borbu, dok joj 2 voda iz Podkraja udaraju u bok u pravcu Crne Vasi. Artiljerija tu je i šumu od Zelimlja do Iške Vasi. Artiljerija je postavljena na Škofljici, na Barju i na Ljubljanskom Gradu. Pet časova smo odbijali napad, pa smo se, usled nadmoćnosti neprijatelja i nestašice municije, povukli na nove položaje. Prepustili smo Igu, ali smo ih isterali iz Iške Vasi i zauzeli nove položaje. Peta eta i Udarne eta su se povukle u pravcu Mokreca, a Zelimejska eta je za vreme napada napala Škofljicu. Borba je trajala 5 časova. Italijanski gubici najmanje 200 mrtvih, a naši: 2 mrtva, 1 nestao, 3 ranjena.

⁴ Kamnikar Jože-Arti, poginuo 18. septembra 1942. god. u jednoj borbi kod Begunja.

**IZVEŠTAJ EDVARDA KARDELJA CENTRALNOM KOMITETU
KOMUNISTI KE PARTIJE JUGOSLAVIJE OD 22 MAJA 1941
GOD. O PRERASTANJU PARTIZANSKIH AKCIJA U SLOVENIJI
OKUPIRANOJ OD ITALIJANA, U OPŠTI NARODNI USTANAK
O BORBAMA U SLOVENIJI I POJAVLJIVANJU BELOCARDI-
STICKIH ORUŽANIH GRUPA¹**

CENTRALNOM KOMITETU KOMUNISTI KE PARTIJE
JUGOSLAVIJE — DRUGU TITU!

22 maja 1942

Dragi Tito!

Pošto su se u poslednjim danima kod nas odigrale vanredno važne stvari, dodajem svome prvom izveštaju još ovaj dodatak.¹ Poslednje partizanske akcije prerasle su fakti ki u „Ljubljanskoj pokrajini“, tj. u itavom italijanskom delu Slovenije, u opšti narodni ustanak. Brzina toga razvitka je bila takva, da je iznenadila okupatore, a bogme, treba da se prizna, donekle i nas same. Sve se to zbilo u toku nepune nedelje dana. Talijanski dekret o streljanju talaca² je bio onaj neposredni povod, da su se narodne mase, politi ki ve pripremljene, zatalasale i digle se sa oružjem protiv Italijana. Prvi izraz toga raspoloženja je bio ve ustanak na podru ju Polhov Gradeca, o emu sam pisao u ranijem izveštaju³. Tu su se seljaci nekoliko sela listom bacili na italijansku kolonu, ko¹a je došla da napadne jednu etu partizana koja se tu nalazila, i ⁺ukli sii je nekoliko dana sa ogromnim gubicima za Italijane, a zatim se ve ina njih povukla u partizane, a ostali se deo povukao posle bitke natrag ku i, ali i sada još pod vrstom vojni kom disciplinom Narodne zaštite. Seljaci sami imaju organizovane patrole i obaveštajnu službu i odmah odlaze sa puškama u šume im se približuju Italijani i do ekuju ih vatrom (kao pozadinske ete u Sandžaku, samo što je NZ mnogo tešnje, i vojni ki i politi ki, povezana sa partizanima). Zatim je jedan bataljon Notranjskog odreda⁴ o istio nekih 25 sela zapadno od Ko evja, sve do Kupe, a odatle se zatalasalo po itavoj Dolenjskoj i Notranjskoj. Radnici i seljaci po eli su u stotinama da se priklju uju partizanskim odredima. Vaskrsle su mnoge puške i mitraljezi, koje su seljaci sve do sada ljubomorno

¹ Original, pisan na srpskohrvatskom jeziku, nalazi se u arhivi Istoriskog odeljenja CK KPJ (16—592).

² Vidi dok. br. 163.

³ Borba na Hribu i ustanak NZ u Dolomitima. Vidi dok. br. 89, 171 i 175.

⁴ Drugi bataljon Notranjskog odreda

juvali i sakrivali pred partizanima. No i pored toga je taj talas daleko ve i nego što se ima oružja. Italijani su bili iznena eni, posle prvih ve ih borbi kod Polhov Gradeca i kod Ko evja, Prezida itd., su se pani ki povla ili u ve e gradove i utvr ene ta ke i za par dana su partizanske trupe stigle sve do ljubljanskih predgra a. Ju er su se vodile ve borbe 5 minuta od ljubljanskog dolenskog kolodvora, a partizanski meci su padali sve do Opekarske ceste (Prulska škola). Italijani su kao ludi itavo posle podne tukli topovima sa Ljubljanskog grada. Možeš li misliti kakvo je raspoloženje stvorila topovska grmljavina i mitraljeska i puš ana vatra partizana, koja je trajala nekoliko sati, itavo posle podne, neposredno u ljubljanskim predgra ima. Oduševljenje je ogromno i svi napori bele garde su se time preko no i sasvim onemogu ili. Sve u svemu, današnje stanje u Ljubljanskoj provinciji je sada približno ovakvo (vidi kartu Slovenije!):

1. vrsto u rukama partizana sa zasedama, razrušenim cestama itd. je sada teren izme u Kupe na jugu (hrv.-slov. granica), selo Fara, Banja Loka itd. pa sve do ceste Ko evje—Knežja Lipa—Predgrad, koja je još u talijanskim rukama bila pre 5 dana (danas možda više nije), pa zatim brda zapadno iznad Ko evja, Ribnice, Velikih Laš a, što još drže Italijani ali u stalnim borbama sve do predgra a Ko evja, zatim železni ka pruga Velike Laš e — Grosuplje — Ljubljana koja je stalno pod vatrom partizana, ali još u veoma smanjenom obimu radi, dalje ljubljanska ravnica, tako da su sela Pijava Gorica, Ig-Studenec, Tomišelj, Podpe , Preserje, Kamnik ve 6 dana u rukama partizana i sa NOO; dalje ide linija uzduž pruge Ljubljana—Borovnica—Logatec—Rakek, koja je stalno pod vatrom partizana (ali bez sela na samoj pruzi, koja još drže Italijani), pa zatim iznad Cerknice, tako da je u našim rukama Grahovo, Lož, Stari Trg, pa sve dole do Kupe. Na itavom tom terenu je ostala samo potpuno opkoljena italijanska posada na Blokama. približno u sredini toga terena, koja ima i topove i prili no oružja, pa je razumljivo da sada našim partizanima rastu zazubice i za jednim i drugim. Nadamo se da e ta posada biti za kratko vreme likvidirana. Napominjem da su slovena ki partizani prešli i slov.-hrv. granicu te zauzeli hrvatski Brod na Kupi, razoružali ustaše i žandare, a zatim pozvali hrvatske partizane, koji su preuzeli vlast u Brodu. Me utim, ustaše su njima Brod ponovo uzele. Opet su ih zatim n- " pali slov. partizani, ponovo ih uništili i razoružali te predali hrv. partizanima, tako da je sada u njihovim rukama.

2. Snažno je kontrolisan po partizanima teren jugoisto no i isto no od Ko evja pa sve do Krke (Žužemberk je bio jednom ve u rukama partizana), a na zapadnoj strani do železni ke pruge Ko evje — Ribnica — Vel. Laš e. Taj se teren sada u prvom redu u vrš uje, kako bi se Italijane izoliralo u dolini Ko evje — Ribnica, zatim im se prekinula veza sa Grosupljem i u toj dolini ih se likvidi-

rala Tu radi veoma snažan Dolenjski odred i verujem da e za par dana taj zadatak u velikoj meri biti realiziran.

3. Isto tako je pod vrstom kontrolom partizana sav teren izme u Krke i pruge Ljubljana — Novo Mesto, koja je stalno pod vatrom partizana, i sa druge strane, severoisto no od pruge, na itavoj liniji od Novog Mesta — Mokronoga do Litije te ljubljanske ravnice, tako da napr. partizani upola drže sela u blizini Ljubljane, napr. sela Hrušica, Bizovik, Sostro, Zadvor itd. Kad kažem „upola“, mislim time re i da tamo svakodnevno dolaze partizani po belom danu, hapse belogardiste, mobiliziraju ljude i hranu te materijal, a istovremeno dolaze — ali mnogo manje — i ve e italijanske patrole. Zapravo — ni ija zemlja, na 2—3 km od Ljubljane.

4. vrsto pod kontrolom partizana je podru je Gorjanci, tako da bi se moglo njih povezati sa hrvatskim partizanima u žumbera kim gorama nad Samoborom, ukoliko **bi** njih tamo bilo. Ja sam to u Zgr. predložio (i zbog evakuacije ljudi iz Zagreba), ali do sada nema još znakova... Ukoliko bi u žumbera kim gorama bili Hrvati, bilo bi im lakše, a u slu aju prevelikog pritiska mogli bi se povu i na slovena ku teritoriju, gde bi imali potpuno osigurana le a. To isto sam javio i u Zagreb, a **ne** bi bilo loše, ako im i Ti na to skreneš pažnju. **Cini** mi se to vanredno važno — zbog blizine Zagreba.

Kada govorim o „kontrolisanom“ terenu, mislim... na onaj teren sa koga su Italijani povukli sve svoje karabinjerske i druge posade i inovnike, odnosno da su ih likvidirali partizanski odredi, ali da taj teren ipak nije dovoljno u vrš en da bi bil... skim odredima potpuno spre eno da dolaze na taj teren, na kome se vrše stalne ve e ili manje arke. No, radi se na tome, da se tu zasede u vrste, što e se mo i naro ito realizirati im padne linija Ko evje — Ribnica. Ina e su na tom kontrolisanom terenu partizani apsolutne gazde... Niti strahovito ubijanje žena, dece itd. niti paljevine bezbrojnih sela, ništa ih [stanovništvo] ne može odvratiti od najve e potpore, koju daju partizanima. U poslednje vreme po inju da se pojavljuju ve i na terenu — dražinovci⁵. Doduše u malim grupama po par ljudi, drže se po manastirima i kod popova — ali ipak! Naši ih progone, gde god ih nanjuše... Sada tragaju za jednom grupom od oko 50 njih, najve a grupa koja se dosada pokazala na terenu. U stanovništvu nemaju nikakve potpore, ali mogli bi postati ipak opasni, ukoliko e pokupiti sve one elemente koji se kupe oko bele garde i Italijana.

Ne možemo još dati podataka o talijanskim gubicima u svim tim borbama, ali bili su dosta veliki...

Ina e sada obe avaju — kontraofanzivu. Koliko smo saznali, do i e u Ljubljani dve divizije i još nešto avijacije (u sadašnjim operacijama sudjelovali su 3 aviona i oko 30 tenkova). Prije nego

⁵ Vidi dok. br. 96.

ito misle po eti sa ofanzivom imaju nameru sa te dve divizije pompati i oterati na prisilni rad sve muškarce u Ljubljani koji su sposobni za vojsku. Strahovito se boje Ljubljanane — i Nemci i Italijani. I stvarno ja držim da nema takvog primera kao što je Ljubljana u odnosu prema okupatorima. Talijanski karabinjeri govore **da** je gore nego u :— Abesiniji, gde im je bilo najgore. A panika je • ogromna! ak hapsiti se boje. Tona Tomši a su osudili na smrt **pre** nedelju dana, a još ga nisu streljali, iako je rok svega 48 sati. I to od straha.

Iz svijuz tih razloga mi smo sada težište preneli na prugu Ljubljana — Trst i na izolaciju Ljubljanane same od provincije. Partizani su sada po svim brdima oko Ljubljanane.

A Ti znaš koliko tih brda ima. Prugu i cestu L.[jubljana] — Trst] moramo da uništimo, da ne dovedu one dve divizije i da spre imo odvoz muškaraca iz Ljubljanane u Italiju. A ukoliko bi se to spre ilo, bogme, kakva je sada panika Italijana u Ljubljani, ak ni sam grad Ljubljana ne bi daleko bio od oslobo enja. Ustanka **su** se Italijani tako uplašili, da su prestali sa streljanjem talaca. I to taman u vreme, kada su bili po itavoj Ljubljani i Sloveniji plakati [tirani veliki proglasi Glavnog štaba slov. partizana, da e se za svakog taoca streljati protivtaoci — Italijani i belogardisti®. itave se grupe ljudi gomilaju pred tim proglasima, koji ve nekoliko dana vise tamo, jer Italijani još nisu otkrili šta na njima piše. Za stanje ovde u Ljubljani neka Ti bude najbolja ilustracija, da je na zvani noj razglasnoj dasci na ljubljanskom sudu, u kome se nalazi i — vojni preki sud, taj veliki plakat visio 3 **dana**, a da se niko nije našao koji bi Italijanima objasnio šta na njemu piše!

No, ta akcija u Ljubljanskoj provinciji nikako ne sme ostati usamljena, jer e je ina e mo i skršiti. Zato smo mi svim silama ft forsirali razmah partizanstva i narodnog ustanka i u Štajerskoj, i Gorenjskoj i Primorskoj.

1. U Primorskoj postoji još dosta malen Primorski odred, koji ima sada verovatno tek oko 150 ljudi, možda nešto više. No po akcijama je odred, koji se le ima naslanja na naš Notranjski odred p i na sadašnji oslobo eni teritorij, bio dosta živ i okretan i vodio je vrlo oštre borbe sa Italijanima oko Nanosa i iznad Vipave. U tim borbama imali su Italijani nekoliko desetaka mrtvih i mnogo ranjenih. Mi smatramo da taj kurs u pravcu Trsta treba oja ati, kako bi se rasteretilo Ljubljanu i prenosilo vatru partizanskog rata sve dublje u Italiju. Pruga Ljublj. — Trst mo i e se zaista onesposobiti samo ako emo je mo i napadati u itavoj dužini. Mi držimo da je ta pruga tako važna i za Ital. i za Nemce, da e oni baciti na niu vrlo velike snage. Zato je pravac partizanskog nadiranja prema Trstu za nas od tolike važnosti.

• Vidi dok. **br. 74.**

(Uzged: u politi kom pogledu snažno se u Primorskoj nap dovalo i sada postoji i dosta vrsta pozicija u samom Trstu.) J

2. U Štajersku se ovih dana prebacio itav jedan odred od nekoliko stotina ljudi⁷, koji e se, po našim planovima, za vrlo kratko vreme podi i na 1000 ljudi, jer ih i sada nema mnogo manje. Nemamo još podataka, no držimo da se njegovo kretanje razvija uglavnom prema ugovorenom planu. Danas su se pronele po Ljubljani vesti da je pala Litija i da se biju jake borbe kod Trojana. Ne znamo koliko je to ta no, no moglo bi biti verovatno iz slede ih razloga: ju er i danas vozili su se iz Kranja prema Litiji oko 30 kamiona sa Nemcima, što bi zna ilo da nisu mogli pro i sa druge strane Save zbog zaseda. No i sa ove strane došli su samo do ital.-nema ke granice daleko iznad Litije i bili su prisiljeni da se vrate.

Ju er se ula iz italijanskog pravca snažna artiljeriska vatra. Ljudi govore o velikoj partizanskoj pobedi tamo. Pošto su Nemci tamo imali svega oko 250—300 vojnika, nije zaista isklju eno da su ih naši ve usput namlatili. Sa druge strane se ve nalazio u borbi sa Nemcima jedan bataljon⁸, uglavnom trbovljanskih rudara. Držim da e nam operacije doneti tamo prili nih rezultata, jer je stanovništvo spremno za ustanak i jer Nemci ne samo što nemaju sada mnogo vojske, nego su ak mobilisali protiv partizana i naoružali slovena ke momke („Wehrmannschaft", koji ... ruku predavati ili bacati oružje. Tu su Nemci dobro zabrljali i samo ne ... u stanju napraviti takvu glupost. I još su ih k tome naoružali sa — ... jeni — taman šta treba partizanima.

3. U Gorenjskoj se vode uglavnom arke manjeg obima. Stari njihov odred broji nekoliko stotina partizana. Sada je sa ove strane dobio poja anje i još e ih dobiti, tako da e od tih arki pre i ka ve im operacijama, u skladu sa operacijama štajerske grupe odreda. Poslednjih dana i od tamo dolaze glasovi o življoj akciji.

Naš se plan dakle prili no ostvaruje, osim što u Gorenjskoj ide mnogo sporije nego što smo o ekivali, a u Ljubljanskoj provinciji — brže nego što smo o ekivali. No najteže je svuda za nama i mi držimo da e se mo i držati istovremenost razvitka bar u glavnim crtama u svim delovima Slovenije. Postoje doduše kod nekih naših ljudi, naro ito kod nekih komandanata i politkomesara Dolenj-

⁷ 19 maja 1942 god., Druga grupa partizanskih odreda krenula je, prema planu Glavnog štaba, u Štajersku. Me utim, Nemci su o tome bili obavešteni 20 maja u 4 asa. Dovukli su preko Ljubljane i Litije jake snage. Ogor ene borbe su se vodile 21 i 22 maja na sektoru Jan a. Druga grupa, uprkos uspešne borbe sa Nemcima i velikih neprijateljskih gubitaka, morala se vratiti natrag (vidi dok. br. 106, 108, 185 i 186). Kako se vidi i iz nema kih dokumenata, borba se završila pobedom partizana. U vreme kad je pismo pisano, Glavni štab još nije bio o tome obavešten.

⁸ Prvi bataljon Pohorskog odreda Druge grupe odreda

w>-notranjske grupe odreda, tendencije da se ne forsira Štajerska
• gorenjska, kako bi se sve koncentriralo protiv Italijana u Lju-
I banskoj provinciji. No, mi odlučno suzbijamo te tendencije. Istina
I 4« da je forsiranje Štajerske i Gorenjske povezano sa izvesnim
oslabljenjem dolensko-notranjskog sektora. No, prvo, tu su još
velike mogu nosti za mobilizaciju, a drugo, izolirana akcija samo
u Ljubljanskoj provinciji mogla bi nas dovesti u položaj da Nemci
„pomognu“ Italijanima, tj. da se eventualno do epaju Ljubljane,
Sto bi za nas bilo vrlo težak udarac u političkom pogledu. I ko-
na no, istinsko opkoljavanje Ljubljane, ili bolje, njezina izolacija
od provincije, mogu a je samo sa istovremenom akcijom u Štajer-
skoj i Gorenjskoj.

Nemci su u teškom položaju i donekle su promenili taktiku.
Nema više masovnog progonjenja, u Gorenjskoj su uveli dvojezi ne
natpise i ak nešto slovena kog jezika u škole, a što je glavno, po eli
su i oni da se oslanjaju na slovena ku belu gardu, koju su u po etku
zatvarali, pa ak i streljali. U gestapovskim kancelarijama se štampaju,
sa potpisom te bele garde, slovena ki leci, u kojima se agitira
za pasivnost, udara po SSSR i Kompartiji, a hvali Draža Mihailovi
i londonska vlada. Dakle — istorija Srbije i Bosne se i tu ponavlja.
Mislimo da e se uskoro ponoviti i u pogledu dražinovaca. Iz itali-
janskog štaba dobili smo obaveštenje da su Italijani rešili privremeno
preпустiti izvestan deo teritorija partizanima sa ciljem „... da
se sami me u sobom pokolju“⁹. Istovremeno su seljaci javili parti-
zanskim patrolama da su primetili kretanje oko 50 „etnika“ u
jugoslovenskim uniformama u pravcu Gorjanaca¹⁰. Pored toga su
neki uhapšeni belogardisti¹¹ — koji su preslušani i posle streljani —
izjavili da su dobili upute da budu spremni da se formiraju i da
idu u brda, sa time, da se sa Italijanima ne upuštaju ni u kakve
sukobe, ali da svuda napadnu partizane, gde god ih sretnu. Mi smo
uputili sada na teren neke kadrove (Kos i Angelo¹²), a osim toga
se formiraju posebne radni ke ete, koje e biti na raspoloženju
šefu „Varnostne in obveš evalne službe“¹³, da se odmah uguši i
likvidira i svaki najmanji pokušaj da bi se radilo bilo šta protiv

⁹ Komanda italijanskog Jedanaestog armiskog korpusa dozvolila je;
u to vreme slovena koj belogardisti koj organizaciji slobodu akcije u
pogledu formiranja oružanih odreda — da bi ih iskoristila za borbu
protiv partizana. Izraz „partizani“ u gornjoj re enici, odnosi se na
belogardiste.

¹⁰ Misli se na formiranje belogardisti kog „Štajerskog bataljona“.
(Fran ek Saje: „Belogardizem“, str. 359—417).

¹¹ Jataci skupine poru nika bivše jugoslovenske vojske Milana
Kranjca, koja je iz Ljubljane došla u okolinu Dobrunja i no u 17 maja
krenula prema Dolenskoj u cilju organizacije belogardisti kih odreda
(vidi dok. br. 96).

¹² Boris Kidri -Peter i Ivan Ma ek-Matija. Kos i Angelo su ile-
galni nadimci, poznati drugu Titu.

¹³ VOS OF (Služba obaveštavanja i bezbednosti OF)

partizana i OF. I partizani i Narodna zaštita i Varnostna služba imaju za zadatak da svuda istu belu gardu i mihailovičevu vojsku sada, dok još nema oružja u rukama. I naši partizani zaista marljivo ista sela i gradišta, te upadaju i hapse belu gardu i tamo gdje se još drže Italijani.

Kako vidiš, stupili su bojevi u Sloveniji zaista u jednu sasvim novu fazu, koji ni u čemu više ne zaostaju za ostalima pokrajinama Jugoslavije. Sada valja odmah uzeti direktnu partizansku vezu sa vama kako bi se operacije paralelno odvijale. Bilo bi vrlo dobro, ako bi nam vi poslali vaše mišljenje, predloge i naredbe. Štab je sada skoro sav na oslobođenoj teritoriji i pola CK KP Slov. te Italijanski Izvršni odbor Osi. fronte. Lojz¹⁴ i ja ostali smo privremeno tu¹⁵ sa nekim posebnim zadacima, o kojima ćemo Te kasnije obavestiti. a posle toga ćemo se i mi prebaciti k partizanima. Ovde je zaista postalo gadno vruće i ljudi nam padaju svakodnevno. Samo u poslednjoj nedelji pao nam je muž one male koja je po Tebe došla u Tursku, koji je sada bio član operativnog CK i predstavlja nenadoknadiv gubitak¹⁴, zatim jedan rukovodilac jednog vanredno važnog sektora (Ti ga li nisi znao), 2 rajonska sekretara i još nekoliko dobrih drugova. No, pošto uslovi stanovanja ipak nisu loši, nasuprot, za ove prilike upravo idealni, držimo da ćemo se moći održati još jedno par nedelja ovde. Sa Hrvatima (CK i Gl. št.) smo sada u vezi i očekujemo njihovo pismo. Držim da će saradnja hrv. i slov. partizana moći dovesti do vrlo lepih rezultata i naš i njihov tamošnji štab vešću su u razgovorima za izradu jedinstvenog operativnog plana.

U pogledu politike položaja uopšte ovde nismo saznali nekih novosti, osim sasvim utvrđene i sigurne činjenice da su izvesni italijanski krugovi sa dinastijom na čelu, ali i sa jednim delom fašističkih rukovodilaca, u vrlo živim pregovorima sa Englezima za separatan mir, odnosno za nekakav izlaz za Italiju posle Hitlerovog sloma. O tome je, čak ako i ne dođe do separatnog mira, da se radi o tome da italijanska nefašistička buržoazija i plemstvo postane engleska baza u ovom delu Evrope, i da se sa takvom ulogom kupi izvesno englesko popuštanje prema njihovim imperijalističkim interesima...

Lojz, Angelo i Peter srdačno pozdravljaju Tebe i sve drugove. Javite nam se što pre.

Tebe i sve drugove mnogo pozdravlja

Beve¹⁷

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

¹⁴ Franc Leskošek-Luka

¹⁵ U Ljubljani

¹⁶ Boris Kraigher

¹⁷ Edvard Kardelj

BR. 103

caOPSTENJE GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE OD 22 MAJA 1942 GOD. O SMRTI ORGANIZACIONOG
SEKRETARA CK KPS TONA TOMŠI A¹

GLAVNI STAB
CLOVENACKIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Položaj, 22 maja 1942
Br. 24/1

SVIM GRUPAMA SLOVENACKIH PARTIZANSKIH ODREDA

Na položaju

Glavni štab slovena kih partizanskih odreda izdaje slede u

DNEVNU ZAPOVEST

Mu en i na smrt osu en, streljan je rano ujutru, 21 maja, u Ljubljani, naš drug Tone Tomši ².

Tone Tomši je, još kao ak, postao lan Komunisti ke partije 1928 godine. Kao borca za prava radnog naroda, progonile su ga sve protivnarodne vlade Jugoslavije, i odležao je 3 i po godine robiju u Sremskoj Mitrovici. Po povratku iz Mitrovice izabran je u Centralni komitet Komunisti ke partije Slovenije, a docnije i u Folitbiro CK KP Slovenije, što je ostao sve do svoje smrti. Na V konferenciji Komunisti ke partije Jugoslavije 1940 god. izabran za kandidata za lana Centralnog komiteta KP Jugoslavije. Tone Tomši je bio uzor

¹ Dokumentat u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani. Prilikom smrti Tona Tomši a izdali su svoj kominike i CK KPS i IOOF.

* Po etkom decembra 1941 okupator je uspeo da otkrije i uhapsi u Ljubljani sekretara CK KPS T. Tomši a, politkomesara Glavnog štaba Mihu Marinka, Vidu Tomši i još pet vode ih partiskih funkcionera. 16 maja ratni vojni sud italijanske Druge armije u Ljubljani, me u ostalima, osudio je Tona Tomši a na smrt.

Presuda nad T. Tomši em bila je izvršena u Gramoznoj Jami, u ljubljanskom predgra u Bežigrad. VOŠ OF (Služba bezbednosti i obaveštavanja OF) pokušala je da drugove oslobodi iz zatvora, ali uprkos više pokušaja u tome nije uspela.

Novi politkomesar Glavnog štaba postavljen je tek u aprilu, kada je iz Vrhovnog štaba narodnooslobodila kih partizanskih odreda Jugoslavije, gde se dotada nalazio, stigao u Ljubljanu Ivan Ma ek-Matija (Jernej Posavec).

borbenog druga, discipline, hrabrosti i nesalomljive, bezgrani ne odanosti stvari oslobo enja slovena kog naroda, i stvari za koju je žrtvovao svoj dragoceni život. Posle hapšenja okupatorski su dželati 11 puta fizi ki mu ili Tona Tomši a do besvesti, ali on ni za trenutak nije klonuo pred fašisti kim psima. Iz njegovih usta okupatorski dželati nisu mogli iznuditi odgovor ni na jedno od svojih pitanja. Svoju smrtnu presudu saslušao je ponosito uzdignute glave kao što je uzdignute glave i S preziranjem smrti gledao u smrtonosne cevi svojih ubica. Tone Tomši je svetao primer kako umire juna ki borac koji se nikad nije plašio dati svoj život za oslobo enje slovena kog naroda i radnih masa. Kako se Tone Tomši borio za slobodu slovena kog naroda i kako mu je u smrtnom asu poslednja misao poletela partizanima, živi je dokaz njegovo poslednje pismo koje je, dan pre svoje smrti, pisao u svoje ime i u ime svih svojih drugova iz tamnice:

„Našim hrabrim partizanima!

Tako e i do nas, koji se nalazimo ovde iza rešetaka okupatorskih tamnica, dopro je glas o vašim veli anstvenim poredama. Nesalomljiva vera naših drugova i drugarica u veliku stvar oslobo enja slovena kog naroda još više se okrepila zbog tih vesti, — i naši momci, ije živite)te zahtevaju okupatori, gledaju s osmehom i preziorom smrti u o i, svesni toga da e i te njihove žrtve položiti temelj slobodnoj budu nosti slovena kog naroda i radnih masa. Drugovi partizani! Ne emo vam govoriti ohrabruju e re i! Znamo da vam ne manjka hrabrosti! Samo ovo: drugovi partizani, naš duh vas prati svuda, u svim vašim borbama smo s vama, sa vama patimo, sa vama bijemo boj sa neprijateljem, pa e vas još i naši grobovi podržavati u velikoj borbi koju vodite i koja se ne može svršiti druk ije nego potpunom poredom!

Primate, drugovi partizani, plamene pozdrave, svih nas zatvorenika iza rešetaka okupatorskih tamnica!..."

Ovo pismo je Tone Tomši napisao 20 maja. Dan docnije, 21 maja, u jutarnjim asovima, izme u peš anih zidova Gramozne Jame³ iza Sv. Križa, zaorili su se njegovi poslednji borbeni uzvici posve eni slobodi slovena kog naroda i radnih masa, i zamrli pod neprijateljskim pucnjima fašisti kih dželata. Pao je, kao i bezbrojni slovena ki junaci pre njega, u borbi sa okupatorom, jedan od najve ih i najodanijih sinova slovena kog naroda. Stoga Tonu Tomši u, i junacima kakav je bio Tone Tomši , ima e da zahvali slovena ki narod za svoju slobodu i svoju sre niju budu nost.

" Italijani su streljali Tona Tomši a u napuštenoj šljun ari.

Partizani! Komandiri i komandanti!

Glavni štab slovena kih partizanskih odreda vas poziva da sa **jog ve om** odlučite u tu ete okupatorske pse. Osvetite smrt Tona **Tomši a**, osvetite smrt tolikih naših drugova, osvetite prolivene suze, **popaljena** sela, vaše obeš aš ene žene i sestre, uništavajte zverske **bande** Musolinijà, Robotija i Graciolija! Istrebite okupatore sa slovena kog tla!

Glavni štab slovena kih partizanskih odreda nare uje da vaša **borba** i kampanja tokom idu ih nedelja protiv fašisti kih bandita **nosi ime Tona Tomši a**.

Neka Tone Tomši , oli en u svakom partizanu, rukama hiljada partizana osveti sebe i svoje mrtve drugove, kao i svu prolivenu glovena ka krv!

Slava Tonu Tomši u!
Osvetimo Tona Tomši a!
Osvetimo svoje mrtve drugove!
Osvetimo prolivenu slovena ku krv!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar

Zamen. politkomesarar

NARE ENJE ZAMENIKA KOMANDANTA GLAVNOG ŠTABA
PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE ŠTABU NOTRANJSKOG
ODREDA ZA PROŠIRIVANJE OSLOBODENE TERITORIJE I
VEZI SA NAGLIM ŠIRENJEJEM NARODNOG USTANKA¹

ŠTABU NOTRANJSKOG ODREDA

Primili smo vaš izveštaj od 19-V-1942 godine² i saopštavamo:

1) Odgađajte se, **do daljeg, izvršenje** našeg naređenja **da se vaš Prvi bataljon (Ljubo Šercer) prebaci na severnu granicu Ljubljanske pokrajine.**

2) Šaljemo vam na pregled prepise naših dopisa komandiru Proleterske udarne patrole koja operiše na području vašeg odreda i štabu vašeg Prvog bataljona; direktive koje ta pisma sadrže obavezne su i za vas.

3) Nagli razvitak narodnog ustanka i partizanskih operacija traži od vaših bataljona nove zadatke i to:

a) Prvi bataljon bezuslovno treba da poruši na više mesta Kovešku prugu i sve drumove koji vode iz doline Ribnice u Ljubljansku kotlinu.

b) Treći bataljon treba da potiskuje u pravcu Sodražica — Ribnica. Posada u Sodražici, koja broji jedva oko 60 ljudi, treba da se potpuno neokruženo okruži, izoluje od Ribnice, Loža — Starog Trga i Bloka i prinudi na kapitulaciju.

c) Drugi bataljon (koji se u poslednjoj sedmici suviše ograničio samo na organizaciju unutrašnje odbrane i upravljanje slobodnom teritorijom) treba da prebaci bar jednu četu na sektor Grarice — Gotenica. Kad tamo postavi logor, treba da nas preko direktnog kurira (ne preko vašeg štaba odreda) obavesti da je stigao na mesto. Zadatak je ove čete, do naših sledećih direktnih naređenja, da vatrenim prepadima uznemiruje garnizon u Ribnici.

d) Drugom bataljonu dati zadatak da likvidira italijansku karaulu na Fridrihtajnu, ako ona još postoji, s tim da je opkoli i prinudi na kapitulaciju.

e) Drugi bataljon treba, do daljeg, da potpuno prestane sa obasipanjem vatrom garnizona u samom Kovešju (vrlo važno!).

4) Priloženi primerak prvog broja „Partizanskog vestnika“ — izvrstan je. Pošaljite bar još 5 primeraka tog prvog broja, a svih sledećih po 10 primeraka.

5) Suviše je rano zamenjivati lire za bonove.

¹ Iz radne sveske Aleša Beblera (vidi primedbu 1 uz dok. br. 99). Dokumentat je, verovatno, napisan oko 23. maja 1942. godine.

* Izveštaj nije sačuvan.

6) Zamenik komandanta III grupe drug Jerin⁸ otišao je do jedinica na Blokama i na Barju, a do eta koje su se, kako kažu, spontano formirale na sektoru Velika Gora — Loški Potok, otišao je komandant III grupe drug Mirko⁴. Nužno bi bilo da se tako e vaš štab prilagodi novoj situaciji, iji je zna aj u tome što se težište operacija prebacilo prema severu, i da se i sam prebaci tamo i do e u dodir sa lanovima našeg štaba.

BR. 105

NAREDBA ŠTABA PRVE GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 24 MAJA 1942 GOD. ŠTABU DRUGOG BATALJONA PRVE GRUPE O ZADACIMA BATALJONA U VEZI PRETSTOJE E PARTIZANSKE OFANZIVE U GORENJSKOJ¹

9 V 1942 god.²

KOMANDI II BATALJONA

U vezi s planom koji smo vam ve prethodno obrazložili, za najbliži termin dajemo vam slede e zadatke.

- 1) Upotpuniti bataljon novim regrutovanjima i ljudstvom koje e vam poslati Glavni štab.
- 2) Jedinicu koja e da do e kroz par dana, bi e 120—140 ljudi, podelite tako da Johan³ uzme 80—100 ljudi, ostalo podelite vi. Johanovu jedinicu treba naoružati sa 4 laka mitraljeza i dva teška, a sve ljudstvo sa puškama; municije neka uzmu 100—150 kom. za pušku, 800 kom. za laki mitraljez, oko 2000 kom. za teški mitraljez.
- 3) Akcije neka se vrše prvenstveno za pridobijanje oružja kod civilnog stanovništva i pojedinih nema kih patrola ili skladišta. Pazite da akcijama pre vremena ne zaoštrite položaj i ne zatvorite sebi put prema granici, Rate ama i Medvodama. Dakle, akcije koje ete vršiti, neka budu takve da ne pobude sumnju da je to izvršila velika naša snaga⁴ (tako e kod ishrane važi isto).

⁸ Ivan Jaki -Jerin

⁴ Mirko Bra i , narodni heroj

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.

⁵ Štab je naredbu poslao tek 24 maja 1942 godine — kako se vidi iz dopisane primedbe na kraju dokumenta.

¹ Ivan Bertoncelej-Johan, politkomesar Kokrškog odreda (vidi primedbu br. 6 uz dok. br. 92). Glavni štab je iz Ljubljanske pokrajine poslao 120 boraca kao poja anje. Partizane su podelili po jedinicama grupe odreda.

⁴ Ovo upozorenje je štab Prve grupe izdao zbog toga što se u tom vremenu grupa reorganizovala i pošto se o ekivao dolazak pomenute

4) iš enje teritorije koje je predvi eno na vašem terenu izvršilo bi se pomo u:

1) zaseda na svim cestama i prilazima koji vode iz Savske Doline na vaš teren.

2) Iza tih zaseda istiti sa patrolama, manjim partizanskim odeljenjima i Narodnom zaštitom, ukoliko postoji ili e se u **borbi** organizovati, ceo teren od neprijateljskih oružanih snaga, drž. aparata, denuncijanata, izdajnika i petokolonaša. Zasede treba, ukoliko je zale e o iš eno, pomerati prema vani. Na osloboenom terenu treba mobilisati sve za oružje sposobne borce.

5) Sve ove pripreme za po etak akcije moraju biti gotove u roku od 8 dana⁵.

Stab vam ne može staviti na raspoloženje druge jedinice stoga je potrebno da se postarate za što ve u mobilizaciju na vašem terenu ve pre akcija i za vreme akcija.

Ali dobi ete slede u pomo :

1) Istovremene akcije na drugim sektorima.

2) Zaštita boka sa italijanske strane, u predelu Polhov Gradec — Ziri.

3) U toku same akcije dobi ete eventualno, po potrebi, još 1 bataljon, kompletno naoružan, iz grupe koja e uvati vaš bok. Postarajte se pravovremeno za ishranu, naro ito za one trupe koje e biti na zasedama i koje se ne e mo i kretati po selima.

Pregledajte teren, ljudstvo i napravite plan.

Pozivamo vas da odmah po primitku ovog nare enja pošaljete kurira sa izveštajima o vašim dosadašnjim akcijama, broju ljudstva i oružja, o položaju i moralu partizana i vojnika i o eventualnim vašim potrebama.

Uspostavite dobre veze izme u eta i štaba.

Kuriri neka ne idu na vezu bez izveštaja!

Ako onih 6 drugova ne bi otputovalo u Kamnik pre nego stigne kurir sa ovim nare enjem, onda neka pri ekaju i priklju e se Johannovoj jedinici.

Plan držite u tajnosti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

ZA STAB I GRUPE SLOV. PARTIZANSKIH ODREDA

24 V 1942 g.

Polkom. Stefan⁶

Sve važi sa današnjim datumom.

grupe boraca preko italijansko-nema ke granice. Grupa od 30 partizana, na elu sa Ivanom Bertoncelem, imala je nameru i i preko Save u dolinu Kokre sa planom pokreta: Rete e—Smlednik—Voglje—Cerklje—Stefanja Gora. Ovaj plan pokreta je uspeo, (podaci: Ivan Bertoncele).

⁵ Plan je izveden tek krajem juna.

© Lojze Kebe-Stefan

IZVEŠTAJ GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE VRHOVNOM ŠTABU NARODNOOSLOBODILA KIH PARTIZANSKIH ODREDA JUGOSLAVIJE O REZULTATIMA ORUŽANE BORBE SLOVENA KOG NARODA¹

GLAVNI STAB
SLOVENA KIH PARTIZANSKIH
ODREDA

VRHOVNOM ŠTABU PARTIZANSKIH ODREDA JUGOSLAVIJE

U vezi sa najnovijim izveštajima i dokumentima koje smo naknadno priložili, smatramo potrebnim da potcrtamo glavne probleme slovena kog partizanskog pokreta na današnjem stepenu njegovog razvitka. Unapred moramo upozoriti na injenicu da je razvitak našeg partizanskog pokreta različit u svakoj od slovena kih pokrajina i zbog toga su pitanja kod svake grupe odreda posebna.

I grupa (Gorenjska) uspešnim borbama prošle godine široko je popularisala partizanski pokret i povela mase u poteku januara ove godine do delimičnog narodnog ustanka u zapadnom delu Gorenjske, ali se ustanak nije u vrstio u obliku zaposedanja teritorije. U proleće bio je zapažen nov polet nacionalno-revolucionarnog pokreta na tom području. U poslednja dva meseca taj polet ipak je imao zastoje. Naši drugovi iz prve grupe doživeli su nekoliko težih udara (uništena im je jedna eta, što je za njihove prilike veliki gubitak). **Cini** nam se tako čini da su ovom zastoju uzrok nedostaci u rukovodstvu grupe (nedostatak jasne vojno-političke linije, uski praktičizam). Poslali smo im u pomoć jedan bataljon iz Ljubljanske pokrajine.

II grupa (Štajerska) ima na vlastitom području samo skromne sile i to jedino u krajnjem južnom predelu. Primili smo od njih izveštaje da su izvršili nešto uspešnih akcija. U poslednje vreme okupatori su uspeli razbiti jednu etu. Na području Ljubljanske pokrajine regrutovali smo i naoružali 5 bataljona da pomognemo pokretu u Štajerskoj. Imamo, pak, ogromne teškoće sa prebacivanjem tih bataljona na područje II grupe (Sava!). Prvi pokušaj prebacivanja nije uspeo. Bataljoni koji su trebali preći granicu i Savu pokazali su visoku partizansku borbenost i taktičku spremnost.

III grupa pokazala je najveće uspehe. Dejstvovala je na terenu (Ljubljanska pokrajina) gde je okupator imao najmanje podrške

¹ Koncept ovog izveštaja sačuvan je u rukopisu, u radnoj svesci 77. menika komandanta Glavnog štaba slovena kih partizanskih odreda Alesa Beblera (vidi dok. br. 69). Dokumentat je napisan oko 25. maja 1942. godine.

kod stanovništva i gde je u početku okupatorski teror bio najmanji. Taj teren bio je najbolje obrađen od KP i OF i osnovna je masa stanovništva već zbog toga rada bila izričito naklonjena partizanskog pokretu. Štab III grupe znao je ove okolnosti iskoristiti na taj način što je razgranao široku regrutacionu mrežu (mali logori i agitacijske patrole), a zatim za 1. maj proglasio partizansku „ofanzivu“. Ova ofanziva sastojala se u tome što su jedinice i patrole na celom području grupe po cele 1. maja sa bezbrojnim malim napadima, sabotažnim akcijama, vatrenim prepadima na garnizone i vozove i otvorenim (demonstrativnim) patroliranjem po selima. U italijanskoj vojsci nastala je zbuđenost, a stanovništvu i partizanima dizao se moral. Priliv novih partizana bio je iz dana u dan veći. Štab grupe povećao ga je još i zabranom sečenja drvetna i rada drvne industrije. Zbog uticaja OF i partizanskog autoriteta, sečenje drvetna i rad pilana skoro potpuno su prestali. Radništvo zaposleno u toj glavnoj industriji na području III grupe u velikom broju prišlo je partizanskim jedinicama. Na taj način jedinice su rasle u skokovima i dostigle brojnu jačinu preko 1000 ljudi već posle 10 dana „ofanzive“. Ovaj polet omogućio je oslobodjenje teritorije koja se po celu stvarati kod Kupe (Brod), proširivala se prema severu i dovela do ustanka na Ljubljanskom Barju. Danas možemo tvrditi da je cela „Ljubljanska pokrajina“, osim glavnih saobraćajnih arterija, slobodna, iako partizani svu ne kontrolišu jer im nedostaje snaga. Zasedama zatvoreno je više od polovine ove pokrajine.

Broj partizana narastao je na približno 2.500 ljudi. U njihovim akcijama sarađuje Narodna zaštita i tako i civilno stanovništvo u sve većoj meri. Okupatori pokušavaju prodirati u slobodnu teritoriju na dva načina: po drumovima kamionima i tenkovima, i po šumama (partizanski) opkoljavanjem naših zaseda i postavljanjem svojih. Do sada su doživeli isključivo samo poraze. Partizani su se utvrdili i privikli ratovanju protiv tehnički mnogo bolje snabdevenog neprijatelja (avioni, artiljerija, bacači, trombloni, tenkovi itd.). Polet partizanskog pokreta na tom području u poslednjoj sedmici ne raste više toliko naglo i toliko očigledno, jer je ograničen neposrednim mogućnostima naoružavanja; posakrivano oružje uglavnom je već u rukama partizana. Jedinice moraju vraćati mase novih boraca jer ih ne mogu naoružati.

Primorje zaostaje za ostalim pokrajinama najopasnije. Jedinice koje je III grupa slala tamo da bi stvarala jezgru nove grupe, onde su životarile, i mesto da su rasle i uhvatile korena, one su se smanjivale i gubile oružje.

Dakle, pitanja kojima se sada bavimo su sledeća:

I grupa: Pomoć iz Ljubljanske pokrajine i bolje iskorišćenje avanije vlastitih mogućnosti (revolucionarno raspoloženje stanovništva, prekaljivanje partizanskih jedinica).

II grupa: Prebacivanje bataljona ove grupe iz Ljubljanske pokrajine u Štajersku, regrutovanje na celom području II grupe.

III grupa: Nove mogućnosti naoružavanja (napadi na italijanske garnizone, oružje Bele garde itd.).

Primorje: Upad većih jedinica iz Ljubljanske pokrajine u Gorišku.

Bilo bi za nas od velike vrednosti ako bi nam saopštili svoje primedbe na ovaj pregled naše situacije i naših planova.

Šaljemo vam nekoliko paketa jugoslovenskih vojnih topografskih karata za teritorije izvan Slovenije. Ukoliko biste nam veliku uslugu ako biste nam mogli poslati jednake vojne karte za Sloveniju, naročito 1:100.000.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

BR. 107

ODLUKA ŠTABA DRUGE GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 25 MAJA 1942 GOD. O PRIVREMENOJ MOBILIZACIJI RADNE SNAGE I ORUŽJA NA PODRUČJIMA STICNE, KRKE I ZUZEMBERKA¹

II GRUPA
PARTIZANSKIH ODREDA
ŠTAB GRUPE

Položaj, 25-V-1942
Br. 15/1

O D L U K A

O PRIVREMENOJ MOBILIZACIJI RADNE SNAGE I RADNOG ALATA:

1. Radi pojačanja oslobodilačke borbe slovenačkog naroda protiv okupatora, mobilizuju se na područjima Stične, Krke i Žužemberka svi muškarci od 16 do 50 godina, sposobni za rad, zajedno sa svim njihovim radnim alatima (krampovi, lopate, pile, sekire)². Privremeno

¹ Zamisao da se u Primorje probije većja partizanska jedinica ostvarena je, posle jednog neuspelog pokušaja u julu 1942 god., tek posle velike italijanske ofanzive, u oktobru 1942 godine.

² Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

³ Radi što uspešnijeg odbijanja napada okupatora na oslobođenu teritoriju, komande partizanskih jedinica, pored Narodne zaštite, mobilisale su i sve muško stanovništvo, koje je radilo na zatvaranju komunikacija i prilaza koji vode na slobodnu teritoriju (vidi dok. br. 57).

meno mobilisani se moraju pod komandom Narodne zaštite okupiti u mestima Muljava, Gradišek i Reber, danas u 8 časova uveče. Privremena mobilizacija traje samo noćas. Svi pripadnici Narodne zaštite koji imaju oružje moraju ga doneti sa sobom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Stane

Politkomesar:
Tomaž

BR. 108

NAREDBA GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 26 MAJA 1942 GOD. ŠTABU DRUGE GRUPE ODREDA ZA ODLAZAK U ŠTAJERSKU I ZA IZVOĐENJE AKCIJA NA TRŠČANSKOJ ZELEZNICKOJ PRUZI¹

GLAVNI ŠTAB
SLOVENA KIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Položaj, 26 maja 1942
Br. 27/1

ŠTABU II GRUPE SLOVENA KIH PARTIZANSKIH ODREDA

[#] Položaj

Doznali smo da se vaša grupa nije mogla probiti preko Save u Štajersku². Zašto nam to odmah niste javili da vam odredimo drugi zadatak?

Obavešteni smo da Italijani nameravaju u Ljubljansku pokrajinu poslati 2 divizije fašista i 2 divizije alpinaca sa zadatkom da o iste šume od partizana i pakupe sve muškarce od 17—50 godina. Ova

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Druga grupa odreda, u kojoj su bili pet bataljona, ukupno 513 boraca naoružanih sa 28 puškomitraljeza i 2 teška mitraljeza, pokušala je da pređe preko Save na sektoru Litije, s ciljem da se prebaci na svoj teren u Štajersku — kako joj je bilo određeno u operacionom planu Glavnog štaba.

Pokret je počeo 19. maja uveče sa zbornog mesta, koje se nalazilo u šumi iznad Police, pravcem M. i V. Trebeljevo—Rašica. Prilikom pokreta zapazila ih je neka žena-gestapovski agent koja je prijavila prisustvo partizana nekoj komandi u Litiji (vidi dok. br. 186). Danju 20. maja, Nemci su pokušali da prikupljaju jake snage iz Štajerske i Gorenjske. Dovukli su tako i rezerve iz područja Austrije. Oko 13 sati krenula je partizanska kolona dalje u pravcu s. Dolgo Brdo—Koške Poljane i zatim do linije Tuji Grm—Mala Štanga u cilju da zauzme uzvisine.

Glavno poveljstvo
slovenskih partizanskih
čet

Na položaju, 26. maja 1942
Štev. 27/1

Štuba II. grupe odredov slovenskih partizanskih čet

Na položaju-

Š vedeli smo, da se vaša grupa ni mogla prebiti preko Save na Štajersko. Takoj nam to takoj niste javili, da bi vam odredili drugo nalogo. Obveščeni smo, da mislijo Italjani poslati v ljubljansko provinco 2 divizije fašistov in 2 divizije alpincev, ki bi imeli nalogo odnesti goveda od partizanov in pobrati vse moške od 17-50 let. Na vas nicer ni potrebno, toda svetočati se moramo, da Italjani ne bodo s lepo dopustili, da bi partizani izšli svoj teren in bodo vse poskušali, da unišije partizane/oficirji govore po ljubljani da upajo da bodo unižili partizane ker jim bo smajkala municija/. Vi moramo preprečiti Italjanom ta namen in jih uniševati še na poti v ljubljansko provinco.

Glavno poveljstvo očrva, še takoj:

1. Cela II. grupa odredov naj krene takoj na nova položaja in sicer na Belesniško progno med Postojno in Rakovcem s sledečimi nalogami:
a/ unižiti progno popolnoma na več mestih, da se Italjani ne bodo mogli vojski ti svojih trup

b/ uniševati živo silo ob progno
o/ sbrati progno v svoji oblasti, dokler ne pride samena od III. grupe odredov

c/ postaviti na cesto Postojna Rakovce, da bi Italjani vabili svoje trupe po cestah in tam unišuje živo silo sovražnika in dvignite ustaje na onstran proga.

2. Če hi pa III. grupa še posila škoje čete na to progno poprej, ali pa da vam pride zamenjati postajo:

a/ krenite takoj preko Belesnice po italjanske cestni ju nad Vrhniko in za Polhovca vrnite na Dobrova, dvignite narod k uporu in unišuje živo silo Nemcev.

b/ krenite preko Save na Štajersko, na svoje namenjene postojane in vrnite tam vam še druge naloge.

Vaš cilj mora biti na vseh naših Štajerskih. Obveščeni smo da so v Trbovljah in Uravniku unižili partizane v rudniku glavne šakte in je delo ustavilo. No. Vrši se mobilizacija, ni pa nobenega vidstva

Sprejmite tovariške pozdrave in javite kaj niste mogli po tej poti na Štajersko

Črni fašizem - Svoboda narodom

111

Komandant:

Peter Hrgovc

Wanestnik politkomisarja:

Lojze Kucel

vešt doduše nije potvrđena, ali moramo biti svesni toga da Italijani ne mogu tako lako dozvoliti da partizani imaju svoj teren i da se sve pokuša da unište partizane (oficiri po Ljubljani govore da se nadaju da će uništiti partizane, jer će im nestati municija). Mi moramo spremiti tu nameru Italijana i uništavati ih još na putu u Ljubljansku pokrajinu.

Glavni štab naredjuje da odmah izvršite sledeće:

1. Cela II grupa odreda neka odmah pođe na nove položaje, i tamo na železnu prugu Postojna—Rakek, sa sledećim zadacima:

a) na više mesta potpuno uništiti prugu da ne bi Italijani mogli dovoziti svoje trupe;

b) uništavati živu silu uz prugu;

c) držati prugu u svojoj vlasti dok ne stigne zamena od III grupe odreda;

1
Preko celog dana Nemcima su stizale nove snage. U toku večeri ve su se sukobile prve nemačke obavestajne patrole, koje su sakupljale podatke za napad, sa partizanskim pretstražama. Grupa je pokušavala na svaki način da tokom noći 20/21 pređe Savu. Ali je kolona, krećući se prema Savi po pogrešnom putu, izgubila traženjem pravog puta dragoceno vreme. Došla je do Save tek rano ujutro, tako da nije bio više mogući iznenadni prelaz preko reke. Štab grupe se odlučio da se prelaz preko reke Save ne izvrši i povukao se na položaj između s. Janje i Velika Stanga. Položaji su bili ugodni po partizane. Prilikom sukoba 21. maja sa jednom nemačkom patrolom od 30 vojnika i 1 oficira, na en je kod ubijenog oficira nemački plan napada, što je olakšalo borbu grupe. Nemci su prvi put napali oko podne. Borba u kojoj su Nemci upotrebljavali minobacače, zapaljive bombe, jedna oklopna kola, vešta ku maglu i izvršili više od sedam juriša na partizanske položaje, trajala je do kasno u noć. U toku noći, koristeći se podacima iz zaplenjenog dokumenta, grupa se prebacila mimo nemačkih zaseda i došla 22. maja u dolinu Gostince i preko Poznetovog imanja, gde je razbila nemačku zasedu do druma Ljubljana—Besnica—Litija. Na drumu su postavili zasede. Zasede na drumu su uništile 2 nemačka motocikla i 3 automobila, a ostali bataljoni su proterali zasede koje su postavili Italijani na granici između italijanske i nemačke okupacione zone. Grupa je zatim krenula natrag u Ljubljansku pokrajinu pravcem Zagarski Vrh (k. 627)—Ipavec—Selo—Trošine do ranijeg zbornog mesta kod Police.

Grupa je u ovoj vrlo uspešnoj borbi zaplenila mnogo oružja i sprema. Poginulo je 11 partizana dok se nemačke žrtve cene na 400 vojnika.

Nemci su za ovu borbu zajedno sa ljudstvom koje je obezbeđivalo levu obalu Save, upotrebili oko 2000 vojnika policijskih bataljona i oko 6000 vojnika redovne vojske. Napad su vršile policijske jedinice, (podaci: Jože Mekinda-Franci, „Borba II grupe odredov na Janjama“, „Ljudska pravica“, 1952, br. 24, 25 i 26).

Posle povratka grupe u Ljubljansku pokrajinu donesena je odluka da se grupa prebaci u Štajersku zaobilaznim putem preko Gorenjske. Pošto je obavestajna služba u Ljubljani doznala da se ve priprema Treća neprijateljska ofanziva, Druga grupa dobila je i nove zadatke, pomenute u dokumentu, koje je trebala izvršiti prilikom pokreta prema Gorenjskoj.

) postaviti na drumu Postojna—Rakek zasede ako bi Italijani svoje trupe vozili drumovima i tamo uništavati živu silu neprijatelja i dizati ustanak s one strane pruge.

2. Ako'bi III grupa ve pre poslala svoje ete na tu prugu, ili ako bi vas smenila, onda:

a) odmah krenite preko železnice italijanskom teritorijom iznad Vrhlike i Polhov Gradeca u Gorenjsku, dižite narod na ustanak i uništavajte živu silu Nemaca;

b) krenite preko Save u Štajersku, na vama namenjene položaje, i tamo vršite ve date vam zadatke.

Na svaki na in, vaš cilj mora biti Štajerska. Izvešteni smo da su u Trbovlju i Hrastniku partizani uništili glavne šahtove u rudniku i da je rad obustavljen³. Vršu se mobilizacija, ali nema nikakvog rukovodstva.

Primito drugarske pozdrave i javite zašto niste mogli tim putem u Štajersku.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar

Zamenik politkomesara:
Lojze Knez

**IZVEŠTAJ ŠTABA TRE E GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE OD 26 MAJA 1942 GOD. O OSLOBODENJU TERI-
TORIJE NA KUPI¹**

**GLAVNI STAB SLOVENACKIH PARTIZANSKIH ODREDA
OBJAVLJUJE SLEDEĆE IZVEŠTAJE ŠTABOVA:**

DEO SLOVENACKE ZEMLJE — OSLOBODEN!

II bataljon Notranjskog odreda podario je slovena kom narodu za prvi maj najlepši dar — oslobodjenje prostrane teritorije na Kupi². Juna ki bataljon do danas sa sjajnim uspehom brani slobodnu zemlju i proširuje vlast Osvobodilne fronte uvek u nove krajeve. Partizanska zastava se vije u oslobodjenim selima: Fara, Banja Loka, Petrine, Kranjski Kuželj, Nova Sela, Stružnica, Rake, Vrh, Srebotnik, Drežnik, Podstene, Ajbelj, Morava³, Novi Lazi, Štalcerji, Dolnja i Gornja Briga, Preža, Ajbik, Borovec, Ravne, Pleše, Koveška Reka, Handlerji, Mlaka, Kove.

Vest o tome do danas najvećem uspehu slovenačke partizanske vojske ispunjava ponosom sve Slovence, a sve partizanske borce žarkom željom da odlučno podupru i u junaštvu podražavaju junake II bataljona Notranjskog odreda.

⁴

STAB III GRUPE ODREDA

¹ „Slovenski poročevalac“ br. 21, od 26 maja 1942 godine

² Vidi dok. br. 85 i 88.

³ Podatak nije tačan. U Moravi bila je cela vreme italijanska posada (podatak: Ivan Zalar).

⁴ U produženju „Slovenski poročevalac“ objavio je izveštaj o borbama Drugog bataljona Notranjskog odreda (vidi dok. br. 85).

SAOPSTENJE GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 27 MAJA 1942 GOD. POVODOM POKUŠAJA ORGANIZOVANJA I NAORUŽAVANJA BELOGARDISTI KIH BANDI ZA BORBU PROTIV NARODNOOSLOBODILA KE VOJSKE¹

IZJAVA

GLAVNOG ŠTABA SLOVENACKIH PARTIZANSKIH ODREDA

Glavni štab slovena kih partizanskih odreda je dobio pouzdane podatke² da neki mihailovi evsko-belogardisti ki elementi vode pregovore sa Italijanima u cilju da italijanskom pomo i i italijanskim oružjem organizuju i naoružaju svoje bande. Njihova je namera da te bande prokrijum are na oslobo enu slovena ku teritoriju koja je pod demokratskom vlaš u Osvobodilne fronte, da udare u le a partizanskim jedinicama i da zapale bratoubila ki rat u korist okupatora. S obzirom na sve te izdajni ke pripreme i u interesu uvanja jedinstva slovena kog naroda i velikih tekovina dosadašnje oslobodila ke borbe slovena kog naroda koja je dovela do oslobo enja polovine podru ja tzv. „Ljubljanske pokrajine“, Glavni štab u pooštrenom obliku i

poslednji put opominje:

1. da e biti streljan svako ko bi vršio pripreme za formiranje kakvih bilo oružanih trupa izvan partizanskih, odnosno podre enih Glavnom štabu slovena kih partizanskih odreda;

2. da e biti streljan svako ko bi ma kakvim svojim delovanjem pripremao bratoubila ki rat i time, dakle, koristio okupatorima;

3. svim partizanskim vlastima na oslobo enoj teritoriji izdata su nare enja da na licu mesta streljaju svakoga ko bi na tom podru ju ma kako štetio jedinstvu slovena ke narodne vojske koja stoji pod komandom Glavnog štaba slovena kih partizanskih odreda.

¹ „Slovenski poro evalec“ br. 22, od 2 juna 1942 godine

² Vidi dok, br. 96.

Kod Dobrunja, sredinom maja 1942, Druga grupa odreda je zarobila grupu belogardista. Iz saslušanja se doznalo da je 17 etnika otišlo na teren da se bore protiv partizana, jer tobože, „u brdima nema mesta za dve vojske“.

Istovremeno, u Suhoj Krajini, klerofašisti i dražinovci pokušali su organizovati drugi naoružani odred da bi razbili partizanske jedinice i stvorili u Suhoj Krajini bazu za oružane belogardisti ke formacije. Ali su partizani spre ili belogardiste u njihovim namerama: organizatore su otkrili i izveli na sud. Suha Krajina ostala je. sve do italijanske ofanzive, centralnim predelom oslobo ene partizanske teritorije.

Sve ove mere je, na osnovu odluka IOOF, Glavni štab slovena kih partizanskih odreda poduzeo potpuno svestan toga da e¹¹ mo najve a odlu nost i nepopustljivost prema tim elementima, **koii bog** svojih klikaških interesa izazivaju gra anski rat, spre iti da ne bi sutra, — kad bi tim elementima pošlo za rukom da pri-
«reme s^vo i krvavi Judin posao, onako kako je to bilo u ostalim **delovima** Jugoslavije, — slovena ki narod morao to izdajstvo plati stotinama života svojih najboljih sinova i k eri.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Položaj, 27 V 1942 god.

za:
GLAVNI STAB
SLOVENA KIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Komandant:
Peter Strugar, s. r.

Polit, komesar:
Jernej Posavec, s. r.

BR. 111

ODLUKA ŠTABA DRUGE GRUPE ODREDA OD 27 MAJA 1942
GOD. O ZABRANI POPRAVLJANJA URE AJA KOJE SU PORUŠILI
PARTIZANSKI ODREDI¹

DRUGA GRUPA
PARTIZANSKIH ODREDA
STAB GRUPE

Br. 16/1

Slobodna teritorija, 27-V-1942 godine

O D L U K A
O ZABRANI POPRAVLJANJA URE AJA KOJE SU PORUŠILE
PARTIZANSKE CETE

Oslobodila ka borba slovena kog naroda je stupii? u svoj odluku i period. Deo naše domovine je ve oslobo en od tu inskog nasilja. Slovena ki narod mora spre iti da okupator upotrebljava naše saobra ajne ure aje u svoje svrhe. Zato slovena ka partizanska vojska ruši sve ure aje koji bi mogli poslužiti okupatoru u borbi protiv nas. Prema tome svako popravljjanje porušenih ure aja pretstavlja pomo okupatorima, a time i narodnu izdaju

¹ Kopija dokumenta nalazi se u arhivi Muzeja narodnog osloboenja u Ljubljani.

Zato štab Druge grupe odreda određuje za sve oslobođeno i neoslobođeno područje koje kontrolišu naše čete sledeće:

1) Popravljanje uređaja (železnica, železničkih stanica, drumova, mostova, zgrada, fabrika, telegrafskih i telefonskih uređaja, električnih dalekovoda, itd.) koje su porušile partizanske čete — zabranjeno je.

2) Naše čete imaju nalog da pucaju na sve radnike i nameštene kod popravljanja porušenih uređaja.

3) Radnici, nameštenici i železničari koji bi zbog toga ostali nezaposleni, nek traže zaposlenje u partizanskim redovima kao dobrovoljci.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Stane Mlinar, s. r.²

Politkomesar:
Tomaž Poljanec, s. r.²

BR. 112

IZVESTAJ ŠTABA DOLENJSKOG ODREDA TREĆE GRUPE
PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 27 MAJA 1942 GOD.
O AKCIJAMA OD 2 DO 13 MAJA¹

IZ IZVEŠTAJA ŠTABA DOLENJSKOG ODREDA

Dana 2. maja III bataljon proterao je iz šuma na našoj teritoriji ostatak radnika koji su obarali drva za Italijane. Tim danom je rad u našim šumama potpuno prekinut. Dana 3. maja patrola istog bataljona pucala je na ital. utvrđenje u Straži, Toplicama i Soteskl. Izmeću 3. i 6. maja isti bataljon proterao je preostale Kočevare iz Poljana, Občina i Stare Zage. Ti Kočevari još uvek su vršili petokolonaštvo i izdavali nas. Kupovali su i injanja za iseljene Kočevare koji bi se želeli vratiti. — Dana 7. maja patrola istog bataljona ustavila je poviše Srednje Vasi auto u kome se vozio šef „Emone“, prof. Nana, poznati fašista. Hteo se braniti revolverom, ali ga je patrola razoružala i zaplenila mu važna dokumenta. Dana 8., 9. i 10. maja vršili su se stalni manji napadi na Italijane u selima Podturn, Poljane, Podhosta, Sela i Meniška Vas. U jednom izmeću ovih napada dva naša partizana (vodnik drug Grogga i drug Kostja) sami su pro-

² Na kopiji potpis Franca Rozmana nije svojeručan, već je napisan pisanim mašinom.

³ Potpis Dušana Kvedera-Tomaža nije svojeručan, već je napisan pisanim mašinom.

¹ Objavljeno u glasniku Treće grupe odreda — „Glas partizanov“ br. 3, od 27. maja 1942. godine.

terali odred od 40 Italijana. Ubili su 10 i ranili 15 Italijana; ostali su pobjegli.

Dana 12. maja, oko ponoći, odeljenje Druge ete Drugog bataljona zaustavilo je teretni voz u blizini Mirne Pe i² i razbio lokomotivu. Tom prilikom, poginulo je 5 fašista, a nekoliko ranjeno," me u njima mašinovo a i loža .

Dana 13. maja odeljenje Tre e ete Drugog bataljona, pod vo - stvom politkom. druga Lazara³, ustavilo je voz kod Mirne Pe i i pokvarilo 3 lokomotive⁴. 16. maja bio je uhapšen u Vrhpolju, ispod pl. Gorjanci, italijanski agent Santo Superma, iz Rijeke, kod kojeg smo zaplenili važna dokumenta. Bio je streljan.

BR. 113

IZVEŠTAJ ŠTABA TRECE GRUPE ODREDA OD 27 MAJA 1942
GOD. O BORBAMA NA PODRU JU GRUPE¹

IZVEŠTAJI SA SLOVENA KOG FRONTA

Dolenjski odred: Prvi bataljon oslobodio je i sa uspehom brani široku dolenjsku teritoriju — svu Suhu Krajinu, Struge, Dobropolje. Svakodnevno ruši ceste i železni ku prugu Ljubljana — Ko evje. Poslednjih dana on napada italijansku posadu na žel. stanici u Dobropolju, opkoljava posadu kod Sv. Antona. U toku poslednjih dana ponovno je odbio pomo koja je opkoljenima dolazila železnicom iz Ko evja i Ljubljane. Juna ki je odbio ispad šest tenkova, koji su pod zaštitom artiljerije pokušali probiti naše redove koji kod Sv. Antona drže u šahu opkoljene Italijane. Uprkos paklenoj vatri iz svih rodova oružja sa kojim raspolažu opkoljeni, naši hrabri partizani održali su položaj i tenkovi su se morali povu i. Borbe još traju i situacija se za nas povoljno razvija. Drugi bataljoni tog odreda stalno napadaju italijanske posade u Ko evju, Ribnici. 2užemberku, Sentjerneju, Novom Mestu, itd.

Notranjski odred: Prvi bataljon još uvek vodi oštre borbe kod Iga. Do sada je odbio ve inu napada neprijatelja, koji je pokušao da se približi pomo u tenkova i oklopnih automobila. Porušio je most

¹ Prema „Pregledu sabotaza“ Ljubljanske direkcije železnica. kod km 84 na sektoru Novo Mesto—Mirna Pe , 12. maja 1942. god. projektilima uništena je jedna lokomotiva.

³ Stane Poto ar-Lazar. Komandir te ete bio je Karei Suhi-Liko.
⁴ „Pregled sabotaza“ Ljubljanske direkcije železnica navodi za ovu akciju datum 14. maja.

¹ „Glas partizanov“ br. 3. od 27. maja 1942. godine

na Ižanskoj cesti. Drugi bataljon stalno napada Brod na Kupi Osilnicu, Ribnicu, žel. prugu Ko evje — Ljubljana, Prezid, Bloke; na svim stranama italijanski okupatori imali su oko 300 mrtvih i mnogo ranjenih. Od naših su poginula 2 druga. ete II grupe vodile su teške borbe na desnoj strani Save. Nemci su imali preko 200 mrtvih i mnogo ranjenih. Naši su zaplenili mnogo automatskog oružja i važna dokumenta. Poginula su etiri partizana, a deset je ranjeno.

BR. 114

IZVEŠTAJ KONTROLNOG ORGANA ŠTABA DOLENJSKOG
ODREDA TRE E GRUPE OD 27 MAJA 1942 GOD. ŠTABU ODREDA
O POLOŽAJIMA JEDINICA ODREDA¹

ŠTABU DOLENJSKOG ODREDA III GRUPE ODREDA

Posle izvršenog pregleda položaja etvrte ete Prvog batdljona DO i Prve i Tre e ete Tre eg bataljona DO, izveštavam štab slede e:

etvrta eta Prvog bataljona logoruje južno od Struge (Kurji Gri), na severnoj strani kote 825. Ja ina ete je 20 strelaca, 1 mitraljez (maksim) i 10 bez oružja — za rad na drumovima (prepreke).

eta je ovladala svim prelazima od Sv. Ane (kota 939) do Crnog Vrha (k.955). Svi prelazi na drumovima su zatrpani drve em i branjeni zasedama. Glavna zaseda je na drumu Ribnica—Podtabor, isto no od kote 722. Svi drumovi na tom podru ju, sami po sebi, pristupa ni su samo za pešadiju.

Politi kom komesaru je dat zadatak da na podru ju sev. od Ribnice organizuje obaveštajnu službu. Pošto je eta novoformirana, dao sam komandiru ete uglavnom uputstva za obezbe eni? (zasede, osmatra ka mesta, straže, patrole) i o najvažnijim vojnim vežbanjima (teoriskim i prakti kim). eta e svakodnevno uznemiravati Ribnicu i rušiti prugu severno od Ribnice.

Tre a eta Tre eg bataljona nalazi se severno od Male Gore. eta ima 50 strelaca, 1 puškomitraljez i oko 20 vojnika bez oružja. Drum je južno od s. Mala Gora do raskrsnice puteva prema Gorenju i Brunvirtu dobro zatrpan drve em, a u toku današnjeg dana prekop e se na 2 mesta. Prepreku na glavnom drumu uva 20 strelaca i 1 puškomitraljez, a prema Gorenju 10 strelaca. Kolski put Klinja Vas—Grintovec zasut je drve em i pod stražom. U elom rejonu stalno patrolišu 2 patrole.

¹ Original, u rukopisu, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.

Prva eta Tre eg bataljona DO nalazi se južno od s. Laše; **sastavljena je** iz 40 strelaca, 1 puškomitraljeza i 23 vojnika bez oružja. Četa drži zasedu ispod serpentina na drumu Laše—Dvor. Zaseda na drumu i njegovoj okolini sastavljena je iz 20 strelaca i 1 puškomitraljeza. Logor ete je u blizini i tako je moguća pomoć zasedi u najkraćem vremenu. Glavni drum je prekopan na 1 mestu i na više mesta zatrpan drvećem. Svi sporedni putevi su zatvoreni i pod stalnom stražom.

Pored toga je drum od Male Gore do Starog Loga jako zatrpan drvećem i na 2/3 dužine neprolazan za svaku motorizaciju.

Štab Tre eg bataljona se nalazi jugoistočno od Poloma.

Polom, 27. maja 42.

Ciro Zasavec²

BR. 115

POZIV ŠTABA DRUGE GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 28. MAJA 1942. GOD. ITALIJANSKOJ POSADI U ŠTICNI NA PREDAJU¹

DRUGA GRUPA
PARTIZANSKIH ODREDA
ŠTAB GRUPE

Br. 18/1

Slobodna teritorija, 28-V-1942

GOSPODINU PORU NIKU FACCHETTI-U KOMANDANTU
POSADJE KRALJEVSKE VOJSKE U SOKOLSKOM DOMU

Štici na²

Konačni rezultat rata u Sloveniji i u svetu danas je već siguran. Vama preči neizbežna propast. Strašna će biti osveta našeg naroda nad vama.

Mi koji nosimo odgovornost u ovom ratu svesni smo da cilj naše borbe nije istrebljenje italijanskog naroda, nego oslobođenje slovenačkog naroda ispod tuđinske izme, kao i oslobođenje Italije i celog sveta ispod fašističkog jarma bespravljiva, terora, bede : rata, za bratstvo i mir među narodima.

¹ Ciril Hlebš-Ciro

¹ Kopija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

¹ Italijanskom komandantu u Štici Druga grupa je poslala poziv i na francuskom jeziku. Kopija na francuskom jeziku sačuvana je u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani. Italijanski komandant nije prihvatio ovaj poziv, već ga je poslao komandi Jedanaestog armijskog korpusa.

Zato italijanskim vojnicima i oficirima dajemo priliku da, dok ne bude prekasno, pre u na stranu Pravde i tako spasu svoje živote. Doznali smo da spadate me u one ljude sa kojima se može razgovarati. Ovim vas pozivamo na razgovore o slede im mogu nostimati ili 1. da pre ete k nama svi, ili jedan deo, sa svim oružjem i spremom, u cilju zajedni ke borbe protiv fašisti kih ugnjeta a italijanskog i slovena kog naroda.

ili 2. da predate oružje, spremu i uniforme, našto emo vas mi snabdeti civilnim odelima i poslati u Italiju.

ili 3. da ostanete kao neborci u našoj oslobo enoj pozadini.

Vama i vašoj mom adi garantujemo život i dobro postupanje. Odmah nam pismeno odgovorite -na naše predloge i izjavite da li ste spremni li no do i na pregovore.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

BR. 116

RAPORT ŠTABA DRUGE GRUPE OD 28 MAJA 1942 GOD.
GLAVNOM ŠTABU PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE O
AKTIVNOSTI GRUPE¹

DRUGA GRUPA
PARTIZANSKIH ODREDA
STAB GRUPE

Br. 17/1

Položaj, 28 V 1942.
I

RAPORT BR. 6 GLAVNOM ŠTABU

1. Cim smo stigli na ovo podru je, preduzeli smo sve potrebno za pomo oslobo enoj teritoriji. Organizovali smo prvu liniju odbrane na tom krilu.

No u izme u 25 i 26 t. m. Prvi bataljon Savinjskog odreda porušio je drum Grosuplje—Krka. Izvršili smo mobilizaciju muškog stanovništva, zajedno s radnim oru em, i pod komandom komandanta Seoske zaštite i pod zaštitom naših eta zaposlili na radu na drumovima². Na tom drumu je radilo 160 radnika. Drum je raskopan i zatrpan drve em.

Istovremeno je porušen drurn Sti na—Krka. Zaposleno 200 radnika. Potpuno su srušena oba mosta kod Gofenje Vasi. Drum je prekopan i zatrpan.

¹ Kopija u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.

¹ Vidi dok. br. 107.

Na drumovima Grosuplje—Krka, Stina—Krka i Krka—Zden-
KLJ Vas su stalne zasede.

2. Treći bataljon SO³ opkolio je Zužemberk. Porušeni su dru-
! movi u blizini Zužemberka prema Zagradecu, Trebnju, Novom Me-
s_{tu} i Ko evju. Na daleko su pokidane sve telefonske veze. Kod ispada
t jz varoši došlo je do borbi. Ta ni rezultati još nisu poznati.

3. Drugi bataljon SO progonio je kolone Italijana koje su se
[infiltrirale u našu teritoriju. Došlo je do sukoba.

4. Prvi bataljon Pohorskog odreda, zajedno sa rezervnim bata-
ljonom, no u izme u 26 i 27 maja, srušio je prugu na dva mesta, i
to kod Radohove Vasi i Velike Loke⁴. Kod Radohove Vasi je bilo
zaposleno oko 450 radnika, 27 „štosova" je demontirano, pruga
• **raskopana**, 50 debala oboreno. Sli no je u injeno i kod Velike Loke.
Istovremeno je zatrpan glavni drum Ljubljana—Novo Mesto.
Na drumu i železnici su stalne zasede. Došlo je do sukoba.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za komandanta:
Ivan Skalar⁵

Politkomesar:
Tomaž Poljanec⁶

^a Savinjskog odreda

⁴ „Pregled sabotaza" Ljubljanske direkcije železnica navodi da je
26 maja, kod km 108, na otseku Velika Loka—Radohova Vas, razorena
pruga u dužini 100 m, a da je drugih 100 m zabarikadirano pose enim
drve em.

⁵ Peter Stante-Skala

⁶ Dušan Kveder-Tomaž

**NAREDBA ŠTABA DOLENJSKOG ODREDA TRE E GRUPE OD
REDA OD 28 MAJA 1942 GOD. O KAŽNJAVANJU BELOGARDI
STICKIH IZDAJNIKA I NJIHOVIH POMAGA A¹**

NAREDBA ŠTABA DOLENJSKOG ODREDA ZA 28 MAJ 1942 GOD.

S obzirom na injenicu da se na podru ju Dolenjskog odreda pojavila mala naoružana rulja belogardisti kih bandita² koji rade i špijuniraju za italijansku vojsku, šire me u stanovništvom **strah**, vrše nasilja prema civilnom stanovništvu pod maskom da su partizani, prisiljavaju ljude na mobilizaciju, štab Dolenjskog odreda nare uje svim partizanima, članovima Narodne zaštite i poštenom stanovništvu:

da odmah unište ovu rulju gde god je na u, a civilno stanovništvo neka odmah o pojavljivanju ove rulje obavesti komandire Narodne zaštite i najbližu partizansku jedinicu.

Svako

1) ko je član ove naoružane rulje,

2) ko joj u ini bilo kakvu uslugu, sakupi i preda hranu, ko bude njen kurir, ko je prikrije ili njeno pojavljivanje zataji partizanskim jedinicama ili komandirima straža bezbednosti i

3) za koga bude dokazano da je član belogardisti ke organizacije — bi e streljan po kratkom postupku.

Imanja osu enika zapleni e se u korist žrtava okupatorskog ili belogardisti kog terora.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Urban Velikonja³

Politi ki komesar:
Tone Špan⁴

¹ Original nije o uvan. O uvan je samo prepis. koji je bio objavljen u belogardisti kom biltenu „Poro ıla“, od 9 oktobra 1942 god., koji je izdavao belogardisti ki organizator, kapelan Nande Babnik.

¹ Misli se na belogardisti ku grupu poru nika bivše jugoslovenske vojske Milana Kranjca (vidi primedbu uz dok. br. 97) koja se sakupila kod Sv. Urha više Dobrnja i zatim krenula prema Dolenjskoj.

® Marjan Dermastia-Urban

⁴ Jože Nose—Tone Span

BR. 118

NAREDBA ŠTABA DRUGE GRUPE ODREDA OD 30 MAJA
1942 GOD. SVIM ŠTABOVIMA BATALJONA ZA PRIPREMU
ZA ODLAZAK U ŠTAJERSKU¹

DRUGA GRUPA
PARTIZANSKIH ODREDA

STAB GRUPE

Br. 20/1

Slobodna teritorija, 30-V-42 godine

SVIMA ŠTABOVIMA BATALJONA

N A R E D B A

Upravo smo dobili naredbu Glavnog štaba. Kroz par dana se predvi a odlazak. U tom cilju treba izvršiti reorganizaciju bataljona zbog priliva* novih boraca.

1) Do sutra ujutru treba bezuslovno poslati ta no brojno stanje ljudstva, oružja i municije po etama.

2) U toku sutrašnjeg dana pregledajte sve ljudstvo po etama. Na inite spisak onih drugova koji su telesno oslabili, bolesni, ne pokazuju dovoljno oduševljenja i hrabrosti. Kad vam pošaljemo nove borce, odaberite izme u njih najbolje u telesnom i moralno-politi - kom pogledu i naoružajte ih oružjem onih koji su nesposobni. Kad stignu novi borci postupajte ovako: pitajte na zboru sve ko je spreman za udarni ke akcije. Od najhrabrijih odaberite najснаžnije i uklju ite ih u etu. Uzmite u obzir i karakteristike koje vam dostavljamo.

3) Od ostalih uzmite po 6—8 na etu koji e biti priklju eni etama po vodovima i nenaoružani. Uzmite tako e i nenaoružane za nošenje raznog materijala (sanitetskog, itd.). Iz svih ostalih stvorite pionirsku etu. Potražite na terenu oru e, prvenstveno vlasništvo bivše jug. vojske, kao i diugo (krampove, lopate, pile, sekire, „francuze"², itd). Za komandire i komesare tih pionirskih eta postavite one telesno nesposobne koji su u moralno-politi kom pogledu najbolje razvijeni.

4) Rano izjutra, po mogu nosti odmah po dobijanju naredbe, pošaljite 5 ljudi u Znojile da ponesu konzerve i rublje za vaše bataljone. Odmah podelite po etama.

5) Odmah sav štamparski materijal i literaturu koju imate na uvanju sakupite u štab grupe.

¹ Dokumentat se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.

² Klju evi za otšrafljivanje

6) im pismo na put zabranjuje se pismeno i usmeno upotrebljavanje naziva Druga grupa odreda. Za vreme putovanja pismo se nazivati Lete a grupa. To je zbog konspiracije.

7) Komesari i komandiri su dužni da u tim danima razviju maksimalni politički i vojnovaspitni rad sa novim borcima.

8) Pokušajte dobiti na terenu što više novog oružja i municije.

9) Treći bataljon SO³ neka svoje čete na zasedama poverljivo u zasede koje treba da budu postavljene tako da su što bliže štabu bataljona.

10) Javite da li trebate novac.

11) Prvi bataljon PO⁴ neka odmah izjutra pošalje sve nove borce bez oružja u štab grupe u cilju rasporeda.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:

Politkoir.esar:
Tomaž Poljanec³

BR. 119

NAREDBA ŠTABA TREĆE GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE OD 30 MAJA 1942 GOD. ZA ORGANIZACIJU ADMINISTRACIJE U JEDINICAMA GRUPE¹

NAREDBA BR. 10

ŠTABA III GRUPE SLOVENACKIH PARTIZANSKIH ODREDA
od 30-V-1942

Partizanski pokret se razvio, partizanske jedinice su sve jače i njihova povezanost sve tešnja, tako da se radi uspešnog upravljanja samim jedinicama i njihove saradnje pokazala potreba jedinstvenog i saveznog knjigovodstva, koje takođe ima svoj istorijski značaj kao arhiv partizanskog pokreta. Zato se štab 3 grupe slovenskih partizanskih odreda odlučio da izda specijalnu naredbu o knjigovodstvu koje odmah treba uvesti, i to:

1) U zasebnu mapu treba stavljati na čuvanje sve naredbe i dnevne zapovesti koje izdaju pretpostavljene jedinice. U svojim naredbama i dnevnim zapovestima treba da se drže oblika naredaba grupe i dnevnih zapovesti.

2) Sva pošta koju primaju ili šalju odredi i bataljoni mora se uvati u posebnoj arhivi.

¹ Savinjskog odreda

² Pohorskog odreda

³ Dušan Kveder-Tomaž

⁴ Kopija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

a) inhibit² primljene pošte. Svaki se dopis mora snabdeti tekum brojem i uvesti u knjigu inhibita prema uzorku:

Tek.	Tek. br. pošiljaoca	Datum pisma	Datum prijema	Od koga	Sadržaj	Primedbe

b) ekshibit³. U mapu treba staviti sve prepise poslatih dopisa snabdevenih zaglavljem, tek. br., datumom i potpisom (prema uzoru dopisa grupe); levo od naslova, ispod zaglavlja, predmet dopisa.

Ekshibitnu knjigu treba urediti prema uzorku:

Tek. br.	Datum dopisa	Datum pošiljaoca	Kome	Sadržaj	Primedbe

Prostor rubrika kod obe knjige treba što racionalnije rasporediti kako je to uinjeno na uzorcima nacrtanim u naredbi (upotrebljavajte kvadrirane sveske!).

3) Za blagajni ku knjigu treba po svim jedinicama koje imaju blagajnu upotrebljavati obi ne blagajni ke knjižice malog formata. Na levoj strani se upišu prihodi, na desnoj izdaci; a kad je jedna od strana ispunjena, list se okrene i na levoj novoj strani se uvede prenos prihoda, a na desnoj prenos izdataka. Za izdatke treba, po mogu nosti, uvati potvrde.

4) Inventar. U knjigu treba upisati sve podatke o inventaru jedinice — od oružja do životnih namirnica. Opširnije vidi u naredbi o intendanturi koja e do i.

5) Sve jedinice treba da vode dnevnik u koji a upisivati sve akcije i druge važne i zanimljive stvari koje doživi jedinica. U tom dnevniku treba da budu bar suhi podaci o svemu tome.

6) Sve (!) partizanske jedinice nužno moraju voditi ta nu kontroli brojnog stanja svakog logora odn. položaja. U tu svrhu moraju upotrebljavati formulare koje je izdao štab grupe. Ukoliko bi im ti formulari nestali, neka traže nove ili ih sami umnože, — ali ni pod kojim uslovom ne smeju u tu svrhu trošiti matrice! — Formulari o brojnom stanju neka se ispunjavaju prilikom svake promene. Sve zsstarele formulare treba ostaviti u arhivu. Na pole ini neka dežurni obrazloži sve promene poimeni no.

7) Radi svestrane kontrole kretanja naoružanih i nenaoružanih ljudi nužno je uvesti naro ite propusnice. Zasad se za njih upotrebljavaju formulari koje je izdao štab Tre e grupe, a kad ovi nestanu, važi isto što i za formulare pod 6. — Propusnice su dvojake: za pojedince i za grupe.

* Prijemni delovodnik

³ Delovodnik posiate pošte

a) Propusnica za partizane se ispunjava prema priloženom primeru. U primedbama se zapiše vreme odlaska i razna uputstva kao: stavite drugu na raspoloženje vodi a, dajte drugu podatke o tom i tom itd. — Iste se propusnice privremeno izdaju i za civile koji se kreću po izuzetnoj dozvoli partizanskih štabova.

b) Propusnice za grupe partizana se ispunjavaju na isti način, samo što se poimeno ne navedu komandir odn. komandant i politkomesar odn. politdelegat. Za partizane se navede samo broj. Vidi priloženi primer. Sve partizanske grupe i jedinice treba pri susretima legitimisati i pregledati im propusnice. Ko se nađe bez propusnice treba ga uhapsiti i privesti štabu.

8) Razne potvrde, pisma, itd. koje izdaju jedinice treba da budu snabdevene zaglavljem (oznaka jedinice, br., datum) i po mogućnosti treba da ih potpišu komandir i politkomesar. Iz teksta mora biti neobaveštenom jasno o čemu se radi.

9) Svo knjigovodstvo treba voditi tačno i savesno, treba da ga vode politkomesari ili za to određeni funkcioneri pod nadzorom politkomesara. Pretpostavljeni organi treba da s vremena na vreme pregledaju knjigovodstvo, na što treba jedinica da pregleda arhivu i neaktuelne akte itd. ostavi na sigurno mesto za koje je znati sasvim pouzdana funkcionera ili partizana.

10) Ni pod kojim uslovom knjigovodstvo odn. arhiva ne sme da padne u ruke neprijatelju. Za to lično odgovaraju politkomesari i komandanti. U slučaju da je drug koji nosi arhivu u opasnosti, treba poduzeti sve da se spase, a ako pogine, — da se spase arhiva.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

**ZA STAB TREĆE GRUPE
SLOVENACKIH PARTIZANSKIH ODREDA**

komandant

politkomesar

Na uvid Glavnom štabu.

Svima odredima i preko njih bataljonima.

BR. 120

**NAREDBA ŠTABA TRECE GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE OD 30 MAJA 1942 GOD. O REORGANIZACIJI VEZE¹**

NAREDBA BR. 11

**ŠTABA III GRUPE SLOVENSKIH PARTIZANSKIH ODREDA
OD 30 V 1942**

O VEZI

Slovenski partizanski pokret je prošao kroz više faza koje bi se uglavnom mogle podeliti u tri faze: a) po etak partizanskog pokreta, do u vrševanja osnovnih partizanskih jedinica; b) predprole na priprema; c) prole ni razmah sa oslobođenjem nekih predela. Ove tri faze se ogledaju u svima pitanjima partizanskog života — od taktike do veze. Faza u kojoj sada živimo zahteva snažnu taktiku, organizatorsku, informativnu i političku povezanost koja u prvoj fazi nije bila toliko nužna. Sada su sve partizanske jedinice uključene u jedinstveni taktički sistem, jedinstvenu vrstu i vojnički organizovanu partizansku armiju sa velikim vojnim i političkim zadacima. Da bi svoje zadatke uspešno izvršili nužna je organizacija me usobne veze. Zato se štab Treće grupe odlučio da za organizaciju veze odredi glavne smernice kojih se moraju pridržavati sve podređene jedinice. Te su smernice sledeće:

1) Komanda čete mora održavati više puta na dan vezu sa pojedinim grupama svoje čete. Čete sa bataljonima jedanput svakog dana, bataljoni sa odredom svakog drugog dana, a određeni sa grupom dvaput nedeljno.

2) Ta se veza održava ili pomoću kurira, kurirske štafete, ili pomoću telefona, radio-veze i signalizacije.

3) Veza pomoću kurira se može najuspešnije održavati tako da se jedinicama unapred odredi vreme i mesto susreta kurira (pretpostavljene i podređene jedinice, što je i iz konspirativnih razloga bolje od direktnog dolaženja kurira u logor). Kuriri treba da svaki put (!!) izmene me usobna pismena obaveštenja. Tako se kurir nikada ne vraća u svoju jedinicu praznih ruku, što i moralno dobro deluje, a sem toga se i onaj koji mora pisati tako uvek seti raznih stvari, koje inače ne bi javio kad ne bi morao pisati.

4) Kurirska štafeta (releji) mora se organizovati na većim rastojanjima (ili gde je nužno potrebna stalna veza) ili preko više partizanskih jedinica ili preko za štafetu raspoređenih straža. Poznajemo i štafetu po sredstvima koja upotrebljava isti kurir (konji,

¹ Kopija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

motocikli, bicikli). Sredstva za kurirske štafete treba da budu **svuda** pripremljena. Za odgovorniju poštu treba organizovati štafetu po^ sredstvima.

5) Signalizacija. Signale sa vatrama ne treba upotrebljavati za dolazak neprijatelja (koji bi event. prodro nekoliko km a po celoj Sloveniji bi zaplamtele vatre). Udar zvonima se upotrebljava kad je stražar na zvoniku i odatle zaista vidi neprijatelja. Zvono se mora upotrebljavati prema specijalnom ključu u udaraca za signale i to pod uslovom da se ti znaci pismeno zabeleže i eš e puta menjaju. Udar zvona za seljake se mora jako razlikovati od tih signala za partizane. ^ Signale mećima iz puške treba upotrebljavati samo u izuzetnim prilikama. Signale s raketama treba forsirati, naročito sa strane pretpostavljenih jedinica. — Mogu se upotrebljavati i razni zvučni signali (trube, rogovi, doboši, pištaljke, itd.) na rastojanjima. Treba što više upotrebljavati signale sa zastavicama i svetiljkama.

6) Prilikom svakog kurirskog sastanka treba izmenjati pisma sa saopštenjima. Da bi se posao olakšao, treba da te koje imaju pisane mašine napišu te izveštaje u 4 izvoda i tri izvoda dostave bataljonu. Bataljoni e dva izvoda svojih izveštaja dostaviti odredu s priloženim izveštajima eta. Odredi treba da pošalju štabu grupe svoje izveštaje sa prilogom bataljonskih i važnijih etnih izveštaja. Ti izveštaji moraju biti iscrpni — etni svake nedelje, bataljonski i odredski svake dve nedelje. Pod iscrpnim izveštajima se podrazumeva: izveštaj o brojnom stanju, naoružanju, municiji, blagajni, inventaru, ishrani, kvalitetu ljudstva, vojnom i političkom radu, itd., a u vanrednim izveštajima se izveštava o akcijama, rasporedu naših i neprijateljskih snaga, važnijim promenama, itd. Svi funkcioneri treba da budu svesni da su iscrpni, pregledni i estički izveštaji najbolji oslonac rukovodstva, najbolji motor dobrih taktičkih uputstava i ubrzanje i olakšavanje izvršenja naših zadataka.

7) Štabovi odreda treba da ovu naredbu prilagode svojim jedinicama s pozivom na štab grupe i da konkretizuju veze sa štabom grupe i bataljonima, a ovi da konkretizuju naredbu na svome području. Komandama dodeljene signale i veze treba javiti... uvek neposredno pretpostavljenom štabu.

8) Oba štaba odreda treba da organizuju za sebe primeran stalni položaj koji centralno leži u njihovoj teritoriji, pri emu upotrebljavati što pogodnije veze sa štabom grupe. Štabovi odreda tieba da organizuju... do štaba grupe štafetu po sredstvima... o-organizovao zadnji kraj puta do sebe. Prvi kuriri neka do u još bez te grupne veze do položaja 5 ete 1 bataljona DO².

9) Svima jedinicama najhitnije preporu ujem da savesno i ta no izvrše ovu naredbu preko najpouzdanijih partizana i da se

⁵ U to vreme se štab Tre e grupe odreda nalazio na sektoru H-šovec (Suha Krajina), a Prvi bataljon Dolenjskog odreda brani prilaze u dolinu Struge.

brinu za što ve u ekspeditivnost i za što ve u brzinu prenošenja izveštaja. Za našu je borbu svaki minut dragocen, jer svaki minut zna i dobitak u vremenu u borbi za kona no oslobo enje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

ZA STAB TRE E CU*UPE
SLOVENA KIH PARTIZANSKIH ODREDA

komandant

politkomesar

Dostavljeno na uvid Glavnom štabu,
dostavljeno štabovima odreda koji e priložene kopije dostaviti svima bataljonima.

BR. 121

NAREDBA ŠTABA TRE E GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE OD 30 MAJA 1942 GOD. ZA POBOLJŠANJE KON-
SPIRACIJE¹

NAREDBA BR. 12

ŠTABA III GRUPE SLOVENA KIH PARTIZANSKIH ODREDA
OD 30 V 1942

Pošto je zbog novih uslova rada prilikom oslobo enja nekih delova Slovenije i zbog snažnog priliva novih partizana konspiracija jedinica 3 grupe jako popustila, štab 3 grupe smatra za potrebno da sve štabove odreda i bataljona ponovo upozori na nužnost konspiracije i da im zbog novonastalog položaja dade nekoliko konspirativnih uputstava. Produbljivanje i izmena konspiracije su zbog oslobo ene teritorije postali još nužniji iz više razloga.

1) Fašisti ki protivnici još lakše upotrebljavaju isprobanu špijunsku službu zbog izvesne javnosti naših štabova i zbog civilnog saobra aja i ja eg kontakta sa stanovništvom, a zbog jake partizanske mobilizacije mogu tim lakše ugurati svoje špijune.

2) Zbog pooštrenog pojavljivanja unutrašnjih protivnika, naro ito Bele garde koja se usled vlastitog neuspeha neposredno povezala s fašistima².

¹ Kopija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobo enja u Ljubljani.
² Belogardisti ki elementi dostavljali su Italijanima podatke o partizanskim jedinicama i štabovima. Na osnovu podataka o mestu gde se nalaze partizanske jedinice, naro ito štabovi, bombardovali su iz aviona partizanske položaje.

I) Potrebno je u svim jedinicama održati predavanja i instrukcije o partizanskoj konspiraciji, pri čemu se politkomesari uzeti u obzir sva dosadašnja iskustva.

II) Treba uvesti tačnu kontrolu o kretanju partizana (legitimacije, hapšenje svih koji nemaju propusnice, itd.). Partizani se motaju kretati: tako da ne odaju mesto polaska, pravac i cilj svoga kretanja. Svuda, a naročito ako spavaju po selima, partizani moraju postavljati dobru stražu i na oslobođenim područjima pa makar bili samo dvojica. Da je taj zahtev opravdan, to dokazuje ovaj primer koji treba da navedete svojim partizanima: 28. maja je italijanska patrola iznenadila 5 partizana na spavanju u staji, negde blizu Kovevja, od kojih su 4 ubijena, a peti ranjen, pao u ruke neprijatelja i navodno sada izdaje. Tako se potsetite na stara konspirativna pravila partizanskog pokreta, koja su svim starim partizanima poznata.

III) Treba zabraniti uživanje alkoholnih pića. Svakog pijanog partizana uhapsiti i odmah streljati bez ikakvog prethodnog obaveštenja. Drugovi koji su rukovodstvu poznati kao ljubitelji alkohola treba da nekoliko dana ostanu u logoru gde se im politkomesari predotiču opasnost uživanja alkoholnih pića i daleko se sežnost ove naredbe. To je nužno potrebno da ne bi inače uzalud izgubili dragocene drugove. I kod civilnog stanovništva treba kontrolisati uživanje alkoholnih pića. Pijanice treba progoniti.

IV) Stanovnike koji primete partizansku zasedu treba odmah uljudno i uz objašnjenje uhapsiti i gde bilo izolirati za celo vreme trajanja zasede. To važi i za žene, decu i starce. Izuzimaju se komandiru ili politkomesaru dobro poznati funkcioneri OF, NZ i NOO, kao i terenski radnici koji pokazuju specijalna ovlašćenja Izvršnog odbora OF u vezi sa propusnicom štaba grupe.

V) Treba sve drugove upozoriti da nikome ne daju informacije o partizanskim podacima, naročito o položajima, broju i naoružanju. Funkcionere koji bi o tome mogli govoriti s partizanima treba pozvati na odgovornost.

VI) Razna skrivališta treba dobro organizovati i to uz sudelovanje najpouzdanijih partizana.

VII) Sve izveštaje raditi prema priloženom ključu³, što važi za štabove odreda i bataljona. Navodi se samo tekući broj i pripadajućim podacima. Ukoliko je taj izražen brojevima, treba za brojeve upotrebiti priloženu šifru. Šifru za tekstove dostaviti usmeno, a poslati i lenjire za šifriranje. Sve to treba čuvati tako da ovo niko (pa ni partizani) ne dobiju u ruke. Po istom kalupu i štabovi bataljona voditi šifriranje prema svojim etama, samo neka upotrebe drugi ključ .

^a Naredbi je priložen ključ za izveštavanje: napr.: X zna i broj ljudi, 2 broj starih partizana, itd.

BR. 122

NAREDBA GLAVNOG ŠTABA NARODNOOSLOBODILACKIH
PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD KRAJA MAJA
1942 GOD. ZA OSNIVANJE PRVOG SLOVENA KOG PROLET-
SKOG UDARNOG BATALJONA „TONE TOMŠIČ”¹

GLAVNI STAB SLOVENA KIH PARTIZANSKIH ODREDA
IZDAO JE SLEDEĆU

NAREDBU

1. Smestaje se pristupiti osnivanju „Prvog slovena kog prole-
terskog udarnog bataljona”, koji će nositi ime **Tona Tomšiča**².

2. Proleterski udarni bataljon neka se dopunjuje **najhrabrijim
borcima** u dosadašnjoj borbi protiv okupatora, prvenstveno **iz re-
dova radnika**.

3. Osnivanje Prvog slovena kog proleterskog udarnog bataljona
poverava se štabu III grupe odreda.

Izvršenju ove naredbe treba pristupiti odmah.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:

GLAVNI STAB SLOVENA KIH PARTIZANSKIH ODREDA

Komandant
Peter Strugar

politkomesar.
Jernej Posavec

¹ Vanredno izdanje „Slovenskog poročevalca”, krajem maja 1942
godine

² Prvi proleterski udarni bataljon „Tone Tomšiča” bio je jezgro
Prve slovenačke proleterske brigade „Tone Tomšiča”. Formiran je 14 juna
1942 god. kod Ambrusa u Suhoj Krajini.

IZVEŠTAJ ŠTABA PRVOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG BATALJONA O IZVRŠENIM AKCIJAMA U PERIODU OD 23 APRILA DO 3 JUNA 1942 GODINE¹

IZVEŠTAJ ŠTABA PRVOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG BATALJONA OD 23-IV—3...

27-IV-42. Akcija za uništenje T. P. D.², izvršena sa celim Prvim bataljonom. Izveštaj je ve dostavljen.

2-V-42. Neuspeli prepad u Grižama u cilju rekvizicije. Vod je napadnut od jake nema ke patrole. Jedan nem. žandarm i jedan naš drug ranjeni su.

3-V-42. Prepad u Libojama u cilju rekvizicije.

4-V-42. Borba sa Nemcima; 1 vojnik (Wehrmann) ubijen.

8-V-42. Rušenje eksplozivom železni ke pruge izme u Zagorja i Brega. Saobra aj je bio prekinut 5 asova.

8-V-42. Prepadi, u cilju rekvizicije, na jednog nema kog posednika u Savskoj dolini.

9-V-42. Miniranje dizalice u rudniku u Zagorju. Pogon je bio prekinut više asova. Jednovremeno vo ena je borba sa jednom nem. patrolom.

9-V-42. Borba naše patrole sa Nemcima; nije bilo gubitaka.

14-V-42. Borba sa nem. patrolonj. U kratkoj borbi jedan Nemaac je ubijen a 2 su teško ranjena.

16-V-42. Akcija u cilju rekvizicije.

19-V-42. Napad na varošicu Marija Ljubno³. Likvidacija žandarmeriske stanice i prepad na jednu nema ku trgova ku radnju u cilju rekvizicije. Iz zasede je jedan žandarm ubijen a 1 ranjen. Sa ubijenog je skinuto odelo i uzeto oružje. U žandarmeriskoj stanici rekvirirano je: 17 jugoslovenskih i 8 austriskih pušaka, jedan raašinski pištolj sa 6 šaržera municije, 3 pištolja, 150 metaka austriske municije, 1085 metaka jugoslovenske municije, 60 komada raketa, 1 signalni pištolj; dalje: džepne lampe, odela i cipele. Uništena su dva motocikla i sav benzin. Jedan žandarm, koji se nije hteo predati, izgoreo je sa elom porodicom.

¹ Original nije sa uvan. Redakcija raspolaže samo prevodom na nema kom jeziku (Bericht über die slowenisch-kommunistische Eandentätigkeit in der Untersteier mark). Dokumentat je bez datuma, a napisan je, verovatno, posle 3 juna 1942 godine.

² „Trboveljska premogokopna družba" (Trbovljansko ugljenokopno društvo). O akciji na postrojenja rudnika u Trbovlju vidi dok. br. 169.

³ Mesto se naziva sada Ljubno.

20-V-42. Justifikacija nem. Špijuna Trupaja Leopolda iz Celja.
20-V-42. Borba sa Nemcima, koji su na mestu borbe ostavili
2 mrtva.

2Ü-V-42. Akcija sabotaže kod Trojana na stubove elektri . visokog napona Štajerska — Ljubljana.

21-V-42. Okruženje sela Gaberje. Politi ka propaganda u toku celog dana.

25-V-42. Borba sa „Wehrmannschaft-om" iz Kolovrata, koji su imali 2 mrtva i 5 ranjenih. Zarobljeno je: 1 puška sa 10 metaka, jedan mašin. pištolj (Mauzer), 2 ru ne bombe i 42 rajhsmarke.

25-V-42. Okruženje sela Borje; politi . propaganda.

26-V-42. Justifikacija dvojice izdajnika u Blagovici: Janeša Janeza i njegove žene Mar je.

26-V-42. Prepad u cilju rekvizicije.

27-V-42 i 28-V-42. Uhva ena veza sa drugovima iz Gorenjske⁴. Nemci su izvršili napad i mi smo se povukli.

29-V-42. Okruženje jednog sela; politi . propaganda.

30-V-42. Justifikacija denuncijanta „Sturmfihrer-a" Stefan i a Johana iz Loga. Njegova imovina rekvirirana je.

31-V-42. Nema kom baronu Abfalternu Leopoldu oduzeta su dva teleta.

1-VI-42. Miniranje stubova visokog napona Štajerska — Ljubljana. Došlo je do borbe, iji je ishod još nepoznat.

⁴ Kamni ki bataljon Kokršskog odreda koji se tih dana formirao.

BR. 124

OPERACISKI DNEVNIK PRVOG BATALJONA NOTRANJSKOG ODREDA „LJUBO ŠERCER“ OD 3 MAJA DO 13 JUNA 1942 GODINE¹

OPERACISKI DNEVNIK PRVOG BATALJONA „LJUBO ŠERCER“²

1   eta

13 V 42: Prekinute sve telefonske i telegrafске veze sa Igom. Zaplenjena dva konja Ciganima.

14 V 42: Srušen transformator kod Iga.

15 V 42: U Zelimlju zarobili 8 karabinjera iz Iga. Zaplenjeno oružje, municija i sprema. U 4 h po podne napad na karabinjersku stanicu na Igu. Ubijeno 8 karabinjera. 1 partizan mrtav. Pošto je pristigla pomoć sa tenkovima i automobilima u Igu, naši su se povukli.

16 V 42: Ubijeno 8 ital. **finansa** u Zelimlju. Ostali su pobjegli. **Karabinjeri napustili** Igu. Partizani **zaposeli** sva **sela na** Barju.

17 V 42: Šišanje devojaka koje su išle s Italijanima u Igu. Organi OF preuzeli vlast... Mobilisanje ddbrovoljaca i Seoske zaštite.

18 V 42: Formiranje Vete druga Abija³. Rekviriranje oružja belogardistima. Porušeni svi mostovi na Barju i prekopani svi drumovi.

19 V 42: Utvrđivanje zauzete teritorije⁴ — politički mitinzi. Proglasi stanovništvu. Rekviriranje hrane od bogatih stanovnika i zamka kod Iga.

20 V 42: Gađanje Podpe i vatrom. Akcija nije uspela, jer se nije mogla preći Ljubljana. Zauzimanje novih položaja i ukopavanje.

21 V 42: Učestvovanje Vete u borbi na Pokritom mostu kod trošarnice. 1 drug ubijen (Lado³). Stražar kod Podpe i naterao u bekstvo celu ital. desetu.

22 V 42: Opšti napad Ital. na sektor Pijava Gorica—Podpe. Zbog velike nadmoćnosti u ljudstvu (oko 5000 Ital.) i tehničkim

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

* Operacijski dnevnik bataljona „Ljubo Šercer“ obuhvata vreme oslobođenja predela oko Krima i Mokrc (vidi dok. br. 88, 90, 91 i 101).

» Zdravko Prebil-Abi

³ Oslobođena teritorija obuhvatala je sektor Krima—Mokrc sa selima na padinama istih do Ljubljanskog Barja i celu visoravan osim garnizona Rakitna.

⁵ Lado Nevljan

sredstvima (13 tenkova, avioni, teške haubice, baca i), eta se morala povu i u šumu. U borbi ranjeno 2 partizana. Okupator plja ka

23 V 42: Koncentracija eta u Iškoj i Gornjem Igu.

24 V 42: Patrole u Škrilje—Podgozd—Iška Vas. Uve e napad na Ig. Neprijatelj se vatrom nije odazvao. Isto napad na zamak.

25 V 42: Patroliranje po okolnim selima. Italijana nigde.

27 V 42: Jaka patrola tukla zamak kod Iga. Neprijatelj odgovorio mitraljezima i topovima. Italijani tukli Išku Vas.

28 V 42: Patrola u Sv. Vid (27). Belogardisti su napali **patrolu**. Istragom se nije moglo utvrditi ko je bio.

30 V 42: Ga anje grada. Italijani otvorili vatru iz topova i mitraljeza.

I VI 42: Jedan vod sara ivao u istrazi u Sv. Vidu.

4 VI 42: Patrola pokupila vojni telefon koji su Italijani postavili kod svojih položaja kod Iga.

5 VI 42: U 8 asova izjutra patrola opazila 100 Italijana koji su se u strelcima kretali prema Vrbljenju. Patrola je otvorila vatru, našto su se Italijani u panici povukli prema Igu. Dalje operacije je sp-e ilara zapre na vatra ital. artiljerije. Poginula 3 Italijana, me u njima 1 oficir. Zaplenjeno nekoliko bombi i noževa.

8 VI 42: Patrola tukla voj. barake u Rudniku. Italijani su **bili** iznena eni i nisu odgovorili vatrom.

II VI 42: Protivtenkovsko odeljenje miniralo drum Ljubljana — Ig ital. avionskim bombama. U vazduh je dignut kamion sa 27 vojnika: 7 ih je izgorelo, 18 je pokosila mitraljeska paljba, a 2 je ubila vatra italijanskih tenkova koji su stigli u pomo vojnica.

II eta

11 V 42: U Kamniku su se dva partizana sukobila sa 20 Italijana.

12 V 42: Likvidacija denuncijanta Ulera u Podpe i. Imenovani je primao 1500 lira plate od Italijana.

15 V 42: Napad na voz izme u Bojovnice i Preserja. Razbijene 4 cisterne za naftu, ošte ena lokomotiva i poštanski vagon.

16 V 42: Ga anje stanice u Preserju, posade i kasarne u Podpe i i karabinjerske stanice. Vojnici i karabinjeri su se posakrivali.

17 V 42: Zauzimanje Preserja—Kamnika i Prevalja. Zaplenjena pošta u Preserju.

18 V 42: Zaseci na drumovima u Rakitnu i prekidanje telef. voda izme u Preserja—Rakitne i Begunja.

19 V 42: Napad na transportni voz pod Zalostnom Gorom. Transport se iskrcao i prihvatio borbu. Mnogo Ital. mrtvih. Pri pokušaju streljanja 3 devojke, vodnik drug "Gašpar" je sam ubio 17 Ital. i spasao devojke. U borbi je palo preko 40 Italijana.

^s Filip Tekavec-Gašpar

21 V 42: 1 vod napao patrolu od 20 ljudi koja je nosila hranu na planinu. Pobijeni svi Italijani i zaplenjeno sve oružje, izme u ostalog ; i puškomitraljez.

24 V 42: Ure ivanje logora za evakuisano stanovništvo.

28 V 42: Elektrotehni ko odeljenje uvelo visoki napon u glavne telefonske i telegrafske veze izme u Ljubljane i Postojne. Uništeno je više centrala i' popravljjanje je trajalo 3 dana. Patrola napala želez. stražu izme u Preserja i Borovnice.

1 VI 42: Deo ete sara ivao u istrazi na Sv. Vidu.

2 VI 42: eta vodila ceo dan borbu kod Preserja sa 1000 ljudi ital- vojske. Pred jurišem su se Italijani u pani nom bekstvu povukli i raspršili po Barju. Poginulo je preko 80 Italijana, mnogo ih je ranjeno, a jedan oficir poludeo. Ubijene 3 jnazge. Poginuo komandir Bolte^T i drug Franc Novak. Zaplenjeno: 2 mazge s tovarom, 1 puška, preko 4000 metaka, 152 bombe, 8 šinjela.

5 VI 42: Vod pod komandom druga Krašovca napao brzi voz u kome su se vozili ital. oficiri. Opažena je velika panika. Žrtve nisu poznate.

9 VI 42: Patrola napala jaku ital. patrolu koja je došla u Kamnik i ga ala seljake na poljskim radovima. Ital. su se u bekstvu povukli.

III eta

10 V 42: Uništenje telefonske i telegrafske veze više Bistre. Žica zaplenjena. Ga anje Verda.

11 V 42: ...

Miniranje pruge Logatec—Planina. Uništena lokomotiva. Saobra aj prekinut za 6 asova.

13 V 42: Zapaljena velika parna pilana belogardiste Hrena na Verdu. Zasecanje drumova Verd—Pokojiš e i Logatec—Verd. Miniranje pruge Verd—Borovnica. Transportni voz izba en iz šina. Uništene 2 lokomotive i 4 vagona.

14 V 42: Zaplena (3 grla) goveda [namenjenih] za Italijane. Likvidacija špijuna Kosira iz Mojstrane.

15 V 42: Ga anje posade u Cerknici. Italijani su celog dana pucali topovima i mitraljezima ü Slivnicu. Srušen transformator u •Begunjama.

16 V 42: Me unarodni ekspres izba en iz šina izme u Logateca i Planine.

17 V 42: Ga anje vojni kih baraka u Dolu i Borovnici. Ubijeno više Italijana. 1 partizan nestao (komesar). Ga anje posade u Bregu

18 V 42: Zaplena i rekvizicija u Begunjama.

20 V 42: Sukob sa kolonom 24 transp. automobila i 4 tenka u Topolu. Oko 20 Italijana mrtvih. 1 part. mrtav.

' Pavle Mikuš-Bolte

23 V 42: 1 vod se odvojio na položaj kod Otava.

26 V 42u Rekviriranje hrane u Lašama i Padežu — dva vola. Ponovno zasecanje vojnog puta Pokojiše—Verd, jer su pre aždije rašistili. Ga anje Zavrha.

27 V 42: Miting u Otavama. Ponovno ga anje posade u Zavrhu.

1 VI 42: Pokojišanska grupa zaplenila alat, uzdu i dizgine polsedniku Levcu iz Verda zato što je došao u šumu. Izvedena akcija protiv belogardista kod Sv. Vida. Opoljavanje logora nije pošlo za rukom, jer su belogardisti pobjegli. Zaplena hrane, stoke, itd. belogardistima. Kapelan kolovao a pobjegao.

2 VI 42: ... Vod iz Padeža je napao italijansku patrolu od oko 30 ljudi. Izgleda da je poginulo 6 Italijana. Isti vod je zaplenio dva konja posednika Rusa sa Vrhlike, zato što je došao u šumu po debila iz prošeka.

3 VI 42: U Dolu kod Borovnice napad na radnike i Italijane koji iste teren oko železnice. Ubili 1 konja i 1 vola. Ubijen je i Suhadolnik Anton iz Dola — saradnik Italijana. Kod Sv. Vida pohapšeni lanovi porodice koji su sakrivali belogardiste.

6 VI 42: Patrola minirala prugu u Dolu kod Borovnice. Teretni voz izbaen iz šina i jako ošteena lokomotiva. Likvidacija Košir Mira iz Bezuljaka.

8 VI 42: Udarni vod tukao teretni voz u blizini Verda, zasekao¹ prugu i pokidao sve telefonske veze.

10 VI 42: Patrola likvidirala izdajnika Jožu Mulca iz Cerknice. Udarni vod pod vo stvom op. of. druga Marka napravio zasedu više Kraljeve Doline kod Borovnice i ekao ital. snabdeva ku kolonu koja nosi hranu u Pokojiše. Poginulo 8 voj., 2 ranjena. Plen: 5 pušaka, 1 pištolj, 700 metaka i nešto hrane. Tu je poginuo op. of. Marko.

13 VI 42: U 11 asovano u je patrola od 12 lanova, sa dva mitraljeza, iz daljine 250 ni tukla vojni ke barake u Cerknici. Posada u Cerknici i u Rakeku je odgovorila pucanjem i bacanjem tromblona preko cele no i. — Patrola od 5 lanova je u neposrednoj blizini Logatca oko 10 i po asova tukla teretni voz. Italijani iz Logatca su odgovorili vatrom koja je trajala 2 sata.

IV eta⁸

3 V 42: Ubijeno 6 finansana na putu Vrhlike—Horjul. Pred pojavanjem se patrola povukla.

16 V 42: Ga anje žel. stanice Verd. Ital. artiljerija razbila magazin (vojni) u Verdu.

⁸ Horjulska eta iz koje se razvio Horjulski bataljon i Dolomitski odred.

20 V 42: Ceta pošla na nove položaje u pravcu Horjula.

; 23 V 42: Likvidacija grofa Lichtenberga⁹, njegove žene i dve keri.

26 V 42: Patrola odnela telefonsku žicu na 700 m na liniji **Ljubljana—Trst.**

27 V 42: Patrola zaplenila 1 vola Italijanima.

28 V 42: Prese en telefon Vrhnika—Horjul.

31 V 42: 1 vod napadnut od 4 bataljona Italijana. Posle kri e borbe se povukli. Italijani su zarobili druga Povše Jožu kojega su posle mu enja.ubili. Drug Otrin Matevž je izvršio samoubistvo, jer nije hteo pasti živ u ruke Italijanima. Italijani imaju dva mrtva.

3 VI 42: Ceta napala nema ku posadu u Polhov Gradecu, borba trajala tri etvrti sata. Nemci imaju 4 mrtva i 5 ranjenih.

5 VI 42: Ceta se odvojila od bataljona u samostalni IV bataljon.

V eta

18 V 42: Formiranje ete. Ga anje posade u Skofljici.

19 V 42: Rušenje mostova i patroliranje u pravcu Ljubljane. Prekopavanje i miniranje drumova.

20 V 42: Napad ital. tenkova (5) i 6 oklop, automob'la. Napad odbijen i Ital. su se morali [povu i] posle 6- asovne borbe uprkos bombardovanju haubicama od 150 mm i tenkovskim topovima. Italijani su imali 6 mrtvih i ranjenih. Mi nikakvih gubitaka. Novi vojnici pobegli u pravcu Mokrca.

21 V 42: Patrola napala Ital. na Pokritom mostu i naterala [ih] u bekstvo. Kad su Ital. dobili poja anje, pokušali su oterati naše vodove, ali su oni izdržali borbu do no i uprkos jake artilj. vatre sa Ljubljanskog grada. Ceta je imala 3 teško ranjena.

22 V 42: Napad ital. vojske sa 15 tenkova, oklopnim automobilima, haubi kom artiljerijom 150 mm, baca ima i avionima na položaje ete. Ceta je branila Ig i sve glavne drumove koji vode iz Ljubljane i Škofljice. Posle jake artiljerijske pripreme tenkovi su krenuli u napad. Posle 6- asovne borbe eta je morala napustiti položaje i povu i se u šume Mokrca. Neprijatelj pretrpeo teške gubitke. Stanovništvo evakuisano.

• Ribarska familija Lichtenberg, potomci osiromašenog grofa, je prilikom italijanske istrage posle napada na most kod Preserja (vidi dok. br. 26) iz li nih pobuda i mržnje prema zemljacima u selu sa kojima je bila u sva i, Italijanima prijavila svoje zemljake da su saradivali u napadu na most. Italijani su stavili pred sud 69 potpuno nevinih lica, od kojih su 16 streljali.

23 V 42: Po naredjenju grupe Abijeve 5. eta prekomandovana je u 5. bataljon.

24 V 42: Formira se nova 5. eta iz srezova Tomišelj, Brest, VYbljenje, Podkraj i Jezero.

25 V 42: **Ceta zauzela položaje i uredila logor na PlaninicLa**

26 V 42: Rekvizicija kod belogardiste Vida Mazija iz Jezera.

27 V 42: Izjutra ga anje Podpe i. Posada je bila baš kod doručka. 8—10 okupatora ranjeno. Mitraljez je otkazao, ina e bi imali još više žrtava. Naši bez gubitaka.

28 V 42: Pionirski vod napravio dve zaseke na drumu Podpe —S Tomišelj kod Podkraja. Srušen most na drumu Brest—Tomišelj.

30 V 42: Likvidacija denuncijanta Cuš Alojza — penzionisanog žandarma iz Podpe i. — U 10 časova pre podne obasipali vatrom Italijane, koji su prali rublje u Podpe i. Ubijeno 7 Italijana i oko 10 konja. Naši bez gubitaka.

2 VI 42: Ceta napadnuta u logoru, i posle kraje borbe se povukla. Italijani imaju 5 mrtvih.

5 VI 42: Ceta se preimenuje u IV. etu.